

ਬਾਰਹਮਾਹਾ

ਬਾਬਾ ਹਰਪਾਲ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਜਗਿਆਸੂ ਜਨ ਪ੍ਰਚੀਨ ਸਮੇਂ ਤੋਂ ਹੀ ਸੰਗਰਾਂਦ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਕਿਸੇ ਭਲੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਪਾਸੋਂ ਮਹੀਨੇ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦੇ ਆ ਰਹੇ ਹਨ। ਧੰਨ ਧੰਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਪੰਚਮ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਚਰਨਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ ਆਪ ਅਜਿਹੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਰਚਨਾ ਕਰੋ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਾਲ ਦੇ ਬਾਰਾਂ ਮਹੀਨਿਆਂ ਦਾ ਨਾਮ ਆ ਜਾਵੇ। ਪਹਿਲਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੁਖਾਰੀ ਰਾਗ ਵਿਚ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਕਥਨ ਕੀਤੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਮੂਲ ਰੂਪ ਹਨ ਅਤੇ ਮਾਝ ਰਾਗ ਦੇ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਟੀਕਾ ਰੂਪ ਹਨ। ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਪ੍ਰਥਾਇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਰਾਗ ਮਾਝ ਬਾਰਹਮਾਹਾ ਮਹਲਾ ੫
ਹਰਿ ਜੇਠਿ ਜੁੜਦਾ ਲੋੜੀਐ ਜਿਸੁ ਅਗੈ ਸਭਿ ਨਿਵੰਨਿ॥
ਹਰਿ ਸਜਣ ਦਾਵਣਿ ਲਗਿਆ ਕਿਸੈ ਨ ਦੇਈ ਬੰਨਿ॥
ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨਾਮੁ ਪ੍ਰਭ ਉਨ ਲਗੈ ਨਾਹੀ ਸੰਨਿ॥
ਰੰਗ ਸਭੇ ਨਾਰਾਇਣੈ ਜੇਤੇ ਮਨਿ ਭਾਵੰਨਿ॥
ਜੋ ਹਰਿ ਲੋੜੇ ਸੋ ਕਰੇ ਸੋਈ ਜੀਅ ਕਰੰਨਿ॥
ਜੋ ਪ੍ਰਭਿ ਕੀਤੇ ਆਪਣੇ ਸੋਈ ਕਹੀਅਹਿ ਧੰਨਿ॥
ਆਪਣ ਲੀਆ ਜੇ ਮਿਲੈ ਵਿਛੜਿ ਕਿਉ ਰੋਵੰਨਿ॥
ਸਾਧੂ ਸੰਗੁ ਪਰਾਪਤੇ ਨਾਨਕ ਰੰਗ ਮਾਣੰਨਿ॥
ਹਰਿ ਜੇਠੁ ਰੰਗੀਲਾ ਤਿਸੁ ਧਣੀ ਜਿਸ ਕੈ ਭਾਗੁ ਮਥੰਨਿ॥
ਅੰਗ - 134

ਜੇਠ ਮਹੀਨੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਜਗਿਆਸੂ ਨੂੰ ਸਮਝਾਉਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਸ ਪ੍ਰਭੂ ਅੱਗੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਝੁਕਦੇ (ਨਿਉਂਦੇ) ਹਨ, ਉਸ ਨਾਮ ਨਾਲ ਜੁੜਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਹਰੀ ਸੱਜਣ ਦੇ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਪੱਲੇ ਨਾਲ ਲਗ ਕੇ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਧਨ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ ਅਤੇ ਜਮਾਂ ਦਾ ਦੁਖ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਭਾਵ ਜਮ ਬੰਨ੍ਹ ਕੇ ਨਹੀਂ ਲਿਜਾ ਸਕਦੇ।

ਅਮੋਲਕ ਨਾਮ ਰੂਪੀ ਮਾਣਕ ਮੋਤੀ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ, ਅਹੰਕਾਰ ਵਰਗੇ ਚੋਰ ਸੰਨ੍ਹ ਨਹੀਂ ਲਾ ਸਕਦੇ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਰੰਗ ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਹਨ। ਹੁਕਮੀ ਜੀਵ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਹੁਕਮ ਅੰਦਰ ਚਲਦਾ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਮਨੁੱਖ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਕੀਤੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੰਨਤਾ ਯੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਲਿਆ ਹੋਇਆ ਨਾਮ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਜਪਿਆਂ ਜੇਕਰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਮਿਲਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵਿਛੜੇ ਹੋਏ ਜੀਵ ਉਸ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਕੇ ਕਿਉਂ ਰੋਂਦੇ ਹਨ ਇਸ ਲਈ ਇਹ ਨਾਮ, ਨਾਮ ਵਿਚ ਅਭੇਦ ਹੋਇਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਵਿਚੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹ ਹੀ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਮਾਣਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ

ਜੀ ਜੇਠ ਦੁਆਰਾ ਕਥਨ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਉਸ ਨੂੰ ਹੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਮਸਤਕ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੇ ਭਾਗ ਹਨ। ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਰੇ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪੂਰਬ ਕਰਮ ਅੰਕੁਰ ਜਬ ਪ੍ਰਗਟੇ
ਭੇਟਿਓ ਪੁਰਖੁ ਰਸਿਕ ਬੈਰਾਗੀ॥
ਮਿਟਿਓ ਅਧੋਰੁ ਮਿਲਤ ਹਰਿ ਨਾਨਕ
ਜਨਮ ਜਨਮ ਕੀ ਸੋਈ ਜਾਗੀ॥ ਅੰਗ - 204

ਪੂਰਬਲੇ ਸੰਚਿਤ ਸ਼ੁਭ ਕਰਮਾਂ ਕਰਕੇ ਹੀ ਸਾਧੂ ਮਿਲਦੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਵਿਚੋਲੇ ਵਾਂਗੂੰ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਮਿਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਵਕੀਲ ਬਣਦੇ ਹਨ -

ਜੈਸਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਸੁਣੀਦਾ ਤੈਸੇ ਹੀ ਮੈ ਡੀਠੁ॥
ਵਿਛੜਿਆ ਮੇਲੇ ਪ੍ਰਭੂ ਹਰਿ ਦਰਗਹ ਕਾ ਬਸੀਠੁ॥
ਹਰਿ ਨਾਮੋ ਮੰਤ੍ਰੁ ਦ੍ਰਿੜਾਇਦਾ ਕਟੇ ਹਉਮੈ ਰੋਗੁ॥
ਨਾਨਕ ਸਤਿਗੁਰੁ ਤਿਨਾ ਮਿਲਾਇਆ
ਜਿਨਾ ਧੁਰੇ ਪਇਆ ਸੰਜੋਗੁ॥ ਅੰਗ - 957

ਇਸ ਲਈ ਸਾਨੂੰ ਸਾਧੂਆਂ ਦੀ ਸੰਗਤ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਇਥੇ ਵੀ ਸੁਖਦਾਇਕ ਹੈ ਅਤੇ ਜਦੋਂ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਜਾਣਾ ਹੈ ਅੱਗੇ ਵੀ ਫਲਦਾਇਕ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਐਸੇ ਸੱਜਣ ਮਿਤਰ ਸਾਨੂੰ ਬਣਾਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ-

ਨਾਨਕ ਕਚੜਿਆ ਸਿਉ ਤੋੜਿ ਫੁੰਢਿ ਸਜਣ ਸੰਤ ਪਕਿਆ॥
ਓਇ ਜੀਵੰਦੇ ਵਿਛੜਹਿ ਓਇ ਮੁਇਆ ਨ ਜਾਹੀ ਛੋੜਿ॥
ਅੰਗ - 1102

ਸੱਜਣ ਸੰਤ ਪੱਕੇ ਮਿਤਰ ਹਨ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ, ਸਕੇ-ਸਨਬੰਧੀ ਕੱਚੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਸੁਖ ਦੇ ਵਿਚ ਤਾਂ ਨੇੜੇ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਪਰੰਤੂ ਦੁਖ ਪੈਣ ਤੇ ਛੱਡ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ -

ਸੁਖ ਮੈ ਆਨਿ ਬਹੁਤੁ ਮਿਲਿ ਬੈਠਤ ਚਹੁ ਦਿਸਿ ਘੇਰੈ॥
ਬਿਪਤਿ ਪਰੀ ਸਭ ਹੀ ਸੰਗੁ ਛਾਡਿਤ ਕੋਊ ਨ ਆਵਤ ਨੇਰੈ॥
ਅੰਗ - 634

ਸਭ ਤੋਂ ਨੇੜੇ ਦੀ ਜੀਵਨ ਸਾਥਣ ਵੀ ਸਾਥ ਛੱਡ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ -

ਘਰ ਕੀ ਨਾਰਿ ਬਹੁਤੁ ਹਿਤੁ ਜਾ ਸਿਉ ਸਦਾ ਰਹਤ ਸੰਗ ਲਾਗੀ॥
ਜਬ ਹੀ ਹੰਸ ਤਜੀ ਇਹ ਕਾਇਆ ਪ੍ਰੇਤ ਪ੍ਰੇਤ ਕਰਿ ਭਾਗੀ॥
ਅੰਗ - 634

ਉਪਰੋਕਤ ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀ ਪਰਪੱਕਤਾ ਵਾਸਤੇ ਫੇਰ ਪਿਛਲੇ ਵੈਸਾਖ ਦੇ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਉਪਦੇਸ਼ ਨੂੰ ਦੁਹਰਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 20 ਤੇ)

ਸੰਪਾਦਕੀ

ਆਪ ਜੀ ਸਭਨਾਂ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਤ ਹੈ ਕਿ 2004 ਦਾ ਵਰ੍ਹਾ ਬੜਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਵਰ੍ਹਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਦਿਵਸ ਦੇਸ਼ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਵਿਚ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪੱਧਰ ਤੇ ਮਨਾਏ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ 500 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਦੇ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਅਪ੍ਰੈਲ ਮਹੀਨੇ ਵਿਚ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਧਰਤੀ ਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਆਯੋਜਿਤ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਵਲੋਂ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਕਰਕੇ 'ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ' ਨੂੰ ਸਿੱਕੇ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੰਜਾਬੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਲਿਖਣ ਦਾ ਮਾਧਿਅਮ ਪ੍ਰਚਲਤ ਕਰਨਾ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਦੇਣ ਹੈ। ਇਸ ਸਬੰਧ ਵਿਚ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮੀਨਾਰ ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸ ਉੱਤੇ ਪੈਂਤੀ ਅੱਖਰੀ ਨੂੰ ਕਲਾਮਈ ਢੰਗ ਨਾਲ ਉਕਰਿਆ ਜਾਵੇਗਾ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋਰ ਯਾਦਗਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਲਈ ਯੋਜਨਾਵਾਂ ਬਣ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਸਦਕਾ ਅਸੀਂ ਅਪ੍ਰੈਲ 2004 ਦਾ ਅੰਕ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ 500 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਦਿਵਸ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦਾ 45 ਪੰਨਿਆਂ ਦਾ ਲੇਖ 'ਅਭਿਨਾਸ਼ੀ ਜੋਤ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ' ਇਸ ਅੰਕ ਦਾ ਸਿਰਮੋਰ ਲੇਖ ਹੈ। ਮਈ 2004 ਅੰਕ ਵਿਚ ਏਸੇ ਲੜੀ ਵਿਚ ਲੇਖ 'ਥਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੈ' ਛਾਪਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਦੂਜਾ ਮਹਾਨ ਉਤਸਵ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਹੈ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਰਾਮਸਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਤਿੰਨ ਸਾਲ ਤੰਬੂ ਲਗਾ ਕੇ ਦਿਨ ਰਾਤ ਘਾਲਣਾ ਘਾਲ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸੰਨ 1604 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬੀੜ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਸੰਪੰਨ ਕੀਤੀ। ਮਹਾਨ ਵਿਦਵਾਨ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਲਿਖਣ ਤੇ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਦਾ ਕਾਰਜ ਕੀਤਾ। ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਸਤੰਬਰ 1604 ਵਿਚ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪਹਿਲੇ ਪੰਜ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬਾਨ, ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਅਤੇ 15 ਭਗਤਾਂ, 11 ਭੱਟਾਂ ਅਤੇ ਤਿੰਨ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਅੰਕਿਤ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਸਰਬ ਮਨੁੱਖਤਾ ਲਈ ਹੈ। ਇਹ ਬਾਣੀ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਵੈਰ ਵਿਰੋਧ, ਈਰਖਾ, ਦੁੱਤ, ਪਾਖੰਡ, ਕਰਮਕਾਂਡ, ਵਹਿਮਾਂ ਭਰਮਾਂ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕਰਕੇ ਇਕ ਰੱਬ ਨਾਲ ਜੋੜਦੀ ਹੈ, ਜੋ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੈ, ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰ ਹੈ, ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਹੈ ਤੇ ਸਭਨਾਂ ਕਿਰਤਾਂ ਵਿਚ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈ। ਜੂਨਾਂ ਰਹਿਤ ਹੈ ਤੇ ਜਨਮ ਮਰਨ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਸੁਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਰੂਪ ਹੈ, ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਵਿਨਾਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਪ੍ਰਸਾਦਿ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਹਰੇਕ ਪ੍ਰਾਣੀ ਤੇ ਮਿਹਰ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਵਿਦਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸਭਨਾਂ ਨੂੰ ਗਿਆਨ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪਿਆਰ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ, ਦਇਆਲਤਾ ਦੇ ਭੰਡਾਰੇ ਵੰਡ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ੂਰ ਨੂੰ ਧਿਆਉਣ ਅਤੇ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਸਭ ਕਲਾ ਕਲੇਸ਼, ਦੁੱਤ, ਸਹਸੇ, ਡਰ ਭਰਮ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਜੁੜ ਕੇ ਸੁਖ ਸਹਜ ਸ਼ਾਂਤੀ, ਅਨੰਦ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪੰਜ ਖੰਡਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ ਸੰਪੰਨ ਕਰਕੇ ਸੱਚਖੰਡ ਵਿਚ ਨਿਵਾਸ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਐਸੀ ਵਿਚਾਰ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦਾ ਪਰਾਰੰਭ ਅਸੀਂ ਜਨਵਰੀ 2004 ਦੀ ਸੰਪਾਦਕੀ ਵਿਚ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਸੀ, ਕੁਝ ਵਿਚਾਰ ਫਰਵਰੀ ਅਤੇ ਮਾਰਚ ਅੰਕ ਵਿਚ ਦਿਤੇ ਸੀ, ਸੰਪਾਦਕੀ ਬੋਰਡ ਦੇ ਆਦੇਸ਼ਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਇਸ ਲੜੀ ਨੂੰ ਹੁਣ ਵਧੇਰੇ ਲੇਖ 'ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ-ਜਪੁਜੀ ਰਾਹੀਂ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ ਹੈ। ਪਾਠਕਾਂ ਨੇ ਇਸ ਉਦਮ ਦੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਲਾਘਾ ਕੀਤੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਡਾ. ਪੰਨਾ ਲਾਲ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ, ਆਪ ਜੀ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸੰਪਾਦਕੀ ਦੁਆਰਾ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸਿਰਮੋਰ ਬਾਣੀ 'ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ' ਦੀ ਮੂਲ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਸਬੰਧੀ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਸਾਂਝੇ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਨਿਰਸੰਦੇਹ, ਲਾਸਾਨੀ, ਅਲੌਕਿਕ ਅਤੇ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਗਿਆਨਕ ਵੀ ਹਨ, ਹੌਂਸਲਾ ਵਧਾਉਣ ਲਈ ਸੁਹਿਰਦ ਪਾਠਕਾਂ ਦਾ ਧੰਨਵਾਦੀ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਭ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਅਸੀਸ ਹੈ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠ ਕੇ ਬਾਣੀ ਦਾ ਬੋਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਲੇਖਾਂ ਦੀ ਇਹ ਲੜੀ ਜਾਰੀ ਰਹੇਗੀ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਲੇਖ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗਹੁਜ ਰਹੱਸ ਨੂੰ ਸੁਖੈਨ ਭਾਸ਼ਾ ਵਿਚ ਵਿਅਕਤ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਅੰਕ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਤੌਰ ਤੇ ਲੇਖ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਅਤੇ ਚਉਥੇ ਪਹਿਰ ਸਬਾਹ ਕੈ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਅਗੰਮੀ ਬਾਣੀ ਦੇ ਮੂਲ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਜੋ ਦਿਲਾਂ ਨੂੰ ਟੁੰਬਦੀ ਵੀ ਹੈ ਅਤੇ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਵੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੜੀਵਾਰ ਲੇਖ ਸੁਭਾਗ ਜੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੱਥੀਂ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਲੇਖ 'ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ' ਸਿੱਖ ਕਿਰਦਾਰ ਨੂੰ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਦੇ ਲੇਖ ਸੁਚੱਜੀ ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਪ੍ਰਦਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਸੋਹਣਾ ਗੁਲਦਸਤਾ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਅਨੰਦਮਈ ਅਤੇ ਵਿਗਾਸਮਈ ਬਣਾਉਣ ਲਈ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਆਪ ਜੀ ਪੜ੍ਹੋ ਤੇ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਮਾਣੋ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਸੰਗੀਆਂ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਪ੍ਰੇਰਤ ਕਰਕੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਪਰਿਵਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣੋ ਜੀ। ਧੰਨਵਾਦ।

 ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(18.4.90 ਨੂੰ ਧਮੋਟ ਵਿਖੇ ਲੱਗੇ ਦੀਵਾਨ)

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਮਾਰਚ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ- 56)

ਸ਼ਾਨ

**ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ,
ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ!**

**ਡੰਡਉਤਿ ਬੰਦਨ ਅਨਿਕ ਬਾਰ ਸਰਬ ਕਲਾ ਸਮਰਥ॥
ਡੋਲਨ ਤੇ ਰਾਖਹੁ ਪੁਛੁ ਨਾਨਕ ਦੇ ਕਰਿ ਹਥ॥**

ਅੰਗ - 256

**ਫਿਰਤ ਫਿਰਤ ਪ੍ਰਭ ਆਇਆ ਪਰਿਆ ਤਉ ਸਰਨਾਇ॥
ਨਾਨਕ ਕੀ ਪ੍ਰਭ ਬੇਨਤੀ ਅਪਨੀ ਭਗਤੀ ਲਾਇ॥**

ਅੰਗ - 289

**ਭਾਵ ਅਰਥ - ਆਪ ਮੁਕਤ ਮੋਹਿ ਤਾਰੇ ਜੀ,
ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ।**

ਸ਼ਬਦ - ਨਾਰਾਇਨ ਨਰਪਤਿ ਨਮਸਕਾਰੈ॥

**ਐਸੇ ਗੁਰ ਕਉ ਬਲਿ ਬਲਿ ਜਾਈਐ
ਆਪਿ ਮੁਕਤੁ ਮੋਹਿ ਤਾਰੇ॥**

**ਕਵਨ ਕਵਨ ਕਵਨ ਗੁਨ ਕਹੀਐ
ਅੰਤੁ ਨਹੀ ਕਛੁ ਪਾਰੈ॥**

ਲਾਖ ਲਾਖ ਲਾਖ ਕਈ ਕੋਰੇ ਕੋ ਹੈ ਐਸੇ ਬੀਚਾਰੈ॥

ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਬਿਸਮ ਹੀ ਭਈ ਹੈ

ਲਾਲ ਗੁਲਾਲ ਰੰਗਾਰੈ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਰਸੁ ਆਈ ਹੈ

ਜਿਉ ਚਾਖਿ ਗੁੰਗਾ ਮੁਸਕਾਰੈ॥ ਅੰਗ - 1301

**ਭਾਵ ਅਰਥ - ਨਾਮ ਜਪੀਏ ਤਾਂ ਦੂਰ ਹੁੰਦੇ ਦੁਖੜੇ
ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਮਾਣ ਪਾਈਦੈ।**

ਸ਼ਬਦ - ਵਿਚਿ ਦੁਨੀਆ ਸੇਵ ਕਮਾਈਐ॥

ਤਾ ਦਰਗਹ ਬੈਸਣੁ ਪਾਈਐ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਬਾਹ ਲੁਡਾਈਐ॥ ਅੰਗ - 26

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਗੱਜ ਕੇ ਬੋਲਣਾ, ਸਤਿਨਾਮ ਸ੍ਰੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ। ਪਿਛਲੇ ਦੋ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਆਪ ਸਾਰੇ ਸੇਵਾ ਤੇ ਸਿਮਰਨ ਬਾਰੇ ਸੁਣ ਰਹੇ ਹੋ, ਜੋ ਦੋ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਧਾਰਨ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਕੇ ਕਿ ਸੇਵਾ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸਿਮਰਨ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੋ ਗੱਲਾਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਖਪ-ਖਪ ਮਰਨਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਰ ਚੀਜ਼ ਦਾ ਸੂਤਰ ਹੁੰਦਾ

ਹੈ। ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਹੈ ਜੇ ਇਕ ਬਟਨ ਦੱਬਣਾ ਰਹਿ ਜਾਵੇ, ਲੱਖਾਂ ਰੁਪਏ ਦੀ ਮਸ਼ੀਨ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਹੈ ਫਿਲਮ ਬਣਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਨਹੀਂ ਬਣ ਸਕੇਗੀ। ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਸ ਵਿਸ਼ੇ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਨਾ ਜਾਣਨ ਕਰਕੇ ਐਵੇਂ ਧੱਕੇ ਨਾਲ ਲੈਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਨਹੀਂ ਲੈ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਫਿਲਮ ਵਾਲਾ ਫਿਲਮ ਬਣਾਈ ਜਾਵੇ, ਮਿਹਨਤ ਕਰੀ ਜਾਵੇ ਪਰ ਜੇ ਇਕ ਨੁਕਸ ਰਹਿ ਗਿਆ ਤਾਂ ਸਾਰੀ ਫਿਲਮ ਖਰਾਬ ਹੋ ਜਾਏਗੀ, ਰੰਗ ਕਾਲੇ ਪੀਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਨਾ ਕੈਮਰੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ ਨਾ ਬੈਠਣ ਵਾਲੇ ਬੰਦੇ ਵਿਚ ਨੁਕਸ ਹੈ, ਨੁਕਸ ਹੈ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਚਲਾਉਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾ ਤਾਂ ਸਿਮਰਨ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੈ, ਨਾ ਸੇਵਾ ਕਰਨ ਵਾਲਿਆਂ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਅਸੀਂ ਗੱਲ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਲੈਂਦੇ ਜੋ ਗੁਰਮਤਿ ਦਾ ਮੁਢਲਾ ਅਸੂਲ ਹੈ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਚੰਗੇ ਨਤੀਜੇ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੇ। ਸਾਡੇ ਚਿੱਤ ਵਿਚ ਸ਼ੰਕਾ ਆਏਗਾ ਕਿ ਮੈਂ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਸੇਵਾ ਵੀ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਫੇਰ ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਥਾਂ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦੀ ਤੇ ਮੇਰਾ ਸਿਮਰਨ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲੈ ਕੇ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਦੋ ਦਿਨ ਪਿਛਲੇ, ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਾਰਿਆਂ ਦੁਖਾਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਜੇ ਕੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਨਾਮ ਹੈ, ਇਹ ਕੋਈ ਐਵੇਂ ਹੀ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਥਾ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਇਕ ਗੱਲ ਹੈ। ਇਹ ਤਾਂ ਅਮਲੀ ਤੌਰ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ, ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖ ਕੇ ਫੇਰ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇਕ ਭਈਆ ਉੱਤਰ ਪ੍ਰਦੇਸ਼ ਦਾ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਆ ਗਿਆ। ਭਰਾ ਲੈ ਕੇ ਆਇਆ ਉਸ ਦਾ। ਕਹਿੰਦਾ, “ਜੀ ਬਿਮਾਰ ਹੈ ਇਹ।” ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਹੈ, ਹੋਰ ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਕੌਣ ਪੜ੍ਹ ਸਕਦਾ ਹੈ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚੋਂ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਲਿਖਾ ਦਿਓ ਮੈਂ ਪੜ੍ਹ ਲਵਾਂਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਫੇਰ ਚਾਰ ਚੀਜ਼ਾਂ ਘਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ। ਇਕ ਤਾਂ ਮਾਸ ਨਾ ਆਵੇ, ਸ਼ਰਾਬ ਨਾ ਆਵੇ, ਅੰਡੇ ਨਾ ਆਉਣ ਤੇ ਇਕ ਤੰਬਾਕੂ ਨਾ ਆਵੇ। ਰਹਿਤ ਰੱਖ ਲਓਗੇ ਤੁਸੀਂ? ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਹਾਂ ਜੀ! ਰਹਿਤ ਰੱਖ ਲਵਾਂਗੇ ਅਸੀਂ। ਫੇਰ ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਕੋਈ ਨੇੜੇ ਹੈ?” ਕਹਿੰਦਾ, “ਪੰਦਰਾਂ ਮੀਲ ਤੇ ਹੈ ਸਾਡੇ ਘਰ ਤੋਂ, ਮੈਨਪੁਰੀ ਜਿਲ੍ਹਾ ਹੈ ਸਾਡਾ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਚੰਗਾ! ਆਹ ਸ਼ਬਦ ਪੜ੍ਹੀ ਜਾਣਾ ਹੈ ਮੂਲਮੰਤਰ ਦੇ ਨਾਲ ਤੇ ਘਰੋਂ ਜਦੋਂ ਤੁਰਨਾ ਹੈ ਸਿਰਫ਼ ਐਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ! ਧੰਨ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ!! ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਬੰਦਾ ਆਵੇ ਫੇਰ ਐਨਾ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਹੈ ਬੋਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਕੀ ਜੈ! ਤਾਂ ਕਿ ਉਸ ਦੇ ਕੰਨਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਦਾ ਨਾਂ ਪੈ ਜਾਵੇ। ਗੁਰਦੁਆਰੇ ਜਾ ਕੇ ਝਾੜੂ ਦੇਣਾ ਹੈ, ਜੋ ਉਥੇ ਦੀ ਚਰਨ ਪੂੜ ਹੈ ਉਹ ਚੁੱਕ ਲਿਆਉਣੀ ਹੈ, ਜਿਥੇ ਬਿਮਾਰੀ ਹੈ ਉਥੇ ਮਲ ਲਿਓ।”

ਗੱਲ ਸਿੱਧੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਦਵਾਈ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸਧਾਰਨ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਬਾਣੀ ਦਾ ਜੋ ਚਮਤਕਾਰੀ ਪਾਸਾ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰਨ ਦੀ ਬਾਤ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਕੀਤਾ ਉਸ ਨੇ, ਉਥੇ ਤਾਂ ਗਿਆ ਨਾ, ਇਥੇ ਹੀ ਕਰਦਾ ਰਿਹਾ। ਸਵਰਾਜ ਫੈਕਟਰੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ ਉਹ। ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਕੇ ਆ ਗਿਆ, ਚਾਲੀ ਬਿਆਲੀ ਦਿਨਾਂ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਆਇਆ ਤਾਂ ਬੜੀ ਸਿਹਤ ਬਣੀ ਹੋਈ।

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਕੀ ਗੱਲ ਹੈ?” ਯਾਦਵ ਸੀ ਉਸ ਦਾ ਨਾਂ। ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ, “ਜੀ! ਭਰਾ ਮੇਰਾ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਇਸ ਨੂੰ ਬਿਮਾਰੀ ਕੀ ਸੀ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਬਿਮਾਰੀ ਤਾਂ ਦੱਸਣ ਵਾਲੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਮੈਂ ਕਿਹਾ, “ਦੱਸ ਤਾਂ ਸਹੀ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਟੀ.ਬੀ. (ਤਪਦਿਕ) ਸੀ ਏਸ ਨੂੰ। ਪਹਿਲਾਂ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਕਾਂਸ਼ੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਇਆ। ਫੇਰ ਦਿੱਲੀ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾਉਂਦੇ ਰਹੇ। ਫੇਰ ਪੀ.ਜੀ.ਆਈ ਇਲਾਜ ਕਰਵਾ ਰਹੇ ਸੀ। ਉਥੇ ਕੋਈ ਸਿੰਘ ਖੜ੍ਹਾ ਸੀ। ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਤੁਸੀਂ ਗੁਰੂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦਾ ਆਸਰਾ ਲੈ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਬਾਣੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਨਾ ਤੇਜ ਤੇ ਐਨੀ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਵਰਗਾ ਬੰਦਾ ਵੀ ਜਿਹੜਾ ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਰਫ਼ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦਾ ਨਾਉਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਤੇ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਪਾਠ ਕਰਨ ਨਾਲ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਚੀਜ਼ ਹੈ।”

ਇਹ ਬੇਨਤੀ ਮੈਂ ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਕਰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਿੰਘਾਂ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਬਾਣੀ। ਇਹ ਤਾਂ ਭੂਤ ਪ੍ਰੇਤ, ਪਸ਼ੂ ਜਿਸ ਦੇ ਵੀ ਕੰਨ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਏਗੀ ਉਸ ਦੇ ਦੁਖ ਦਲਿੱਦਰ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਣਗੇ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ ਨੇ ਉਹ ਤਾਂ ਆਪ ਹੀ ਬਿਮਾਰ ਨੇ, ਜਿਹੜੇ ਸੁਣਦੇ ਨੇ ਉਹ ਆਪ ਬਿਮਾਰ ਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਸੁਣਨ ਤੇ ਪੜ੍ਹਨ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਇਹ ਬਾਤ ਸਾਡੀ ਸਮਝ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਕੋਈ ਨਤੀਜਾ ਨਹੀਂ

ਨਿਕਲ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਇਸ ਦੀ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਨਾਲ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀਤੀ ਸੀ ਦੂਸਰੇ ਦੀਵਾਨ ਵਿਚ। ਸੋ ਅੱਜ ਵੀ ਆਪ ਧਿਆਨ ਦੇ ਨਾਲ ਸਰਵਣ ਕਰਨਾ। ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਬਾਣੀ ਸਰਵਣ ਕਰੋ, ਬਚਨਾਂ ਨੂੰ ਸਰਵਣ ਕਰੋ ਜੋ ਵਿਚਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬੁੱਧੀ ਤੇ ਪਰਖ ਕੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਧਾਰਨ ਕਰੋ। ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਵਾਰੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤਾਂ ਗੱਜ ਵੱਜ ਕੇ ਸਾਰੇ ਬੋਲੋ। ਸਿਧੀਆਂ ਧਾਰਨਾਂ ਨੇ, ਹਰ ਬੰਦਾ ਬੋਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਜੋ ਆਸ਼ਾ ਹੈ ਉਹ ਸੁਖਾਲੀ ਬੋਲੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਪਾਂ ਗਾ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਕਿ ਮਨ ਉਚਾਟ ਨਾ ਹੋਵੇ। ਦੂਸਰਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਨਵੇਂ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਜਾਂ ਆਵਾਜ਼ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਨੁਕਸ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਸੌ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਬਿਲਕੁਲ ਸਾਵਧਾਨ ਰਹੋ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਫਲ ਹਾਸਲ ਕਰਨ ਆਏ ਹੋ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੋ -

*ਭਾਵ ਅਰਥ - ਕੰਨੀਂ ਸੁਣੀਏ ਗੁਰਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ
ਜਿਹਬਾ ਨਾਲ ਨਾਮ ਜਪੀਏ।*

ਰੇ ਮਨ ਰਾਮ ਸਿਉ ਕਰਿ ਪ੍ਰੀਤਿ॥

ਸੁਵਨ ਗੋਬਿੰਦ ਗੁਨੁ ਸੁਨਉ ਅਰੁ ਗਾਉ ਰਸਨਾ ਗੀਤਿ॥

ਕਰਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਸਿਮਰੁ ਮਾਧੋ ਹੋਹਿ ਪਤਿਤ ਪੁਨੀਤ॥

ਅੰਗ - 631

ਕਰੋੜਾਂ ਜਨਮਾਂ ਦੇ ਪਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਸੰਗਤ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਸੋ ਕੱਲ੍ਹ ਆਪ ਸਾਰੇ ਜੋ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ ਵਿਚਾਰ ਸੁਣ ਕੀਤੇ ਸਨ ਕਿ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਨਿਗੁਰੇ ਪੁਰਸ਼ ਦਾ ਤਾਂ ਨਾਉਂ ਲੈਣਾ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ -

ਭਾਈ ਰੇ ਗੁਰ ਬਿਨੁ ਗਿਆਨੁ ਨ ਹੋਇ॥

ਪੂਛਹੁ ਬ੍ਰਹਮੇ ਨਾਰਦੈ ਬੇਦ ਬਿਆਸੈ ਕੋਇ॥

ਅੰਗ - 59

ਪੁੱਛ ਲਓ ਵੱਡਿਆਂ-ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਜਾ ਕੇ ਕਿ ਕਿੰਨਾ ਬੁਰਾ ਮੰਨਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਦੂਸਰੀ ਬੇਨਤੀ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ -

ਘਰ ਮਹਿ ਘਰੁ ਦੇਖਾਇ ਦੇਇ ਸੋ ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਸੁਜਾਣੁ॥

ਅੰਗ - 1291

ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਸਰੀਰ ਦੇ ਵਿਚ ਮੇਰੇ ਘਰ ਨੂੰ ਤੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੋਲ ਤਿੰਨ ਘਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਤਾਂ ਜਿਹੜਾ ਇੱਟਾਂ-ਵੱਟਿਆਂ ਨਾਲ ਬਣਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਆਪਣਾ ਘਰ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਘਰ ਸਾਡਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਇਹ

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਾਸਤੇ ਘਰ ਹੈ। ਜੇ 'ਮੈ' ਹਾਂ ਮੈਨੂੰ ਕਿਸੇ ਘਰ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਚਾਰ-ਦਿਵਾਰੀ ਵਿਚ ਕੈਦ ਹੋਣ ਵਾਲੀ ਚੀਜ਼ 'ਮੈ' ਨਹੀਂ ਹਾਂ, ਮੇਰਾ ਸਰੂਪ ਆਤਮਾ ਹੈ -

ਮਨ ਤੂੰ ਜੋਤਿ ਸਰੂਪ ਹੈ ਆਪਣਾ ਮੂਲੁ ਪਛਾਣੁ॥

ਅੰਗ - 441

ਉਸ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਇਹ ਘਰ ਹੈ ਸਰੀਰ ਦਾ, ਇਸ ਘਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਹੋਰ ਘਰ ਹੈ ਜਿਸ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਵਾਸਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸੋ ਘਰੁ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਨਿਜ ਘਰੁ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, 'ਥਿਰੁ ਘਰ' ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਜੋ ਉਸ ਘਰ ਦੀ ਪਹਿਚਾਨ ਕਰਾ ਦੇਵੇ ਤੇ ਉਸ ਘਰ ਨੂੰ ਦਿਖਾ ਦੇਵੇ, ਉਥੇ ਵਜਦੇ ਨਾਦਾਂ ਦਾ ਅਨੁਭਵ ਕਰਾ ਦੇਵੇ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬਾਕੀ ਤਾਂ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਚਾਰ ਕਿਸਮ ਦੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਲਿਖੇ ਨੇ। ਪਹਿਲਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕੱਚਾ ਗੁਰੂ - ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਾਚੇ ਗੁਰ ਤੇ ਮੁਕਤਿ ਨ ਹੁਆ॥ ਅੰਗ - 932

ਉਥੇ ਤਾਂ ਮੁਕਤੀ ਦਾ ਨਾਂ ਲੈਣਾ ਹੀ ਔਖਾ ਹੈ, ਮੁਕਤ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਦੂਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ, ਪਖੰਡ ਬਣਾ ਲਿਆ ਏਜੰਟ ਰੱਖ ਲਏ, ਉਪਮਾ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਦਿਨ ਰਾਤ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਰਿਆਇਤ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਪੈਸੇ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਰ-ਪ੍ਰੇਰ ਕੇ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਗੁਰੂ ਬੜਾ ਕਰਨੀ ਵਾਲਾ ਹੈ, ਇਸ ਦੇ ਬਚਨ ਸਿੱਧ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਇਹ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਹੈ ਪਰ ਉਹ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਿਆ ਕਰਦਾ, ਪਿੱਛੇ ਲਗਿਆਂ ਦਾ ਉਧਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦਾ।

ਇਕ ਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਛੇਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਮਹਾਰਾਜ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪਿੰਡ ਲਧਾਈਕੇ ਗਏ ਹੋਏ ਨੇ। ਉਥੇ ਬਾਹਰ ਖੜ੍ਹੇ ਨੇ, ਇਕ ਪਾਸੇ ਸਰਕੜਾ ਹੈ ਤੇ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਬਹੁਤ ਖੜਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਗੁਰਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਇੱਧਰ ਕੁਝ ਖੜਕਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਦੇਖੀਏ ਕੀ ਹੈ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਸਰਾਲ (ਅਜਗਰ) ਸਿੱਧੀ ਮਹਾਰਾਜ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਸਰਾਲ ਤੁਹਾਡੇ ਵੱਲ ਨੂੰ ਵਧੀ ਆ ਰਹੀ ਹੈ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਬਹੁਤ ਦੁਖੀ ਹੈ, ਆ ਜਾਣ ਦਿਓ ਸਾਡੇ ਕੋਲ।”

ਸੋ ਨੇੜੇ ਆ ਗਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਚਰਨ ਛੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਗਿਰਦੀਸਾਰ ਇਕ

ਧੂੰਆਂ ਜਿਹਾ ਨਿਕਲਿਆ। ਦੇਖਦੇ ਦੇਖਦੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਰੂਪ ਹੋ ਕੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਰੂਪ ਧਾਰਨ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੀ ਉਸਤਤਿ ਕਰਨ ਲੱਗ ਪਿਆ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ! ਆਪ ਧੰਨ ਹੋ, ਦੀਨ ਦਇਆਲ ਆਪ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ, ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਪਾਪੀ ਹਾਂ।

ਗੁਰਸਿਖ ਕਹਿੰਦੇ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਕੌਣ ਹੈ ਇਹ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਹਾਂ ਜੀ! ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ, ਮੈਂ ਲੋਕਾਂ ਦਾ ਦਸਵੰਧ ਕਢਾਉਂਦਾ ਸੀ, ਅਨੇਕਾਂ ਤਰੀਕੇ ਵਰਤਦਾ ਸੀ, ਝੂਠ ਤੁਫਾਨ ਮਾਰ ਕੇ ਪਾਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਲੰਘਦਾ। ਜੇ ਕੋਈ ਭਜਨ ਬੰਦਗੀ ਪੁਛਦਾ ਸੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਧਰਿਆ ਕਰ। ਤੇਰਾ ਸਾਰਾ ਭਜਨ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੀ ਆ ਜਾਏਗਾ। ਸੋ ਮਹਾਰਾਜ! ਮੇਰੀ ਬਿਰਤੀ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਕਰਕੇ, ਮਰਨ ਵੇਲੇ ਵੀ ਮੇਰੀ ਸੁਰਤ ਪੈਸੇ ਵਿਚ ਸੀ ਤੇ ਮੈਂ ਸੱਪ ਬਣ ਗਿਆ।

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਜਿਥੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ ਹੈ ਉਥੇ ਜਿਹੜੇ ਮੇਰੇ ਪਿਛੇ ਲਗੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਵੀ ਕਿਰਪਾ ਕਰ ਦਿਓ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਕਿਥੇ ਨੇ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਉਹ ਵੀ ਇਸੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਨੇ ਮਹਾਰਾਜ।”

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਆਖ ਕੇ ਪਾਣੀ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਦੁਆ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਵੇਂ ਕਕੜੀ ਪਾਣੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਆਏਂ ਫਟ ਗਿਆ। ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ? ਵਿਚ ਕੁਰਬੁਲ-ਕੁਰਬੁਲ ਕਰਦੇ ਸੁੰਡ ਫਿਰਦੇ ਸਨ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੇਖਿਆ ਭਾਈ! ਇਹ ਧੋਖੇ ਦੇ ਕੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਪੈਸਾ ਖਾਂਦਾ ਰਿਹਾ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦਾ ਰਿਹਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰਾ ਧਿਆਨ ਧਰੋ। ਹੁਣ ਜਿਸ ਦਾ ਧਿਆਨ ਧਰਨਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਲੋਕ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਣਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਇਹ ਸੱਪ ਬਣਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਚੇਲੇ ਸੁੰਡ ਬਣ ਕੇ ਇਸ ਦੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਆ ਗਏ। ਇਸ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਧਨ ਖਾਧਾ ਹੈ, ਇਹ ਇਸ ਦਾ ਮਾਸ ਤੋੜ-ਤੋੜ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਨੇ।”

ਸੋ ਐਸਾ ਪਖੰਡੀ ਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਤੀਸਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਪੰਡਤ ਗੁਰੂ। ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਸਭ ਕੁਝ ਹੈ, ਵੇਦ ਸਾਸਤ੍ਰ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਹੋਰ ਬੇਅੰਤ ਕਿਤਾਬਾਂ ਪੜ੍ਹੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਨੇ। ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇਣ ਲਈ ਸਮਰੱਥ ਹੈ ਪਰ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ।

ਆਹ ਫਿਲਮਾਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਸਿਨੇਮੇ ਵਗੈਰਾ ਵਿਚ ਕਿ ਜੱਜ ਬਣਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਬਨਾਉਣੀ ਤੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਦਿੱਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਦੋਸ਼ੀ

ਨੂੰ ਫਾਂਸੀ ਤੇ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਦਿਖਾ ਦਿੰਦੇ ਨੇ। ਪਰ ਇਹ ਸਾਰਾ ਡਰਾਮਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਬੱਚੇ ਖੇਡਦੇ ਨੇ। ਇਕ ਚੋਰ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ, ਇਕ ਰਾਜਾ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਪੇਸ਼ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਨੂੰ ਸਜ਼ਾ-ਏ-ਮੌਤ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ। ਉਹ ਡਰਾਮਾ ਕਰਕੇ ਹਟ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਸੋ ਇਹ ਵਿਦਵਾਨ ਗੁਰੂ ਦਾ ਕੰਮ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ authority ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ, ਗੱਲਾਂ ਸਾਰੀਆਂ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਖਾਲੀ ਭੜਾਕਾ ਤਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਰਾਈਫਲ ਦਾ, ਗੋਲੀ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੁੰਦੀ, ਵਿੰਨ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕਿਸੇ ਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ।

ਸੋ ਚੌਥਾ ਗੁਰੂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਅਵਧੂਤ ਗੁਰੂ, ਉਹ ਆਪ ਤਾਂ ਪਹੁੰਚਿਆ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਕੋਲ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ ਕਿ ਜੀਅ ਦਾਨ ਦੇ ਸਕੇ -

ਜੀਅ ਦਾਨੁ ਦੇ ਭਗਤੀ ਲਾਇਨਿ

ਹਰਿ ਸਿਉ ਲੈਨਿ ਮਿਲਾਏ॥

ਅੰਗ - 749

ਸੋ ਨਾ ਸ਼ਕਤੀ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਹ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਕੁਹਾ ਸਕਦਾ। ਸੋ ਸਮਰੱਥ ਗੁਰੂ ਜੋ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜਿਸ ਦਾ ਖਾਸ ਰੂਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਸਮੁੰਦੁ ਵਿਰੋਲਿ ਸਰੀਰੁ ਹਮ ਦੇਖਿਆ ਇਕ ਵਸਤੁ ਅਨੂਪੁ ਦਿਖਾਈ॥

ਗੁਰੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੋਵਿੰਦੁ ਗੁਰੁ ਹੈ ਨਾਨਕ ਭੇਦੁ ਨ ਭਾਈ॥

ਅੰਗ - 442

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਿਚ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਸਾਕਾਰ ਰੂਪ ਉਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਉਸ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਦਸਦੇ ਹੋਏ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਕੁੰਜੀ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਗੁਰੂ ਪੰਜਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵਲੋਂ, ਆਪ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ ਜੀ,

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖ ਅਗੰਮ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰ ਨਿਰਾਲਾ।

ਜਾਣਹੁ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਕੀ, ਸਚੀ ਧਰਮਸਾਲਾ।

ਜੇਹਾ ਬੀਜੈ ਸੁ ਲੁਣੈ ਫਲ ਕਰਮ ਸਮੁਾਲਾ।

ਜਿਉ ਕਰਿ ਨਿਰਮਲੁ ਆਰਸੀ ਜਗੁ ਵੇਖਣਿ ਵਾਲਾ।

ਜੇਹਾ ਮੁਹੁ ਕਰਿ ਭਾਲੀਐ, ਤੇਹੋ ਵੇਖਾਲਾ।

ਸੇਵਕ ਦਰਗਹ ਸੁਰਖਰੁ ਵੇਮੁਖੁ ਮੁਹ ਕਾਲਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਲ 34/1

ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੋ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਉਹ ਜਿਸ ਦੀ ਮਨ, ਬੁੱਧੀ, ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਹਿੱਸੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ

ਕਿਰਿਆ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦੀ, ਉਹ ਸੰਮਤਾ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਹ ਨਿਰਵੈਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਨਿਰਾਲੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਹਰ ਕਿਰਿਆ, ਹਰ ਕੌਤਕ ਉਸ ਦਾ ਚਾਨਣ-ਮੁਨਾਰਾ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧਰਤੀ ਧਰਮ ਦੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਕੋਲ ਵੈਰ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਜਿਹੋ ਜਿਹਾ ਬੀਜ ਦਿੱਤਾ ਉਸ ਦਾ ਫਲ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਧਰਮ ਦੀ ਧਰਤੀ ਵਿਚ। ਸ਼ੀਸ਼ੇ ਵਰਗਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਸ਼ਰਧਾ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਸਾਰੀਆਂ ਕਾਮਨਾਵਾਂ ਪੂਰੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ, ਜੇ ਤਰਕ ਦੇ ਨਾਲ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਖਾਲੀ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦਸਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਵੱਲ ਧਿਆਨ ਲਿਆਓ। ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਘੇਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਦਸ ਲੱਖ ਫੌਜ ਨੇ ਘੇਰਾ ਪਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਭਾਰਤ ਵਰਸ਼ ਤੋਂ ਕੋਈ ਵੀ ਬੰਦਾ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਵੱਲ ਨੂੰ ਤੁਰ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜੋ ਸਿੰਘ ਉਥੇ ਇਕੱਠੇ ਸਨ, ਬਾਹਰੋਂ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਆ ਸਕਦਾ, ਥਾਂ ਥਾਂ ਪਿੰਡਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਰਸਤਿਆਂ ਤੇ ਪਹਿਰੇ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਨੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਦਸ ਲੱਖ ਫੌਜ ਸੀ ਸਾਰੀ ਥੋੜੇ ਜਿਹੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੂੰ ਫੜਨ ਵਾਸਤੇ, ਮਾਰਨ ਵਾਸਤੇ, ਯੁੱਧ ਲੰਮਾਂ ਹੋ ਗਿਆ, ਪੰਜ ਛੇ ਮਹੀਨੇ ਲੰਘ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਵਿਉਂਤਾ ਬਣਾਈਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਨੇ। ਰੋਪੜ ਦੇ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਜਰਨੈਲ ਜਿਸ ਦਾ ਨਾਂ ਮੁਗਲਖਾਨ ਸੀ ਉਸ ਨੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਸੁਣਾ ਕੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਅਸੀਂ ਏਨੇ ਬੰਦੇ ਹਾਂ, ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਫੌਜ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਚੰਦ ਹਜ਼ਾਰ ਬੰਦੇ ਤੇ ਸਾਡੀ ਗਿਣਤੀ ਦੇ ਹਿਸਾਬ ਨਾਲ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਜਾਂ ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ, ਪੰਜ ਹਜ਼ਾਰ ਤੇ ਦਸ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਿੰਘ ਸਨ ਤੇ ਏਧਰ ਦਸ ਲੱਖ ਹੈ। ਕਿੰਨੇ ਕੁ ਮਰ ਜਾਣਗੇ? ਹੁਣ ਤਾਂ ਲੜਾਈਆਂ ਲੜਦੇ-ਲੜਦੇ ਰਹਿ ਵੀ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਗਏ ਨੇ ਤੇ ਉਸ ਵੇਲੇ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੈ ਕਿ ਢਾਈ ਤਿੰਨ ਹਜ਼ਾਰ ਦੇ ਦਰਮਿਆਨ ਸਨ ਤੇ ਮੈਂ ਅੱਜ ਜਾਂ ਤਾਂ ਸ਼ਹੀਦ ਹੋ ਕੇ ਮਰਾਂਗਾ ਜਾਂ ਮੈਂ ਗੁਰੂ (ਸਾਹਿਬ) ਨੂੰ ਫੜ ਲਿਆਵਾਂਗਾ। ਇਹ ਤਹੱਈਆ ਕਰਕੇ ਬਹੁਤ ਜਬਰਦਸਤ ਹਮਲਾ ਕਰਵਾ ਦਿੱਤਾ ਫੌਜ ਤੋਂ। ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਸਿੰਘਾਂ ਦੀਆਂ ਸੁਰਖਿਆ ਕਤਾਰਾਂ ਤੋੜ ਕੇ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਅੰਦਰ ਦਾਖਲ ਹੋ ਗਈ। ਸਾਹਿਬਜ਼ਾਦਾ ਅਜੀਤ ਸਿੰਘ ਨੇ ਫੇਰ ਜੋਰ ਲਾਇਆ ਤੇ ਸਾਰੀ ਫੌਜ ਨੂੰ ਫੇਰ ਧੱਕ ਕੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਦਿੱਤਾ। ਮੁੜ ਕੇ ਉਹ ਫੇਰ ਆਪਣੀ ਪੁਰਾਣੀ ਥਾਂ ਤੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਦਿਨ ਭਰ ਯੁੱਧ ਹੁੰਦਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਸੰਭਾਲਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਮਿਸਾਲਾਂ ਲੈ ਕੇ ਫਿਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ ਨਾਲ ਪਾਲਕੀਆਂ ਲੈ ਕੇ। ਜ਼ਖਮੀਆਂ ਨੂੰ ਚੁੱਕਦੇ ਸੀ। ਸਿੰਘ ਵੀ ਕੋਲੋਂ ਹੀ ਚੁਕਦੇ ਸੀ ਉਹ ਵੀ ਕੋਲੋਂ ਚੁਕਦੇ ਸੀ। ਉਹ ਫੇਰ ਆਪਸ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲੜਿਆ ਕਰਦੇ।

ਸੋ ਜਦੋਂ ਯੁੱਧ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਹੋਈ। ਸ਼ਾਮ ਦਾ ਬਿਗਲ ਵੱਜਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਦੁਆਲੇ ਸਿੰਘ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੁਣਾਓ! ਕਿਵੇਂ ਰਿਹਾ ਅੱਜ ਦਾ ਯੁੱਧ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਤੇਰੇ ਖਾਲਸੇ ਨੇ ਵਧ-ਵਧ ਕੇ ਜਾਨਾਂ ਵਾਰੀਆਂ ਤੇ ਅਣਗਿਣਤ ਮੁਲਖਈਏ ਨੂੰ ਪਿਛੇ ਧੱਕ ਦਿੱਤਾ ਪਰ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਸਾਨੂੰ ਇਕ ਰੋਸ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਦੱਸੋ ਰੋਸ ਕਾਹਦਾ ਹੋ ਗਿਆ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ?”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਆਪਣੀ ਫੌਜ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਕਨ੍ਹਈਆ ਨਾਂ ਦਾ ਸਾਧ ਹੈ। ਉਹ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਖੂਹ ਤੇ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਲੜ ਰਹੇ ਸੀ ਉਹ ਉਥੇ ਹੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਅਸੀਂ ਪਿੱਛੇ ਹੱਟ ਆਏ, ਉਹ ਫੇਰ ਵੀ ਪਾਣੀ ਉਥੇ ਹੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ। ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਦੁਬਾਰਾ ਗਏ ਤਾਂ ਵੀ ਉਥੇ ਹੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਦਿੰਦੇ ਸੀ ਕਿ ਕਨ੍ਹਈਆ! ਛੇਤੀ ਪਾਣੀ ਲਿਆ ਸਿੰਘ ਜ਼ਖਮੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪਰ ਉਹ ਉਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਜਿਹੜਾ ਰਸਤੇ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਅਸੀਂ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਮਹਾਰਾਜ ਕਿ ਮੁਗਲ ਫੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ, ਪਹਾੜੀ ਫੌਜ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।”

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਕਿਥੇ ਹੈ? ਕਨ੍ਹਈਆ ਨੂੰ ਬੁਲਾਓ।”

ਸੇਵਾਦਾਰ ਗਿਆ ਤੇ ਵਾਪਸ ਆ ਕੇ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਉਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਮੈਦਾਨ-ਏ-ਜੰਗ 'ਚੋਂ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਉਹ ਅਜੇ ਵੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ। ਜਿਥੋਂ ਹਾਏ! ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ, ਕੁਰਲਾਉਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਹੀ ਉਹ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਦੇ ਸਿੰਘਾਂ ਨੇ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤਾਂ ਅਜੇ ਆਇਆ ਨਹੀਂ, ਹੁਕਮ -

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਜਿਥੇ ਹੈ ਉਥੋਂ ਲੈ ਆਓ।”

ਉਸ ਵੇਲੇ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਹੋਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਦੋ ਸਿੰਘ ਭਾਈ ਕਨ੍ਹਈਆ ਦੀ ਤਲਾਸ਼ ਵਿਚ ਚੱਲ ਪਏ। ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਥੇ ਹੀ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਤੇ ਨੇੜੇ-ਤੇੜੇ ਹੀ ਹੋਏਗਾ। ਉਥੇ ਜਦੋਂ ਹਨ੍ਹੇਰੇ ਵਿਚ ਗਏ ਤਾਂ ਇਕ ਲਗਾਤਾਰ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਤੂੰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੀ ਮੋਹਿਨਾ।

ਗੁਰਗਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥

ਬਾਣੀ - ਈਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ

ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥ ਅੰਗ - 407

ਤੂੰ ਹੀ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆ ਰਹੀ ਹੈ ਉਸ ਦੀ ਸੇਧ ਵਿਚ ਚਲੇ ਗਏ। ਅੱਗੇ ਜਾ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਭਾਈ ਕਨ੍ਹਈਆ ਕਿਸੇ ਬੇਹੋਸ਼ ਦਾ ਸਿਰ ਆਪਣੇ ਪੱਟ ਤੇ ਰੱਖ ਕੇ ਦੰਦਲ ਖੋਲ੍ਹ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਰਹੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਪਾਣੀ ਅੰਦਰ ਗਿਆ ਤਾਂ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਤੂੰ ਕੌਣ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਦਾ ਅਦਨਾ ਜਿਹਾ ਸਿੱਖ ਹਾਂ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕੀ ਨਾਂ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਮੈਨੂੰ ਕਨ੍ਹਈਆ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਕਨ੍ਹਈਆ! ਤੈਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾ ਰਿਹਾ ਹੈ? ਤੇਰਾ ਪਾਣੀ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਤੇਰੇ ਰਾਹੀਂ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਆਬ-ਏ-ਹਿਆਤ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਤੇ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ ਤੇ ਮੇਰੇ ਅੰਦਰੋਂ ਵੈਰ-ਭਾਵ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਹੈ, ਹੋਸ਼ ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਮੈਂ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਕਨ੍ਹਈਆ! ਤੈਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਪਛਤਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਉਹ ਬੰਦਾ ਹਾਂ ਜਿਸ ਨੇ ਅੱਜ ਪ੍ਰਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਜੀ ਨੂੰ ਪਕੜ ਕੇ ਦਿੱਲੀ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਹਾਜ਼ਰ ਕਰਾਂਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁਗਲ ਖਾਨ ਜਰਨੈਲ ਹਾਂ। ਤੇਰਾ ਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਨਰਾਜ਼ ਹੋਇਆ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਨਾਂਹ! ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਇਕ ਪ੍ਰਮੋਸ਼ਰ ਦੇਖਣ ਦੀ ਤਾਕੀਦ ਕਰਦੇ ਨੇ। ਉਹ ਨਾਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਸਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦ੍ਰਿੜ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥

ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥

ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀਂ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥ ਅੰਗ - 1299

ਐਨੀ ਬਾਤ ਅਜੇ ਹੋ ਰਹੀ ਸੀ ਕਿ ਸਿੰਘ ਆ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆ ਕੇ ਇਕਦਮ ਮਸ਼ਕ ਖੋਹ ਲਈ ਤੇ ਭਾਈ ਕਨ੍ਹਈਏ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਗਏ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ ਕਿ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਦੇਖੋ ਕਿੰਨਾ ਗਲਤ ਕੰਮ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਜੇ ਜਰਨੈਲ ਅੱਜ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਕਰਕੇ ਆਇਆ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਫੜ ਕੇ ਲਿਆਉਣਾ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਵੇ ਤੇ ਅੱਜ ਦੋ ਟੁੱਕ ਫੈਸਲਾ ਕਰ ਦੇਣਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਉਸ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਪਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਂਹ! ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ!”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਾਂਹ! ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ!”

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਫੇਰ ਤੂੰ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਹੈਂ?”
 ਕਹਿੰਦਾ, “ਨਹੀਂ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ!”
 ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ, “ਫੇਰ ਕਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦਾ ਕੁਝ ਵੀ, ਮੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਤਾ ਕਿ ਤੂੰ ਕਿਹੜੇ ਕਿਹੜੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਖੇਡਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਜਿਧਰ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਓਧਰ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਨੇ -

*ਭਾਵ ਅਰਥ - ਮੈਂ ਕੀ ਜਾਣਾ ਓ, ਤੇਰੀ ਸਾਰ ਨੂੰ,
 ਤੂੰ ਤਾਂ ਕਿਹੜਿਆਂ ਰੰਗਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਖੇਡਦੈਂ।*

*ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
 ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ, ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥
 ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
 ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥
 ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਕੋ ਦੀਜਤ ਅਨੰਤ ਦਾਨ,
 ਕਹੂੰ ਮਹਾਰਾਜਨ ਤੇ ਛੀਨ ਛਿਤ ਲੇਤ ਹੋ॥
 ਕਹੂੰ ਬੇਦ ਰੀਤ, ਕਹੂੰ ਤਾ ਸਿਉ ਬਿਪ੍ਰੀਤ,
 ਕਹੂੰ ਤ੍ਰਿਗੁਨ ਅਤੀਤ, ਕਹੂੰ ਸੁਰਗੁਨ ਸਮੇਤ ਹੋ॥*

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਕਿਸੇ ਮੁਗਲ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ, ਕਿਸੇ ਪਹਾੜੀ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ ਨਾ ਆਪ ਦੇ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਜੇ ਮੈਂ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ ਤਾਂ ਸਿਰਫ ਆਪ ਨੂੰ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ। ਮੈਂ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਪਿਲਾਉਂਦਾ ਸੀ ਮੈਨੂੰ ਆਪਦਾ ਨੂਰੀ ਚਿਹਰਾ ਹੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਆਪ ਹੀ ਖੇਡ ਰਹੇ ਹੋ। ਕੋਈ ਸਮਾਂ ਸੀ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਅੰਨ੍ਹਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸੀ, ਬਿਗਾਨੇ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਮਿੱਤਰ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ, ਵੈਰੀ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦੇ ਸਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੇਰੀਆਂ ਅੰਨ੍ਹੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵਿਚ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਮੇਰੇ ਪੰਜੇ ਭਰਮਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋਇਆ ਤੇ ਜਦੋਂ ਤੋਂ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ ਫੇਰ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ ਆਪ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਦਿਸਿਆ ਨਹੀਂ। ਆਪ ਨੇ ਬੰਦ ਪਏ ਮੇਰੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤੇ।”

*ਭਾਵ ਅਰਥ - ਗੁਰਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਓ, ਨੈਣ ਖੋਲ੍ਹ ਤੇ,
 ਮੈਨੂੰ ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਓਹੀ ਦਿਸਿਆ।*

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਰਪਾ ਕਰਕੇ ਮੈਨੂੰ ਅੰਦਰਲੀ ਅੱਖ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀ ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਮੈਨੂੰ ਆਪ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਦਿਸਣ ਤੋਂ ਹੀ ਹਟ ਗਿਆ।”

*ਕਤਹੂੰ ਸੁਚੇਤ ਹੋਇਕੈ ਚੇਤਨਾ ਕੋ ਚਾਰ ਕੀਓ,
 ਕਤਹੂੰ ਅਚਿੰਤ ਹੁਇਕੈ, ਸੋਵਤ ਅਚੇਤ ਹੋ॥
 ਕਤਹੂੰ ਭਿਖਾਰੀ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਤ ਫਿਰਤ ਭੀਖ,
 ਕਹੂੰ ਮਹਾਂ ਦਾਨ ਹੁਇਕੈ, ਮਾਂਗਿਓ ਧਨ ਦੇਤ ਹੋ॥*

ਤ੍ਰਪ੍ਰਸਾਦਿ ਕਬਿੱਤ

ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਸਾਰੀਆਂ ਘਟਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ ਤੂੰ ਆਪ ਹੀ ਹੈ।

*ਸਭੈ ਘਟ ਰਾਮੁ ਬੋਲੈ ਰਾਮਾ ਬੋਲੈ॥
 ਰਾਮ ਬਿਨਾ ਕੋ ਬੋਲੈ ਰੇ॥*

ਅੰਗ - 988

ਸੋ ਪਾਤਿਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਆਪ ਨੂੰ ਹੀ ਪਿਲਾਇਆ ਹੈ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪਿਲਾਇਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਇਸ ਨੂੰ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇ ਗੁਰਮਤਿ ਦੀ ਪੀ-ਐਚ.ਡੀ. ਹੈ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਪਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਦੂਤ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਪਰੀਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਉਸ ਨੂੰ ਹਰ ਘਟ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਆਤਮ ਰਸੀਆ ਕਹਾਉਂਦਾ ਹੈ -

*ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
 ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥
 (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)*

ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਉਠ ਕੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, “ਭਾਈ ਕਨ੍ਹਈਆ! ਨਿਹਾਲ, ਨਿਹਾਲ, ਨਿਹਾਲ!” ਬੁਕੱਲ ਵਿਚ ਲੈ ਲਿਆ। ਅਗਮ ਨਿਗਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਆਈ, ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤੀਆਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਲੈ ਹੁਣ ਇੰਜ ਕਰੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਕੱਲਾ ਪਾਣੀ ਨਾ ਪਿਲਾਇਆ ਕਰੀ। ਮੇਰੇ ਜ਼ਖਮ ਦੇਖ ਕੇ ਪਹਿਲਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੋਈ, ਫੇਰ ਉਸ ਦੇ ਮਲੂਮ ਲਾਈ, ਫੇਰ ਪੱਟੀ ਬੰਨ੍ਹੀ। ਆਹ ਮਲੂਮ ਤੇ ਪੱਟੀਆਂ ਵੀ ਲੈ ਲੈ।”

ਐਸੇ ਘੋਰ ਜੰਗ ਦੇ ਅੰਦਰ, ਜੇ ਕੋਈ ਹੋਰ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਕਿੱਡੀ ਸਖਤ ਸਜ਼ਾ ਦਿੰਦਾ ਪਰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਹੈ -

ਸਤਿਗੁਰ ਪੁਰਖੁ ਅਗੰਮੁ ਹੈ ਨਿਰਵੈਰੁ ਨਿਰਾਲਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 34/1

ਗਿਆ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਤੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਜੇ ਇਹ ਭੁਲੇਖਾ ਪੈ ਜਾਵੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ, ਅਸੀਂ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਸਕਦੇ। ਜੇ ਸਰੀਰ ਹੈ ਗੁਰੂ ਦਾ, ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਰ ਦੇ ਵਿਚ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਗੁਰੂ ਕਦੇ ਵੀ ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਆਇਆ। ਅਕਾਰ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਬੋਲਦਾ ਤਾਂ ਰਿਹਾ ਹੈ ਪਰ ਗੁਰੂ ਅਕਾਰ ਰਹਿਤ ਹੈ, ਨਿਰਾਕਾਰ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਸ਼ਬਦ ਸਰੂਪ ਦਾ ਅੰਦਰ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਓਅੰਕਾਰ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਸ ਦਾ ਪਸਾਰਾ

ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਦਮਾਨ ਹੈ। ਏਸ ਵੇਲੇ, ਨਿਹਚੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ, ਭਰੋਸੇ ਵਾਲਿਆਂ ਨੂੰ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ, ਅੰਨ੍ਹਿਆਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗਦਾ। ਉਹ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੱਲ ਹੀ ਖਰੂਦ ਪਾਉਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿਉਂਕਿ ਬੇ-ਵਿਸ਼ਵਾਸੇ ਨਾਸਤਕ ਲੋਕ ਨੇ। ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਕੀ ਨੇ? ਗੁਰੂ ਸਾਡਾ ਕੀ ਹੈ? ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਦਾ ਆਦਰ ਸਤਿਕਾਰ ਨਹੀਂ ਹੈ ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਸੰਬੰਧ ਕਿਵੇਂ ਜੁੜੇ। ਸੋ ਇਹ ਫਰਕ ਪੈ ਗਿਆ ਸਾਡੇ ਵਿਚ। ਇਥੇ ਅਸੀਂ ਡਾਵਾਂ ਡੋਲ ਹੋਏ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਓਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਬਾਤ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਕਰਦੀ ਪਰ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਜੇ ਦਰਗਾਹ ਦੇ ਲੇਖ ਮੱਥੇ ਤੇ ਲਿਖੇ ਹੋਣ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਹੀਂ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦਾ, ਸੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ ਕਰਦੀ ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ। ਐਸਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ। ਪੜ੍ਹੋ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

**ਭਾਵ ਅਰਥ - ਮੱਥੇ ਲੇਖ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਲਿਖੇ ਹੁੰਦੇ ਨੇ,
ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰ ਆਣ ਮਿਲਦੇ।**

ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਦਰਗਾਹ ਤੋਂ ਲੇਖ ਨਹੀਂ ਲਿਖਿਆ ਜਾਂਦਾ, ਓਨਾ ਚਿਰ ਪੂਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ, ਇਹ ਰੂਹਾਨੀ ਅਸੂਲ ਹੈ।

**ਬਿਨੁ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਉ ਨ ਪਾਈਐ ਬੁਝਹੁ ਕਰਿ ਵੀਚਾਰੁ॥
ਨਾਨਕ ਪੂਰੈ ਭਾਗਿ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲੈ**

ਅੰਗ - 649

ਜੇ ਮਿਲ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

**..... ਸੁਖੁ ਪਾਏ ਜੁਗ ਚਾਰਿ॥ ਅੰਗ - 649
ਜਿਨ ਮਸਤਕਿ ਧਰਿ ਹਰਿ ਲਿਖਿਆ
ਤਿਨਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਮਿਲਿਆ ਰਾਮ ਰਾਜੇ॥ ਅੰਗ - 450**

ਜਦੋਂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਏਗਾ?

**ਅਗਿਆਨੁ ਅਧੇਰਾ ਕਟਿਆ
ਗੁਰ ਗਿਆਨੁ ਘਟਿ ਬਲਿਆ॥ ਅੰਗ - 450**

ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਭੁੱਲ ਦਾ, ਮਾਇਆ ਦਾ, ਹਉਮੈ ਦਾ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਪੈਣ ਨਾਲ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਰੂਪ ਦੀ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਤੇ ਤੇਰਾ ਧਾਰਦਾ ਹੈ ਇਹ, ਇਹ ਹਨ੍ਹੇਰਾ ਮਿਟ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਗੁਰੁ ਲਾਗਾ ਤਬ ਜਾਨੀਐ ਮਿਟੈ ਮੋਹੁ ਤਨ ਤਾਪ॥
ਅੰਗ - 1374**

ਮੋਹ ਵੀ ਮਿਟ ਜਾਵੇ ਤੇ ਤਿੰਨੇ ਤਾਪਾਂ ਦਾ ਨਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਸਮਝ ਲਓ ਕਿ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਗਿਆ ਏਸ ਨੂੰ,

ਗੁਰੂ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਹੈ ਕਈ ਵਾਰੀ ਮੁਰੀਦ, ਸਿੱਖ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ -

**ਕਬੀਰ ਸਾਚਾ ਸਤਿਗੁਰੁ ਕਿਆ ਕਰੈ ਜਉ ਸਿਖਾ ਮਹਿ ਚੁਕ॥
ਅੰਧੇ ਏਕ ਨ ਲਾਗਈ ਜਿਉ ਬਾਂਸੁ ਬਜਾਈਐ ਫੁਕ॥**

ਅੰਗ - 1372

ਜੇ ਰਸੀਵਰ ਹੀ ਖਰਾਬ ਹੈ ਤਾਂ ਟੈਲੀਫੋਨ ਦਾ ਕੀ ਦੋਸ਼ ਹੈ, ਸਨੇਹਾ ਭੇਜਣ ਵਾਲੇ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਸੀਵਰ ਵਿਚ ਕਸੂਰ ਹੈ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਤਾਂ ਪੂਰਾ ਪਰ ਜਿਹੜਾ ਸਿੱਖ ਹੈ ਉਹ ਅਧੂਰਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਨਹੀਂ, ਬਹੁਤ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਸਤਿਗੁਰੂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਗਿਆਨ ਦਾ ਪੜਦਾ ਕੱਟ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਨਿਸ਼ਾਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਸੋ ਆਪ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸਰਵਣ ਕੀਤਾ ਸੀ ਕੱਲ੍ਹ ਕਿ ਬਾਬਾ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਜਦੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਇੱਕੀਵੀਂ ਵਾਰ ਵਾਪਸ ਆ ਰਹੇ ਨੇ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕ ਬ੍ਰਹਮਚਾਰੀ ਸੀ ਜਿਸ ਦਾ ਇਹ ਪ੍ਰਣ ਸੀ ਕਿ ਮੈਂ ਨਿਗੁਰੇ ਸਿੱਖਾਂ ਦੇ ਹੱਥੋਂ ਰੋਟੀ ਨਹੀਂ ਖਾਣੀ। ਕਈ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਇਹ ਖਿਆਲ ਹੈ ਕਿ ਰੋਟੀ ਤਾਂ ਓਹੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਹੱਥ ਲੱਗਣ ਨਾਲ ਕੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ? ਓਹੀ ਅੰਨ ਹੈ, ਦੂਸਰੇ ਨੇ ਬਣਾਇਆ ਤੇ ਓਹੀ ਪਹਿਲੇ ਨੇ ਤੇ ਰਹਿਤਨਾਮੇ ਵਿਚ ਇਹ ਕਿਉਂ ਲਿਖ ਦਿੱਤਾ ਕਿ -

**ਜਾ ਕੀ ਰਹਿਤ ਨ ਜਾਣੀਐ ਗੁਰਬਾਣੀ ਨਹੀ ਰੀਤ॥
ਤਿਸ ਦੇ ਹਥੋਂ ਖਾਧਿਆ ਵਿਸਰੇ ਹਰਿ ਕੀ ਪ੍ਰੀਤ॥**

ਭਾਈ ਸੰਤੋਖ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਲਿਖੀ ਹੈ ਇਹ ਬਾਤ। ਇਹ ਪ੍ਰਤੱਖ ਵੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਧਾਰਮਿਕ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ। ਆਹ! ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਸਾਰੇ ਕਿ ਭੀਸ਼ਮ ਪਿਤਾਮਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੀਰਾਂ ਦੀ ਸੇਜਾਂ ਤੇ ਪਿਆ, ਯੁੱਧ ਖਤਮ ਹੋ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ ਤੇ ਇਕ ਦਿਨ ਐਸਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਅਨਿਆਈ ਰਾਜਾ ਜੇ ਹੋਵੇ ਤੇ ਜੋ ਕਰਮ ਧਰਮ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦਾ ਐਸੇ ਰਾਜ ਵਿਚੋਂ ਚਲੇ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਦੁੱਪਦੀ ਹੱਸ ਪਈ। ਉਸ ਨੇ ਫੌਰਨ ਤਾੜ ਲਈ, ਕਹਿੰਦਾ, ਕਿ ਬੇਟਾ! ਤੂੰ ਸਹੀ ਹੱਸੀ ਹੈਂ, ਜਿਸ ਵਕਤ ਤੇਰੇ ਕੱਪੜੇ ਲਾਹੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ, ਚੀਰ-ਹਰਣ ਕੀਤੇ ਜਾ ਰਹੇ ਸੀ ਉਸ ਵੇਲੇ ਮੇਰੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਰਾਜ ਅੰਸ਼ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਰਾਜ ਅੰਸ਼ ਹਮੇਸ਼ਾ ਹੀ ਮਾੜਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਜ਼ੋਰ ਜ਼ੁਲਮ ਤੇ ਜਬਰ ਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਠਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਧਨ ਸ਼ੁਧ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਰਾਜਾ ਚਾਹੇ ਸਵਰਗ ਲੋਕ ਤੋਂ, ਬੈਕੁੰਠ ਧਾਮ ਤੋਂ ਲਿਆ ਕੇ ਰਾਜ ਤਖਤ ਤੇ ਬਿਠਾ ਦਿਓ ਉਹ ਵੀ ਦੈਂਤ ਬਣ ਜਾਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਰਾਜ ਅੰਨ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅੰਨ ਮਾੜੇ

ਨੇ, ਪੂਜਾ ਦਾ ਧਾਨ ਬਹੁਤ ਮਾੜਾ ਹੈ -

ਧਰਮ ਸਾਲਾ ਦੀਆਂ ਰੋਟੀਆਂ ਤਿੰਨ ਕੰਮ ਕਰੇਨ।

ਮਤਿ ਮਾਰਨ ਹਡ ਗਾਲਣ ਭਜਨ ਕਰਨ ਨ ਦੇਣ।

ਨਾਸਤਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬੰਦਾ, ਉਤੋਂ-ਉਤੋਂ ਰਹਿ ਜਾਏਗਾ, ਅੰਦਰੋਂ ਘੁਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਅੰਨ ਮਾੜਾ ਖਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਨੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਲਿਖਿਆ ਹੈ -

ਤਿਉ ਧਰਮਸਾਲਾ ਦੀ ਝਾਕ ਹੈ, ਵਿਹੁ ਖੰਡੁ ਪਾਜੁ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 35/12

ਵਿਹੁ (ਜ਼ਹਿਰ) ਨੂੰ ਖੰਡ ਦੇ ਕੈਪਸੂਲਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਕੇ ਜੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅਸਰ ਖੰਡ ਨੇ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਵਿਹੁ ਨੇ ਕਰਨਾ ਹੈ। ਸੋ ਅੰਨ ਮਾੜਾ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਬੁੱਧੀ ਵੀ ਮਾੜੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ -

ਜੈਸਾ ਅੰਨ ਤੈਸਾ ਮਨ॥

ਇਕ ਵਾਰ ਇਕ ਮਹਾਤਮਾ ਤੇ ਇਕ ਰਾਜਾ ਸ਼ਰਧਾਵਾਨ ਹੋਇਆ ਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਹਿਲਾਂ ਵਿਚ ਲੈ ਗਿਆ। ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਕਰੀ, ਸਤਿਸੰਗ ਕਰਵਾਉਂਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਰਾਜ ਅੰਨ ਖਾਣ ਦੇ ਨਾਲ ਉਸ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਮਲੀਨ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਇਕ ਦਿਨ ਰਾਣੀ ਗੁਸਲਖਾਨੇ 'ਚੋਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਕੇ ਨਿਕਲੀ, ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ ਸਾੜਾ ਸੀ। ਐਨਾ ਸੰਤਾਂ ਤੇ ਭਰੋਸਾ ਸੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ ਵਿਚ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ ਉਸ ਨੂੰ ਥਾਂ ਦਿੰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸੰਤ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਲੱਗੇ ਤਾਂ ਰਾਣੀ ਦਾ ਨੌ-ਲੱਖਾ ਹਾਰ ਕਿੱਲੀ ਨਾਲ ਟੰਗਿਆ ਹੋਇਆ ਦੇਖਿਆ। ਦੇਖ ਕੇ ਮਨ ਲਲਚਾ ਗਿਆ। ਹਾਰ ਚੁੱਕ ਲਿਆ ਤੇ ਬਿਨਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰੇ ਹੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਦੋ ਵਜੇ ਮਹਿਲਾਂ 'ਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਿਆ ਤੇ ਰਾਣੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰਾ ਹਾਰ ਨਹੀਂ ਲੱਭਦਾ। ਉਸ ਨੇ ਬਹੁਤ ਭਾਲ ਕੀਤੀ। ਅਖੀਰ ਖਿਆਲ ਆਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਸ਼ਨਾਨ ਘਰ ਵਿਚ ਲਾਹ ਆਈ ਸੀ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਤਾਂ ਉਹ ਕਹਿੰਦਾ ਕਿ ਮੈਂ ਤਾਂ ਦੇਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਤੇਰੇ ਮਗਰੋਂ ਕਿਸ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ। ਕਹਿੰਦੀ ਕਿ ਸੰਤਾਂ ਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਿਆ ਸੀ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੰਤਾਂ ਤੋਂ ਪੁੱਛ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿਤੇ ਸਾਂਭ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਹੋਏਗਾ।”

ਪਹਿਰੇਦਾਰਾਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛਿਆ ਕਿ ਸੰਤ ਕਿਥੇ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਉਹ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ! ਦੋ ਵਜੇ ਹੀ ਚਲੇ ਗਏ ਰਾਤ ਦੇ। ਕਿਥੇ ਗਏ ਨੇ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਪਤਾ ਨਹੀਂ। ਤਲਾਸ਼ ਹੋਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਈ। ਰਾਜੇ ਨੂੰ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ ਕਿ ਮੇਰੀ ਰਾਣੀ ਦਾ ਹਾਰ ਤਾਂ ਸੰਤ ਲੈ ਗਏ। ਸਾਰੇ ਨਾਕੇ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੱਤੇ ਪਰ ਉਹ ਜੰਗਲਾਂ ਵਿਚੀ ਹੋ ਕੇ ਨਿਕਲ ਗਿਆ। ਜਾ ਕੇ ਇਕ ਮੰਦਰ

ਦੇ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਉਥੇ ਉਸ ਨੂੰ ਅਤਿਸਾਰ, ਮਰੋੜੇ ਲੱਗ ਗਏ। ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਹੋ ਗਏ, ਸੁੱਕ ਕੇ ਪਿੰਜਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜਿਹੜਾ ਹਾਰ ਸਾਂਭ-ਸਾਂਭ ਕੇ ਰਖਦਾ ਹੈ ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਹੁਣ ਜ਼ਹਿਰ ਲੱਗਣ ਲੱਗ ਗਿਆ ਕਿ ਮੈਂ ਕਿੱਡੀ ਗਲਤੀ ਕਰੀ, ਆਤਮ ਗਿਆਨ ਮੇਰਾ ਨਸ਼ਟ ਹੋ ਗਿਆ, ਰਾਜ ਅੰਨ ਖਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਬੁੱਧੀ ਮਲੀਨ ਹੋ ਗਈ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਦੰਡ ਭੁਗਤ ਲਈਏ। ਆਪ ਜਾ ਕੇ ਰਾਜੇ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਪੇਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ।

ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਸੰਤ ਜੀ! ਕਿਵੇਂ ਹੋ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਚੋਰ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੰਤ ਨਹੀਂ ਹਾਂ।”

ਰਾਜਾ ਕਹਿੰਦਾ, “ਐਡੀ ਵੱਡੀ ਬਾਤ?”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਹਾਂ! ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸੋ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਮੈਂ ਇਥੇ ਸੀ ਤਾਂ ਕਿਸ ਦਾ ਅੰਨ ਖਾਧਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।”

ਪਤਾ ਕਰਿਆ ਤਾਂ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਕਿ ਉਹ ਕਿਸੇ ਬੁਰੇ ਆਦਮੀ ਦਾ ਅੰਨ ਸੀ, ਸਮਗਲਰ ਦਾ। ਉਸ ਦੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਬਤ ਹੋਈ ਸੀ। ਉਸ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਜੋ ਅੰਨ ਆਇਆ ਉਹ ਰਾਜੇ ਦੇ ਮਹਿਲ ਵਿਚ ਪਕਾਇਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਰਾਜਨ! ਤੇਰੇ ਰਾਜ ਅੰਸ਼ ਦਾ ਤੇ ਉਸ ਅੰਨ ਦਾ ਮੇਰੇ ਤੇ ਇਹ ਅਸਰ ਹੋਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਗਿਰ ਗਿਆ ਤੇ ਐਨਾ ਨੀਵਾਂ ਚਲਿਆ ਗਿਆ ਕਿ ਤੇਰਾ ਹਾਰ ਚੋਰੀ ਕਰ ਲਿਆ ਤੇ ਚੋਰ ਬਣ ਗਿਆ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਫੇਰ ਹੁਣ ਕਿਉਂ ਆਇਆ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਸ ਅੰਨ ਦਾ ਅੰਸ਼ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਗਿਆ, ਢਾਈ ਮਹੀਨੇ ਬਿਮਾਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪਿੰਜਰ ਬਣ ਗਿਆ। ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਮੈਨੂੰ ਸੋਝੀ ਹੋ ਆਈ ਤੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਹਾਰ ਮੋੜਨ ਆਇਆ ਹਾਂ।”

‘ਚਲਦਾ’

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ 500 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ (ਥਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੈ)

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

ਗੁਰੂ ਸਰੀਰ ਨਹੀਂ, ਜੋਤਿ-ਰੂਪ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਜੋਤਿ ਹੀ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੈ। ਇਹ ਜੋਤਿ ਹੀ ਸਾਰੇ ਵਿਸ਼ਵ, ਖੰਡਾਂ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਵਿਚ ਜੱਗਮੱਗ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਇਸ ਦੀ ਸਾਖ ਭਰਦੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਸਭ ਮਹਿ ਜੋਤਿ ਜੋਤਿ ਹੈ ਸੋਇ॥
ਤਿਸ ਕੈ ਚਾਨਣਿ ਸਭ ਮਹਿ ਚਾਨਣੁ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 663

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਆਪ 'ਹਰਿ ਜੋਤਿ' ਦਾ ਸੰਪੂਰਨ ਰੂਪ ਸਨ। ਇਹ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਧੁਰ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਈ। ਭੱਟ ਮਥਰਾ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਖੁਦ ਹਰਿ ਜੋਤਿ ਰੂਪਿ ਸਨ -

ਜੋਤਿ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਕਹਾਯਉ॥

ਅੰਗ - 1408

ਇਹ ਜੋਤਿ ਦਸ ਜਾਮਿਆਂ ਰਾਹੀਂ 1469 ਈ. ਤੋਂ 1708 ਈ. ਤਕ ਰੂਪਮਾਨ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ। ਗੁਰੂ ਸਰੀਰ, ਗੁਰ-ਕਾਇਆਂ ਬਦਲਦੀ ਰਹੀ, ਰੂਪ ਵਟਦਾ ਰਿਹਾ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਸਭ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਹੀ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦੀ ਰਹੀ। ਇੰਜ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜੋਤਿ ਹੀ ਸਨ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਹੀ ਬਦਲਿਆ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਰੂਪ ਹੋ ਗਏ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

ਮਾਰਿਆ ਸਿੱਕਾ ਜਗਤ ਵਿਚ ਨਾਨਕ ਨਿਰਮਲ ਪੰਥ ਚਲਾਯਾ॥
ਥਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੇ ਗੁਰਿਆਈ ਸਿਰ ਛੜ ਫਿਰਾਯਾ॥
ਜੋਤੀ ਜੋਤਿ ਮਿਲਾਇਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਰੂਪ ਵਟਾਯਾ॥
ਵਾਰ ੧ ਪਉੜੀ ੪੫

ਇਹੋ ਸਿਲਸਿਲਾ ਅੱਗੇ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ 'ਹਰਿ-ਜੋਤਿ' ਸਰੀਰ ਤਿਆਗਣ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਵਿਚ ਟਿਕਾ ਦਿਤੀ।

ਲਹਿਣੈ ਪਾਈ ਨਾਨਕੋ ਦੇਣੀ ਅਮਰਦਾਸ ਘਰ ਆਈ॥
ਗੁਰ ਬੈਠਾ ਅਮਰ ਸਰੂਪ ਹੋ ਗੁਰਮੁਖ ਪਾਈ ਦਾਤ ਇਲਾਹੀ॥
ਦਾਤਿ ਜੋਤਿ ਖਸਮੇ ਵਡਿਆਈ॥ ਵਾਰ ੧ ਪਉੜੀ 46

ਮਥਰਾ ਭੱਟ ਨੇ ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਨੂੰ ਸਹੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਸਵੱਯਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਦੀ ਮੁਹਰ ਛਾਪ ਲਾਈ ਹੈ -

ਜੋਤਿ ਰੂਪਿ ਹਰਿ ਆਪਿ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕੁ ਕਹਾਯਉ॥
ਤਾ ਤੇ ਅੰਗਦੁ ਭਯਉ ਤਤ ਸਿਉ ਤਤੁ ਮਿਲਾਯਉ॥
ਅੰਗਦਿ ਕਿਰਪਾ ਧਾਰਿ ਅਮਰੁ ਸਤਿਗੁਰੁ ਬਿਰੁ ਕੀਅਉ॥
ਅਮਰਦਾਸਿ ਅਮਰਤ ਛੜ ਗੁਰ ਰਾਮਹਿ ਦੀਅਉ॥
ਗੁਰ ਰਾਮਦਾਸ ਦਰਸਨੁ ਪਰਸਿ ਕਹਿ ਮਥਰਾ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਬਯਣੁ॥
ਮੁਰਤਿ ਪੰਚ ਪ੍ਰਾਣ ਪੁਰਖੁ ਗੁਰੁ ਅਰਜਨੁ ਪਿਖਰੁ ਨਯਣੁ॥

ਅੰਗ - 1408

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਇਸ ਸਿਧਾਂਤ ਦੀ ਪੁਸ਼ਟੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ -

ਸੋ ਟਿਕਾ ਸੋ ਬੈਹਣਾ ਸੋਈ ਦੀਬਾਣੁ॥
ਪਿਯੂ ਦਾਦੇ ਜੇਵਿਹਾ ਪੋਤ੍ਰਾ ਪਰਵਾਣੁ॥

(ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਦੀ ਵਾਰ ਅੰਗ - 968)

ਇਹੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਪ੍ਰਭੂ-ਸਿਮਰਨ ਵਲ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ, ਗੁਰੂ ਖਾਲਸੇ ਨੂੰ 'ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ' ਨੂੰ ਜਪਣ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਹਨ -

ਜਾਗਤ ਜੋਤਿ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ, ਬ੍ਰਤ ਗੋਰ ਮਝੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥

ਇਸ ਸੰਕਲਪ ਅਧੀਨ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਰੰਪਰਾ ਦਸ ਪੀੜ੍ਹੀਆਂ ਵਿਚ ਚਲੀ। ਭਾਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਉਤਰਾਧਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ, ਗੁਰੂ ਅਰਦਾਸ, ਗੁਰੂ ਰਾਮਦਾਸ ਜੀ ਆਦਿ ਵੱਖ ਵੱਖ ਨਾਵਾਂ ਨਾਲ ਜਾਣੇ ਗਏ ਪਰ ਸਭਨਾਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਬਾਣੀ ਵਿਚ 'ਨਾਨਕ' ਪਦ ਹੀ ਵਰਤਿਆ ਹੈ। 'ਜੋਤਿ' ਅਤੇ 'ਜੁਗਤਿ' ਦਸਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀਆਂ ਵਿਚ ਓਹੋ ਸਤਿਗੁਰ ਨਾਨਕ ਵਾਲੀ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੀ ਰਹੀ-

ਜੋਤਿ ਓਹਾ ਜੁਗਤਿ ਸਾਇ ਸਹਿ ਕਾਇਆ ਫੇਰਿ ਪਲਟੀਐ॥
(ਵਾਰ, ਬਲਵੰਡ ਸੱਤਾ, ਅੰਗ - 966)

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਬਾਰੇ ਐਸੀ ਭਾਵਨਾ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮਹਾਨਤਾ ਸਮਝੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਲਹਿਣਾ ਰੂਪ ਵਿਚ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਪਾਸ ਆਏ, ਤਨੋ ਮਨੋ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਐਸੀ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਕਿ ਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਹੀ ਹੋ ਗਏ, ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਸਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਹੋਏ।

ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਪਹਿਲਾਂ ਜਾਣੇ ਜਾਂਦੇ ਸਨ, ਦਾ ਜਨਮ 31 ਮਾਰਚ 1504 ਈ. ਨੂੰ ਮਤੇ ਦੀ ਸਰਾਂ ਜ਼ਿਲਾ ਫਿਰੋਜ਼ਪੁਰ ਵਿਖੇ ਪਿਤਾ ਫੇਰੂ ਮੱਲ ਜੀ ਅਤੇ ਮਾਤਾ ਰਾਮੋ ਜੀ ਦੇ ਗ੍ਰਹਿ ਵਿਖੇ ਹੋਇਆ। ਭਾਈ ਫੇਰੂ ਮੱਲ ਜੀ ਦੇਵੀ-ਪੂਜ ਸਨ, ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ

ਜਵਾਲਾ-ਮੁਖੀ ਦੇਵੀ ਦੇ ਉਪਾਸ਼ਕ ਸਨ ਜਿਸ ਦੀ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਹਰ ਸਾਲ ਜੱਥੇ ਦੀ ਅਗਵਾਈ ਕਰਕੇ ਦੇਵੀ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਨੂੰ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਜਾਂਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਰਲੋਕ ਪਧਾਰਨ ਪਿਛੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਸਪੁੱਤਰ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਇਹ ਕਾਰਜ ਸੰਭਾਲ ਲਿਆ ਤੇ ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਦੀ ਦੇਵੀ-ਯਾਤਰਾ ਨਿਰੰਤਰ ਜਾਰੀ ਰਹੀ। 1519 ਈ. ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਵਿਆਹ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਜੀ ਸਪੁੱਤਰੀ ਸ੍ਰੀ ਦੇਵੀ ਚੰਦ ਜੀ ਨਾਲ ਸੰਘਰ ਵਿਖੇ ਹੋਈ। ਕਿਰਤ ਵਿਹਾਰ ਦੇ ਸਿਲਸਿਲੇ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਹਰੀ ਕੇ ਪੱਤਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਘਰ, ਫੇਰ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਗਏ ਪਰ ਦੇਵੀ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਲਈ 1531 ਈ. ਤਕ ਮਤਵਾਤਰ ਜਾਂਦੇ ਰਹੇ। 1532 ਈ. ਵਿਚ ਹਾਲੀ ਜੱਥੇ ਦੀ ਤਿਆਰੀ ਵਿਚ ਹੀ ਸਨ ਕਿ ਇਕ ਜੀਵਨ-ਪਲਟਾਊ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਘਟਨਾ ਵਾਪਰੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਨ ਸਮੇਂ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਭਾਈ ਜੋਧਾ ਜੀ ਵਲੋਂ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਪਵਿੱਤਰ ਬਾਣੀ ਦੀ ਮਿੱਠੀ ਸੁਰ ਸੁਣਾਈ ਦਿਤੀ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪ ਜੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨਭੂਤੀ ਨੂੰ ਸੁਰਜੀਤ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅੰਦਰ ਮਿੱਠੀ ਝਰਨਾਹਟ ਛਿੜ ਗਈ, ਕਿਸੇ ਇਲਾਹੀ ਰੰਗ ਵਿਚ ਮੁਗਧ ਆਪ ਭਾਈ ਜੋਧਾ ਜੀ ਪਾਸ ਪੁੱਜੇ ਤੇ ਪੁਛਿਆ ਕਿ ਉਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਾਣੀ ਕਿਸ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਦੀ ਹੈ?

ਭਾਈ ਜੋਧਾ ਜੀ ਨੇ ਪਿਆਰ ਸਹਿਤ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਇਹ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਾਣੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਹੈ ਜੋ ਲੰਮੀਆਂ ਉਦਾਸੀਆਂ ਉਪਰੰਤ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਖੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹਨ। ਇਕ ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਕਾਇਮ ਕੀਤੀ ਹੈ ਜਿਥੇ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਸੰਗਤ ਜੁੜਦੀ ਹੈ, ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਜਪੁਜੀ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ ਜਾਪ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਰਹਿਰਾਸ ਅਤੇ ਸੋਹਿਲੇ ਦਾ ਪਾਠ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਧਾਰਮਿਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ੰਕਿਆਂ ਦੀ ਨਵਿਰਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤਮਈ ਬਚਨ ਸੁਣ ਕੇ ਹਿਰਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਤੇ ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨਾਮਜਾਪ ਦੇ ਨਾਲ ਕਿਰਤ ਕਰਨੀ ਬਹੁਤ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਜੀ ਖੁਦ ਖੇਤੀ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਦੂਜਿਆਂ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਕਿਰਤ ਲਈ ਪ੍ਰੇਰਦੇ ਹਨ। ਆਪ ਪਿਆਰ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹਨ, ਸਭ ਛੋਟੇ ਵੱਡੇ ਅਮੀਰ ਗਰੀਬ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸਰੋਵਰ ਵਿਚ ਟੁੱਬੀਆਂ ਲਾ ਕੇ ਆਨੰਦਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਸੁਣ ਕਰਦੇ ਗਏ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਤਰ-ਆਤਮੇ ਠੰਢ ਪੈਂਦੀ ਗਈ ਅਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੁਰਤਿ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜਦੀ ਗਈ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੀ ਸਿੱਕ ਜਾਗ ਪਈ ਅਤੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਨਿਸ਼ਚਾ ਬਣਾ ਲਿਆ। ਜਵਾਲਾਮੁਖੀ ਜਾ ਰਹੇ ਦੇਵੀ-ਦਰਸ਼ਨਾਂ ਦੇ ਸ਼ਰਧਾਲੂਆਂ ਨੂੰ ਰਸਤੇ ਤੌਰ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਲ ਮੁਹਾਰਾਂ ਮੋੜ ਲਈਆਂ। ਕਰਤਾਰ ਪੁਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਖੇਤੀ-ਕਰਦੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਨਾਲ ਭੈਂਟ ਹੋ ਗਈ ਪਰ ਪਛਾਣ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਤੋਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਦੇ ਘਰ ਦਾ ਰਾਹ ਪੁਛਿਆ।

ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਦਿਬਯ-ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਪਛਾਣ ਗਈ ਕਿ ਇਹ ਜਗਿਆਸੂ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਬਿਰਤੀ ਦਾ ਮਾਲਕ ਹੈ, ਨਾਲ ਲੈ ਤੁਰੇ, ਧਰਮਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਟਿਕਾਇਆ। ਆਪ ਪੰਜ ਇਸ਼ਨਾਨਾ ਕਰਕੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋਏ। ਜਦੋਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕੀਤੇ ਤਾਂ ਕਪਾਟ ਖੁਲ੍ਹ ਗਏ। ਨਾਲ ਹੀ ਪਸ਼ਚਾਤਾਪ ਕੀਤਾ ਕਿ ਉਹ ਘੋੜ-ਸਵਾਰ ਹੋ ਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਆਏ ਜਦ ਕਿ ਗੁਰੂ ਜੀ ਖੁਦ ਪੈਦਲ ਚਲ ਰਹੇ ਸਨ ਪਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਮਈ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਤੇ ਦੁਬਿਧਾ ਤੋਂ ਮੁਕਤ ਕੀਤਾ।

ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਵਿਚ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਪਿਆਰ ਭਰਿਆ, ਅਨੰਦਮਈ ਰੰਗ ਬੱਝਦਾ, ਹਰ ਵਰਗ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਇਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ, ਕੋਈ ਜਾਤ ਪਾਤ, ਰੂਪ ਰੰਗ, ਉਚ ਨੀਚ ਦਾ ਭੇਦ ਨਾ ਹੁੰਦਾ, ਸਭ ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਦੇ, ਸੁਣਦੇ, ਕੀਰਤਨ ਹੁੰਦਾ, ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਹੁੰਦੇ। ਝੂਠੇ ਭਰਮਾਂ ਵਹਿਮਾ, ਫੋਕਟ ਕਰਮ ਕਾਂਡੀ ਰਸਮਾਂ ਨੂੰ ਤਿਆਗਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੁੰਦੀ, ਸਮੁੱਚੇ ਭਾਈਚਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਸੀ ਮੇਲ ਮਿਲਾਪ, ਮੁਹੱਬਤ ਤੇ ਮਾਣ ਨਾਲ ਵਿਚਰਨ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੁੰਦੀ। ਜੁੜੀ ਸੰਗਤ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਕੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਇੰਜ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਜਿਵੇਂ ਇਹ ਸਮੁੱਚੇ ਦੇਵੀ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ ਇਕੱਠ ਹੋਵੇ।

ਐਸੇ ਸਚਖੰਡੀ ਵਾਤਾਵਰਣ ਨੂੰ ਛੱਡ ਕੇ ਕੋਈ ਸੱਚਾ ਜਗਿਆਸੂ ਕਿਵੇਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਨਤੀਜੇ ਵਜੋਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੇ ਹੀ ਹੋ ਕੇ ਰਹਿ ਗਏ, ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਮੋਹ ਤਿਆਗ ਦਿਤਾ, ਸਾਰਾ ਕਾਰੋਬਾਰ ਸੰਕੋਚ ਕੇ ਸੌਂਪਣੇ ਕਰ ਕਰਾ ਕੇ ਪੱਕੇ ਤੌਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਆ ਬਿਰਾਜੇ। ਏਥੇ ਰਹਿ ਕੇ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣੀ ਸੁਰਤਿ ਮਤਿ ਬੁਧਿ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਟਕਸਾਲ ਵਿਚ ਘੜਿਆ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਦੀ ਨਦਰ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣ ਕੇ ਨਿਹਾਲੋ ਨਿਹਾਲ ਹੋਏ।

ਸੱਚ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਨਿਰੰਕਾਰੀ ਗੁਰੂ ਜੋਤਿ ਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ-ਘਰ ਦੀ ਸੇਵਾ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਉਨ੍ਹਾਂ ਲਈ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਸੱਚੇ ਗੁਰੂ ਭਗਤ ਸਨ, ਮਨਮੁੱਖਤਾ ਦੇ ਸਭ ਅੰਸ ਤਿਆਗ ਕੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰਮੁਖਿ ਹੋ ਨਿਬੜੇ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਹਰ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਰੱਬੀ ਪੈਗਾਮ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਪਾਲਣਾ ਕਰਨ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮਾਂ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਵਰਤਾਰਾ ਸਖਤੀ ਵਾਲਾ ਜਾਂ ਅਣਸੁਖਾਵਾ ਵੀ ਹੁੰਦਾ, ਤਾਂ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਨਾਲ ਇਸ ਦਾ ਪਾਲਣ ਕਰਦੇ।

ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਐਸੀਆਂ ਬਹੁਤ ਉਦਾਹਰਣਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹਨ ਜਦੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਠਿਨ ਤੋਂ ਕਠਿਨ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਦੀ ਵੀ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪਾਲਨਾ ਕੀਤੀ। ਜੇ ਖੇਤ ਵਿਚੋਂ ਮਿਲੇ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਭਰੀ ਸਿਰ ਤੇ ਚੁੱਕ ਕੇ ਲਿਆਂਦੀ ਤੇ ਚਿੱਕੜ ਨਾਲ ਸੁਹਣੇ ਕੀਮਤੀ ਬਸਤਰ ਖਰਾਬ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਨਹੀਂ ਲੱਗਿਆ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਇਹ ਚਿੱਕੜ ਨਹੀਂ, ਕੇਸਰ ਹੈ। ਸੀਸ ਤੇ ਚੁੱਕਿਆ ਪੱਠਿਆਂ ਦੀ ਭਰੀ ਭਾਰ ਨਹੀਂ, ਇਹ ਸਾਰੀ ਮਨੁੱਖਤਾ ਦਾ ਦਰਦ ਹੈ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਸਿਰ ਚੁਕਣੀ ਹੈ। ਜੇ ਪੁਛਿਆ, ਲਹਿਣਿਆ! ਰਾਤ ਕਿੰਨੀ ਬੀਤੀ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿਹਾ, ਮਹਾਰਾਜ, ਜਿੰਨੀ ਬੀਤੀ ਹੈ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਬੀਤੀ ਹੈ, ਜਿੰਨੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਹੁਕਮ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਲਹਿਣਾ ਜੀ, ਜਾਓ ਕਪੜੇ ਧੋ ਕੇ ਸੁੱਕਾ ਲਿਆਉ ਤਾਂ ਕਿੰਤੂ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਅੱਧੀ ਰਾਤ ਹੈ, ਬਾਹਰ ਘੁੱਪ ਅਨ੍ਹੇਰਾ ਹੈ। ਪੰਡ ਚੁੱਕੀ, ਸਤਿ ਕਰਤਾਰ ਕਹਿੰਦੇ ਤੁਰ ਪਏ।

ਜੇ ਧਰਮਸਾਲ ਦੀ ਕੰਧ ਗਿਰ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਮੂਹਰੇ ਹੋ ਕੇ ਵੱਠੀ ਕੰਧ ਉਸਾਰੀ, ਲਗਾਤਾਰ ਬਾਰਿਸ਼ ਕਾਰਨ ਲੱਕੜਾਂ ਦੀ ਥੁੜ ਹੋ ਗਈ, ਲੰਗਰ ਮਸਤਾਨਾ ਹੋਣ ਲੱਗਿਆ, ਤੁਰੰਤ ਕਿੱਕਰਾਂ ਵੱਢ ਵੱਢ ਢੇਰ ਲਾਏ ਤਾਕਿ ਗੁਰੂ ਕਾ ਲੰਗਰ ਅਤੁੱਟ ਚਲਦਾ ਰਹੇ। ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨ ਕਿਰਿਆ ਵਿਚੋਂ ਜਿਵੇਂ ਗੁਰ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਪ੍ਰਤੱਖ ਹੋਣ ਦਾ ਪ੍ਰਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ -

ਹੁਕਮਿ ਮੰਨਿਐ ਹੋਵੈ ਪਰਵਾਣੁ

ਤਾ ਖਸਮੈ ਕਾ ਮਹਲੁ ਪਾਇਸੀ॥ ਅੰਗ - 471

‘ਗੁਰ-ਜੋਤਿ’ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਤੇ ਦਿਲੋਂ ਮੰਨ ਲੈਣਾ ਬੜੀ ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ। ਤਦੇ ਹੀ ਜਪੁਜੀ ਵਿਚ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਮੰਨੋ ਕੀ ਗਤਿ ਕਹੀ ਨ ਜਾਇ॥ ਅੰਗ - 3

ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਆਪ ਜੀ ਏਨੇ ਤਤਪਰ ਤੇ ਸਮਰਪਿਤ ਸੀ ਕਿ ਹੁਕਮ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਰੂਪ ਤੇ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਤੀ ਜੈਸੀ ਵੀ ਸੀ, ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਖਿੜੇ ਮੱਥੇ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤੀ। ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਧਾਣਕ ਰੂਪ ਇਖਤਿਆਰ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਸਭ ਪਿਛੇ ਹਟ ਗਏ। ਕੇਵਲ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਸੀ ਜੋ ਨਹੀਂ ਪਰਤੇ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਪੁਛਿਆ, ਸਭ ਚਲੇ ਗਏ ਹਨ, ਲਹਿਣਿਆਂ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ? ਆਪ ਜੀ ਦਾ ਉਤਰ ਸੀ, ਸਭ ਦਾ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਹੋਵੇਗਾ ਜਿਥੇ ਜਾ ਪਰਤੇ ਹਨ। ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਤੁਹਾਡੇ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਨਹੀਂ, ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂ? ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚ ਇੰਜ ਪ੍ਰਗਟ ਕੀਤਾ ਹੈ -

ਕਿਸ ਹੀ ਕੋਈ ਕੋਇ ਮੰਵੁ ਨਿਮਾਣੀ ਇਕੁ ਤੂ॥

ਅੰਗ - 791

ਜੇ ਮੁਰਦਾ ਖਾਣ ਲਈ ਕਿਹਾ ਤਾਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ

‘ਸਤਬਚਨ’ ਕਹਿ ਕੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਿਆ। ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਨਿਪੁੰਨਤਾ ਸਦਕਾ ਹੀ ਆਪ ਜੀ ਪ੍ਰਵਾਨ ਚੜ੍ਹੇ, ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕੀਤੀਆਂ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ-ਰਾਜ ਦੇ ਛਤਰ-ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੇ ਅਧਿਕਾਰੀ ਬਣੇ। ਜੋ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਗੁਰੂ-ਅੰਗ ਨਾ ਕਰ ਸਕੀ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਹੁਕਮ ਮੰਨਣ ਵਿਚ ਆਲਸ ਕੀਤੀ, ‘ਦੁਬਿਧਾ ਵਿਚ ਪੈ ਗਏ, ਉਹ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਤਨੋ ਮਨੋ ਸੱਚੇ ਹਿਰਦੇ ਨਾਲ ਹੁਕਮ ਮੰਨ ਕੇ ਕਰ ਲਈ। ਬਲਵੰਡ ਸੱਤਾ ਨੇ ਇਸ ਦੀ ਸਾਖ ਭਰੀ ਹੈ -

ਪੁਤ੍ਰੀ ਕਉਲੁ ਨ ਪਾਲਿਓ ਕਰਿ ਪੀਰਹੁ ਕੰਨ ਮੁਰਟੀਐ॥

ਦਿਲਿ ਖੋਟੈ ਆਕੀ ਫਿਰਨਿ ਬੰਨ ਭਾਰੁ ਉਚਾਇਨਿ ਛਟੀਐ॥

(ਬਲਵੰਡ ਸੱਤਾ, ਅੰਗ - 967)

ਵਿਪਰੀਤ ਇਸ ਦੇ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਹੁਕਮਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਪੂਰਨ ਸ਼ਰਧਾ, ਸਤਿਕਾਰ, ਪ੍ਰੇਮ ਤੇ ਸਮਰਪਣ ਦੀ ਭਾਵਨਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਜੀਵਨ ਕਿਰਿਆ ਰਾਹੀਂ ਇਸ ਨੂੰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ਮਾਨ ਕੀਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਰਜਵਾਂ ਪਿਆਰ ਬਖਸ਼ਿਆ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਅੰਗ ਲਾ ਕੇ ਗੁਰੂ ਚੇਲੇ ਦੇ ਭੇਦ ਮਿਟਾ ਦਿਤੇ। ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਲਿਖਦੇ ਹਨ -

(ੳ) ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਅੰਗ ਤੇ

ਗੁਰੁ ਚੇਲਾ ਚੇਲਾ ਗੁਰ ਭਾਯਾ॥ ਵਾਰ 26, ਪਉੜੀ 34

(ਅ) ਗੁਰ ਅੰਗਦ ਗੁਰ ਅੰਗ ਤੇ

ਗੰਗਹੁੰ ਜਾਣ ਤਰੰਗ ਉਠਾਯਾ॥

ਵਾਰ 24, ਪਉੜੀ 25

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਕਿਵੇਂ ਭਾਈ ਲਹਿਣਾ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਗ ਲਗਾ ਕੇ ‘ਅੰਗਦ ਰੂਪ’ ਵਿਚ ਪਰਿਵਰਤਿਤ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ-ਕਾਲ ਵਿਚ ਹੀ ਅੰਦਰ ਨਿਰੰਕਾਰੀ-ਜੋਤਿ ਟਿਕਾ ਕੇ ਗੁਰੂ-ਪਦ ਤੇ ਸਸ਼ੋਭਤ ਕੀਤਾ, ਇਹ ਵਿਵਰਣ ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਸੱਤਾ ਬਲਵੰਡ ਅਤੇ ਭੱਟ ਸਵੱਯਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ -

(ੳ) ਸਹਿ ਟਿਕਾ ਦਿਤੋ ਸੁ ਜੀਵਦੈ॥ (ਬਲਵੰਡ ਸੱਤਾ)

(ਅ) ਥਾਪਿਆ ਲਹਿਣਾ ਜੀਵਦੈ ਗੁਰਆਈ ਸਿਰ ਛੜੁ ਫਿਰਾਯਾ॥

(ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਸਤੰਬਰ 1539 ਵਿਚ ਜੋਤੀ ਜੋਤ ਸਮਾਉਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀ ਸਾਰੀ ਮਰਿਆਦਾ ਅਤੇ ਗੁਰੂ-ਸਿੰਘਾਸਣ ਦੀ ਸਾਰੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪ ਦਿਤੀ ਸੀ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਨਦੇਹੀ ਤੇ ਸੁਘੜਤਾ ਨਾਲ ਨਿਬਾਹਿਆ। ਅਣਸੁਖਾਵੀਆਂ ਸਥਿਤੀਆਂ ਤੋਂ ਦੂਰ ਰਹਿਣ ਲਈ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਨੂੰ ਛੱਡ ਦਿਤਾ ਤੇ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਗੁਰ-ਸਿੱਖੀ ਦਾ ਕੇਂਦਰ ਬਣਾਇਆ।

ਫੇਰਿ ਵਸਾਇਆ ਫੇਰੁ ਆਣਿ ਸਤਿਗੁਰਿ ਖਾਡੁਰ॥

(ਬਲਵੰਡ ਸੱਤਾ, ਅੰਗ - 967)

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਆਸ਼ੇ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਏਥੇ ਧਰਮਸਾਲ ਬੱਧੀ, ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਇਕੱਠ ਹੋਣ ਲੱਗੇ, ਹੁਣ ਸੰਗਤ ਕਰਤਾਰਪੁਰ ਦੀ ਥਾਂ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਪੁੱਜ ਕੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰ ਕਰਕੇ ਨਿਹਾਲ ਹੁੰਦੀ। ਇਥੇ ਹੀ ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਰੂਪ ਧਾਰਿਆ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸੁਪਤਨੀ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਦਾ ਇਸ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਯੋਗਦਾਨ ਸੀ ਜੋ ਆਪ ਲੰਗਰ ਤਿਆਰ ਕਰਦੇ, ਗੁਰਸਿੱਖਾਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਲਈ ਲੰਗਰ ਵਿਚ ਘਿਉ ਦੀ ਖੀਰ ਤੇ ਚੰਗਾ ਵਧੀਆ ਭੋਜਨ ਤਿਆਰ ਹੁੰਦਾ। ਐਸਾ ਬਲਵੰਡ ਜੀ ਨੇ ਸੰਕੇਤ ਕੀਤਾ ਹੈ -

**ਬਲਵੰਡ ਖੀਵੀ ਨੇਕ ਜਨ ਜਿਸੁ ਬਹੁਤੀ ਛਾਉ ਪਤਾਲੀ॥
ਲੰਗਰਿ ਦਉਲਤਿ ਵੰਡੀਐ ਰਸੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਖੀਰਿ ਘਿਆਲੀ॥**

ਅੰਗ - 967

ਆਪ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸਿਖਿਆਵਾਂ, ਲੋਕ-ਪ੍ਰੇਮ, ਨਿਰਵੈਰਤਾ, ਸੁਹਿਰਦਤਾ ਅਤੇ ਸੇਵਾ ਭਾਵ ਕਾਰਨ ਆਪ ਜੀ ਦੀ ਸ਼ੋਭਾ ਦੂਰ ਦੂਰ ਤਕ ਫੈਲ ਗਈ, ਏਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਬਾਦਸ਼ਾਹ ਹਿਮਾਯੂੰ ਵੀ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਦੀਦਾਰਾਂ ਲਈ ਖਡੂਰ ਸਾਹਿਬ ਆਇਆ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਗੁਰ-ਜੋਤਿ-ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨੂੰ ਭੱਟ ਕਲਸਹਾਰ ਨੇ ਠੀਕ ਵੇਖਿਆ, ਅਨੁਭਵ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਤੇ ਲਿਖਤ ਰਾਹੀਂ ਰੂਪਮਾਨ ਕੀਤਾ ਜੋ 'ਸਵੱਈਏ ਮਹਲੇ ਦੂਜੇ ਕੇ' ਸਿਰਲੇਖ ਹੇਠ ਗੁਰੂ ਅਰਜਨ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਪ੍ਰਵਾਨਗੀ ਉਪਰੰਤ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚ ਸਸ਼ੋਭਤ ਹਨ। ਕਲਸਹਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਧੰਨ ਹੈ ਸਤਿਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਜਿਸ ਨੇ ਸਹਿਜੇ ਹੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਦੇ ਮਥੇ ਉਤੇ ਆਪਣਾ ਹੱਥ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਨਾਮ-ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਹਿਬਰ ਲਾ ਕੇ ਵਸ ਪਿਆ ਜਿਸ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਦੇਵਤੇ, ਗਣ ਤੇ ਰਿਸ਼ੀ ਮੁਨੀ ਭਿੱਜ ਗਏ, ਤ੍ਰਿਪਤ ਹੋਏ। ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੇ ਦੁਖਦਾਈ ਕਾਲ ਨੂੰ ਨਾਸ਼ ਕੀਤਾ ਤੇ ਕਾਮਾਦਿਕ ਪੰਜਾਂ ਤੇ ਪੂਰਾ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ -

**ਸਤਿਗੁਰੂ ਧੰਨੁ ਨਾਨਕੁ ਮਸਤਕਿ ਤੁਮ ਧਰਿਓ ਜਿਨਿ ਹਥੋ॥
ਤ ਧਰਿਓ ਮਸਤਕਿ ਹਥੁ ਸਹਜਿ ਅਮਿਉ ਵੁਠਉ ਛਜਿ
ਸੁਰਿ ਨਰ ਗਣ ਮੁਨਿ ਬੋਹਿਯ ਅਗਾਜਿ॥
ਮਾਰਿਓ ਕੰਟਕੁ ਕਾਲੁ ਗਰਜਿ ਯਾਵਤੁ ਲੀਓ ਬਰਜਿ
ਪੰਚ ਭੂਤ ਏਕ ਘਰਿ ਰਾਖਿ ਲੇ ਸਮਜਿ॥ ਅੰਗ - 1391**

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵਰਸਾਣ ਵਾਲੀ ਹੈ, ਪਾਪਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਦੂਰ ਕਰਨ ਦੇ ਸਮਰੱਥ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਦਾ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਗਿਆਨ ਆਦਿਕ ਅਨੇਰੇ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਮਨੁੱਖ ਉਸ ਦੇ ਸ੍ਰੋਸ਼ਠ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਜਪਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਸਾਗਰ ਤੋਂ ਪਾਰ ਲੰਘਾ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਮੁਕਤ ਕਰ ਦਿਤਾ ਹੈ -

ਜਾ ਕੀ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਧਾਰ ਕਾਲੁਖ

**ਖਨਿ ਉਤਾਰ ਤਿਮਰ ਅਗਾਨ ਜਾਹਿ ਦਰਸ ਦੁਆਰ॥
ਓਇ ਜੁ ਸੇਵਹਿ ਸਬਦੁ ਸਾਰੁ ਗਾਖੜੀ
ਬਿਖਮ ਕਾਰ ਤੇ ਨਰ ਭਵ ਉਤਾਰਿ ਕੀਏ ਨਿਰਭਾਰ॥**

ਅੰਗ - 1391

ਐਸੇ ਮਨੁੱਖ ਸਤਿਸੰਗਤਿ ਵਿਚ ਸਹਿਜ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਦੱਸੀ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ ਦੀ ਬਰਕਤ ਨਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਨ ਜਾਗ ਪੈਂਦੇ ਹਨ। ਉਹ ਸਦਾ ਨਿਮਰਤਾ ਤੇ ਪਰਮ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਭਿੱਜੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਹੇ ਕਲਸਹਾਰ ਆਖ! 'ਜਗਤ-ਗੁਰੂ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪਰਸ ਕੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੀ ਸੋਭਾ ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਸਰ ਰਹੀ ਹੈ -

**ਸਤਸੰਗਤਿ ਸਹਜ ਸਾਰਿ ਜਾਗੀਲੇ
ਗੁਰ ਬੀਚਾਰਿ ਨਿਮਰੀ ਭੂਤ ਸਦੀਵ ਪਰਮ ਪਿਆਰਿ॥
ਕਹੁ ਕੀਰਤਿ ਕਲ ਸਹਾਰ ਸਪਤ ਦੀਪ ਮਝਾਰ
ਲਹਣਾ ਜਗਤੁ ਗੁਰੁ ਪਰਸਿ ਮੁਰਾਰਿ॥**

ਅੰਗ - 1391

ਕਲਸਹਾਰ ਅਨੁਸਾਰ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਕੌਲ ਫੁਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਰਲੇਪਤਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦੇ ਰਾਜਾ ਜਨਕ ਦੇ ਅਵਤਾਰ ਨਿਆਈਂ ਹਨ -

**ਤੂ ਤਾ ਜਨਿਕ ਰਾਜਾ ਅਉਤਾਰੁ
ਸਬਦੁ ਸੰਸਾਰਿ ਸਾਰੁ ਰਹਹਿ ਜਗਤੁ ਜਲ ਪਦਮ ਬੀਚਾਰ॥
ਅੰਗ - 1391**

ਗੁਰੂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ ਵਰਣਨ ਕਰਦਿਆਂ ਕਲਸਹਾਰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਹੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ! ਪਿਆਰ ਦੀ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰਦਿਆਂ ਹੀ ਤੂੰ ਅਗਿਆਨ ਰੂਪ ਹਨੇਰੇ ਨੂੰ ਦੂਰ ਕਰ ਦਿੰਦਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਪਾਪਾਂ ਨੂੰ ਸਾੜਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਪਾਪ ਨਾਸ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਹੈਂ, ਤੂੰ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਸੂਰਮਾ ਹੈਂ ਤੇ ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਨੂੰ ਨਾਸ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹੈ -

**ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਧਰਤ ਤਮ ਹਰਨ ਦਹਨ ਅਘ ਪਾਪ ਪ੍ਰਨਾਸਨ॥
ਸਬਦ ਸੂਰ ਬਲਵੰਤ ਕਾਮ ਅਰੁ ਕ੍ਰੋਧ ਬਿਨਾਸਨ॥**

ਅੰਗ - 1391

ਕਲਸਹਾਰ ਦਾ ਨਿਮਨ ਦਸਵਾਂ ਸਵੱਯਾ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸਿੱਧੀ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਇਆ -

**ਅਮਿਅ ਦ੍ਰਿਸਟਿ ਸੁਭ ਕਰੈ ਹਰੈ ਅਘ ਪਾਪ ਸਕਲ ਮਲ॥
ਕਾਮ ਕ੍ਰੋਧ ਅਰੁ ਲੋਭ ਮੋਹ ਵਸਿ ਕਰੈ ਸਭੈ ਬਲ॥
ਸਦਾ ਸੁਖੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਦੁਖੁ ਸੰਸਾਰਹੁ ਖੋਵੈ॥
ਗੁਰੁ ਨਵਨਿਧਿ ਦਰੀਆਉ ਜਨਮੁ ਹਮ ਕਾਲਖੁ ਧੋਵੈ॥
ਸੁ ਕਹੁ ਟਲ ਗੁਰੁ ਸੇਵੀਐ ਅਹਿਨਿਸਿ ਸਹਜਿ ਸੁਭਾਇ॥
ਦਰਸਨਿ ਪਰਸਿਐ ਗੁਰੁ ਕੈ ਜਨਮੁ ਮਰਣੁ ਦੁਖੁ ਜਾਇ॥**

ਪੰਨਾ - 1392

ਅਰਥਾਤ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਜਿਸ ਮਨੁੱਖ ਉਤੇ

ਆਤਮਕ ਜੀਵਨ ਦੇਵ ਵਾਲੀ ਭਲੀ ਨਿਗ੍ਯਾ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਸ ਦੇ ਪਾਪ ਤੇ ਸਾਰੀਆਂ ਮੈਲਾਂ ਦੂਰ ਕਰ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਕਾਮ, ਕ੍ਰੋਧ, ਲੋਭ, ਮੋਹ ਤੇ ਅਹੰਕਾਰ - ਇਹ ਸਾਰੇ ਉਸ ਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਸਦਾ ਸੁਖ ਵਸਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਸਦਾ ਸੰਸਾਰ ਦਾ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਨਿਧੀਆਂ ਦਾ ਦਰੀਆਉ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਸਾਡੇ ਕਈ ਜਨਮਾਂ ਦੀ ਕਾਲਖ ਧੋ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਐਸੇ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਦਿਨ ਰਾਤ ਆਤਮਕ ਅਡੋਲਤਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਟਿਕ ਕੇ ਸੇਵਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਐਸੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਕੀਤਿਆਂ ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਦੁਖ ਕੱਟਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਕਾਰਜ ਅਤੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਬਾਣੀ -

ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ 1539 ਤੋਂ 1552 ਈ. ਤਕ 13 ਸਾਲ ਗੁਰੂ-ਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਰਹੇ। ਇਸ ਸਮੇਂ ਵਿਚੋਂ ਆਪ ਜੀ ਨੇ 7 ਸਾਲ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ, ਸੇਵਾ ਸਿਮਰਨ ਵਿਚ ਬਤੀਤ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਦਿਨ ਰਾਤ ਸੇਵਾ ਕਰਦਿਆਂ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਬਾਣੀ ਵਿਚ ਮਖਮੂਰ ਰਹਿੰਦੇ ਸੀ। ਗੁਰਗੱਦੀ ਤੇ ਬਿਰਾਜਮਾਨ ਹੋ ਕੇ ਸੌਂਪੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨੂੰ ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰੀ ਦਿੜ੍ਹਤਾ ਤੇ ਕੁਸ਼ਲਤਾ ਸੰਗ ਨਿਬਾਹਿਆ, ਲੰਗਰ ਦੀ ਪ੍ਰਥਾ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬੀਬੀ ਖੀਵੀ ਜੀ ਨੇ ਪੂਰਾ ਸਾਥ ਦਿਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਰਿਆਦਾ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਸਵੇਰੇ ਸ਼ਾਮ ਸੰਗਤ ਜੋੜ ਕੇ ਨਿਬਾਹੁੰਦੇ ਰਹੇ। ਇਸ ਕਾਰਜ ਲਈ ਖੜੂਰ ਸਾਹਿਬ ਧਰਮਸਾਲ ਸਥਾਪਤ ਕੀਤੀ, ਉਸ ਵਿਚ ਇਕ ਪਾਠਸ਼ਾਲਾ ਦਾ ਵੀ ਨਿਰਮਾਣ ਕੀਤਾ ਅਤੇ ਸਰੀਰਕ ਅਰੋਗਤਾ ਲਈ ਵੀ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰਮੁਖੀ ਅੱਖਰਾਂ ਦੀ ਸੋਧ ਸੁਧਾਈ ਕਰਕੇ ਪ੍ਰਮਾਣੀਕਤਾ ਬਖਸ਼ੀ ਤੇ ਇਸ ਦੇ ਪੜ੍ਹਨ ਲਿਖਣ ਤੇ ਪ੍ਰਸਾਰ ਦੇ ਸੁਚੱਜੇ ਪ੍ਰਬੰਧ ਕੀਤੇ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਜਨਮ, ਜੀਵਨ, ਯਾਤਰਾਵਾਂ ਦੀਆਂ ਸਾਖੀਆਂ ਦੇ ਆਧਾਰ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਜੀਵਨੀ 'ਜਨਮ ਸਾਖੀ' ਲਿਖਵਾਈ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪੂਰੀ ਚੇਤਨਤਾ ਨਾਲ ਸਾਂਭ ਸੰਭਾਲ ਕੀਤੀ ਤੇ ਇਹ ਅਮੋਲਕ ਖਜ਼ਾਨਾ 1552 ਈ. ਵਿਚ ਅਕਾਲ ਚਲਾਣੇ ਸਮੇਂ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਸੌਂਪਿਆ। ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਵਲੋਂ ਪਾਏ ਪੂਰਨਿਆਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਗੁਰਿਆਈ ਦੀ ਮਾਨ ਮਰਿਆਦਾ ਨਿਭਾਈ, ਪੁੱਤਰਾਂ ਦਾ ਹੱਕ ਨਹੀਂ ਮੰਨਿਆ, ਸਗੋਂ ਸੇਵਾ, ਸਿਮਰਨ, ਭਗਤੀ ਨੂੰ ਮੁੱਖ ਰੱਖ ਕੇ ਇਹ ਸੌਂਪਣਾ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਨੂੰ ਕੀਤੀ।

ਆਪ ਜੀ ਨੇ ਕੇਵਲ 62 ਸਲੋਕ ਹੀ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤੇ ਹਨ। ਇਹ ਸਲੋਕ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੰਪਾਦਨਾ ਸਮੇਂ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਵਾਰਾਂ ਦਾ ਸ਼ਿੰਗਾਰ ਬਣੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵੇਰਵਾ ਇਸ ਪ੍ਰਕਾਰ ਹੈ -

ਵਾਰ ਸਿਰੀ ਰਾਗ	ਮ. 8	2 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਮਾਝ	ਮ. 9	12 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਸੋਰਠਿ	ਮ. 9	1 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਸੂਹੀ	ਮ. 3	11 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਰਾਮਕਲੀ	ਮ. 3	7 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਮਾਰੂ	ਮ. 3	1 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਸਾਰੰਗ	ਮ. 8	9 ਸਲੋਕ
ਵਾਰ ਮਲਾਰ	ਮ. 9	5 ਸਲੋਕ

ਕੁੱਲ - 62 ਸਲੋਕ

ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਮੁੱਖ ਵਿਸ਼ਾ ਗੁਰੂ ਭਗਤੀ ਹੈ, ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਗਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਨਾਂਹ ਨਾਮ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾਂਹ ਅਧਿਆਤਮਕ ਉਨਤੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਾਪਤੀ। ਗੁਰੂ ਕੁੰਜੀ ਹੈ ਜਿਸ ਬਿਨਾਂ 'ਆਤਮਿਕ-ਘਰ' ਦਾ ਦਰ ਨਹੀਂ ਖੁਲ੍ਹ ਸਕਦਾ -

ਗੁਰੁ ਕੁੰਜੀ ਪਾਹੁ ਨਿਵਲੁ ਮਨੁ ਕੋਠਾ ਤਨੁ ਛਤਿ॥

ਨਾਨਕੁ ਗੁਰੁ ਬਿਨੁ ਮਨੁ ਕਾ ਤਾਕੁ ਨ ਉਘੜੈ

ਅਵਰ ਨ ਕੁੰਜੀ ਹਥਿ॥

ਅੰਗ - 1237

ਇੰਜ ਹੀ ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦਾ ਅਨੁਗਾ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਭਾਵੇਂ ਸੋ ਚੰਦਰਮਾ ਚੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਅਤੇ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਸੂਰਜਾਂ ਦਾ ਚਾਨਣ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥

ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਦਿਆਂ ਗੁਰੁ ਬਿਨੁ ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥

ਅੰਗ - 463

ਗੁਰੂ ਵਿਚ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਦੇਵਤਾ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਸਮਰੱਥਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ -

ਬਲਿਹਾਰੀ ਗੁਰੁ ਆਪਣੇ ਦਿਉਹਾੜੀ ਸਦ ਵਾਰ॥

ਮਾਣਸ ਤੇ ਦੇਵਤੇ ਕੀਏ ਕਰਤ ਨ ਲਾਗੀ ਵਾਰ॥

ਅੰਗ - 463

ਗੁਰੂ ਦੀ ਮਹੱਤਤਾ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਆਪ ਜੀ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚ 'ਹੁਕਮ' ਦੀ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਈ ਹੈ, ਹਉਮੈ ਨਵਿਰਤੀ ਦੇ ਸਾਧਨ ਦੱਸੇ ਹਨ ਅਤੇ ਨਾਮ ਅਤੇ ਨਦਰ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਦੀ ਸੁੰਦਰ ਵਿਆਖਿਆ ਹੋਈ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਦੇਵ ਜੀ ਦੀ ਬਾਣੀ ਦੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਵਿਚ ਹੈ।

ਸੁਭਾਗ ਜੀ ਦਾ ਸੁਧਾਰ ਹੱਥੀਂ ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਡਾ. ਭਾਈ ਵੀਰ ਸਿੰਘ

18.

ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਜਦ ਘਰ ਪਹੁੰਚੇ ਤਾਂ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਦਾ ਆਦਮੀ ਬੈਠਾ ਸੀ ਕਿ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਜੀ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਗਏ। ਅੱਜ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਨੂੰ ਕੁਝ ਮੁੜ੍ਹਕਾ ਬਹੁਤ ਪਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤੋਂ ਘਬਰਾ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਪਰ ਅਸਲ ਵਿਚ ਉਸਦਾ ਤਾਪ ਟੁੱਟਾ ਸੀ ਤੇ ਉਸਦੀ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਜਾਕੇ ਡਿੱਠਾ, ਕੁਛ ਦਵਾਈ ਕੁਛ ਗਰਮ ਦੁੱਧ ਦੇ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਲਿਆ। ਇਹ ਡਾਕਟਰ ਦਾ ਟੋਟਕਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਦੇ ਖੂਹ ਵਿਚ ਢੱਠੇ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਨੂੰ ਤੱਟ ਫੱਟ ਉਸਰੱਗੀ ਦੇ ਗਿਆ ਤੇ ਉਸ ਉਤੇ ਬੜਾ ਅਸਰ ਕਰ ਗਿਆ। ਇਸ ਤੋਂ ਤੀਸਰੇ ਦਿਨ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਵੱਲ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਅੱਜ ਸਮਾਂ ਤਾੜਕੇ ਗੱਲ ਬਾਤ ਛੇੜੀ।

ਡਾਕਟਰ - ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਜੀ! ਤੁਸੀਂ ਸਿੱਖ ਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖ ਤਾਂ ਮੰਨਦੇ ਹੋ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਸਿਖ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਅਵਤਾਰ ਮੰਨਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਜਾਣਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਬੜੇ ਹੀ ਭਾਰੇ ਮਹਾਂਪੁਰਖ ਹੋਏ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ - ਆਪ ਨੂੰ ਪਤਾ ਹੈ ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਵਾਕ ਹੈ-
ਪੜਿਆ ਹੋਵੈ ਗੁਨਹਗਾਰੁ ਤਾ ਓਮੀ ਸਾਧੁ ਨ ਮਾਰੀਐ॥
ਅੰਗ - 469

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਮੈਂ ਸੁਣਿਆ ਹੈ, ਅਰ ਇਹ ਸੋਨੇ ਦੇ ਹਰਫਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖਣ ਵਾਲਾ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ - ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਛੜੇ ਸੋਨੇ ਦੇ ਹਰਫਾਂ ਨਾਲ ਲਿਖ ਛੱਡਣਾ ਬੱਸ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ (ਅਸਚਰਜ ਹੋ ਕੇ) - ਕਿਉਂ?

ਡਾਕਟਰ - ਮੈਂ ਸੋਨਾ ਛੱਡ ਕੇ ਜ਼ਾਹਰਾਤ ਨਾਲ ਲਿਖਿਆ ਦੇਖ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋਵਾਂ, ਪਰ ਉਸ ਤੋਂ ਉਪਰੰਤ ਮੈਂ ਬੀਮਾਨ ਦੀ ਸਿਆਹੀ ਨਾਲ ਤੇ ਕਰਨੀ (ਅਮਲ) ਦੀ ਕਲਮ ਨਾਲ ਦਿਲ ਤੇ ਚਿਤਰਨਾ ਤੇ ਹੱਥਾਂ ਤੇ ਛਾਪ ਲਾਉਣੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਹੱਸ ਕੇ) ਆਪ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਪਰ ਅਮਲ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਏ।

ਡਾਕਟਰ - ਜੀ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਫਿਰ ਮੇਰਾ ਇਤਫਾਕ ਹੈ।

ਡਾਕਟਰ - ਖਫੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ, ਮੈਂ ਰੁੱਖਾ ਤੇ ਕਰੜਾ ਆਦਮੀ ਹਾਂ, ਖਰੀ ਖਰੀ ਸਾਫ ਕਹਿ ਦਿਆ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਰੰਗ ਪੀਲਾ ਪੈ ਕੇ) ਕਿਉਂ ਖੈਰ ਹੈ?

ਡਾਕਟਰ - ਖੈਰ ਕਾਹਦੀ? ਆਪ ਜੋ ਬੀਮਾਰ ਸੇ ਸੋ ਮੇਰੇ ਜਾਣੇ ਉਪਰ ਲਿਖੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਸਜ਼ਾ ਦੇ ਭੁਗਤਣ ਵਿਚ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਸਜ਼ਾ ਦਾ ਵਕਤ ਘਟਾਉਣ ਵਿਚ ਮਦਦ ਦੇਣੀ ਪਈ ਹੈ, ਪਰ ਫਰਜ਼ ਇਹੋ ਸੀ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਪੀਲਾ ਹੋਕੇ) ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਸਮਝਿਆ।

ਡਾਕਟਰ - ਆਪ ਨੇ ਗੁਨਾਹ ਕੀਤਾ, ਆਪ ਬੀਮਾਰ ਹੋਏ। ਪਾਪ ਕਰਨ ਨਾਲ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਤੋਟਾ ਪੈਂਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਤੌਖਲਾ ਤੇ ਗਿਰਾਉ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨ ਜਦ ਤੌਖਲੇ ਤੇ ਤੋਟੇ (ਮਨਫੀ ਹਾਲਤ) ਵਿਚ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਨਿਰਬਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਫੇਰ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸਨਾਯੂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਾਕਤ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਢਿੱਲੇ ਹੋ ਜਾਣ ਕਰਕੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਗੱਲ ਹੁਣ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਕਿ ਹਰ ਬੀਮਾਰੀ ਦਾ ਸਾਮਾਨ ਸਾਡੇ ਗਿਰਦ ਮੌਜੂਦ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਸਾਡੇ ਅੰਦਰੋਂ ਸਾਡੀ ਮੁਕਾਬਲਾ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਤਾਕਤ ਘਟ ਗਈ, ਓਦੋਂ ਹੀ ਕੋਈ ਨਾ ਕੋਈ ਰੋਗ ਬਲ ਪਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕਮਜ਼ੋਰੀ ਆ ਜਾਣ ਦੇ ਕਾਰਨਾਂ ਵਿਚੋਂ ਵੱਡਾ ਕਾਰਨ ਮਨ ਦੀ ਨਿਰਬਲਤਾਈ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਸੱਬ ਉਹ ਸੂਖਮ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਲਵਾਨ ਕਰਨੋਂ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਮਨ ਸੱਚ ਪਰ ਰਹੇ, ਕਾਪ ਨਾ ਖਾਏ ਤਾਂ ਉਸ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ। ਸੱਚ ਤਾਕਤਵਰਾਂ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਤੇ ਸੱਚ ਪਰ ਖੜੋਕੇ ਨਿਤਾਣੇ ਤਾਕਤਵਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕਿ ਮਨ ਕੋਈ ਮਾੜਾ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ 'ਮੈਂ ਮਾੜਾ ਕੀਤਾ ਹੈ' ਇਹ ਗਿਆਨ ਉਸ ਵਿਚ ਤੋਟਾ ਪੈਂਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਰ ਉਹ ਨੀਵਾਂ ਜਿਹਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹਾਲਤ

ਉਸ ਵਿਚ ਨਿਤਾਣਪੁਣਾ ਪਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਤੋਟੇ ਦੇ ਨਿਕੇ ਨਿਕੇ ਨੁਕਤੇ ਅੰਦਰ ਕੱਠੇ ਹੁੰਦੇ ਹੁੰਦੇ ਮਨ ਦੀ ਉਸ ਤਾਕਤ ਨੂੰ ਘਟਾ ਦੇਂਦੇ ਹਨ ਜੋ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਬਲ ਦੇਂਦਾ ਹੈ, ਜਿਸ ਬਲ ਨਾਲ ਕਿ ਰੋਗਾਂ ਦੇ ਅਵੇਵਾਂ ਨੂੰ ਸਰੀਰ ਆਪੇ ਮਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਸੁਰਤ ਤਬਾਹ ਹੋਕੇ ਆਦਮੀ ਖਿਝੂ ਜਿਹਾ, ਢੱਠਾ ਜਿਹਾ, ਉਦਾਸ ਜਿਹਾ, ਦਬੇਲ ਜਿਹਾ ਹੋ ਕੇ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੇ ਦਿਨ ਮੋਹ ਮਾਇਆ ਵਿਚ ਜਕੜਿਆ, ਰੇੜੂ ਦੇ ਟੱਟੂ ਵਾਂਗ ਮੱਚ ਮਰਿਆ ਜਿਹਾ ਹੋਕੇ ਬਿਤਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਸੁਆਹ ਵਰਗਾ ਰੰਗ ਪਲਟਕੇ) ਮੈਂ ਕੀ ਪਾਪ ਕੀਤਾ ਹੈ ਜੋ ਅੱਜ ਆਪ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਾ ਰਹੇ ਹੋ?

ਡਾਕਟਰ - ਇਕ ਗਰੀਬ ਅਰਾਈ ਨੇ ਜੀ ਜਾਮਾਂ ਵੇਚਕੇ ਮਿਰਚਾਂ ਲਾਈਆਂ, ਤੁਸਾਂ ਉਸ ਦਾ ਪਾਣੀ ਦੂਸਰੇ ਆਦਮੀ ਨੂੰ, ਜਿਸ ਦੀ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਤੁਸਾਂ ਪਾਸ ਪਹੁੰਚੀ ਤੇ ਜੋ ਪਟਵਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਤੇ ਸ਼ਾਇਦ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੀ ਗੱਫੇ ਦੇ ਸਕਦਾ ਸੀ, ਪਾਣੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸਾਂ ਹੱਕ ਵਾਲੇ ਹੱਕ ਗੁਆ ਦਿਤਾ, ਇਹ ਪਾਪ ਕੀਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਵਕਤ ਦੀ ਸਰਕਾਰ ਨੇ ਧਰਮ ਨਿਆਂ ਤੇ ਬਿਠਾਏ, ਅਤੇ ਤੁਸਾਡੇ ਹੱਥ ਤੱਕੜੀ ਦਿਤੀ ਗਈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਤੇ ਲਾਇਕ ਸਮਝੇ ਗਏ। ਪਰ ਤੁਸਾਂ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੀ, ਠੂੰਗੇ ਮਾਰਨੇ ਆਰੰਭ ਦਿਤੇ, ਹੱਕ ਵੰਞਾ ਸਿੱਟੇ, ਇੰਨਾ ਨਾ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਇਕ ਟੱਬਰ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਮਿਰਚਾਂ ਮਰ ਗਈਆਂ ਤਾਂ ਘਰ ਦੇ ਢੱਗੇ ਵੇਚ ਕੇ ਬੀ ਉਸਦਾ ਖਹਿੜਾ ਨਾ ਛੁੱਟੇਗਾ, ਫੇਰ ਟੁੱਕ ਕਿਥੋਂ ਖਾਣਗੇ? ਪਿੰਡ ਦਾ ਵਾਸ ਤੇ ਦਸਾਂ ਨਵਾਂ ਦੀ ਕਮਾਈ ਛੱਡ ਕੇ ਰੁਲਣਗੇ ਜਾਂ ਸ਼ਹਿਰੀਂ ਜਾ ਕੇ ਨੌਕਰੀਆਂ ਕਰਨਗੇ ਜਾਂ ਚੋਰੀ ਚਕਾਰੀ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਣਗੇ। ਦੱਸੋ ਤੁਹਾਡੀ ਕਾਣੀ ਵੰਡ ਦਾ ਕੀ ਫਲ ਹੋਵੇਗਾ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਦਾ ਰੰਗ ਕਾਲਾ ਪੈ ਗਿਆ ਤੇ ਫੇਰ ਚਿੱਟਾ ਫਟਕ ਹੋ ਗਿਆ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਵੱਢੀ-ਖੋਰਾ ਨਹੀਂ ਦੱਸਿਆ ਕਰਦਾ ਸੀ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਕੋਰਾ ਸੱਚ ਮੂੰਹ ਤੇ ਮਾਰਿਆ।

ਡਾਕਟਰ - ਆਪ ਚੁੱਪ ਕਿਉਂ ਹੋ ਗਏ? ਮੈਂ ਕੋਈ ਵੈਰ ਨਾਲ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮੈਂ ਆਪ ਦਾ ਸਰੀਰ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਪ ਦਾ ਮਨ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਜਿਵੇਂ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰੋਗ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸ ਕੇ ਸ਼ਰਮਿੰਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਨ ਦੇ ਰੋਗ ਦੇ ਪਤਾ ਲੱਗ ਜਾਣ ਤੋਂ ਸ਼ਰਮ ਨਾ ਕਰੋ। ਮੈਂ ਮਿੱਝ੍ਹ ਹਾਂ, ਦੋਖੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤੁਸਾਂ ਦਾ ਭਲਾ ਚਿਤਵ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਇਹ ਮੇਰਾ ਭੈੜਾ ਸੁਭਾਉ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਖਰੀ ਗੱਲ ਮੂੰਹ ਤੇ ਕਰ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਅੜ ਅੜ ਕੇ) ਡਾਕਟਰ ਜੀ! ਸੱਚ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮੈਂ ਵੱਢੀ ਨਹੀਂ ਖਾਧੀ, ਪਟਵਾਰੀ ਦਾ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਪਰ ਸਿਫਾਰਸ਼ ਮੈਂ ਮੰਨੀ ਹੈ ਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਮੰਨੀ ਹੈ, ਕੰਬੋਆਂ ਦਾ ਮੁੰਡਾ ਤਸੀਲਦਾਰ ਹੈ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸਦਾ ਲਿਹਾਜ਼ ਸੀ।

ਡਾਕਟਰ - ਇਹ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਹ ਗਲਤੀ ਸੀ ਕਿ ਨਹੀਂ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਸੀ ਤਾਂ ਸਹੀ, ਪਰ ਵਰਤਾਰਾ ਇਹੋ ਹੈ। ਲਿਹਾਜ਼ ਰੱਖੇ ਕੰਮ ਆਉਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਰੇ ਹੁੰਦੇਦਾਰ ਇਕ ਦੂਜੇ ਦਾ ਮੁਲਾਜ਼ਮਾ ਰੱਖਦੇ ਹਨ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਸ ਵੇਲੇ ਕਿਸ ਨੂੰ ਕਿਸ ਦੀ ਲੋੜ ਪੈ ਜਾਣੀ ਹੈ?

ਡਾਕਟਰ - ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਸੱਚ ਦੇ ਤੱਕੜ ਨੇ ਤਾਂ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਉਸ ਤੱਕੜ ਪਰ ਦਾਤੇ ਨੇ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਕਿ ਪੜ੍ਹਿਆ ਦਾ ਗੁਨਹਗਾਰ ਹੋਣਾ ਬੜਾ ਹੀ ਬੁਰਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹੇ ਹੋਏ ਦੀ ਤਾਰੀਫ਼ ਏਹ ਕਰਦੇ ਹਨ -

*ਸਤੀ ਪਹਰੀ ਸਤੁ ਭਲਾ ਬਹੀਐ ਪੜਿਆ ਪਾਸਿ॥
ਓਥੈ ਪਾਪੁ ਪੁੰਨ ਬੀਚਾਰੀਐ ਕੂੜੈ ਘਟੈ ਰਾਸਿ॥*

ਪੰਨਾ - 146

ਪੜ੍ਹਿਆ ਉਹ ਹੈ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪਾਸ ਬੈਠਿਆਂ ਸਾਡੀ ਕੂੜ ਦੀ ਰਾਸਿ ਘਟੇ ਤੇ ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦੀ ਵਿਚਾਰ ਵਧੇ, ਤੇ ਏਥੇ ਉਲਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਫੇਰ ਗੁਰੂ ਜੀ ਨੇ ਫੁਰਮਾਯਾ ਹੈ -

ਵਿਦਿਆ ਵੀਚਾਰੀ ਤਾਂ ਪਰਉਪਕਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 356

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਮੈਂ ਕਦੇ ਏਨੀ ਉੱਚੀ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਕੀਤੀ। ਸਾਰਾ ਦਿਨ ਕੰਮਾਂ ਕਾਜਾਂ ਦੇ ਰੱਟੇ ਵਿਚ ਪਿਆਂ ਸਹਿ ਸੁਭਾ ਸਮਾ ਲੰਘ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਕੰਮ ਟੁਰੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ, ਕਦੇ ਵਿਚਾਰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਫੁਰੀ।

ਡਾਕਟਰ - ਵਿਚਾਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਤਾਂ ਆਦਮੀ ਪਸ਼ੂ ਹਨ, ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਵਿਚਾਰ ਦਾ ਹੀ ਤਾਂ ਵਾਧਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਸਤਿਗੁਰ ਨੇ ਕਿਹਾ ਹੈ -

ਅਵਰ ਜੋਨਿ ਤੇਰੀ ਪਨਿਹਾਰੀ॥

ਇਸੁ ਧਰਤੀ ਮਹਿ ਤੇਰੀ ਸਿਕਦਾਰੀ॥ ਪੰਨਾ - 374

ਹੁਣ ਸਿਕਦਾਰ ਵਿਚ 'ਨਿਆਂ' ਜੇ ਨਹੀਂ ਵੱਸਦਾ ਤਾਂ ਸਿਕਦਾਰ ਕਾਹਦਾ? ਤੇ ਸਿਕਦਾਰ ਵਿਚ ਨਿਆਂ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵੱਸੇ ਜੇ ਓਹ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕੰਮ ਵਿਚ ਹੀ ਨ ਲਿਆਵੇ ਤਾਂ? ਜੇ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਨਹੀਂ, ਨਿਆਂ ਵਰਤਣਾ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਜੇਹਾ ਪਸ਼ੂ ਤੇਰਾ ਮਨੁੱਖ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਤ੍ਰਬਕ ਕੇ,) ਇਨਸਾਨ ਪਸ਼ੂ?

ਡਾਕਟਰ - ਹੋਰ ਕੀ? ਜੋ ਧੱਕਾ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਢੁੱਡ ਮਾਰਦਾ ਹੈ, ਪਸ਼ੂ ਹੈ, ਚਾਹੇ ਉਸ ਨੂੰ ਪੂਛ ਤੇ ਸਿੰਛ ਹੈਨ ਚਾਹੇ ਨਹੀਂ ਹੈਨ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - (ਤਿਉੜੀ ਵੱਟ ਕੇ) - ਫੇਰ ਡਾਕਟਰ ਜੀ, ਤੁਸੀਂ ਆਖ ਤਾਂ ਸੱਚ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਮੇਰਾ ਜੀ ਪਸਿੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸਖਤੀ ਦੀ ਗੱਲ ਨੂੰ।

ਡਾਕਟਰ - ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਕਿ ਆਪ ਦਾ ਜੀ ਪਸਿੰਦ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਕੀਹ? ਇਹ ਇਕ ਰੋਗ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਦੀ ਥਾਂਵੇਂ ਆਕੇ ਫੇਰ ਨਿਆਂ ਨਾ ਕਰੇ ਤੇ ਮੈਂ ਇਸ ਰੋਗ ਦਾ ਕੌੜਾ ਦਾਰੂ ਪਿਆ ਦੇਂਦਾ ਹਾਂ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਖਿਆਂ ਕਰਨੀ, ਜੇ ਆਪ ਨੂੰ ਉਹਨਾਂ ਦੀ ਖਾਤਰ ਮਨਜ਼ੂਰ ਹੈ, ਮੇਰਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਖੈਰੇ ਹੁਰਾਂ ਦਾ, ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਅਜੇ ਮਿਲ ਜਾਏਗਾ!

ਡਾਕਟਰ - ਜਿਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਵਿਚ ਤੁਸਾਂ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਉਸ ਲਿਹਾਜ਼ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਵਿਚ ਮੈਂ ਜਾਰੀ ਕਰਵਾਇਆ ਨਹੀਂ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਇਉਂ ਤਾਂ ਤੁਸਾਨੂੰ ਲਿਹਾਜ਼ ਦਾ ਸੁਭਾਉ ਹੀ ਰਿਹਾ ਨਾਂ, ਲਿਹਾਜ਼ ਪਿਆ ਤਾਂ ਨੇਕੀ ਕਰ ਲਈ, ਲਿਹਾਜ਼ ਪਿਆ ਤਾਂ ਬਦੀ ਕਰ ਲਈ। ਪਾਪ ਪੁੰਨ ਦਾ ਵੀਚਾਰ ਜੋ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਦਾ ਫਰਜ਼ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਾ ਹੋਇਆ। ਮੈਂ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਰਮ (ਫਰਜ਼) ਪਛਾਣੋ, ਜਿਸ ਅੱਖ ਨਾਲ ਕੰਬੋ ਤੱਕੇ ਜੇ ਉਸੇ ਨਾਲ ਅਰਾਈਂ ਤੱਕੋ। ਪੂਰਾ ਤੋਲੋ, ਹੱਕ ਨਾਂ ਗੁਆਓ। ਅਰਾਈਂ ਮੇਰੇ ਸਾਕ ਨਹੀਂ, ਮੇਰੇ ਮਜ਼ਹਬ ਦੇ ਨਹੀਂ, ਕੰਬੋ ਮੇਰੇ ਵੈਰੀ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਇਹ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਸਾਡੇ ਹੱਥ ਇਕ ਤਾਕਤ ਆਈ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਵਰਤੋ। ਤਾਕਤ ਜਿਥੇ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਉਥੇ ਉਸਦੀ ਵਰਤੋਂ ਧੱਕੇ-ਖੋਰਾਂ ਤੋਂ ਨਿਆਂ ਕਰਾਉਣ ਲਈ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਹ ਧੱਕੇ ਖੋਰਾਂ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਜਾਤੀ ਦਾ ਸੁਕ ਨਹੀਂ ਨਿਕਲਦਾ। ਧੱਕਾ ਤੁਸਾਂ ਨੂੰ ਤਦ ਤੱਕ ਚੰਗਾ ਲਗੇਗਾ ਜਦ ਤਕ ਕਿ ਦੂਜੇ ਪਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਉੱਤੇ ਧੱਕਾ ਆ ਹੋਵੇਗਾ ਤਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਧੱਕੇ ਤੋਂ ਘਰਬਰਾਓਗੇ। ਜ਼ਰਾ ਕੁ ਸੋਚੋ ਤਾਂ, ਜੇ ਅਰਾਈਂ ਮੁਹਤਮਿਮ ਸਾਹਿਬ ਪਾਸ ਜਾਵੇ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਤੇ ਅਰਜ਼ੀ ਪਾਵੇ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕੋਈ ਇਨਸਾਫ ਵਾਲਾ ਬੰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਹੋਊ ਕਿ ਨਾ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਪਾਣੀ ਬੰਦ ਕਰਨਾ ਕਾਨੂੰਨ ਦੇ ਵਿਰੁੱਧ ਸੀ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਹੈ ਤਾਂ ਠੀਕ, ਪਰ ਸਾਡੇ ਹੱਥ ਬਹੁਤ ਨਾੜਾਂ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ - ਪਰ ਜੇ ਕੋਈ ਅਫਸਰ ਤੁਹਾਡਾ ਨਬਜ਼ਸ਼ਨਾਸ ਹੋਵੇ ਤੇ ਇਨਸਾਫ ਪੁਰ ਤੁਲ ਪਵੇ ਤਦ ਫੇਰ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਫੇਰ, ਐਸੇ ਵੇਲਿਆਂ ਤੇ ਕੋਈ ਪੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦੀ ਪਰ ਐਸੇ ਹਾਕਮ ਬਹੁਤ ਥੋੜੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸਾਂ

ਲਿਖਿਆ ਉਸ ਪਰ ਧੁਰ ਤੱਕ ਦਸਖਤ ਹੁੰਦੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਡਾਕਟਰ - ਫੇਰ ਕੀ ਹੋਇਆ, ਬੇ ਇਨਸਾਫੀ ਹੀ ਹੋਈ ਨਾ?

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ - ਇਹ ਤਾਂ ਸੱਚ ਹੈ। ਹੁਣ ਆਪ ਹੁਕਮ ਕਰੋ।

ਡਾਕਟਰ - ਹੁਕਮ ਮੈਂ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਸੁਰਜੀਤਤਾਈ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਤੀਤ ਕਰੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪਸ਼ੂ ਨਹੀਂ ਮਨੁੱਖ ਹੋ, ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਪਹਿਲਾ ਧਰਮ ਹੈ -

ਦੁਖੁ ਨ ਦੇਈ ਕਿਸੈ ਜੀਅ ਪਤਿ ਸਿਉ ਘਰਿ ਜਾਵਉ॥

ਪੰਨਾ - 322

ਤੇ ਇਸ ਮਨੋਰਥ ਦਾ ਸਾਧਨ ਹੈ ਇਨਸਾਫ, ਸੱਚ ਤੇ ਧਰਮ। ਸੋ ਸਦਾ ਇਨਸਾਫ ਕਰੋ। ਖੈਰੇ ਦਾ ਜੇ ਹੱਕ ਹੈ ਤਾਂ ਪਾਣੀ ਦਿਓ, ਜੇ ਨਹੀਂ ਹੱਕ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਦਾ ਹੱਕ ਗੁਆਏ ਬਾਝ ਜੇ ਕਿਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਹਰ ਕਰਕੇ ਉਸਨੂੰ ਤਬਾਹੀ ਤੋਂ ਬਚਾ ਸਕਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਬੀ ਬਚਾਓ। ਜੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤਾਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਰਜ਼ਾ ਹੈ ਤੇ ਸਭ ਨੇ ਮੰਨਣੀ ਹੈ। ਪਰ ਇਹ ਤਾਕੀਦ ਹੈ ਕਿ ਮੇਰੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਕਰਕੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ। ਮੈਂ ਤੁਹਾਥੋਂ ਆਪਣੇ ਮੁਲਾਹਜ਼ੇ ਕਰਕੇ ਨੇਕ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਵਾਇਆ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਮੈਂ ਤੁਸਾਡੇ ਵਿਚ ਸਦਾ ਲਈ ਨੇਕੀ ਕਰਨ ਦੀ ਸੁਰਤ ਪੈਦਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹਾਂ। ਇਸਦਾ ਫਲ ਇਹ ਹੋਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸਾਡਾ ਮਨ ਖੁਸ਼ ਰਹੇਗਾ, ਸਰੀਰ ਸੁਖੀ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਅੱਗਾ ਭੀ ਸੌਰੇਗਾ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਤੇ ਡਾਕਟਰ ਇਸ ਵੇਲੇ ਬੜੇ ਖੁੱਲ੍ਹੇ ਵਿਹੜੇ ਵਿਚ ਪਿੱਪਲ ਦੀ ਛਾਵੇਂ ਬੈਠੇ ਸਨ ਤੇ ਗੱਲਾਂ ਕਰਦੇ ਆਪੋ ਵਿਚ ਰੁੱਝ ਰਹੇ ਸਨ। ਅਚਾਨਕ ਇਕ ਭਾਰੀ ਰੋਅਬ ਤੇ ਤੇਜ ਵਾਲੀ ਸੂਰਤ ਜਿਸਦੇ ਲੁੰਆਂ ਵਿਚ ਬਲ ਦੀ ਫੁਹਾਰ ਤੇ ਪਿਆਰ ਦੀ ਸੁਗੰਧਿ ਸੀ ਆ ਗਈ ਤੇ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਦੇ ਮੋਢੇ ਤੇ ਹੱਥ ਮਾਰਕੇ ਬੋਲੀ -

ਪਾਪ ਕਰੇਦੜ ਸਰਪਰ ਮੁਠੇ॥

ਪਾਪ ਕਰੇਦੜ ਸਰਪਰ ਮੁਠੇ॥

ਇਹ ਪੰਜ ਚਾਰ ਵੇਰੀ ਇਸ ਜ਼ੋਰ ਨਾਲ ਕਿਹਾ ਗਿਆ ਕਿ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਬੇਹੋਸ਼ ਹੋਕੇ ਢਹਿ ਪਿਆ। ਡਾਕਟਰ ਅਦਬ, ਭੈ ਨਾਲ ਸਿਰ ਨਿਹੁੜਾਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ, ਨੈਣ ਮਿਟ ਗਏ ਤੇ ਦੂਸਰੀ ਪਲ ਵਿਚ ਉਹ ਸੂਰਤ ਗਾਇਬ ਸੀ, ਪਰ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਆਪਨੂੰ ਪਛਾਣ ਲਿਆ ਸੀ। ਇਹ ਉਹ ਧਰਮ ਮੂਰਤੀ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਤੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਧਰਮ ਦੀ ਘਨਘੋਰ ਘਟਾ ਛਹਿਬਰ ਲਾਈ ਰੱਖਦੀ ਸੀ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਇਕ ਅਚਰਜ ਸੁਗੰਧੀ ਦਾ ਵਾਸ ਸੀ। ਹਾਂ, ਏਹ ਉਹ ਸਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ

ਸੁਭਾਗ ਜੀ ਨੂੰ ਨਦੀ ਤੋਂ ਕੱਢਕੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੇ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ ਸੀ। ਬਾਬਾ ਨੌਧ ਸਿੰਘ! ਡਾਕਟਰ ਅਤੇ ਹੋਰ ਸਭ ਇਸ ਮੂਰਤੀ ਤੋਂ ਵਰੋਸਾਏ ਹੋਏ ਸਨ।

ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਕੋਈ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਬਾਦ ਹੋਸ਼ ਸੰਭਾਲਕੇ ਉਠਿਆ। ਉਸਦੀ ਕਾਇਆਂ ਪਲਟ ਚੁਕੀ ਸੀ, ਹੌਲਾ ਤੇ ਠੰਢਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਜਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਰਚਾਂ ਦੇ ਬੁੱਕ ਉਸ ਦੇ ਲੁੰਆਂ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਕੋਈ ਮੱਖਣ ਲਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਆਪਣਾ ਆਪ ਸੁਹਣਾ ਲੱਗਦਾ ਸੀ, ਜ਼ਿਮੀਂ ਅਸਮਾਨ ਪਿਆਰੇ ਦਿੱਸਦੇ ਸਨ, ਅੰਦਰ ਇਕ ਸੁਖ ਤੇ ਟਿਕਾਉ ਸੀ ਤੇ ਮੱਲੋ ਮੱਲੀ 'ਧੰਨ ਵਾਹਿਗੁਰੂ' ਮੂੰਹ ਪਰ ਆਉਂਦਾ ਸੀ। ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਉਥਾਰੇ ਦੱਬੇ ਤੇ ਸੁਰਤ ਤਬਾਹ ਹੋਏ ਨੂੰ ਇਸ ਰੰਗ ਦਾ ਕੀ ਥਹ ਸੀ। ਕਦੇ ਆਪੇ ਦਾ ਰਸ ਉਸ ਨੇ ਕਾਹਨੂੰ ਡਿੱਠਾ ਸੀ। ਇਸ ਸੁਆਦ ਵਿਚ ਉਹ ਨੈਣ ਭਰ ਭਰ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲ ਤੱਕਦਾ ਸੀ ਤੇ ਬੋਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਦਾ। ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਰਸੀਏ ਸਨ, ਗੁਰ ਸਿੱਖਾਂ, ਗੁਰੂ ਤਾਰਿਆਂ ਦੇ ਜਾਣੂੰ ਸਨ, ਇਹਨਾਂ ਕਰਨੀ ਵਾਲੇ ਮਹਾਂ ਪੁਰਖਾਂ ਦੀ ਨਾਮ ਸ਼ਕਤੀ, ਧਰਮ ਤੇ ਉੱਚੇ ਜੀਵਨ ਦੇ ਜਾਣੂੰ ਸਨ ਉਹ ਖੁਸ਼ ਸਨ ਕਿ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਬਚ ਗਿਆ -

ਗੁਰਮੁਖਿ ਕੋਟਿ ਉਧਾਰਦਾ ਭਾਈ ਦੇ ਨਾਵੈ ਏਕ ਕਣੀ॥

ਪੰਨਾ - 608

ਗੁਰੂ ਭਾਵੇ ਤਾਂ - 'ਕਿਨਕਾ ਏਕ ਜਿਸੁ ਜੀਅ ਬਸਾਵੈ' ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਹੋ ਗਈ ਹੈ।

ਸੋ ਠੀਕ ਸੀ। ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਰਮ ਬੁਰੇ ਹੋ ਕੇ ਦਿੱਸ ਰਹੇ ਸਨ ਤੇ ਸੱਚ ਦੀ ਸੁੰਦਰਤਾਈ ਦਾ ਝਲਕਾ ਵੱਜ ਰਿਹਾ ਸੀ। ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਹੁਣ ਕੁਛ ਬੋਲਣਾ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ ਸਨ, ਉਹ ਆਪਣੇ ਵੈਰਾਗ ਤੇ ਪ੍ਰੇਮ ਪਰੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸਹਿਜੇ ਸਹਿਜੇ ਟੁਰ ਪਏ। ਮਾੜਾ ਜਿਹਾ ਖਿਆਲ ਸੀ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਤੇ ਗੁਰੂ ਸੁਆਰੇ ਗੁਰਮੁਖ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਹੋ ਜਾਣਗੇ, ਪਰ ਘਰ ਅੱਪੜਦੇ ਤਕ ਡਾਕਟਰ ਜੀ ਆਪਣੇ ਨਾਮ ਦਾ ਅਨੰਦ ਲੈਂਦੇ ਚਲੇ ਗਏ, ਦਰਸ਼ਨ ਮੇਲੇ ਨਹੀਂ ਹੋਏ।

ਸੰਝ ਵੇਲੇ ਆਪ ਬੈਰਿਸਟਰ ਨੂੰ ਵੇਖਣ ਗਏ ਤਾਂ ਡਿੱਠਾ ਕਿ ਖੈਰੇ ਦੀ ਪੈਲੀ ਵਿਚ ਪਾਣੀ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਤੇ ਇਹ ਇਹ ਭੀ ਪਤਾ ਲੱਗਾ ਕਿ ਜ਼ਿਲੇਦਾਰ ਦਾ ਚਪੜਾਸੀ ਆ ਕੇ ਲਾ ਗਿਆ ਹੈ ਤੇ ਦੇ ਭੀ ਕੋਈ ਬੱਚਤ ਦਾ ਵਾਧੂ ਪਾਣੀ ਗਿਆ ਹੈ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਸੂ ਮਾਰੀ।

ਵਿਸਾਖੀ - ਖਾਲਸੇ ਦੀ ਸਿਰਜਨਾ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਵੇਖੋ ਅਪ੍ਰੈਲ 2004 ਅੰਕ-62)

ਸੋ ਰਸ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅਚਾਨਕ ਖੜੇ ਹੋ
ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਇਕ ਦਮ ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਲੈਂਦੇ ਨੇ,
ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਕੁਛ ਥੋੜੇ ਬਚਨ ਕਰਦੇ ਨੇ
ਕਿ ਗੁਰਸਿਖੋ!
ਇਹ ਭਾਰਤ
ਵਰਜ ਗੁਲਾਮ ਹੋ
ਗਿਆ, 5000
ਸਾਲ ਤੋਂ ਦੁਖ
ਸਹਿ ਰਿਹੈ,
ਇਹਦੀ ਜਿਹੜੀ
ਇਜ਼ਤ ਸੀ
ਪਾਂਡਵਾਂ ਦੇ ਰਾਜ
ਵੇਲੇ, ਉਹ
ਇਜ਼ਤ, ਮਾਨ-
ਮਰਿਆਦਾ ਮਿੱਟੀ
ਵਿਚ ਰਲ ਗਈ,
ਗੁਲਾਮ ਹੋ
ਗਿਆ, ਆਪਣੇ
ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ
ਗਿਆ, ਬੋਲੀ
ਛੱਡ ਗਿਆ।

ਘਰਿ ਘਰਿ ਮੀਆ

ਸਭਨਾਂ ਜੀਆਂ ਬੋਲੀ ਅਵਰ ਤੁਮਾਰੀ॥ ਅੰਗ - 1191

ਜਦ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਫਾਰਸੀ ਬੋਲਣ ਲੱਗੇ ਸੀ, ਹੁਣ
ਅੰਗਰੇਜ਼ ਵੀ ਚਲੇ ਗਏ, ਹੁਣ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ
ਕੋਈ ਗੱਲ ਬੋਲਦਾ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਖਬਰੇ ਉਹ ਚੰਗੇ ਲੱਗੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ ਪੁਸ਼ਾਕ ਵੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ, ਨੀਲੇ ਵਸਤੂ,
ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਹਿਨ ਲਏ -

ਨੀਲ ਬਸਤ੍ਰ ਲੇ ਕਪੜੇ ਪਹਿਰੇ ਤੁਰਕ ਪਠਾਣੀ ਅਮਲੁ ਕੀਆ॥
ਅੰਗ - 470

ਨੀਲੇ ਕੱਪੜੇ ਪਾਉਣ ਲੱਗ ਪਏ, ਆਪਣੀ ਪੁਸ਼ਾਕ ਛੱਡ
ਦਿੱਤੀ, ਆਪਣੀ ਬੋਲੀ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ, ਕਲਚਰ ਛੱਡ ਦਿੱਤੀ ਤੇ
ਜਾਤਾਂ ਪਾਤਾਂ ਵਿਚ ਵੰਡ ਕੇ ਕਿਉਂ ਮਾਰ ਖਾ ਰਹੇ ਹੋ?
ਬੱਕਰੀਆਂ ਵਾਂਗੂ ਰੋਜ਼ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹੋ! ਧਰਮ ਭ੍ਰਿਸ਼ਟ ਹੋ ਰਿਹੈ!
ਡਰਦੇ ਮਾਰੇ ਆਪਣੇ ਧਰਮ ਨੂੰ ਛੱਡ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਗੁਲਾਮੀ ਹੋ

ਰਹੀ ਹੈ, ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਬੇਪਤੀ ਦੇਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਰਹੀ! ਗਾਜ਼ਰਾਂ
ਤੇ ਮੂਲੀਆਂ ਵਾਂਗੂੰ ਬੰਦੇ ਕੱਟੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਕਿਸੇ ਦੇ ਦਿਲ ਵਿਚ
ਦਰਦ ਨਹੀਂ ਰਿਹਾ, ਕੋਲ ਖੜ ਕੇ ਕੋਈ ਅਰਦਾਸ ਵੀ ਨਹੀਂ
ਕਰਦਾ। ਮਰੇ ਪਏ ਦੇ ਕੋਲੋਂ ਦੀ ਲੰਘ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ ਆਹ
ਹਾਲਤ ਹੋ ਗਈ
ਪਿਆਰਿਓ,
ਇਹਨੂੰ ਦੂਰ
ਕਰਨ ਵਾਸਤੇ
ਸਾ ਨੂੰ
ਮਰਜੀਵੜਿਆਂ
ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਕੋਈ
ਮਰਜੀਵੜਾ
ਉਠੋ, ਜਿਸ ਨੇ
ਦੇਹ-ਅਧਿਆਸ
ਤੋੜਿਆ ਹੋਵੇ।
ਇਹ ਸਾਡੀ ਸ੍ਰੀ
ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਖੂਨ
ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਕ
ਸੀਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ,
ਜੋ ਆਪਣੀ ਬਲੀ
ਦੇ ਸਕਦਾ ਹੋਵੇ।

ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ 1699 ਦੀ ਵਿਸਾਖੀ ਸਮੇਂ ਇਕ ਸੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰਦੇ ਹੋਏ

ਅਚਾਨਕ ਆਵਾਜ਼ ਹੋਣ ਕਰਕੇ, ਜਿਹਨਾਂ ਦੀਆਂ
ਸੁਰਤਾਂ ਨਾਮ ਵਿਚ ਲੱਗੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਉਹਨਾਂ ਨੇ
ਸਮਝਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਿਆ ਕਿ ਕੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਹੈ,
ਇੰਤਜ਼ਾਰ ਕਰਿਆ। ਜਿਹੜੇ ਅੱਗੇ ਬੈਠੇ ਸੀ, ਉਹ ਸਮਝ ਗਏ
ਤੇ ਡਰ ਗਏ। ਬਈ ਆਹ ਕੀ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕਰਨ ਲੱਗ
ਪਏ ਕਿ ਸੀਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਦੁਬਾਰਾ ਆਵਾਜ਼
ਹੋਈ ਕਿ ਸ਼ਾਇਦ ਕਿਸੇ ਨੇ ਸੁਣੀ ਹੈ ਕਿ ਨਹੀਂ ਸੁਣੀ, ਉਠੋ
ਕੋਈ ਸੂਰਮਾ ਤੇ ਆਪਣੇ ਸੀਸ ਦੀ ਬਲੀ ਦੇਵੋ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਦਇਆ ਸਿੰਘ ਜੀ ਜੋ ਪੂਰਨ ਬ੍ਰਹਮ
ਗਿਆਨੀ ਸੀ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਦੇਹ ਅਧਿਆਸ ਟੁੱਟਿਆ
ਹੋਇਆ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਹ ਤੋਂ ਨਿਆਰੀ ਆਤਮਾ
ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਜਿਹਨਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਗਿਆਨ ਸੀ -

ਨਹ ਕਿਛੁ ਜਨਮੈ ਨਹ ਕਿਛੁ ਮਰੈ॥ ਅੰਗ - 281

ਜੰਮਦਾ ਮਰਦਾ ਇਥੇ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਕੇਵਲ ਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਤੇ ਅਨਦ੍ਰਿਸ਼ਟ ਦਾ ਫਰਕ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਨਹੀਂ ਮਰਦੀ, ਤੱਤ ਨਹੀਂ ਮਰਦੇ, ਤੱਤਾਂ 'ਚ ਸਮਾ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਆਤਮਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਹੈ, ਆਤਮਾ ਤੱਕ ਤਾਂ ਨਾ ਕੋਈ ਤਲਵਾਰ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਅੱਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਨਾ ਪਾਣੀ ਡੋਬ ਸਕਦੈ, ਨਾ ਸੂਰਜ ਉਹਨੂੰ ਸੁਕਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਦਾ ਅਮਰ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ -

ਮਰਣਹਾਰੁ ਇਹੁ ਜੀਅਰਾ ਨਾਹੀ॥ ਅੰਗ - 188

ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਇਹ ਪੂਰਾ ਨਿਹਚਾ ਸੀ, ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਹੈਂ! ਗੁਰੂ ਸੀਸ ਮੰਗ ਰਿਹੈ, ਕਸਉਟੀ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜ਼ਬਰਦਸਤ। ਜਦੋਂ ਕਸਉਟੀ ਲੱਗ ਜਾਵੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਫਿਰ ਸਾਰੇ ਨਹੀਂ ਪਾਸ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ। ਕੋਈ ਵਿਰਲਾ ਵਿਰਲਾ ਪਾਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਫੁਰਮਾਨ ਕਰਦੇ ਹਨ -

ਕਬੀਰ ਕਸਉਟੀ ਰਾਮ ਕੀ ਝੂਠਾ ਟਿਕੈ ਨ ਕੋਇ॥
ਰਾਮ ਕਸਉਟੀ ਸੋ ਸਹੈ ਜੋ ਮਰਜੀਵਾ ਹੋਇ॥

ਅੰਗ - 948

ਜਿਹੜਾ ਮਰਜੀਵੜਾ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੈ ਪਹਿਲਾਂ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੌਤ ਡਰਾਉਂਦੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਰਾਮ ਦੀ ਕਸਉਟੀ ਸਿਰਫ ਉਹੀ ਸਹਿ ਸਕਿਆ ਕਰਦੈ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੇ ਜੋ ਨੇਤਰ ਨੇ, ਪੂਰੇ ਜਲਾਲ ਵਿਚ ਨੇ, ਕੋਈ ਝਾਕ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਉਧਰ ਨੂੰ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਆਪ ਅੱਗੇ ਵੱਧਦੇ ਨੇ, ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਪਹਿਲਾਂ ਹੁਕਮ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਸੀ ਦਿੱਤਾ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ। ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਨਾਮ, ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ੀ ਹੋਈ ਵਿਚਾਰ, ਤੇਰੇ ਬਖਸ਼ੇ ਹੋਏ ਗਿਆਨ ਦੇ ਵਿਚ ਮਨ ਲੀਨ ਸੀ। ਸੁਰਤ ਹੇਠਾਂ ਉਤਰਦੀ ਨੂੰ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਲੱਗ ਗਈ ਤੇ ਦੂਜੀ ਵਾਰੀ ਬੋਲਣ ਤੇ ਮੈਂ ਸਮਝਿਆ। ਇਹ ਸੀਸ ਤਾਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਦਾ ਹੀ ਦਿੱਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮੈਂ ਬਚਾ ਕੇ ਨਹੀਂ ਰੱਖਿਆ ਹੋਇਆ, ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਤਾਂ ਕੁਝ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਸਭ ਤੇਰਾ ਹੀ ਹੈ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਪ੍ਰਭ ਸਭ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ ਜੀ,
ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ, ਮੈਂ ਕਿਛੁ ਨਾਹੀ।

ਮੈਂ ਨਾਹੀ ਪ੍ਰਭ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਤੇਰਾ॥
ਈਘੈ ਨਿਰਗੁਨ ਊਘੈ ਸਰਗੁਨ
ਕੇਲ ਕਰਤ ਬਿਚਿ ਸੁਆਮੀ ਮੇਰਾ॥ ਅੰਗ - 827

ਜਿਸ ਦਿਨ ਦਾ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਆਇਆ ਹਾਂ, ਸਭ ਕਿਛੁ ਆਪਦੇ ਚਰਨਾਂ 'ਚ ਭੇਟਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਆਪਦੀ ਅਮਾਨਤ ਸਾਂਭੀ ਫਿਰਦਾ ਹਾਂ।

ਕਬੀਰ ਮੇਰਾ ਮੁਝ ਮਹਿ ਕਿਛੁ ਨਹੀ ਜੋ ਕਿਛੁ ਹੈ ਸੋ ਤੇਰਾ॥
ਤੇਰਾ ਤੁਝ ਕਉ ਸਉਪਤੇ ਕਿਆ ਲਾਗੈ ਮੇਰਾ॥

ਅੰਗ - 1375

ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਕਮਾਉਣ ਵਾਲੇ ਓਹੀ ਗੁਰਸਿਖ ਸੀਗੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਕਹਿੰਦੇ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਕਹਿਣ ਨੂੰ ਕਹਾ ਲੈ, ਪਰ ਹੈ ਸਾਡਾ, ਤੈਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇਣਾ ਅਸੀਂ, ਬਾਲ ਬੱਚੇ ਕੀ ਕਰਨਗੇ ਜੇ ਤੈਨੂੰ ਦੇ ਦਿੱਤਾ, ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਂਦੈ।

ਸੋ ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਰੜਾ ਹੱਥ ਪਾਉਂਦੇ ਨੇ ਮੋਢੇ ਨੂੰ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਲਾਲ ਦੇ ਨਾਲ ਅੰਦਰ ਲੈ ਗਏ। ਕਮਜ਼ੋਰ ਬੰਦਿਆਂ ਦੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਇਆ ਕਿ ਹੁਣ ਹੋਵੇਗਾ ਕੀ?

ਲਹੌਰ ਦੇ, ਜਾਤ ਖਤਰੀ ਹੈ ਪਿਛਲੀ, ਬੜੇ ਗੁਰਮੁਖ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਤੇ ਅਕਲ ਦੇ ਧਨੀ, ਬਈ ਹੁਣੇ ਵਿਚਾਰੇ ਥੋੜੀ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਹੋਣੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਨੇਤਰਾਂ 'ਚੋਂ ਜਲ ਆ ਗਿਆ। ਇਹ ਵਿਛੋੜਾ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਬਈ, ਇਹ ਤਾਂ ਬਲੀ ਦੇ ਦਿੱਤਾ।

ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਆਵਾਜ਼ ਸੁਣਦੇ ਨੇ, ਜੋਰ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਜਿਵੇਂ ਕੁਝ ਝਟਕਾ ਲੱਗਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਧੜੱਕੇ ਕਰਕੇ ਗਿਰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਦੀ ਨਾਲ ਖੂਨ ਚੱਲਿਆ ਤੇ ਤੰਬੂ ਦੇ ਹੇਠਾਂ ਦੀ ਨਿਕਲ ਪਿਆ। ਫਿਰ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੰਦੇ ਨੇ, ਇੰਨੇ ਦੇਰ ਨੂੰ ਜਿੰਨੇ ਮਰਜੀਵੜੇ ਸੀ, ਫੈਸਲੇ ਕਰੀ ਥੋਠੇ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਹੁਣ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਜਾਊ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਭਾਈ ਧਰਮ ਸਿੰਘ ਦਿੱਲੀ ਦੇ, ਹਸਤਨਾਪੁਰ ਦੇ ਜੱਟ ਜਾਤ ਦੇ, ਉਹ ਉਠ ਕੇ ਖੜੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਜਾ ਕੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਤਨ ਧਨ ਤੇਰਾ ਜੀ, ਤੂੰ ਪ੍ਰਭ ਮੇਰਾ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੇਰਾ ਤਨ ਵੀ ਤੇ ਧਨ ਵੀ ਜਿਸ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਨਾਲ ਦਿਲ ਦਾ ਸੌਦਾ ਹੋਇਆ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੇਰੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਅਰਪਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਤਨੁ ਧਨੁ ਤੇਰਾ ਤੂੰ ਪ੍ਰਭੁ ਮੇਰਾ ਹਮਰੈ ਵਸਿ ਕਿਛੁ ਨਾਹਿ॥
ਜਿਉ ਜਿਉ ਰਾਖਹਿ ਤਿਉ ਤਿਉ ਰਹਣਾ ਤੇਰਾ ਦੀਆ ਖਾਹਿ॥

ਅੰਗ - 406

ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਫਿਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫਿਰ ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ।

ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹਿੰਮਤ ਸਿੰਘ ਗੁਰਸਿਖ ਉਠ ਕੇ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦੈ, ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਉਮਰ ਦਾ। ਆਇਆ ਕਿਥੋਂ ਹੈ?

ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਮਿਲ ਕੇ, ਜਥੇ ਨਾਲ ਮਿਲਕੇ, ਉੜੀਸਾ ਵਿਚੋਂ ਚਲਿਆ, ਜਗਨਨਾਥ ਪੁਰੀ ਤੋਂ ਘੱਟ ਤੋਂ ਘੱਟ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਚਲਦੇ ਚਲਦੇ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਕੋਲ ਪਹੁੰਚੇ ਸੀ, ਪਰਿਵਾਰ ਨਾਲ ਹੈ, ਘਰਵਾਲੀ ਨਾਲ ਹੈ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਨਹੀਂ ਦੇਖਿਆ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਵਾਪਸ ਜਾਣਗੇ। ਉਹਨੇ ਕਿਹਾ ਗੁਰੂ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ ਤੇ ਹੁਣ ਤਾਂ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਦਾ ਮੌਕਾ ਮਿਲਿਆ, ਲੱਖਾਂ ਸਾਲ ਜੇ ਤਪ ਕਰੀਏ ਤਾਂ ਵੀ ਗੁਰੂ ਖੁਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਜੇ ਗੁਰੂ ਸੀਸ ਲੈ ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਇਸ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਕਿਹੜੀ ਗੱਲ ਹੈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਦਿਨ ਹੀ ਜਦ ਅਸੀਂ ਸਿੱਖੀ ਵਾਸਤੇ ਬੇਨਤੀ ਕਰੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਹੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁਕਮ ਦੇ ਦਿੱਤਾ ਸੀ।

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਜਿਉਂਦੇ ਮਰ ਜਾਵਣਾ,
ਬਣ ਜਾ ਸਿੱਖ ਗੁਰਾਂ ਦਾ।
ਜਉ ਤਉ ਪ੍ਰੇਮ ਖੇਲਣ ਕਾ ਚਾਉ॥
ਸਿਰੁ ਧਰਿ ਚਲੀ ਗਲੀ ਮੇਰੀ ਆਉ॥
ਇਤੁ ਮਾਰਗਿ ਪੈਰੁ ਧਰੀਜੈ॥
ਸਿਰੁ ਦੀਜੈ ਕਾਣਿ ਨ ਕੀਜੈ॥ ਅੰਗ - 1412

ਪਹਿਲਾ ਮਰਣੁ ਕਬੂਲਿ ਜੀਵਣ ਕੀ ਛਡਿ ਆਸ॥
ਹੋਹੁ ਸਭਨਾ ਕੀ ਰੋਣਕਾ ਤਉ ਆਉ ਹਮਾਰੈ ਪਾਸਿ॥
ਅੰਗ - 1102

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਉਸੇ ਦਿਨ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ।

ਲਾਲੈ ਆਪਣੀ ਜਾਤਿ ਗਵਾਈ॥
ਤਨੁ ਮਨੁ ਅਰਪੇ ਸਤਿਗੁਰ ਸਰਣਾਈ॥
ਹਿਰਦੈ ਨਾਮੁ ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ॥
ਸਦਾ ਪ੍ਰੀਤਮੁ ਪੁਭੁ ਹੋਇ ਸਖਾਈ॥
ਸੋ ਲਾਲਾ ਜੀਵਤੁ ਮਰੈ॥
ਸੋਗੁ ਹਰਖੁ ਦੁਇ ਸਮ ਕਰਿ ਜਾਣੈ
ਗੁਰ ਪਰਸਾਦੀ ਸਬਦਿ ਉਧਰੈ॥ ਅੰਗ - 362

ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਮੈਂ ਤਾਂ ਤੇਰਾ ਗੁਲਾਮ ਬਣ ਗਿਆ ਸੀ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੇਰਾ, ਜਿਵੇਂ ਤੈਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ, ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਵਰਤ।

ਚੌਥੀ ਆਵਾਜ਼ ਫੇਰ ਆਉਂਦੇ ਸਾਰ, ਇਕ ਦਮ ਭਾਈ ਮੋਹਕਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਖੜੇ ਹੋਏ। ਆਏ ਸੀ ਦੁਆਰਕਾ ਤੋਂ, ਜਿਥੇ ਕ੍ਰਿਸ਼ਨ ਮਹਾਰਾਜ ਹੋਏ, ਜਿਥੇ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਹੋਏ। ਉਸ ਥਾਂ ਤੋਂ ਆਏ ਚੱਲ ਕੇ, ਬੋਲੀ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਪੋਸ਼ਾਕ ਵੀ ਹੋਰ ਹੈ, ਤੇ ਸੀਸ ਦੇਣ ਲਈ ਚੌਥੇ ਨੰਬਰ ਤੇ ਆ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਅੱਗੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇਹ ਤਨ ਵੀ ਤੇਰਾ, ਮਨ ਵੀ ਤੇਰਾ, ਧਨ ਵੀ ਤੇਰਾ -

ਤਨੁ ਮਨੁ ਸਉਪੀ ਆਗੈ ਧਰੀ ਵਿਚਹੁ ਆਪੁ ਗਵਾਇ॥
ਅੰਗ - 756

ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਸੀ, ਮੈਂ ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਦਾ ਪੱਲੇ ਬੰਨਿਆਂ ਹੋਇਆ।

ਮਹਾਰਾਜ ਉਸ ਨੂੰ ਵੀ ਅੰਦਰ ਲੈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਅਖੀਰ ਪੰਜਵੀਂ ਵਾਰ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਦੇ ਵਿਚ 80,000 ਬੰਦੇ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਕਈ ਪਿਛੇ ਮੁੜੀ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਨੱਠੇ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਥੱਲੇ ਉਤਰ ਆਏ ਤਲਵਾਰ ਲੈ ਕੇ, ਫਿਰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿੰਨਿਆਂ ਦੇ ਸਿਰ ਵੱਢ ਦੇਣਗੇ। ਕੱਚੇ ਮਸੰਦ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਮਾਤਾ ਜੀ! ਸਿੱਖੀ ਨੂੰ ਤਾਂ ਪਾਲਦੇ ਰਹੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਨੌਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ, ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ? ਵੱਢਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤੇ ਹੋਏ ਨੇ ਸਿਖ। ਤੁਸੀਂ ਜਾ ਕੇ ਤਾਂ ਵੇਖੋ ਜ਼ਰਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਿੱਖੀ ਖਤਮ ਕਰ ਦੇਣਗੇ। ਇਹ ਤਾਂ ਸ਼ੁਕਰ ਹੈ ਕਿ ਕਈ ਸਿੱਖ ਜਾ ਰਹੇ ਨੇ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਕੀ ਪਤਾ ਛਾਲ ਮਾਰ ਕੇ ਥੱਲੇ ਆ ਜਾਣ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਦੂਰੋਂ ਦੂਰੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਲਿਆਉਂਦੇ ਹਾਂ, ਕੀ ਜਵਾਬ ਦੇਵਾਂਗੇ ਜੇ ਸਾਡੇ ਬੰਦੇ ਮਾਰ ਦਿੱਤੇ। ਜੇ ਸਲਾਹ ਸਾਡੀ ਮੰਨੋ, ਅੱਗੇ ਵੀ ਗੁਰੂ ਘਰ ਨੂੰ ਸਲਾਹਾਂ ਅਸੀਂ ਦਿੰਦੇ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਤਾਂ ਬਖੇੜਾ ਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਜਿਸ ਦਿਨ ਦੇ ਗੱਦੀ ਤੇ ਬੈਠੇ ਨੇ, ਲੜਾਈਆਂ ਹੀ ਲੜਾਈਆਂ, ਲੜਾਈਆਂ ਹੀ ਲੜਾਈਆਂ। ਕਦੇ ਰਣਜੀਤ ਨਗਾਰਾ ਬਣਾ ਲਿਆ, ਕਦੇ ਕੁਝ ਕਰ ਲਿਆ। ਸਾਹਿਬਜਾਂਦੇ ਹੁਣ ਤਕੜੇ ਹੋ ਗਏ ਨੇ, ਆਪਾਂ ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਕ ਪਾਸੇ। ਜੇ ਆਪਦਾ ਹੁਕਮ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਹਿਬਜਾਂਦਿਆਂ ਨੂੰ ਅਸੀਂ ਬਿਠਾ ਦਿਆਂਗੇ ਗੱਦੀ ਤੇ।

ਐਸੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨਿਹਚਿਆਂ ਦੇ ਉਹ ਲੋਕ ਸੀ ਜਿਹੜੇ ਮੁਖੀ ਕਹਾਉਂਦੇ ਸੀ। ਮਾਨਤਾ ਕਰਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਉਤੋਂ ਉਤੋਂ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸੀ, ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਉਪਰੋਂ ਉਪਰੋਂ ਹਾਂ, ਅੰਦਰੋਂ ਨਹੀਂ ਨਿਹਚਾ ਸਾਡਾ ਪੱਕਾ। ਐਸੀਆਂ ਸ਼ਕਾਇਤਾਂ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਉਧਰਲੇ ਪਾਸੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਵੇਂ ਸੀਸ ਦੀ ਮੰਗ ਕਰ ਦਿੱਤੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਕ ਗੁਰਸਿਖ ਜਿਹੜਾ ਬਿਦਰ ਤੋਂ ਆਇਆ ਸੀ, ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਬੜੇ ਉਤਸ਼ਾਹ ਨਾਲ ਸਟੇਜ ਤੇ ਚੜ੍ਹ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਇੰਨਾ ਸਸਤਾ ਸੌਦਾ, ਇਉਂ ਬੇਨਤੀ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਸੀਸ ਦਿੱਤਿਆ ਜੇ ਮਿਲੇ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇਰੀ,
ਸੌਦਾ ਇਹ ਸਸਤਾ ਹੈ ਪਿਆਰਿਆ।

ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਇਹ ਤਨ ਕੀ ਹੈ, ਇਹ ਤਾਂ ਗੰਦਗੀ ਦੀ

ਖਾਨ ਹੈ, ਇਹਦੇ ਉਪਰ ਲੱਗਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀਸ ਜੇ ਤੂੰ ਲੈ
ਕੇ ਖੁਸ਼ ਹੈਂ -

ਜਬ ਲਗੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮਨਿ ਵਸੈ ਤਬ ਲਗੁ ਬਿਘਨੁ ਨ ਹੋਇ॥
ਨਾਨਕ ਸਿਰੁ ਦੇ ਛੁਟੀਐ ਮਨਿ ਤਨਿ ਸਾਚਾ ਸੋਇ॥

ਅੰਗ - 992

ਕਹਿੰਦੇ, ਜੇ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਛੁਟਕਾਰਾ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਫਿਰ
ਇਸ ਤੋਂ ਸਸਤਾ ਸੌਦਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ -

ਹਰਿ ਜੀਉ ਤੁਧੁ ਵਿਟਹੁ ਵਾਰਿਆ ਸਦ ਹੀ
ਤੇਰੇ ਨਾਮ ਵਿਟਹੁ ਬਲਿ ਜਾਈ॥

ਹਮ ਸਬਦਿ ਮੁਏ ਸਬਦਿ ਮਾਰਿ ਜੀਵਾਲੇ

ਭਾਈ ਸਬਦੇ ਹੀ ਮੁਕਤਿ ਪਾਈ॥

ਸਬਦੇ ਮਨੁ ਤਨੁ ਨਿਰਮਲੁ ਹੋਆ

ਹਰਿ ਵਸਿਆ

ਮਨਿ ਆਈ॥

ਸਬਦੁ ਗੁਰ

ਦਾਤਾ ਜਿਤੁ ਮਨੁ

ਰਾਤਾ ਹਰਿ ਸਿਉ

ਰਹਿਆ ਸਮਾਈ॥

ਅੰਗ - 601

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ
ਨਾਲ ਕੌਤਕ
ਵਰਤਿਆ, ਉਸ
ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਗੁਰੂ
ਮਹਾਰਾਜ ਬਾਹਰ
ਨਹੀਂ ਆ ਰਹੇ,
ਸਮਾ ਲੰਘ
ਗਿਆ। ਕੁਝ ਸੁਖ
ਦਾ ਸਾਹ ਲਿਆ
ਡਰਾਕਲ ਬੰਦਿਆਂ
ਨੇ। ਕੁਝ ਨੱਠ
ਗਏ, ਦੂਰ ਖੜੇ
ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਆਏ ਤਾਂ ਡਾਹ ਨਹੀਂ ਦੇਣੀ
ਅਸੀਂ, ਇਥੋਂ ਹੀ ਨੱਠ ਜਾਵਾਂਗੇ, ਥੈਲੇ ਸਾਂਭੀ ਬੈਠੇ ਨੇ।

ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕੌਤਕ ਕਿਸੇ ਨੇ ਕੀਤਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ,
ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਕੌਤਕ ਹੈ, ਜਿਹੜਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੋ
ਰਿਹੈ। ਪਹਿਲਾਂ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਟੈਸਟ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਰਹੇ, ਸੇਵਾ
ਦੇ ਲੈਂਦੇ ਰਹੇ, ਲੇਕਿਨ ਆਹ ਜਿਹੜਾ ਟੈਸਟ ਸੀ ਇਹ
ਅਜੀਬ ਸੀ।

ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਦਾ ਜੇ ਇਮਤਿਹਾਨ ਹੋਇਆ ਤਾਂ
ਮੁਰਸ਼ਦ ਨੇ ਹਵਾ ਚਲਾ ਦਿੱਤੀ, ਬਾਰਸ਼ ਆਉਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ
ਗਈ, ਅੱਗ ਬੁਝ ਗਈ, ਉਸਨੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਸੀ।
ਅੱਗ ਲੈਣ ਵਾਸਤੇ ਸ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਜਾਂਦੈ, ਕੰਬਲੀ ਭਿਜ ਗਈ

ਉਸਦੀ। ਪਾਲੇ ਨਾਲ ਠੁਰ ਠੁਰ ਕਰਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵੇਸਵਾ
ਦੇ ਘਰ ਦੀਵਾ ਬਲਦਾ ਦੇਖ ਕੇ ਆਵਾਜ਼ ਦਿੱਤੀ, ਬੀਬਾ
ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੋਲ੍ਹ ਅੰਦਰੋਂ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, ਕੌਣ ਹੈਂ ਤੂੰ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੈਂ ਫਰੀਦ ਤੇ ਮੈਂ ਮੁਰੀਦ ਹਾਂ ਖਵਾਜਾ ਜੀ ਦਾ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਫਰੀਦ! ਇਹ ਥਾਂ ਪੀਰਾ ਮੁਰੀਦਾ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ,
ਇਥੇ ਤਾਂ ਨਰਕ ਦੇ ਟਿਕਟ ਮਿਲਦੇ ਨੇ, ਲੈਣਾ ਹੈ ਤਾਂ
ਆਜਾ ਅੰਦਰ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਬੀਬੀ! ਮੈਨੂੰ ਹੋਰ ਕੰਮ ਹੈ। ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਚਾਹੀਦੀ
ਹੈ, ਮੈਂ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾਉਣਾ ਹੈ।”

ਕਹਿੰਦੀ, “ਅੱਗ
ਮੁਫਤ ਨਹੀਂ
ਮਿਲੇਗੀ, ਸਰੀਰ
ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਗ ਦੇ
ਦੇ, ਅੱਗ ਲੈ
ਲੈ।”

ਖੁਸ਼ ਹੋ
ਗਿਆ ਬਾਬਾ
ਫਰੀਦ। ਸੋਚਣ
ਲੱਗਾ ਜੇ ਸਿਰ
ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਤਾਂ
ਅੱਗ ਮਚਾ ਕਿ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਕੇ
ਆ ਜਾਊਂਗਾ ਤੇ
ਸੀਸ ਦੇ
ਦਿਆਂਗਾ।

ਆਪੇ ਗੁਰ ਚੇਲਾ - ਦਸ਼ਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਪੰਜ ਪਿਆਰਿਆਂ ਤੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਦੀ ਦਾਤ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦੇ ਹੋਏ।

ਉਹਨੇ ਕੀ

ਮੰਗਿਆ? ਕਹਿੰਦੀ, ਅੱਖ ਦਾ ਡੋਲਾ ਕੱਢ ਕੇ ਦੇ ਦੇ।

ਖੁਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ। ਪਲੇਟ ਮੰਗਾ ਲਈ, ਡੋਲਾ ਕੱਢ ਕੇ
ਫੜਾ ਦਿੱਤਾ। ਅੱਗ ਲੈ ਲਈ। ਆ ਕੇ ਮੁਰਸ਼ਦ ਦਾ
ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ।

ਹੁਣ ਨਾ ਦਰਦ ਹੋ ਰਿਹੈ, ਨਾ ਰੌਲਾ ਪਾ ਰਿਹੈ,
ਆਪਣਾ ਹੀ ਸਾਫਾ ਪਾੜ ਕੇ ਬੰਨਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੋ ਐਨੇ ਟੈਸਟ ਤਾਂ ਹੋਏ ਨੇ, ਜਾਂ ਹੋਰ ਵੀ ਹੋਏ ਨੇ,
ਕੁੱਟ ਮਾਰ ਕੀਤੀ।

ਨਜਾਮੁਦੀਨ ਔਲੀਏ ਨੇ ਜਦ ਟੈਸਟ ਲਿਆ ਆਪਣੇ
32 ਚੇਲਿਆਂ ਦਾ।

ਵੇਸਵਾ ਦੇ ਘਰ ਜਾ ਕੇ ਬਹਿ ਗਏ। ਵੇਸਵਾ ਨੂੰ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਮੇਰੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਤਸੱਲੀ ਕਰਾ ਦੇ ਕਿ ਮੈਂ ਬਦਮਾਸ਼ ਹਾਂ, ਸ਼ਰਾਬੀ ਕਬਾਬੀ ਹਾਂ।

ਵੇਸਵਾ ਕਹਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਖੱਬੇ ਹੱਥ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ। ਬਾਹਰ ਜਾ ਕੇ ਮੁਰੀਦਾਂ ਨੂੰ ਦੱਸ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਪੀਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਕੋਲ ਰਹਿਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਓ ਸਾਰੇ। ਕਦੀ ਸ਼ਰਾਬ ਮੰਗਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਕਬਾਬ ਮੰਗਾਉਂਦੀ ਹੈ। ਰਾਤ ਨੂੰ ਚੇਲੇ ਖਿਸਕਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। 30 ਚੇਲੇ ਚਲੇ ਗਏ।

ਔਲੀਏ ਨੇ ਭੋਜਿਆ ਕਿ ਦੇਖ ਕਿੰਨੇ ਰਹਿ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੀ, “ਦੋ ਰਹਿ ਗਏ ਨੇ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਇਹਨਾਂ ਨੂੰ ਭਜਾਉ ਦਬਕਾਉ।”

ਜਦ ਉਹਨਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਡਰਾਇਆ, ਧਮਕਾਇਆ ਤਾਂ ਇਕ ਨੱਠ ਗਿਆ ਤੇ ਇਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਅਮੀਰ ਖੁਸਰੋ।

ਕਹਿੰਦੀ, “ਇਕ ਰਹਿ ਗਿਆ ਇਕ ਤਾਂ ਨੱਠ ਗਿਆ।”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਘੜੀਸ ਕੇ ਸਿੱਟ ਆਓ ਇਹਨੂੰ ਬਾਹਰ, ਜਿਵੇਂ ਮਰੇ ਹੋਏ ਕੁੱਤੇ ਨੂੰ ਘੜੀਸੀ ਦਾ ਹੈ, ਇਵੇਂ ਲੈ ਜਾਉ।

ਘੜੀਸ ਕੇ ਸਿੱਟ ਆਏ, ਸਰੀਰ ਤੇ ਜਖਮ ਹੋ ਗਏ, ਖੂਨ ਚੱਲਣ ਲੱਗ ਪਿਆ। ਪਰ ਫੇਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੁਣ ਕੁਟਾਈ ਕਰੋ ਇਹਦੀ।

ਮੁੰਡੇ ਲਾ ਦਿੱਤੇ ਕੁੱਟਣ। ਬਹੁਤ ਕੁੱਟਿਆ, ਬੇਹੋਸ਼ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਫਿਰ ਦੂਰ ਸੱਟ ਆਏ।

ਜਦ ਉਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਫਿਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਉਸ ਨੂੰ ਸੁੱਟਿਆ, ਪਰ ਤਿੰਨੇ ਵਾਰ ਵਾਪਸ ਆ ਗਿਆ।

ਉਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਔਲੀਆ ਬਾਹਰ ਆ ਗਿਆ।

ਕਹਿੰਦਾ, “ਓ ਖੁਸਰੋ! ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਬਾਕੀ ਸਾਰੇ ਚਲੇ ਗਏ।”

ਕਹਿੰਦਾ, “ਔਲੀਆ ਜਿਹਨਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਥਾਂ ਸੀ, ਉਹ ਚਲੇ ਗਏ, ਮੇਰਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਤੇਰੇ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹੋਰ ਕੋਈ ਥਾਂ ਨਹੀਂ, ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂ। ਜੇ ਤੂੰ ਇਥੇ ਰਹਿਣਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਇਸ ਦਰ ਦਾ ਕੁੱਤਾ ਬਣ ਕੇ ਰਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ, ਜੇ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਮਸਜਿਦ, ਮਕਬਰੇ ਵਿਚ ਬੈਠਣੈ, ਉਥੇ ਮੈਂ ਤੇਰਾ ਦਰਬਾਨ ਬਣ ਕੇ ਰਹੀ ਜਾਵਾਂਗਾ।

ਲੇਕਿਨ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਜੋ ਟੈਸਟ ਲਿਆ ਸੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਬੜਾ ਅਜੀਬ ਸੀ। ਇਹ ਬਹੁਤ ਕਰੜਾ ਇਮਤਿਹਾਨ ਸੀ।

ਸੋ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ, ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰਾਨਾ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ। ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਪਹਿਲੇ ਜਾਮੇ 'ਚ ਇਕ ਨਿਕਲਿਆ ਸੀ, ਇਕੋ ਇਕ ਕੱਢਦਾ ਆਇਆ, ਉਹਦੇ ਉਤੇ ਵੀ ਰੋਲਾ ਪੈਂਦਾ ਆਇਐ, ਬਈ ਮੈਂ ਸੀ ਹੱਕਦਾਰ, ਮੈਂ ਸੀ ਹੱਕਦਾਰ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ।

ਪ੍ਰਿਥਮੀ ਚੰਦ ਨੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਹੱਦ ਤੋਂ ਜਿਆਦਾ ਵਿਰੋਧਤਾ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਕਰੀ ਕਿ ਮੈਂ ਗੁਰਿਆਈ ਦਾ ਹੱਕਦਾਰ ਸੀ।

ਦਾਤੂ ਤੇ ਦਾਸੂ ਜੇ ਨੇ ਗੁਰੂ ਅਮਰਦਾਸ ਜੀ ਦੇ ਲੱਤ ਇਸ ਕਰਕੇ ਮਾਰੀ ਆ ਕੇ ਕਿ ਗੱਦੀ ਸਾਡੀ ਸੀ ਤੇ ਤੂੰ ਕਿਉਂ ਬਹਿ ਗਿਆ, ਹੇਠਾ ਸਿੱਟ ਦਿੱਤੇ ਸੀ।

ਬਾਬਾ ਸ੍ਰੀ ਚੰਦ ਜੀ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ ਨਾਲ ਵਿਰੋਧ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਰੱਖਿਆ ਬਈ ਚਾਰ ਦਿਨ ਸੇਵਾ ਕਰਕੇ ਗੱਦੀ ਲੈ ਗਿਆ, ਅਸੀਂ ਪੁੱਤਰ ਸੀ।

ਫਿਰ ਗੱਦੀ ਦੇ ਦਾਅਵੇਦਾਰ 22 ਬਣ ਗਏ ਇਕੱਠੇ ਹੀ। ਅੱਜ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਐਸਾ ਕੌਤਕ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਬਈ ਸਿਰ ਦੇ ਕੇ ਹੀ ਲਿਆ ਜਿਹਨੇ ਲਿਆ। ਆ ਜਾਂਦੇ, ਨਿਤਰ ਆਉਂਦੇ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸਾਰੇ ਮੈਦਾਨ ਵਿਚ ਬੁਲਾਵਾ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਆਉ ਸਿਰ ਦਿਓ ਤੇ ਲਓ ਜੋ ਕੁਝ ਲੈਂਦੇ ਹੋ। ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਸਾਬਤ ਸੂਰਤ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵਧੀਆ, ਦਗ ਦਗ ਚਿਹਰੇ ਕਰ ਰਹੇ ਨੇ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਆਪਣੀ ਵਰਗੀ ਦਸਤਾਰ, ਆਪਣੇ ਵਰਗੇ ਬਸਤਰ, ਆਪਣੇ ਵਰਗਾ ਹੀ ਗਾਤਰਾ, ਸ੍ਰੀ ਸਾਹਿਬ ਪਹਿਨਾ ਕੇ ਪੂਰੇ ਸ਼ਾਨੋ-ਸ਼ੌਕਤ ਨਾਲ ਜਦ ਤੰਬੂ 'ਚੋਂ ਬਾਹਰ ਕੱਢੇ, ਜੈਕਾਰੇ ਤੇ ਜੈਕਾਰਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਿਆ। ਡਰਾਕਲ ਵੀ ਕੰਬਲ ਲੱਗ ਪਏ। ਪੰਜ ਸੱਤ ਹੋਰ ਆ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਤੁਸੀਂ ਅੱਗੇ ਆਵਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਦਿੱਤੀ, ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਸੋਚਦੇ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸੀਸ ਦਿਆਂਗੇ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਪੰਜ ਸੱਤ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਲੱਖਾਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਇਹ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੀ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਜਗਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਲੱਖਾਂ ਸਿਰਾਂ ਦੀ ਕੁਰਬਾਨੀ ਦੇਣੀ ਪੈਣੀ ਹੈ, ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਜਾ ਕੇ ਜਾਗੂ। ਕੋਈ ਨਾ, ਤੁਹਾਡੀ ਵਾਰੀ ਵੀ ਆ ਜਾਏਗੀ।

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ ਢਾਂਚਾ, ਪਹਿਲਾਂ ਬ੍ਰਹਮਗਿਆਨੀ ਹੋਇਆ ਕਰਦੇ ਸੀ, ਗਿਆਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋਵੇ, ਤਾਂ ਜਾ ਕੇ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ 'ਚ ਲੀਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ, ਤਾਂ ਲੋਕ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲਿਆ ਕਰਦੀ ਸੀ, ਤੇ ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਮੁਕਤੀ

ਤੋਂ ਉਪਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਤੇ ਸ਼ਹੀਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਦਰ ਤੇ ਖਾਸ ਮੁਕਤੀ ਮਿਲੇਗੀ।

ਸੋ ਇਸ ਕਰਕੇ ਇਸ ਟੈਸਟ 'ਚੋਂ ਪਾਸ ਹੋਏ, ਹੁਣ ਕਿੰਨੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਜਿਹੜੇ ਕਮਜ਼ੋਰ ਨੇ, ਇਤਿਹਾਸ ਲਿਖਣ ਵਾਲੇ, ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ, ਗਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸੁਣਾਉਣ ਵਾਲੇ, ਸਿੱਧਮ ਸਿਧਾ ਹੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਅੰਦਰ ਬੱਕਰੇ ਬੰਨੇ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਵੱਢੇ ਸੀ, ਸਿੱਖਾਂ ਨੂੰ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਿਹਾ। ਫਿਰ ਨਿਹਚਾ ਬੜਾ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ। ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਕਾਹਦਾ ਹੋਇਆ, ਇਹ ਤਾਂ ਡਰਾਮਾ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਇਕ ਡਰਾਮਾ ਕਰ ਦਿੱਤਾ, ਜਦ ਪਿਛੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਣਾ ਸੀ ਫਿਰ ਨਿਹਚਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਹੋਣਾ।

ਨਿਹਚਾ ਤਾਂ ਹੀ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਜੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪੱਕਾ ਸਮਾਇਆ ਹੋਵੇ, ਪੜ੍ਹੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲ -

*ਭਾਵ ਅਰਥ - ਮਾਰ ਜੀਵਾਲਦਾ,
ਸਤਿਗੁਰ ਸਮਰੱਥ ਮੇਰਾ।*

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵੈ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥

ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਹੈ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥ ਅੰਗ - 1142

ਸਮਰੱਥ ਸਤਿਗੁਰੂ, ਉਹਨਾਂ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀ ਕਰਨਾ, ਜੇ ਆਪਾਂ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨ ਲਗੀਏ, ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਐਸੀਆਂ ਘਟਨਾਵਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਬਾਬੇ ਫਰੀਦ ਨੇ ਜਦ ਡੇਲਾ ਦੇ ਆਂਦਾ। ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਮੁਰਸ਼ਦ ਪੁਛਦਾ, ਫਰੀਦਾ ਅੱਖ ਕਿਉਂ ਬੰਨੀ ਹੈ?

ਕਹਿੰਦਾ, “ਮੁਰਸ਼ਦ! ਅੱਖ ਆਈ ਹੋਈ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, ਫਰੀਦਾ! ਆਈ ਹੋਈ ਅੱਖ ਨਹੀਂ ਬੰਨੀ ਦੀ, ਗਈ ਹੋਈ ਬੰਨੀ ਦੀ ਹੈ, ਖੋਲ੍ਹ ਦੇ ਪੱਟੀ।”

ਜਦ ਪੱਟੀ ਖੋਲੀ ਤਾਂ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅੱਖ ਲੱਗੀ ਹੋਈ, ਕਿਥੋਂ ਆ ਗਈ ਅੱਖ।

ਬਾਬੇ ਗੁਰਦਿੱਤੇ ਤੋਂ ਗਊ ਮਰ ਗਈ, ਸ਼ੇਰ ਦੇ ਭੁਲੇਖੇ। ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਰੋਲਾ ਪਾ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸ਼ਸਤਰ ਲਾਹ ਦਿੱਤੇ ਸੀ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪਹਾੜੀਆਂ ਨੇ ਕਿਹਾ, ਬਈ ਅਸੀਂ ਰਾਜੇ ਕੋਲ ਸ਼ਕਾਇਤ ਕਰਾਂਗੇ।

ਬਾਬਾ ਗੁਰਦਿੱਤਾ ਜੀ ਨੇ ਸੋਚਿਆ ਕਿ ਫੌਜਾਂ ਆਉਣਗੀਆਂ, ਝਗੜਾ ਵਧੇਗਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੂੰ ਖੇਚਲ ਹੋਏਗੀ। ਜਲ ਦਾ ਛਿੱਟਾ ਲਿਆ, ਗਊ ਦੇ ਮਾਰ ਕੇ ਕਹਿੰਦੇ, ਉਠ ਖੜੀ ਹੋ ਜਾ।

ਮਰੀ ਹੋਈ ਗਊ, ਤੀਰ ਆਰ ਪਾਰ ਲੰਘਿਆ ਹੋਇਆ, ਆਂਦਰਾ ਕੱਟ ਕੇ ਲੈ ਗਿਆ ਤੀਰ। ਫਿਰ ਉਹ

ਜੀਉਂਦੀ ਕਿਵੇਂ ਹੋ ਗਈ?

ਰਾਤ ਦਾ ਮਰਿਆ ਹੋਇਆ ਮੋਹਨ, ਸਵੇਰ ਵੇਲੇ ਬਾਬਾ ਅਟੱਲ ਕਹਿੰਦੇ, ਮੋਹਨ ਨਹੀਂ ਆਇਆ ਵਾਰੀ ਦੇਣ।

ਘਰ ਦੇ ਕਹਿੰਦੇ ਬਾਬਾ ਜੀ ਲੈ ਜਾਣ ਆ ਕੇ, ਬਾਬਾ ਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਮੋਹਨ ਤੂੰ ਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਿਹਾ।

ਘਰ ਵਾਲੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਜਾਗਦਾ ਨਹੀਂ ਤੁਸੀਂ ਜਗਾ ਲਓ, ਰਾਤ ਦਾ ਸੱਪ ਲੜ੍ਹ ਕੇ ਮਰ ਗਿਆ ਸੀ।

ਗੱਲ ਵਿਚ ਖੁੰਡੀ ਪਾਈ, ਕਹਿੰਦੇ ਉਠ ਬਹਾਨੇ ਕਰੀਂ ਪਿਆ, ਸਾਡੀ ਵਾਰੀ ਦੇਹ ਉਠ ਕੇ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਬੈਠ ਗਿਆ।

ਇਹ ਇਤਿਹਾਸਕ ਗੱਲਾਂ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਹੋਰ ਕੀ ਨੇ?

ਬਾਬਾ ਫਰੀਦ ਜੇ ਇਕ ਵਾਰੀ ਕਹਿ ਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਚਿੜੀਆਂ ਨੂੰ ਮਾਰ ਦਿੰਦਾ। ਦੂਜੀ ਵਾਰ ਕਹਿ ਕੇ ਜਿਉਂਦਾ ਕਰ ਦਿੰਦਾ।

ਫਿਰ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਤੇ ਆ ਕੇ ਸ਼ੱਕ ਪੈ ਗਿਆ। ਉਹਨਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸ਼ੱਕ ਪਿਆ। ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਆਪਣੀਆਂ ਨੇ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ! ਸਤਿਗੁਰ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਹੈ।

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਸਰਬ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰਾ ਮਾਰਿ ਜੀਵੈ॥

ਸਤਿਗੁਰ ਮੇਰੇ ਕੀ ਵਡਿਆਈ॥

ਪ੍ਰਗਟ ਭਈ ਹੈ ਸਭਨੀ ਥਾਈ॥ ਅੰਗ - 1142

ਸੋ ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਸਾਡੇ ਮਨ 'ਚ ਆ ਕੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ। ਉਹ ਤਾਂ ਸਮਰੱਥ ਸੀ। ਉਹਨਾਂ ਨੂੰ ਕੋਈ ਅੱਖਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ।

ਕਿੰਨੇ ਅਗਾਂਹ ਇਤਿਹਾਸ ਆਉਂਦੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਸਾਡਾ ਮੁਕਾਬਲਾ ਇਹਨਾਂ ਨਾਲ ਕਾਹਦਾ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਸ਼ਕਤੀ ਵਰਤੀਏ, ਇਹ ਤਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਡੱਲੇ ਨੂੰ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਡੱਲਿਆ ਅਸੀਂ ਤੇਰੇ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹਾਂ, ਮੰਗ ਕੀ ਮੰਗਦਾ ਹੈ?

ਡੱਲਾ ਕਹਿੰਦਾ, ਮਹਾਰਾਜ! ਪੀੜ੍ਹੀ ਜਿੰਨਾ ਥਾਂ ਚਾਹੀਦੈ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ, “ਉਹ ਤਾਂ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਸਕਦਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਤੂੰ ਸਿੱਖ ਨਹੀਂ ਬਣਿਆ ਅਜੇ ਤੱਕ। ਅਜੇ ਤੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਨਹੀਂ ਛਕਿਆ, ਤੇਰਾ ਸਾਡਾ ਸੰਬੰਧ ਨਹੀਂ ਜੁੜਿਆ।

ਦੁਨੀਆਂ ਲੈ ਲੈ, ਸੇਵਾ ਦਾ ਫਲ ਦੇ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਜੇ ਅੱਜ ਕਹੇ ਤਾਂ ਤੈਨੂੰ ਦਿੱਲੀ ਦਾ ਤਖਤ ਦਿਵਾ ਦਿੰਦੇ ਹਾਂ ਉਹ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਮਿਥਿਆਵਾਦੀ ਤਾ ਨਹੀਂ ਸੀ, ਨਾ ਦਿਲ

ਪ੍ਰਚਾਉਂਦੇ ਸੀ, ਸੱਤ ਸੀ, ਸਾਰੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸੰਪੰਨ ਸੀ।
ਲੈਕਿਨ, ਆਪ ਨੇ ਮਨਾ ਕਰੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਸੀ ਇਹ ਚੀਜ਼ਾਂ।

ਨਾਟਕ ਚੇਟਕ ਕੀਏ ਕੁਯਾਜਾ।

ਪ੍ਰਭ ਲੋਗਨ ਕਹ ਆਵਤ ਲਾਜਾ।

ਬਚਿਤ੍ਰ ਨਾਟਕ ਪਾ: ੧੦

ਫਿਰ ਜੇ ਬੱਕਰੇ ਨਿਕਲ ਆਉਂਦੇ ਤੰਬੂ ਵਿਚੋਂ। ਰੋਲਾ ਪੈ ਜਾਣਾ ਸੀ ਸਾਰੇ ਕਿ ਲੈ ਬਈ ਬੱਕਰੇ ਹੀ ਸੀ। ਉਹ ਭਰੋਸਾ ਜਿਹਾ ਟੁੱਟ ਜਾਣਾ ਸੀ ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ, ਬਈ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਧੋਖਾ ਕੀਤਾ। ਬਈ ਬੱਕਰੇ ਬੰਨ ਲਏ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਲਿਆ ਕੇ ਬੰਨੇ ਜਦ ਤਾਂ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਨਾ ਪਤਾ ਲੱਗਾ, ਰਾਤ ਨੂੰ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਇਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਰਹੇ ਸੀ, ਬੱਕਰੇ ਖਰੀਦ ਕੇ ਲਿਆ ਕੇ ਬੰਨੀ ਗਏ, ਮੂੰਹ ਬੰਨਦੇ ਰਹੇ ਉਹਨਾਂ ਦਾ।

ਫਿਰ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਿਕਲਦੇ ਦੇਖੇ ਹੋਏ ਨੇ, ਤੰਬੂ ਸਾਫ ਕਰਿਆ ਹੋਣਾ, ਫਿਰ ਕਹਿ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਜੀ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਰਾਤ ਨੂੰ ਟੋਆ ਪੁੱਟਵਾ ਲਿਆ ਸੀ, ਉਹਦੇ ਵਿਚ ਸਿੱਟ ਕੇ ਮਿੱਟੀ ਵੀ ਆਪ ਹੀ ਪਾ ਦਿੱਤੀ। ਫਿਰ ਇਉਂ ਕਹਿ ਦੇਣਾ ਸੀ। ਇਹ ਸਾਰੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਬੇਵਿਸ਼ਵਾਸ ਦੀਆਂ, ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਤਾਂ ਹਾਜ਼ਰ ਨਾਜ਼ਰ ਹੁਣ ਵੀ ਨੇ।

ਇਕ ਸਾਖੀ ਐਸੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਜਾਣ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਕ ਗੁਰਸਿਖ ਨੂੰ ਪਠਾਨ ਨੇ ਧੋਖੇ ਨਾਲ ਮਾਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ ਤੇ ਬੀਬੀ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲਿਜਾਂਦਾ ਸੀ। ਉਹਨੇ ਗੁਰੂ ਦਸਵੇਂ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਿਆ, ਪਿਸ਼ਾਵਰ ਤੋਂ ਅਨੰਦਪੁਰ ਸਾਹਿਬ ਆ ਰਹੀ ਸੀ, ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਪਹੁੰਚ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਪਠਾਨ ਨੂੰ ਉਸੇ ਥਾਂ ਚਿੱਤ ਕਰਦੇ ਨੇ, ਦ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਉਠ ਗੁਰਸਿਖਾ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾ। ਉਸੇ ਵੇਲੇ ਗੁਰਸਿਖ ਖੜਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਗੁਰੂ 'ਚ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀ ਨਾ ਹੋਵੇ ਫਿਰ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਨਿਹਚਾ ਹੀ ਟੁੱਟ ਜਾਂਦਾ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਇਸ ਨਿਹਚੇ ਤੇ, ਇਸ ਭਰੋਸੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਗਿਆਨੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ, ਗੁਰੂ ਸਮਰੱਥ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਹੈ।

ਸੋ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨਾਲ ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਜਿਹੜੇ ਨੱਠ ਗਏ ਸੀ, ਉਹ ਵੀ ਮੁੜ ਆਏ, ਬਈ ਇਹ ਤਾਂ ਗੱਲ ਹੀ ਹੋਰ ਨਿਕਲੀ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਦੀਵਾਨ ਲਾਇਆ ਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੇ ਕੜਾਹੇ ਤਿਆਰ ਕਰਵਾਏ। ਸਤਲੁਜ ਵਿਚੋਂ ਜਲ ਮੰਗਾਇਆ, ਕੁੰਡਾ ਮੰਗਾਇਆ, ਤੇ ਬਾਟਾ ਰੱਖ ਕੇ, ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿੱਤਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਰੀ ਜਾਣਾ ਤੇ ਇਹ ਨਿਗਾਹ ਬਾਟੇ 'ਚ ਰੱਖਣੀ ਹੈ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ

ਤਿਆਰ ਕੀਤਾ, ਕਰਦੇ ਕਰਦੇ ਥੋੜਾ ਪਾਣੀ ਉਛਲ ਕੇ ਪਾਸੇ ਗਿਰ ਗਿਆ। ਦੋ ਚਿੜੇ ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਅਚਾਨਕ ਆ ਗਏ। ਆ ਕੇ ਉਹਨਾਂ ਨੇ ਇਕ ਇਕ ਘੁੱਟ ਭਰੀ। ਭਰਨ ਦੀ ਦੇਰ ਸੀ ਉਥੇ ਹੀ ਲੜਨਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਸਾਰੇ ਹੱਸਣ ਲੱਗ ਪਏ ਕਿ ਦੇਖੋ ਪਾਣੀ ਪੀਤਾ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਆਪਸ ਵਿਚ ਲੜ ਰਹੇ ਨੇ, ਖੂਨ ਨਿਕਲਨ ਲੱਗ ਗਿਆ। ਇੰਨੇ ਚਿਰ ਨੂੰ ਬਾਬਾ ਗੁਰਬਖਸ਼ ਸਿੰਘ, ਬਾਬੇ ਬੁਢੇ ਦੇ ਪੜੋਤੇ, ਉਥੇ ਬੈਠੇ ਸੀ। ਉਠ ਕੇ ਮਾਤਾ ਜੀ ਕੋਲ ਜਾਂਦੇ ਨੇ।

ਕਹਿੰਦੇ ਮਾਤਾ ਜੀ! ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਨੇ ਐਸਾ ਸ਼ਕਤੀ ਵਾਲਾ ਜਲ ਤਿਆਰ ਕਰ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਸਿੱਖਾਂ ਤੋਂ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ। ਇਹ ਭੜਕ ਜਾਣਗੇ। ਲੜ ਪੈਣਗੇ ਇਥੇ ਹੀ। ਕ੍ਰਿਪਾ ਕਰੋ, ਮਿੱਠਾ ਕਰੋ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਨੂੰ।

ਮਾਤਾ ਜੀ ਪਤਾਸੇ ਲੈ ਕੇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੁੰਦੇ ਨੇ, ਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦੇ ਖੱਬੇ ਪਾਸੇ ਆ ਕੇ ਬੈਠ ਜਾਂਦੇ ਨੇ। ਜਦੋਂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਤਿਆਰ ਕਰ ਲਿਆ।

ਕਹਿੰਦੇ ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ, ਵੱਡਾ ਭਾਰਾ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸ੍ਰੀ ਰਾਮ ਚੰਦਰ ਜੀ ਨੇ ਜੱਗ ਕਰਿਆ ਰਾਵਣ ਨੂੰ ਜਿੱਤਣ ਵਾਸਤੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਸੀਤਾ ਜੀ ਦੀ ਲੋੜ ਪਈ ਸੀ ਤੇ ਖਿਆਲ ਇਹ ਸੀ ਕਿ ਸੋਨੇ ਦੀ ਸੀਤਾ ਬਣਾ ਕੇ ਰੱਖ ਦਿਓ, ਕਿਉਂਕਿ ਸ਼ਕਤੀ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਉਹ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਸੀ, ਤੇ ਤੂੰ ਵੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਪ੍ਰਤੀਕ ਹੈਂ। ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਆ ਗਈ।

ਭਲੇ ਭਯੋ ਤੂੰ ਚਲਿ ਕਰਿ ਆਈ।

ਨੀਰ ਬਿਖੈ ਪਾਈ ਮਧੁਰਾਈ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 5056

ਚੰਗਾ ਹੋਇਆ ਤੂੰ ਪਤਾਸੇ ਪਾ ਦਿੱਤੇ।

ਨਾਤੁਰ ਪੰਥ ਹੋਤਿ ਬਡ ਕੂਰਾ।

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 5056

ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਹ ਪੰਥ ਇੰਨਾ ਕਰੜਾ ਬਣ ਜਾਣਾ ਸੀ।

ਤੇਜ ਕ੍ਰੋਧ ਕਲਹਾ ਕਰਿ ਪੁਰਾ॥

ਸ੍ਰੀ ਗੁਰ ਪ੍ਰਤਾਪ ਸੂਰਜ ਗ੍ਰੰਥ, ਪੰਨਾ - 5056

ਤੇਜ ਤੇ ਕਲਾ ਨਾਲ ਪੂਰਾ ਹੋਣਾ ਸੀ, ਕਿਸੇ ਦੀ ਗੱਲ ਇਹਨੇ ਸਹਿ ਨਹੀਂ ਸੀ ਸਕਿਆ ਕਰਨੀ। ਆਪਸ ਵਿਚ ਵੀ ਲੜਨਾ ਸੀ, ਪਰ ਹੁਣ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਇਸ ਸੁਨਹਿਰੇ ਬਾਟੇ ਦੀ ਸਾਂਝ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਕੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਨਾਲ ਮਿਲ ਜਾਇਆ ਕਰਨਗੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਪਹਿਲੇ ਨਾਮ ਬਦਲ ਦਿੱਤੇ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ, ਸਿੰਘ ਨਾਮ ਲਾ ਦਿੱਤੇ। ਪਹਿਲੇ ਕਰਮ ਨਾਸ ਕਰ ਦਿੱਤੇ, ਵਾਸੀ ਅਨੰਦਪੁਰ ਦੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ, ਪਿਤਾ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ,

ਮਾਤਾ ਸਾਹਿਬ ਕੌਰ। ਜਾਤਾਂ ਮਿਟਾ ਦਿੱਤੀਆਂ ਤੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਕਸ਼ਤਰੀ, ਸੂਰਬੀਰਾਂ ਦੀ ਜਾਤ, ਸਿੰਘਾਂ ਦੀ ਜਾਤ।

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਦਾ ਕੌਤਕ ਦੇਖ ਕੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕੀ ਦੇਖਦੇ ਨੇ ਕਿ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਪੰਜਾਂ ਨੂੰ ਉੱਚੇ ਥਾਂ ਬਿਠਾ ਦਿੱਤਾ। ਆਪ ਅੱਗੇ ਦੋਵੇਂ ਹੱਥ ਜੋੜ ਕੇ ਖੜ ਗਏ।

ਕਹਿੰਦੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ। ਮੇਰਾ ਆਪਣਾ ਸਰੂਪ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਹੁਣ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਿਆ ਉਵੇਂ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਛਕਾਉ।

ਪੰਜਾਂ ਪਿਆਰਿਆਂ ਨੇ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੂੰ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾ ਕੇ ਨਾਉ ਬਦਲ ਦਿੱਤਾ। ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਰਾਏ ਦੀ ਥਾਂ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਰੱਖ ਦਿੱਤਾ। ਇਹ ਕੌਤਕ ਸਾਰੇ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਪਹਿਲਾ ਕੌਤਕ ਸੀ।

ਯੂਰਪੀਨ ਲਿਖਾਰੀ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਈਰਾਨ ਦੇ ਦੇਵਤੇ ਨੇ, ਯੂਪੀਟਰ ਨੇ, ਮਿਨਰਵਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਪੱਟ 'ਚੋਂ ਕੱਢ ਕੇ ਸਾਹਮਣੇ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਸੀ। ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਜੀ ਨੇ ਇਕ ਕਮਾਲ ਦਾ ਆਦਰਸ਼ ਕਾਇਮ ਕਰ ਦਿੱਤਾ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਕ ਖਾਲਸਾ ਪੰਥ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਹੋਈ ਤੇ ਸਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੜ੍ਹ ਰਹੇ ਸਨ।

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਵਾਹੁ ਵਾਹੁ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਪਿਆਰਾ।

ਹਰਿ ਸੱਚੇ ਤਖਤ ਰਚਾਇਆ ਸਤਿ ਸੰਗਤਿ ਮੇਲਾ।

ਨਾਨਕ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰੰਕਾਰ ਵਿਚਿ ਸਿਧਾਂ ਖੇਲਾ।

ਗੁਰੂ ਦਾਸ ਮਨਾਈ ਕਾਲਕਾ ਖੰਡੇ ਕੀ ਵੇਲਾ।

ਪੀਵਹੁ ਪਾਹੁਲ ਖੰਡੇਧਾਰ ਹੁਇ ਜਨਮ ਸੁਹੇਲਾ।

ਗੁਰ ਸੰਗਤਿ ਕੀਨੀ ਖਾਲਸਾ ਮਨਮੁਖੀ ਦੁਹੇਲਾ।

ਵਾਹ ਵਾਹ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਆਪੇ ਗੁਰੂ ਚੇਲਾ॥

ਭਾਈ ਗੁਰਦਾਸ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ 41/1

ਐਸੀ ਇਤਿਹਾਸ ਦੇ ਅੰਦਰ ਕੋਈ ਘਟਨਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸੇ ਗੁਰੂ, ਪੀਰ, ਪੈਗੰਬਰ, ਔਲੀਏ ਨੇ ਆਪਣੇ ਸੇਵਕਾਂ ਦੇ ਅੱਗੇ ਬੇਨਤੀ ਕੀਤੀ ਹੋਵੇ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਵੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉ। ਪਰ ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਤੌਰ ਦਿੱਤੀ ਸੀ ਗੀਤ। ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਨੇ ਜਦੋਂ ਗੁਰੂ ਅੰਗਦ ਦੇਵ ਜੀ ਨੂੰ ਪੂਰਾ ਕੀਤਾ ਤਾਂ ਆਪਣੇ ਨਮਸਕਾਰ ਕੀਤੀ।

ਗੋਰਖਨਾਥ, ਸਿਧ, ਸੰਨਿਆਸੀ, ਜੋਗੀ, ਜੰਗਮ, ਸਭ ਦੇਖਣ ਆਏ ਬਈ ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਕੌਣ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ ਜਿਹਦੇ ਅੱਗੇ ਨਾਨਕ ਨਿਵ ਗਿਆ। ਹੈਰਾਨ ਹੋ ਗਏ। ਆਪਣਾ ਰੂਪ ਬਣਾ ਦਿੱਤਾ।

ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਰਹਿਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ।

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛੱਕਣ ਵਾਲੇ ਆਉਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਪੰਜ ਨੂੰ ਹੋਰ ਛਕਾਇਆ, 20 ਨੂੰ ਹੋਰ ਛਕਾਇਆ। 25 ਹੋ ਗਏ। 5 ਜਥੇ ਬਣਾ ਦਿੱਤੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਛਕਾਇਆ ਕਰੋ। ਸ਼ਾਮ ਤੱਕ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕਾਉਂਦੇ ਰਹੋ। 20,000 ਬੰਦੇ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਭੇਜੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਤਾਂ ਇਸ ਗੱਲ ਤੇ ਔਖੇ ਹੋ ਗਏ ਕਿ ਜਿਹੜੇ ਵੈਰਾਗੀ ਸੀ, ਸੰਨਿਆਸੀ ਸੀ, ਬਈ ਇਹ ਤਾਂ ਇਕੱਠਾ ਹੀ ਖਿਲਾਉਣ ਲੱਗ ਪਿਆ ਸਭ ਨੂੰ।

ਇਹ ਤਾਂ ਠੀਕ ਸੀ ਕਿ ਪੰਗਤਾਂ 'ਚ ਬੈਠ ਕੇ ਖਾਂਦੇ ਸੀ। ਪਰ ਇਹਨੇ ਤਾਂ ਬਾਟੇ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਆ ਦਿੱਤਾ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ। ਕਈਆਂ ਨੇ ਵਿਰੋਧਤਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਬਈ ਇਹ ਅੜਬ ਹੈ ਮੰਡਾ। ਇਹ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ, ਕਿੰਨਿਆਂ ਨੇ ਗਲਤ ਗੱਲਾਂ ਕਹੀਆਂ। ਲੇਕਿਨ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਗੁਰੂ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਕੌਤਕ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। 20,000 ਬੰਦਾ ਇਕ ਦਮ ਆਇਆ ਤੇ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਛਕ ਲਿਆ। ਰੀਪੋਰਟ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਬਾਕੀਆਂ ਬਾਰੇ ਔਰੰਗਜ਼ੇਬ ਨੂੰ ਲਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਹਨਾਂ ਦੇ ਵੀ ਮਨ ਬਣ ਚੁੱਕੇ ਨੇ ਤੇ ਉਹ ਵੀ ਛੇਤੀ ਹੀ ਖਾਲਸੇ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਣਗੇ।

ਬੜਾ ਭਾਰਾ ਖਤਰਾ ਹੋ ਗਿਆ ਸਟੇਟ ਨੂੰ। ਇਹ ਮਰਜ਼ੀਵੜੇ ਪੈਦਾ ਹੋ ਗਏ। ਮੌਤ ਇਹਨਾਂ ਨੇ ਗਿਣਨੀ ਨਹੀਂ ਕੋਈ ਤੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ, ਭਗਤੀ ਕਰਦੇ, ਤਪ ਕਰਦੇ ਕਿੰਨਾ ਚਿਰ ਲੱਗਦਾ ਰੱਬ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚਣ ਨੂੰ, ਧਰਮ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਕੁਰਬਾਨ ਹੋ ਜਾਉ, ਸਿੱਧੇ ਹੀ ਸਚਖੰਡ 'ਚ ਜਾਉਗੇ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਸਾਰੀਆਂ ਰਹਿਤਾਂ ਦੱਸੀਆਂ ਕਿ ਪਿਆਰਿਓ! ਮੈਂ ਸੰਤਾਂ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਸ਼ਸਤਰ ਫੜਾਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਸੰਤ ਦੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਰਹਿਣਾ ਚਾਹੀਦੈ, ਸਿਪਾਹੀ ਦੇ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਆਉਣਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਪਾਹੀ ਬਣ ਗਏ, ਖੁਦਗਰਜ਼ੀ ਤੁਹਾਡੇ 'ਚ ਆ ਜਾਏਗੀ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਜਾਤੀ, ਭੇਦ ਆ ਗਏ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਇਹ ਗੱਲ ਕਾਇਮ ਨਹੀਂ ਰਹਿਣੀ। ਮੇਰੇ ਆਦਰਸ਼ ਨੂੰ ਸਦਾ ਕਾਇਮ ਰੱਖਣਾ। ਸਾਧੂ ਨੇ ਉਪਰ ਰਹਿਣੈ, ਸਾਧੂ ਨੂੰ ਸ਼ਸਤਰ ਦਿੱਤਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਮੈਂ ਸ਼ਸਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਫੜਾਇਆ, ਤੇਜ ਵੀ ਨਾਲ ਦਿੱਤਾ ਹੈ, ਇਉਂ ਪੜ੍ਹ ਲਓ -

ਦਿੱਤਾ ਖਾਲਸਾ ਤੈਨੂੰ ਤੇਜ ਆਪਣਾ ਮੈਂ।

ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ।

ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ।

ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਗੀਤ॥

ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਐਲਾਨ ਕਰ ਦਿੱਤਾ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ -

ਹੋ ਖਾਲਸੇ ਕੋ ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੋ॥

ਓਤ ਪੋਤਿ ਸਾਗਰ ਬੁੰਦੇਰੋ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਜਿਵੇਂ ਸਮੁੰਦਰ ਤੇ ਬੂੰਦ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਐਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਾਡਾ

ਫਰਕ ਹੈ -

ਖਾਲਸਾ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਕੀ ਫੌਜ॥
ਪ੍ਰਗਟਿਓ ਖਾਲਸਾ ਪ੍ਰਮਾਤਮ ਕੀ ਮੌਜ॥
ਜਬ ਲਗ ਖਾਲਸਾ ਰਹੇ ਨਿਆਰਾ।
ਤਬ ਲਗ ਤੇਜ ਦੀਉ ਮੈਂ ਸਾਰਾ।
ਜਬ ਇਹ ਗਹੈ ਬਿਪਰਨ ਕੀ ਰੀਤ॥
ਮੈਂ ਨ ਕਰੋਂ ਇਨ ਕੀ ਪ੍ਰਤੀਤ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਜਦੋਂ ਫਿਰ ਇਹ ਉਹਨਾਂ ਹੀ ਰਸਮਾਂ ਰਿਵਾਜਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਉਹਨਾਂ ਭਰਮਾਂ 'ਚ ਪੈ ਗਿਆ, ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ। ਜਦੋਂ ਖਾਲਸਾ ਖੁਦਗਰਜ਼ ਹੋ ਜਾਏਗਾ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਬਾਣੀ ਨਾਲੋਂ ਇਹਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਫਰਕ ਪੈ ਜਾਵੇਗਾ। ਫਿਰ ਮੈਂ ਇਹਦੀ ਪ੍ਰਤੀਤ ਨਹੀਂ ਕਰਨੀ।

ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਖਾਲਸਾ ਜੀ! ਹੁਣ ਕੋਈ ਮੰਤਰ ਨਹੀਂ ਜਪਣਾ, ਨਾ ਬ੍ਰਹਮਾਂ ਨੂੰ, ਨਾ ਵਿਸ਼ਨੂੰ ਨੂੰ, ਨਾ ਦੇਵੀ ਨੂੰ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਪੀਰ ਫਕੀਰ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ। ਕੇਵਲ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ।

ਪੂਜਾ ਅਕਾਲ ਕੀ
ਪਰਚਾ ਸ਼ਬਦ ਕਾ
ਦੀਦਾਰ ਖਾਲਸੇ ਕਾ

ਧਿਆਨ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ, ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ
ਵਿਆਪਕ ਦਾ ਤੇ ਜਾਪ ਵੀ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਜਪੋ ਖਾਲਸਾ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਨੂੰ।

ਜਾਗਤ ਜੋਤ ਜਪੈ ਨਿਸ ਬਾਸੁਰ,
ਏਕ ਬਿਨਾਂ ਮਨ ਨੈਕ ਨ ਆਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਪ੍ਰੇਮ ਪ੍ਰਤੀਤ ਸਜੈ,
ਬ੍ਰਤ ਗੌਰ ਮੜੀ ਮਟ ਭੂਲ ਨ ਮਾਨੈ॥
ਤੀਰਥ ਦਾਨ ਦਇਆ ਤਪ ਸੰਜਮ,
ਏਕ ਬਿਨਾ ਨਹਿ ਏਕ ਪਛਾਨੈ॥
ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗੈ ਘਟ ਮੈ,
ਤਬ ਖਾਲਸ ਤਾਹਿ ਨਖਾਲਸ ਜਾਨੈ॥ (ਖਾਲਸਾ)

ਕਹਿੰਦੇ ਅੱਜ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਨਾ ਕਿਸੇ ਤੀਰਥ ਨੂੰ, ਨਾ ਕਿਸੇ ਮੜੀ ਨੂੰ, ਨਾ ਮਸਾਣੀ ਨੂੰ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ। ਕੇਵਲ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਨੂੰ ਮੰਨਣਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਅੱਗੇ ਸੀਸ ਨਹੀਂ ਨਿਵਾਉਣਾ। ਉਸ ਜਾਗਦੀ ਜੋਤ ਨੇ ਜਦ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਪੈਦਾ ਕਰ ਲਿਆ, ਜਦੋਂ ਪੂਰਨ ਜੋਤ ਜਗ ਕੇ ਸਾਰੀ ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦਾ ਰੂਪ ਨਜ਼ਰ ਆਉਣ ਲਗ ਪਈ ਉਸ ਵੇਲੇ ਖਾਲਸਾ ਬਣ ਜਾਂਦੈ ਨਖਾਲਸ ਤੋਂ। ਇਹ ਪਦਵੀ ਜਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇ, ਮੇਰੇ ਤੇ ਖਾਲਸੇ ਵਿਚ ਫਿਰ ਕੋਈ ਫਰਕ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ -

ਭਾਵ ਅਰਥ - ਭੇਦ ਕੋਈ ਜਾਣਿਓ ਨਾ,
ਖਾਲਸਾ ਰੂਪ ਮੇਰਾ।

ਖਾਲਸਾ ਮੇਰੇ ਰੂਪ ਹੈ ਖਾਸ॥
ਖਾਲਸੇ ਮਹਿ ਹੋ ਕਰੋਂ ਨਿਵਾਸ॥ (ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਮੇਰੇ ਇਸ਼ਟ ਅਰ ਨੇਸ਼ਠਾ ਖਾਲਸਾ ਪੂਜਨ ਧਿਆਨ॥
ਦਰਸਨ ਪਰਸਨ ਖਾਲਸਾ ਮੁਕਤ ਰੂਪ ਸਤ ਜਾਨ॥
ਆਤਮ ਰਸ ਜਿਹ ਜਾਨਹੀ, ਸੋ ਹੈ ਖਾਲਸ ਦੇਵ॥
ਪ੍ਰਭ ਮਹਿ, ਮੋ ਮਹਿ, ਤਾਸ ਮਹਿ, ਰੰਚਕ ਨਾਹਨ ਭੇਵ॥
(ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ 'ਚੋਂ)

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅੱਜ ਵਿਸ਼ਾਖੀ ਵਾਲੇ ਦਿਨ ਇਕ ਮਹਾਨ ਆਦਰਸ਼ਕ ਮਨੁੱਖ ਸੰਸਾਰ 'ਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋਇਆ। ਜਿਸ ਦੇ ਜਿੰਮੇ ਡਿਊਟੀ ਲੱਗ ਗਈ, ਗਰੀਬ ਦੀ, ਅਨਾਥ ਦੀ, ਬੇਬੱਸ ਦੀ ਮਦਦ ਕਰਨੀ। ਇਕ ਜਮਾਤ 'ਚ ਹੋ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਣ ਕੇ ਚੱਲਣ ਦੀ। ਉਹਦੇ ਨਾਲ ਇਕੱਲਾ ਤਲਵਾਰ ਦਾ ਧਨੀ ਨਹੀਂ, ਨਾਲ ਨਾਮ ਦਾ ਵੀ ਧਨੀ ਹੈ। ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦਾ ਧਨੀ ਹੈ। ਸੰਤ ਪਹਿਲਾ ਬਣਾਇਆ, ਸਿਪਾਹੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਬਣਾਇਆ। ਸੰਤ ਨੂੰ ਸਿਪਾਹੀ ਵਾਲੀ ਡਿਊਟੀ ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਦਿੱਤੀ, ਪਹਿਲਾਂ ਸੰਤ ਹੈ।

ਸੋ ਇਹ ਆਦਰਸ਼ ਹੈ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ ਤੁਹਾਡਾ। ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਗੁਰੂ ਦਸਮੇਸ਼ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਤੁਰੇ ਫਿਰਦੇ ਹਾਂ। ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਇਥੇ ਕੋਈ ਨਜ਼ਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸੀ ਆਉਣਾ, ਹੋਰ ਹੀ ਰੂਪ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਕੋਈ ਗੁਰਦੁਆਰਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੋਣਾ ਸੀ। ਧੰਨਵਾਦ ਕਰੋ ਦਸਮੇਸ਼ ਪਿਤਾ ਦਾ।

ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਸਾਡੇ ਗੁਰੂ ਨੇ, ਮੈਂ ਜਿੰਨੇ ਵੀ ਬਚਨ ਕਰੇ ਨੇ, ਸਾਰੇ 'ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ' ਵਿਚੋਂ ਬੋਲੇ ਨੇ, ਜਾਂ 'ਸਰਬ ਲੋਹ ਗ੍ਰੰਥ' 'ਚੋਂ ਬੋਲੇ ਨੇ। ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਕੋਈ ਲਿਖਾਰੀ ਕੁਝ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਨਹੀਂ ਮੰਨਣਾ।

ਸੋ ਹੁਣ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਗੁਰ ਸਤੋਤਰ ਵਿਚ ਬੋਲੋ, ਜਿਹੜੇ ਹਾਲੇ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਬੋਲੇ, ਉਹ ਵੀ ਆਪਣੀ ਰਸਨਾ ਪਵਿੱਤਰ ਕਰ ਲਓ।

ਗੁਰੂ ਸਤੋਤਰ
ਅਰਦਾਸ

ਅਨੰਦਮਈ ਜੀਵਨ ਜਾਚ

The Art of Joyful Living

ਮੂਲ ਲੇਖਕ - ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

(ਲੜੀ ਜੋੜਨ ਲਈ ਦੇਖੋ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਅੰਕ, ਪੰਨਾ-7)

ਚੇਤਨ ਮਨ ਜਿਸ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤੁਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਤਾਂ ਮਨ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਛੋਟਾ ਜਿਹਾ ਭਾਗ ਹੈ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਪੜ੍ਹੇ ਲਿਖੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਚ ਕੋਟੀ ਦੇ ਕਾਬਲ ਹੋ, ਲਾਇਕ ਹੋ, ਬਹੁਤ ਹੀ ਵੱਡੇ ਕਲਾਕਾਰ ਹੋ, ਜੋ ਵੀ ਹੋ, ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੁਪਨਾ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੌਂਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਜੋ ਵੀ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵੀ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਅਚੇਤਨ ਤਾਂ ਅਣਖੋਜਿਆ, ਅਣਪਛਾਤਾ, ਅਣਲੱਗ ਹੀ ਪਿਆ ਹੈ। ਅਚੇਤ ਮਨ ਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਕੋਈ ਪ੍ਰਭਾਵ ਨਹੀਂ, ਅਚੇਤ ਮਨ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਤਾਂ ਕੋਈ ਭਾਗਾਂ ਵਾਲਾ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਈਸਾ ਜੀ ਵਰਗੇ, ਮੋਜ਼ਿਜ਼, ਬੁੱਧ, ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ, ਇਹ ਹਸਤੀਆਂ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਪਿਆਰੀਆਂ ਸੀ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਬ੍ਰਹਮ ਗਿਆਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਈ ਸੀ। ਇਹ ਅਚੇਤ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸੀ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤਾ ਵੀ।

ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਮਨ ਦੀਆਂ ਵੱਖ ਵੱਖ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ, ਕਿ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕਿਵੇਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੇ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰੋਗੇ, ਸ਼ੰਕਾ ਉਠ ਖੜ੍ਹਾ ਹੋਏਗਾ। ਇਹ ਸ਼ੰਕੇ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਚਲਦੀ ਹੀ ਰਹੇਗੀ ਜਦੋਂ ਤਕ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਮਨ ਤਾਂ ਸਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੀ ਉਠਾਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਮੈਂ ਇਹ ਕਰਾਂ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਰਾਂ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਲੰਘਣ ਲਗਦੇ ਹੋ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋ ਮੈਂ ਇਸ ਬੂਹੇ ਤੋਂ ਲੰਘਾ ਕੇ ਦੂਸਰੇ ਤੋਂ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਜੇ ਦਫਤਰ ਜਾਣ ਵਿਚ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਹੈ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਲੰਮੇ ਰਸਤੇ ਤੋਂ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਜਾਂ ਤੁਰੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਮਨ ਦੇ ਕਾਰਣ ਸ਼ੰਕਾ ਸਦਾ ਹੀ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਿਉਂ ਨਾ ਕਰੋ, ਸ਼ੰਕਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ।

ਬੁੱਧੀ ਇਕ ਦਮ ਨਿਰਣਾ ਲੈ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਹ ਰਸਤਾ ਛੋਟਾ ਹੈ, ਇਹ ਰਸਤਾ ਚੁਪ ਚਾਪ ਹੈ। ਬੁੱਧੀ ਦਾ ਕੰਮ ਹੈ ਨਿਰਣਾ ਕਰਨਾ, ਸਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਬੁੱਧੀ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ

ਵਿਚ ਤਾਂ ਮਾੜਾ ਮੋਟਾ ਸੰਸਾਰ ਰਹਿੰਦਾ ਹੀ ਹੈ। ਮਨ ਤਾਂ ਹਰ ਗੱਲ ਤੇ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਕਰਾਂ ਨਾ ਕਰਾਂ, ਪ੍ਰਸ਼ਾਦਾ ਹੁਣੇ ਛਕਾਂ ਕਿ ਠਹਿਰ ਕੇ, ਸਾਰੇ ਨਿਰਣੇ ਤਾਂ ਬੁੱਧੀ ਹੀ ਲੈਂਦੀ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਨਿਤਾਰਾ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਫੈਸਲਾ ਲੈਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਪਰਖਦੀ ਹੈ।

ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਗੁਰੂ ਸੰਤ ਮਹਾਤਮਾ ਦਸਦੇ ਹਨ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਪਾਰਖੂ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਨਿਰਣਾਇਕ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਜੋ ਇਹ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਮਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਰਾਹ ਦਿਖਾ ਸਕਣ। ਕਈ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਬੜੇ ਢੀਠ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬੁੱਧੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਿਸਾ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦੀ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੁਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚ ਲੇਟੇ ਹੋਏ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਣਦੇ ਹੋ ਇਹ ਵੇਲਾ ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਲੇਟਣ ਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਭਲੀ ਪ੍ਰਕਾਰ ਜਾਣਦੀ ਹੈ, ਇਸ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਦੇ ਬਾਅਦ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਉਠਦੇ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਮਾੜੀ ਆਦਤ ਬਣਾ ਲਈ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਰਨ ਲਈ ਸਮਾਂ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਸਮੇਂ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਲਗਾਇਆ। ਦੇਰ ਨਾਲ ਉਠਦੇ ਹੋ, ਜਾਗ ਰਹੇ ਹੋ ਪਰ ਬਿਸਤਰ ਤੇ ਹੋ, ਉਠਦੇ ਨਹੀਂ, ਤਿਆਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਇਹ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਤਮੋ ਗੁਣ ਦੇ ਅਧੀਨ ਚਲ ਰਹੇ ਹੋ, ਸੁਸਤੀ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਆਲਸ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਦਿਆਂ ਕਰਦਿਆਂ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਗਲਤ ਆਦਤ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ।

ਜਿਹੜੇ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਉਂਦੇ ਹਨ, ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਸਿਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਤੇ ਚਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਅਸੀਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਸਿਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦੋਂ ਜਾਗ ਖੁਲ੍ਹ ਜਾਏ ਉਸੇ ਸਮੇਂ ਉਠ ਜਾਓ, ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਲੇਟੇ ਨਾ ਰਹੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਹੀ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਸਤਰੇ ਤੋਂ ਉਠਣ ਲਈ ਕਿੰਨੇ ਮਿੰਟ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਇਸ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿੰਨੇ ਆਲਸੀ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਰੇਗਾ ਅੱਜ ਤਾਂ ਐਤਵਾਰ ਹੈ, ਮੈਂ ਤਾਂ ਅੱਜ ਕੰਮ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ, ਥੋੜ੍ਹਾ ਜਿਹਾ ਆਰਾਮ ਮੈਂ ਅੱਜ ਕਰ ਲਵਾਂ ਤਾਂ ਠੀਕ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਤਰੀਕਾ ਬਿਲਕੁਲ

ਗਲਤ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸੇਧ ਨਹੀਂ ਦੇ ਰਹੇ। ਭਾਵੇਂ ਐਤਵਾਰ ਹੋਵੇ, ਭਾਵੇਂ ਸੋਮਵਾਰ, ਤੁਸੀਂ ਜਾਗੋ ਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਉਠੋ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਜਾਗ ਪਏ ਹੋ ਪਰ ਬਿਸਤਰ ਵਿਚ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਸਮਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਬਰਬਾਦ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲ ਆਪਣੀ ਆਦਤ ਵਿਗਾੜ ਰਹੇ ਹੋ, ਇਹ ਮਾੜੀ ਆਦਤ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਦੋਨਾਂ ਨੂੰ ਹੀ ਖਰਾਬ ਕਰ ਰਹੀ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡਾ ਆਚਰਣ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਆਚਰਣ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਹੋ? ਵੇਦਾਂਤ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਸੰਪੂਰਨ ਹਾਂ ਪਰ ਮੈਂ ਇਸ ਸਮੇਂ ਉਹ ਗੱਲ ਨਹੀਂ ਕਰ ਰਿਹਾ। ਮੈਂ ਕਹਿ ਰਿਹਾ ਹਾਂ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਹੈ, ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਦਾ ਇਕ ਭਾਗ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਆਚਾਰ, ਆਚਾਰ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ, ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਦਾ ਤਾਣਾ ਬਾਣਾ ਬਣ ਕੇ ਬਣਿਆ ਹੈ ਤੁਹਾਡਾ ਆਚਾਰ। ਆਦਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਆਦਤਾਂ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਭਾਵੇਂ ਪਰਿਵਾਰ ਦਾ ਹੱਥ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਵੱਡਾ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਮਾਹੌਲ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਾਲ ਬਚਪਨ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਵਿਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਨ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਸੋਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਸਿੱਖਣ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਅੱਖ ਖੁਲ੍ਹੇ ਬਿਸਤਰੇ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲੇ, ਉਠੋ, ਉਠ ਕੇ ਸਵੇਰ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖਤਮ ਕਰੋ, ਬਾਥਰੂਮ ਜਾਓ, ਮੂੰਹ ਸਾਫ ਕਰੋ, ਨਾਵੇ ਧੋਵੋ ਫੇਰ ਕੁਝ ਵੀ ਚੰਗਾ ਕੰਮ ਕਰੋ। ਜੇ ਪੂਜਾ ਪਾਠ ਕਰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਕਰੋ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੋ ਜੋ ਵੀ ਚਾਹੋ ਪਰ ਪਹਿਲਾਂ ਸਵੇਰੇ ਦਾ ਕਾਰਜ ਖਤਮ ਕਰੋ, ਵਿਹਲੇ ਨਾ ਰਹੋ, ਸੁਸਤ ਨਾ ਰਹੋ।

ਜੀਵਨ ਦਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡਾ ਰਹੱਸ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵਿਹਲੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਤਾਂ, ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਇਧਰ ਉਧਰ ਖਿੰਡ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਹਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਵਿਚਾਰ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੀ ਸਾਡੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖਿਣ ਹੁੰਦੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤੁਹਾਡੇ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਅੱਗੇ ਆਉਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ ਤੇ ਚੰਗੇ ਵਿਚਾਰ ਕੰਮ ਕਰਨੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਵਿਚਾਰ ਇਕ ਕੱਚੇ ਫਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਅਜੇ ਕਿਸੇ ਨੇ ਖਾਧਾ ਨਹੀਂ

ਹੈ। ਫਲ ਦੇ ਪੱਕਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿਸੇ ਇਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਨੂੰ ਕਰਮਬੱਧ ਕਰਨਾ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਰਮਬੱਧ ਨਹੀਂ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ। ਜਿਹੜਾ ਮਹਾਨ ਹੈ, ਕਾਮਯਾਬ ਹੈ, ਸਫਲ ਹੈ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਹੈ ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਹੈ ਉਹ ਜਾਣਦਾ ਹੈ ਕਿ ਚੰਗੇ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ, ਰਚਨਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਕਰਮਬੱਧ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ, ਆਪਣੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਤਰਤੀਬਵਾਰ ਸਾਂਚੇ ਵਿਚ ਢਾਲਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸਿਰਜਨਾਤਮਕ ਹੋਣਾ ਵੀ ਇਕ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪ ਸਿੱਖਣੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਹੀ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਚੰਗੀਆਂ, ਪੱਕੀਆਂ, ਸੁਥਰੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਬਣਾਓਗੇ, ਆਦਤਾਂ ਤੋਂ ਭਾਵ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰਕ ਆਦਤਾਂ ਨਹੀਂ, ਮਾਨਸਿਕ ਆਦਤਾਂ ਵੀ ਇਸ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮਲ ਹਨ। ਇਕ ਸਕਾਰਾਤਮਕ, ਗਤੀਸ਼ੀਲ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੀਆਂ ਡਿਊਟੀਆਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਿਭਾਉਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਸੋਚਣੀ, ਕਥਨੀ ਤੇ ਕਰਨੀ ਵਿਚ ਕੋਈ ਅੰਤਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ।

ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਵਿਚ ਇਕ ਸ਼ਬਦ ਹੈ, 'ਅਪਤਾ'। ਅਪਤਾ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਜਿਸ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਸੰਪੂਰਨ ਸੰਤੁਲਨ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਲਿਆ ਹੋਵੇ, ਜਿਸਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਾਬੂ ਪਾ ਲਿਆ ਹੋਵੇ। ਉਸ ਦੇ ਕਰਮ ਉਹ ਹੀ ਹਨ ਜੋ ਉਸ ਦੀ ਕਥਨੀ ਹੈ, ਉਸ ਦੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੀ ਸਭ ਕੁਝ ਚਲਦਾ ਹੈ। ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਹੁੰਦਾ ਕੀ ਹੈ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਤੁਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਪੈਂਦੇ ਹਨ ਜਦੋਂ ਕਿ ਜਾਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਚਨਚੇਤ ਧਿਆਨ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਓਹੋ ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਗਲਤ ਆ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਕਿਉਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਸਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ, ਠੀਕ ਰਸਤੇ ਪਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ। ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਇਕੱਤਰ ਕਰਨਾ, ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਕੇ ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੇ ਇਕ ਬਿੰਦੂ ਤੇ ਲਿਆਉਣਾ ਇਹ ਸਿਖਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਿਆ।

ਸਾਰੇ ਸੰਸਾਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕਾਗਰ ਹੋਣਾ ਨਹੀਂ ਸਿਖਾ ਸਕਦੀ, ਇਹ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸਿਖਣਾ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪ ਹੀ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ ਹੋ ਪਰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਹ ਬਹੁਤ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿੰਨੀ ਆਯੂ ਵਧਦੀ ਜਾਵੇ ਇਹ ਹੋਰ ਵੀ ਔਖਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਬੁੱਢੇ ਤੋਂ ਤੇ ਪੜ੍ਹਾਉਣੇ ਬੜੇ ਹੀ

ਔਖੇ ਹਨ। ਇਕ ਸਮਾਂ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਬਾਂਸ ਪੁਰਾਣਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਉਹ ਮੁੜਦਾ ਨਹੀਂ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਹਰਾ ਬਾਂਸ ਜਾਂ ਘੱਟ ਉਮਰ ਦਾ ਬਾਂਸ ਮੋੜਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਣ ਲਈ ਹਰ ਸਮਾਂ ਠੀਕ ਹੈ, ਪਰ ਚੰਗਾ ਤਾਂ ਇਹ ਹੀ ਹੈ ਕਿ ਛੋਟੀ ਉਮਰ ਵਿਚ ਹੀ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸੋਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਨੀ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਉਹ ਬਣਨਾ ਪਵੇਗਾ ਜੋ ਤੁਸੀਂ ਸਿਖਾਉਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਬੱਚੇ ਤੁਹਾਡੇ ਕਹਿਣ ਤੇ ਨਹੀਂ ਸਿੱਖ ਸਕਦੇ, ਉਹ ਤਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਹੀ ਸਿਖਣਗੇ ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਬੱਚੇ ਉਸ ਦੀ ਨਕਲ ਹੀ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਜੋ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਸਿਖਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਉਹ ਆਪ ਕਰੋ। ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਵੀ ਨਕਲ ਕਰਨ ਤੋਂ ਉਚੇ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਬੱਚਾ ਤੁਰਨਾ ਸਿਖਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਮਾਤਾ ਪਿਤਾ ਨੂੰ ਤੁਰਦਿਆਂ ਦੇਖਦਾ ਹੈ। ਭਾਵੇਂ ਮਨੁੱਖ ਕਿੰਨਾ ਹੀ ਵੱਡਾ ਕਿਉਂ ਨਾ ਹੋ ਜਾਵੇ ਨਕਲ ਕਰਨੀ ਦੇਖ ਕੇ ਸਿਖਣਾ ਉਸ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਹਿਮ ਹਿੱਸਾ ਬਣਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਕਦੀ ਵੀ ਨਕਲ ਦੀ ਆਦਤ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਛੱਡ ਸਕਦਾ। ਇਹੋ ਹੀ ਇਕ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਅੱਗੇ ਨਹੀਂ ਵਧ ਰਹੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਾਰੀ ਸਿਖਿਆ ਦਾ ਆਧਾਰ ਹੀ ਨਕਲ ਹੈ। ਕਿਉਂਕਿ ਅਸੀਂ ਸਾਰੇ ਹੀ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਦੀ ਨਕਲ ਕਰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਨਵੀਂ ਕਾਢ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਨਵਾਂ ਕੁਝ ਇਸ ਕਰਕੇ ਨਹੀਂ ਕੱਢ ਸਕਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਾਹਰੋਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ, ਸਲਾਹਾਂ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ।

ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਹੀ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਵੱਖ ਵੱਖ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਹੋ, ਹਰ ਕੋਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵੱਖ ਵੱਖ ਜਵਾਬ ਹੀ ਦੇਣਗੇ। ਹਰ ਇਕ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਿਖਾਉਣ ਵਾਲਾ ਬਣਨਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤਾਂ ਸਿਖਿਆ ਤਾਂ ਹੀ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਾ ਸੋਧਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਸਿਖਿਆ ਸ਼ੁਰੂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਅਸਲੀ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਉਦੋਂ ਹੀ ਸਿਖਦੇ ਹੋ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਾ ਚੀਨਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ ਨਰੀਖਣ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਇਛਾਵਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਭਾਵ ਤੇ ਹੋਰ ਲੋੜਾਂ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪਰਖ ਲੈਂਦੇ ਹੋ।

ਫੇਰ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣ ਦੀ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਸ਼ਬਦ ਤੋਂ ਡਰ ਨਹੀਂ ਜਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ, ਘਬਰਾਉਣਾ ਨਹੀਂ ਚਾਹੀਦਾ। ਅਧਿਆਤਮਕ ਰਾਹ ਤੇ ਚੱਲਣ ਲਈ ਜਾਂ ਜੀਵਨ ਵਿਚ

ਕੋਈ ਵੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰਨ ਲਈ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਅਤਿ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਵਿਚ ਲਿਆਉਣਾ ਬਹੁਤ ਹੀ ਲੋੜੀਂਦਾ ਹੈ। ਅਨੁਸ਼ਾਸਨ ਰਾਹੀਂ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਣ ਸਕਦੇ ਹੋ, ਸਮਝ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਜਦੋਂ ਆਪਣੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਸਾਧਨ ਸ੍ਰੋਤ, ਬੁੱਧੀ, ਸਮਝ ਆਪਾ ਚੀਨਣ ਵਿਚ ਆਪਾ ਪਛਾਨਣ ਵਿਚ ਲਾ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਮਨ ਨੂੰ ਸੋਧਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੀ ਅੰਦਰ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਜਾਨਣ ਲਗਦੇ ਹੋ, ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਰੌਚਕ ਅਨੁਭਵ ਹੈ।

ਮਨ ਦੀ ਕੋਈ ਨਰੀਖਣ ਸ਼ਕਤੀ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਮਨ ਨਹੀਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਬੁੱਧੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦਸਦੀ ਹੈ ਕੀ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ, ਕੀ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ। ਲੋੜ ਹੈ ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਤੀਖਣ ਕਰਨ ਦੀ, ਬੁੱਧੀ ਨੂੰ ਉਚਿਆਂ ਲੈ ਜਾਣ ਦੀ, ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਨੂੰ ਉਚੇ ਚੁਕਣਾ, ਅਹੰਕਾਰ ਨੂੰ ਮਾਰਨਾ ਤੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਆਪਾ ਸੋਧਣ ਲਗਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੀ ਹੈ। ਮਨ, ਅਹੰਕਾਰ ਤੇ ਚਿੱਤ ਨੂੰ ਸੋਧਿਆ ਜਾਵੇ।

ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਆਪਾ ਸੋਧਣ ਵਿਚ ਪੁਸਤਕਾਂ ਤੁਹਾਡੀ ਸਹਾਇਤਾ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਦੀਆਂ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਾਨਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਮਝਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਤੁਸੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸੋਚਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਭਾਵਕ ਕਿਉਂ ਹੋ? ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਕੀ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ? ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਦੇਖਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਪੁਛਣਾ ਹੀ ਪਵੇਗਾ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਉਤੇਜਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਕਿਉਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਕਿਉਂ ਚੀਜ਼, ਗੱਲਾਂ ਭੁੱਲ ਜਾਂਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਹਰ ਕੁਝ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਨਾਲ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ। ਇਹ ਗੱਲ ਵੀ ਵਿਚਾਰਗੋਚਰ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਬਹੁਤ ਉਹ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਜੋ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ? ਇਹ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕਰੋ, ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੇਖੋ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਉਤਰ ਮਿਲੇਗਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਜੋ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਲਸ ਸੁਸਤੀ ਦਾ ਤਿਆਗ ਕਰੋ, ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਖਾਓ, ਬਹੁਤਾ ਨਾ ਸੌਂਵੋ, ਬਹੁਤ ਖਾਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਆਲਸੀ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਕਮਚੋਰੀ, ਆਲਸ ਤਾਂ ਵੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸਮੇਂ ਸਿਰ ਕੰਮ ਪੂਰਾ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਉਹ ਆਦਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹੋ, ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅਨੁਕੂਲ ਨਹੀਂ ਹਨ ਜਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਆਪਣੀ ਭੁੱਖ ਤੇ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਬਿਨਾਂ

ਵੱਧ ਅਨੁਸਾਸ਼ਨ ਦੇ, ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਵੱਧ ਸਮੱਸਿਆ ਦੇ ਆਪਣੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀਆਂ ਸਭ ਤੋਂ ਮੁਢਲੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਚਾਰ ਮੁਢਲੇ ਵਿਹਾਰਾਂ ਨਾਲ ਜੁੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ, ਖਾਣਾ, ਸੌਣਾ, ਸਵੈ ਰੱਖਿਆ ਤੇ ਲਿੰਗ। ਦੇਹ ਦੀਆਂ ਆਦਤਾਂ ਨੂੰ ਸੋਧ ਕੇ ਮਨ ਨੂੰ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਸੋਧਿਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਹੁਣ ਅਸੀਂ ਆਉਂਦੇ ਹਾਂ ਇਸ ਪੁਸ਼ਟ ਤੇ ਕਿ ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦਾ, ਕਿਵੇਂ ਵਧਾਇਆ ਜਾਵੇ। ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਹੋਰ ਜੋੜ ਲਵੋ ਤੇ ਆਪਣੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਨੂੰ ਚੰਗਾ ਬਣਾਉਣ ਵਿਚ ਲਗਾ ਦਿਓ, ਇਹ ਅਭਿਆਸ ਤੁਹਾਡੇ ਬਹੁਤ ਕੰਮ ਆਵੇਗਾ।

ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲੀ ਗੱਲ ਜਿਹੜੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਤੁਹਾਡੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਦਾ, ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਦਾ ਵਿਸਤਾਰ ਕਰ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਜੋ ਵੀ ਕਰੋ, ਧਿਆਨ ਲਗਾ ਕੇ ਕਰੋ, ਰੁਚੀ ਲਗਾ ਕੇ ਕਰੋ, ਕਦੀ ਵੀ ਕੁਝ ਵੀ ਬੇਧਿਆਨੇ ਹੋ ਕੇ ਰੁਚੀ ਰਹਿਤ ਹੋ ਕੇ ਨਾ ਕਰੋ, ਰੁਚੀ ਰਹਿਤ ਕੋਈ ਵੀ ਕੰਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕਮਜ਼ੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੇਰੂ ਖੇਰੂ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਮਨ ਵਿਚ ਦੂਦ ਪੈਦਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕੀ ਬਿਨਾਂ ਰੁਚੀ ਤੋਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਬਹੁਤ ਲੋਕੀ ਦੰਪਤੀ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਹਨ ਪਰ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਇਸ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਪੈਰ ਰੱਖ ਚੁਕੇ ਹਨ ਇਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਚਲੀ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਨਾ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਰੁਚੀ ਹੈ ਕੋਈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਇਸ ਜੀਵਨ ਲਈ ਉਹ ਸਮੇਂ ਦਿਲੋਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਇਹ ਭਾਵ ਨਹੀਂ ਕਿ ਤਲਾਕ ਕਰ ਦਿਓ, ਵਖ ਹੋ ਜਾਓ, ਕਹਿਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਰੁਚੀ ਰੱਖੋ ਜੋ ਕਰ ਰਹੇ ਹੋ, ਉਸ ਵਿਚ ਰੁਚੀ ਰੱਖੋ, ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚਣੀ ਰੱਖੋ। ਜੋ ਕਰੋ ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨਾਲ ਕਰੋ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਆਹੁਤਾ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਪ੍ਰੇਮ ਭਰਿਆ ਰੋਚਕ ਬਣਾਓਗੇ ਤਾਂ ਇਹ ਜੀਵਨ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੁਖਰਾ ਤੇ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋਵੇਗਾ। ਸਭ ਤੋਂ ਵੱਡੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਪਿਆਰ ਤੇ ਰੁਚੀ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਕੁਝ ਵੀ ਕਾਮਯਾਬ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ, ਰੁਚੀ ਬਣਾਉਣੀ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਰੁਚੀ ਰਖਣੀ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਪਿਆਰ ਪ੍ਰੇਮ ਰਖਣਾ, ਇਹ ਆਪਾ ਸੋਧਣ ਦੀ ਇਕ ਪਹਿਲੀ ਪੌੜੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵਿਆਹ ਖਤਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਵਖਰੇ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਇਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਦੋਨਾਂ ਨੇ ਇਹ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਦੋਨਾਂ ਵਿਚ ਕਿਵੇਂ ਇਕ ਸੇਤੂ ਬਣਾਉਣਾ ਹੈ। ਜੀਣ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ

ਰੁਚੀ ਤੇ, ਧਿਆਨ ਦੇਣਾ, ਜੀਣ ਤੋਂ ਇਹ ਵੀ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਅੱਗੇ ਆਉਣ, ਤੁਹਾਡੇ ਕਰਮ ਤੁਹਾਡੀ ਕ੍ਰਿਆ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਵਿਚਾਰਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਹੋਵੇ। ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਇਹ ਹੀ ਹੈ। ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਦਾ ਇਹ ਹੀ ਇਕ ਮੰਤਵ ਹੈ।

ਕੁਛ ਇਕ ਅਭਿਆਸ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਵਿਚ ਵਾਧਾ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਅਭਿਆਸ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਕੇਵਲ ਯਾਦ ਕਰਨਾ ਨਹੀਂ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿੰਦੇ, ਤੁਹਾਡੀ ਯਾਦਾਸ਼ਤ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਿਵੇਂ ਸਭ ਕੁਝ ਬੰਦ ਹੋ ਗਿਆ ਹੋਵੇ, ਤੁਹਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਤੇ ਐਨਾ ਬੋਝ ਹੈ ਕਿ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ, ਤੁਸੀਂ ਕੀ ਕਰੋ, ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲ ਕਰਨ ਲਈ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਲਗ ਰਿਹਾ, ਤੁਸੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਕੀ ਕਰੋ। ਜਦੋਂ ਅਚੇਤ ਮਨ ਤੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਦਾ ਰਸਤਾ ਬੰਦ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਤੋਂ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਤੇ ਐਨਾ ਬੋਝ ਹੈ, ਐਨਾ ਕੰਮ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮਝ ਨਹੀਂ ਆ ਰਿਹਾ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਤੁਹਾਡੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਹਨ, ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸੂਚਨਾ ਹੈ ਜੋ ਇਕੱਠੀ ਹੋ ਗਈ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਰਾਹ ਨਹੀਂ ਮਿਲ ਰਿਹਾ।

ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਬਹੁਤ ਗਿਆਨ ਹੈ ਪਰ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਚਾਹੋ ਤੁਹਾਨੂੰ ਯਾਦ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਹੋਰ ਵੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਬਹੁਤ ਕੁਝ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜਦੋਂ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ, ਚੇਤੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ, ਤੁਸੀਂ ਉਸ ਸਮੇਂ ਨਿਰਬੋਝ ਜਿਹੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਮਿਸਾਲ ਵਜੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਕਮਰੇ ਦੀਆਂ ਚਾਬੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ, ਤੁਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਲੱਭ ਰਹੇ ਹੋ, ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਪੁੱਛ ਰਹੇ ਹੋ, ਘਰ ਲੜ ਰਹੇ ਹੋ, ਗੁੱਸੇ ਹੋ ਰਹੇ ਹੋ, ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ ਚਾਬੀਆਂ ਲੱਭ ਕੇ ਦਿਓ, ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹੋ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਲਕੋ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ, ਪਰ ਅਚਾਨਕ ਤੁਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਹੋ ਕੇ ਚਾਬੀਆਂ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਕਿਉਂ ਹੋਇਆ? ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਤੁਹਾਡੇ ਅਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਦੀ ਹਾਲਤ ਕਰਕੇ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋਵੇ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹੀ ਹਨ।

ਕੁਝ ਬੜੇ ਹੀ ਸੌਖੇ ਤੇ ਸਾਦੇ ਅਭਿਆਸ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਤੁਹਾਡੇ ਮਨ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਨ, ਠੀਕ ਰੱਖਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਅੱਜ ਦੇ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਲੋਕ ਹਾਈਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਦੇ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹਨ, ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਬਣਾਉਂਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਦੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਹੈ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਅੱਜ ਦੇ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ

ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਤਾਂ ਸਭ ਨੂੰ ਹੀ ਹੈ, ਹਾਈ ਬਲੱਡ ਪ੍ਰੈਸ਼ਰ, ਦਿਲ ਦੀ ਬਿਮਾਰੀ, ਕੈਂਸਰ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਨਾਲ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਠੇ ਦੇ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਹਨ ਜਿਹੜੇ ਸ਼ੈਇਫਿਡ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ, ਦੂਸਰੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਜਿਹੜੇ ਪੱਠੇ ਤੁਹਾਡੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ, ਤੁਹਾਡੇ ਆਦੇਸ਼ ਨਾਲ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਤੁਸੀਂ ਨਿਸਲ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹੋ। ਸਵੈਇਫਿਡ ਚੱਲਣ ਵਾਲੇ ਪੱਠੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਹਨ ਅਤੇ ਅੰਦਰ ਦੇ ਅੰਗਾਂ ਨੂੰ ਚਲਾਉਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਦਿਲ ਦਾ ਪੱਠਾ, ਤੁਹਾਡਾ ਡਾਇਫਰਾਮ (ਪੇਟ ਅਤੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਵਿਚ ਦੀ ਜਗ੍ਹਾ) ਇਸ ਕ੍ਰਿਆ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪੱਠੇ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਤੁਹਾਡੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਕਾਬੂ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਸ ਬਾਰੇ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਸੋਚਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ, ਜਾਨਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਅੱਜ ਦੇ ਵਿਗਿਆਨ ਦਾ ਕਹਿਣਾ ਹੈ ਕਿ 80% ਅੱਜ ਹੀ ਬਿਮਾਰੀ ਕੇਵਲ ਮਨੋਸਰੀਰਕ ਹੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਨੋਸਰੀਰਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਬੀਜ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਪਾ ਕੇ ਇਹ ਤੁਹਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਗਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਅੱਜ ਦਾ ਵਿਗਿਆਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਇਲਾਜ ਲੱਭਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਅਜੋਕਾ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਵੀ ਸਮਝਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੀ ਸੋਚਣੀ ਕਿਵੇਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਮੁੱਢਲਾ ਕਾਰਨ ਹੈ।

ਦੇਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਬਾਹਰ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਕੋਈ ਇਲਾਜ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਮਨੋਸਰੀਰਕ ਹੀ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਬੀਜ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਹੀ ਹੈ। ਕਾਰਨ ਇਹ ਵੀ ਹੈ ਕਿ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੇ।

ਸਿਮ੍ਰਿਤੀ ਨੂੰ ਵਧਾਉਣ ਦਾ ਅਭਿਆਸ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੌਖਾ ਹੈ। ਉਸ ਲਈ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਕੇ ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੋ, ਆਪਣੀ ਸਵੇਰੇ ਦੀ ਕ੍ਰਿਆ ਕਰਕੇ ਤੁਸੀਂ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਕਰਕੇ ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ, ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੋ। ਸੌਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਿਸਲ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਤੁਸੀਂ ਅੱਠ ਘੰਟੇ ਦੀ ਨੀਂਦ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਉਠਦੇ ਹੋ ਪਰ ਤੁਸੀਂ ਫੇਰ ਵੀ ਥੱਕੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ। ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਨੀਂਦ ਇਕ

ਬਹੁਤ ਵੱਡੀ ਔਸ਼ਧੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਥੱਕੇ ਹੋਵੋ, ਨੀਂਦ ਵਰਗੀ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਹੀਂ। ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਨਾ ਕਰ ਸਕੋ, ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਸਲ ਨਾ ਕਰ ਸਕੋ, ਸੁਪਨੇ ਲੈਣੇ ਕਾਫੀ ਸਹਾਈ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ।

ਸੁਪਨੇ ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਦਬੇ ਪਏ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦਾ, ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦਾ ਹੀ ਪ੍ਰਗਟਾਵਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਇਹ ਵਿਚਾਰ ਤੁਸੀਂ ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਉਪਰ ਨਹੀਂ ਆਉਣ ਦਿੰਦੇ ਜਿਸ ਕਰਕੇ ਉਹ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਸੌਂਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਾਮ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ, ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਰਾਮ ਦਾ ਜਾਂ ਨਿਸਲ ਹੋਣ ਦਾ ਤਰੀਕਾ ਤਾਂ ਇਕ ਹੀ ਹੈ, ਉਹ ਹੈ ਪੂਰੀ ਚੇਤਨ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸਲ ਹੋਣਾ, ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਨਿਸਲ ਹੋਣਾ ਤੁਹਾਡੇ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਿਸਲ ਹੋਣਾ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੋ। ਜਿਹੜੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਦੁਖ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ, ਅਸ਼ਾਂਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਸੇ ਕਰਨਾ ਸਿੱਖੋ।

ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਕਰਨ ਦੀ ਗੱਲ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਇਸਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝੋ ਮੇਰਾ ਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਨੂੰ, ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਿਤ੍ਰ ਤੋਂ ਵੱਧ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ ਕਿ ਨਹੀਂ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਤਾਂ ਹਰ ਸਮੇਂ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਰੋਧੀ ਵਿਚ ਹੀ ਪਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਵਿਰੋਧੀ ਬਾਰੇ ਵਧੇਰੇ ਸੋਚਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਨਫਰਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਗੁੱਸੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀ ਸ਼ਕਤੀ ਦੁਸ਼ਮਨੀ ਵਿਚ ਹੀ ਲਗ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਕਿਸ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਪਿਆਰ ਕਰਦੇ ਹੋ? ਤੁਸੀਂ ਦੁਸ਼ਮਨ ਨੂੰ ਵਧੇਰੇ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ, ਆਪਣੇ ਪਿਆਰ ਨਾਲੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਸਮਾਂ ਦਿੰਦੇ ਹੋ। ਵਾਸਤਵ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਵਧੇਰੇ ਸ਼ਕਤੀ ਆਪਣੇ ਪਿਆਰੇ ਨੂੰ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਪਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਉਸ ਤੋਂ ਉਲਟ ਹੈ, ਇਹ ਸਭ ਕੁਝ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਣੀ ਸ਼ਕਤੀ, ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਸਕਾਰਤਮਕ ਪਾਸੇ ਲਾਉਣੀ ਹੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ ਭਾਵ ਤੁਹਾਡੀ ਸੋਚ ਹੀ ਠੀਕ ਨਹੀਂ ਹੈ।

ਕੋਈ ਵੀ ਨਕਾਰਾਤਮ ਸੋਚ ਨਹੀਂ ਸੋਚਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਮੰਦਰ, ਗੁਰਦਵਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ, ਓਥੇ ਵੀ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਤੁਸੀਂ ਕਿਥੇ ਵੀ ਹੋਵੋ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਦੁਸ਼ਮਨ ਬਾਰੇ ਹੀ ਸੋਚਦੇ ਹੋ। ਤੁਹਾਡੀ ਨਫਰਤ ਕਿੰਨੀ ਸ਼ਕਤੀਸ਼ਾਲੀ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਅੰਦਰ ਨਫਰਤ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਵੱਧ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕਦੀ ਵੀ

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਲਈ ਸਿਖਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ, ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਨੂੰ ਉਸ ਪਾਸੇ ਲਗਾਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚ ਸ਼ਕਤੀ ਨੂੰ ਠੀਕ ਸੋਚ, ਸਿੱਧੀ ਸਕਾਰਾਤਮਕ ਸੋਚ ਸਿਖਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨਾ ਜ਼ਰੂਰ ਸਿੱਖ ਲਿਆ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਚੇਤਨ ਮਨ ਨੂੰ ਬਾਹਰੀ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਜਾਣ ਦਿੰਦੇ, ਨਹੀਂ ਜੋੜਨ ਦਿੰਦੇ। ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਇੰਦ੍ਰੀਆਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਕੀਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕਰਕੇ ਇਕ ਚੁੱਪ ਦਾ ਸ਼ਾਂਤ ਵਾਤਾਵਰਣ ਬਣਾ ਲੈਂਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਆਵਾਜ਼ਾਂ ਨਹੀਂ ਸੁਣਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਨੂੰ ਹੱਥ ਨਹੀਂ ਲਗਾਉਂਦੇ, ਤੁਸੀਂ ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਸੁੰਘਦੇ ਨਹੀਂ, ਫੇਰ ਵੀ ਇਕ ਸਮੱਸਿਆ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਸ਼ਾਂਤ ਨਹੀਂ ਹੈ, ਸਿਥਿਲ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਕੁਝ ਵੀ ਤੁਹਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਅਚੇਤ ਮਨ ਵਿਚ ਪਏ ਹਨ ਉਹ ਸਮਾਂ ਮਿਲਦਿਆਂ ਹੀ ਚੇਤਨ ਮਨ ਵਿਚ ਆ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਭੁੱਲ ਗਏ ਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਕੁਝ ਕਰਨਾ ਹੈ ਜਦੋਂ ਯਾਦ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤੁਸੀਂ ਅਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹੋ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਉਹ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਵੀ ਉਥਲ ਪੁਥਲ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਜਿਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਵਿਚਾਰ ਆ ਕੇ ਰੁਕਾਵਟ ਨਾ ਪਾ ਰਹੇ ਹੋਣ। ਸ਼ਾਂਤ ਮਨ ਉਹ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਅਸ਼ਾਂਤ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੋਵੇ।

ਹਰ ਇਕ ਸੱਜਨ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਕਰਕੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਚੰਗੀ ਉਚੀ ਹਸਤੀ ਦੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝਿਆ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ। ਜੇ ਵੀ ਉਹ ਕਰਦਾ ਹੈ ਇਹ ਉਸ ਉਤੇ ਇਕ ਕਸਵੱਟੀ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਠੀਕ ਨਾ ਸਮਝ ਕੇ ਉਸ ਤੇ ਅਤਿਆਚਾਰ ਕੀਤੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਤੁਸੀਂ ਇਤਿਹਾਸ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਮਿਸਾਲਾਂ ਦੇਖੋਗੇ ਜਦੋਂ ਵੱਡੀਆਂ ਉਚੀਆਂ ਹਸਤੀਆਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਿੰਨੇ ਵੀ ਤਸੀਹੇ ਦਿਤੇ ਗਏ ਹੋਣ। ਸੁਕਰਾਤ ਦੀ ਮਿਸਾਲ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ ਉਸ ਦੇ ਸ਼ਿਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪੂਰਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਕਰ ਲਿਆ ਕਿ ਉਸ ਨੂੰ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢ ਲੈਣਾ ਹੈ, ਪਰ ਸੁਕਰਾਤ ਨਹੀਂ ਮੰਨੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸਾਫ ਮਨਾਂਹ ਕਰ ਦਿਤਾ, ਕਿਉਂਕਿ ਉਹ ਜਾਣਦੇ ਸੀ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨਾ ਦੂਸਰਿਆਂ ਲਈ ਇਕ ਗਲਤ ਮਿਸਾਲ ਹੋਵੇਗੀ। ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਆਪਣੇ ਤੇ ਤਸੀਹੇ ਸਹੇ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤਮਈ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਪੀਤਾ।

ਜਦੋਂ ਸੁਕਰਾਤ ਨੂੰ ਜ਼ਹਿਰ ਦਾ ਪਿਆਲਾ ਦਿਤਾ

ਗਿਆ ਸੁਕਰਾਤ ਨੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਮਖੌਲ ਕੀਤਾ, ਉਹ ਬਹੁਤ ਹੀ ਮਖੌਲੀਆ ਸਨ। ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਕੀ ਮੈਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਜਿਹੀ ਜ਼ਹਿਰ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ? ਜਿਸ ਨੂੰ ਮੈਂ ਪਿਆਰ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਂ ਪੂਜਾ ਕਰਦਾ ਹਾਂ।

ਵਿਚਾਰੇ ਜ਼ਹਿਰ ਲਿਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੂੰ ਕੀ ਪਤਾ ਸੁਕਰਾਤ ਕੀ ਕਹਿ ਰਹੇ ਹਨ, ਉਹ ਕਹਿਣ ਲੱਗਾ, “ਨਹੀਂ ਇਹ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਤੁਹਾਡੇ ਲਈ ਹੈ, ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਇਸ਼ਟ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦੇ। ਸੁਕਰਾਤ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਧਤੂਰੇ ਦਾ ਭਰਿਆ ਪਿਆਲਾ ਪੀ ਗਏ ਪਰ ਮਰਨ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਉਹ ਕਹਿ ਗਏ, “ਕੋਈ ਵੀ ਜ਼ਹਿਰ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮਾਰ ਸਕਦੀ।”

ਆਤਮਾ ਬਾਰੇ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਥੋੜ੍ਹੇ ਲੋਕ ਜਾਣਦੇ ਹਨ ਆਤਮਾ ਅਜਰ ਹੈ, ਅਮਰ ਹੈ, ਅਟੱਲ ਹੈ। ਤੁਸੀਂ ਤਾਂ ਕੇਵਲ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਕੇਵਲ ਸਰੀਰ ਹੀ ਸਮਝਦੇ ਹੋ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੀ ਸੋਚਣੀ ਕਦੀ ਸੋਧੀ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਰੋਜ਼ ਤੁਹਾਨੂੰ ਥੋੜ੍ਹੇ ਮਿੰਟਾਂ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਸੌਂ ਕੇ, ਨੀਂਦ ਲੈ ਕੇ ਆਰਾਮ ਕਰਨਾ ਨਿਸਲ ਹੋਣਾ ਕਾਫੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਭ ਨੂੰ ਚੇਤਨ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਨਿਸਲ ਕਰਨਾ ਸਿਖਣਾ ਹੀ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਨਾੜੀਆਂ ਨੂੰ, ਪੱਠਿਆਂ ਨੂੰ, ਮਨ ਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਸਚੇਤ ਹੋ ਕੇ ਨਿਸਲ ਕਰੋ।

ਨਾੜੀ ਤੰਤੂ, ਮਨ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਮਿਸਾਲ ਦੇ ਕੇ ਸਮਝਾਣ ਨਾਲ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸਮਝ ਆ ਜਾਵੇਗੀ। ਦਿਮਾਗ ਇਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਬਲਬ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ, ਨਾੜੀ ਤੰਤੂ ਇਕ ਤਾਰਾਂ ਦੇ ਜਾਲ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਇਕ ਬਿਜਲੀ ਦੇ ਕਰੰਟ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਬਿਜਲੀ ਕੰਮ ਕਰਦੀ ਹੈ, ਕਰੰਟ ਤਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਦੌੜਦਾ ਹੈ। ਜੇਕਰ ਤਾਰਾਂ ਟੁੱਟੀਆਂ ਨਾ ਹੋਣ, ਜੇ ਬਲਬ ਠੀਕ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜਦੋਂ ਕਰੰਟ ਤਾਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਬਲਬ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਬਲਬ ਚਮਕਦਾ ਹੈ।

ਅਨੰਦ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਧਿਰਾਂ ਵਿਚ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨਾਂ ਵਿਚ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਤਾਲ ਮੇਲ ਲਿਆਉਣਾ ਪਵੇਗਾ। ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਮਸਾਂ ਹੀ ਕਦੀ ਕਦਾਕ ਥੋੜ੍ਹੇ ਜਿਹੇ ਸਮੇਂ ਲਈ ਇਸ ਸਥਿਤੀ ਤੇ ਪਹੁੰਚਦੇ ਹੋ। ਕੀ ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਲਈ ਹੀ ਅਨੰਦ ਵਿਚ ਹੁੰਦੇ ਹੋ, ਕਾਰਨ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਸੱਚ ਨਹੀਂ ਪਛਾਣਿਆ, ਕਾਰਨ ਤੁਸੀਂ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਿੰਨ ਨੂੰ ਭਾਵ ਮਨ, ਪ੍ਰਬੰਧ ਤੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਇਕਸਾਰਤਾ ਲਿਆਉਣਾ ਨਹੀਂ ਜਾਣਦੇ।

‘ਚਲਦਾ’

ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ

ਰਘਬੀਰ ਸਿੰਘ 'ਬੀਰ'

ਸਿਦਕ

ਮੇਰੇ ਇਕ ਮਿੱਤਰ ਆਸਾਮ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬੜੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਸਮਝਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਰੱਬ ਅਤੇ ਧਰਮ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡ ਆਖਣਾ ਆਪਣਾ ਫਰਜ਼ ਖਿਆਲ ਕਰਦੇ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਲਿਟਰੇਚਰ ਕਾਫੀ ਪੜ੍ਹੀ ਸੀ ਅਤੇ ਸੋਸ਼ਲਿਸਟ ਥਿਊਰੀਜ਼ (ਸਿਧਾਂਤਾਂ) ਨੂੰ ਬੜੀ ਚੰਗੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਬਿਆਨ ਕਰ ਸਕਦੇ ਸਨ। ਆਪ ਬੜੇ ਆਜ਼ਾਦ ਖਿਆਲ ਸਨ ਅਤੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦੀ ਆਜ਼ਾਦੀ ਦੇ ਹਾਮੀ ਸਨ। ਆਪ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਇਕ ਦਰਜੇ ਤੇ ਲਿਆਉਣ ਦੀ ਤਜਵੀਜ਼ ਜਾਂ ਕਾਢ ਸਿਰਫ ਸੋਸ਼ਲਿਜ਼ਮ ਨੇ ਹੀ ਕੱਢੀ ਸੀ। ਜਦ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵਿਚ ਆਖਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸਾਂ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਏਕਤਾ ਤੇ ਬਰਾਬਰੀ ਦਾ ਖਿਆਲ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਸਭ ਤੋਂ ਪੁਰਾਣੇ ਧਰਮਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਆਪ ਕਹਿੰਦੇ ਸਨ ਕਿ ਧਰਮ ਪੁਸਤਕਾਂ ਵਿਚ ਜੋ ਗੱਲਾਂ ਲਿਖੀਆਂ ਹਨ ਉਹ ਤੁਸਾਂ ਕਦੀ ਕੀਤੀਆਂ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਸੀਂ ਜੋ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ, ਕਰਕੇ ਦਿਖਾਵਾਂਗੇ ਅਤੇ ਦੁਨੀਆਂ ਦੇ ਕਈ ਹਿੱਸਿਆਂ ਵਿਚ ਹੁਣ ਵੀ ਕਰਕੇ ਦਿਖਾ ਰਹੇ ਹਾਂ। ਆਪ ਦੇ ਖਿਆਲ ਅਨੁਸਾਰ ਦੁਨੀਆਂ ਤੇ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ, ਅਨਿਆਏ ਅਤੇ ਖੂਨ-ਖਰਾਬੇ ਹੋਏ ਸਨ, ਉਹ ਸਭ ਧਰਮ ਦੀ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਕੇ ਹੋਏ। ਜੇ ਧਰਮ ਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਦੁਨੀਆਂ ਬੜੀ ਸੁਖੀ ਵਸਦੀ।

ਕੁਦਰਤ ਬੜੀ ਬੇਨਿਆਜ਼ ਹੈ। ਏਸੇ ਮਿੱਤਰ ਦੀ ਇਸਤਰੀ ਬੜੀ ਧਾਰਮਕ ਖਿਆਲਾਂ ਵਾਲੀ ਪੜ੍ਹੀ ਲਿਖੀ ਬੀਬੀ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਕਿ ਇਸ ਦੇਵੀ ਤੇ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਦੇ ਖਿਆਲਾਂ ਦਾ ਅਸਰ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਪਿਆ। ਕੁਝ ਚਿਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਇਹ ਦੋਵੇਂ ਪਤੀ ਪਤਨੀ ਬੱਚਿਆਂ ਸਮੇਤ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਅਤੇ ਲਾਹੌਰ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਠਹਿਰੇ। ਇਕ ਦਿਨ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਜੋ ਗੱਲਬਾਤ ਹੋਈ, ਉਹ ਪਾਠਕਾਂ ਦੀ ਦਿਲਚਸਪੀ ਵਾਸਤੇ ਏਥੇ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਪਤਨੀ - ਅਸੀਂ ਸਬੱਬ ਨਾਲ ਪੰਜਾਬ ਆਏ ਹਾਂ। ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਚੰਗਾ ਹੋਵੇ ਜੇ ਸ੍ਰੀ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜੀ ਚੱਲ ਕੇ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਵੀ ਕਰੀਏ ਅਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਵੀ ਟੇਕੀਏ?

ਪਤੀ - ਕੋਈ ਜ਼ਰੂਰਤ ਨਹੀਂ। ਅਵਲ ਤਾਂ ਰੱਬ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪਰ ਜੇ ਮੰਨ ਲਈਏ ਕਿ ਉਹ ਹੈ, ਤਾਂ ਉਹ ਖੁਸ਼ਾਮਦੀ

ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ। ਉਸ ਨੂੰ ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਦੀ ਅਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ?

ਪਤਨੀ - ਆਪ ਦੀ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰੀ ਵੇਲੇ ਮੈਂ ਸੁਖਣਾ ਸੁਖੀ ਸੀ ਕਿ ਜੇਕਰ ਆਪ ਦੀਆਂ ਭੁੱਲਾਂ ਬਖਸ਼ ਕੇ ਸੱਚਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਆਪ ਨੂੰ ਆਰਾਮ ਦੇ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਆਪ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾ ਕੇ ਸ੍ਰੀ ਦਰਬਾਰ ਸਾਹਿਬ ਮੈਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਵਾਂਗੀ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਅਤੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸਮੇਤ ਮੱਥਾ ਟੇਕਾਂਗੀ।

ਪਤੀ - ਤਾਂ ਇਹ ਰੱਬ ਵੱਢੀ ਖੋਰ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਮੱਥੇ ਟੇਕਣ ਤੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਦੀ ਰਿਸ਼ਵਤ ਮੰਗਦਾ ਹੈ।

ਪਤਨੀ - ਮੈਨੂੰ ਦਲੀਲਬਾਜ਼ੀ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਇਤਨਾ ਜਾਣਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਜਦ ਆਪ ਸਖਤ ਬੀਮਾਰ ਸੀ, ਬੇਹੋਸ਼ ਸੀ, ਡਾਕਟਰ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਦੀ ਕੋਈ ਉਮੀਦ ਨਹੀਂ ਦਸਦੇ ਸੀ, ਮੈਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਰਕੇ, ਗਲ ਵਿਚ ਪੱਲਾ ਪਾ ਕੇ ਰੋਂਦੀ ਰੋਂਦੀ ਨੇ ਅਰਦਾਸ ਕੀਤੀ ਸੀ ਕਿ ਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ! ਜੇ ਮੇਰਾ ਪਤੀ ਤੇਰੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਪਾਖੰਡ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮੈਂ ਤੇਰੀ ਹਸਤੀ ਨੂੰ ਸ਼ਾਖਸ਼ਾਤ ਮੰਨਦੀ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਤੇ ਤੈਨੂੰ ਅੰਗ-ਸੰਗ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ, ਘਟ ਘਟ ਵਿਚ ਵਸਣ ਵਾਲਾ, ਰੋਮ ਰੋਮ ਵਿਚ ਰਮਿਆ ਹੋਇਆ, ਆਖਦੀ ਹਾਂ। ਜੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਕੁਝ ਹੋ ਗਿਆ ਤਾਂ ਮੇਰਾ ਸੁਹਾਗ ਮਿਟ ਜਾਵੇਗਾ, ਮੈਂ ਵਿਧਵਾ ਹੋ ਜਾਵਾਂਗੀ, ਦੁਖੀ ਤੇ ਅਬਲਾ ਬਣ ਜਾਵਾਂਗੀ। ਹੇ ਕਿਰਪਾ ਸਾਗਰ! ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰੋ। ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਦੀ ਉਹ ਭੀ ਆਪ ਦੇ ਭਗਤ ਬਣ ਜਾਣ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਅਰਦਾਸ ਕਰਨ ਮਗਰੋਂ ਮੈਂ ਗੁਰਵਾਕ ਲੀਤਾ ਤਾਂ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਵਿਚੋਂ ਇਹ ਆਵਾਜ਼ ਆਈ :-

ਬਿਲਾਵਲ ਮਹਲਾ ੫

ਤਾਤੀ ਵਾਉ ਨ ਲਗਈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਸਰਣਾਈ॥
ਚਉਗਿਰਦ ਹਮਾਰੈ ਰਾਮ ਕਾਰ ਦੁਖੁ ਲਗੈ ਨ ਭਾਈ॥ ੧॥
ਸਤਿਗੁਰੁ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਆ ਜਿਨਿ ਬਣਤ ਬਣਾਈ॥
ਰਾਮ ਨਾਮੁ ਅਉਖਧੁ ਦੀਆ ਏਕਾ ਲਿਵ ਲਾਈ॥ ੧॥ ਰਹਾਉ॥
ਰਾਖਿ ਲੀਏ ਤਿਨਿ ਰਖਨਹਾਰਿ ਸਭ ਬਿਆਧਿ ਮਿਟਾਈ॥
ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਕਿਰਪਾ ਭਈ ਪ੍ਰਭ ਭਏ ਸਹਾਈ॥

ਪੰਨਾ - 819

ਇਹ ਗੁਰਵਾਕ ਸੁਣ ਕੇ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਹੋ ਗਿਆ ਕਿ

ਆਪ ਜ਼ਰੂਰ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਜਾਵੋਗੇ। ਉਸ ਵਕਤ ਤੋਂ ਮੈਂ ਆਪ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਸਮਝਣ ਲਗ ਗਈ, ਭਾਵੇਂ ਆਪ ਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਾਲਤ ਵਿਚ ਕੁਝ ਦਿਨ ਮਗਰੋਂ ਫਰਕ ਪੈਣਾ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਯਕੀਨ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋ ਗਏ ਹੋ। ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਆਖਦਾ ਸੀ ਕਿ ਹੁਣ ਆਪ ਨੂੰ ਕੋਈ ਤਾਕਤ ਬੀਮਾਰ ਨਹੀਂ ਰਖ ਸਕਦੀ। ਇਸ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦਿਨ-ਬ-ਦਿਨ ਆਪ ਰਾਜ਼ੀ ਹੋਣੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋ ਗਏ। ਡਾਕਟਰ ਆਖਦੇ ਸਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਆਪ ਵੀ ਇਹੋ ਸਮਝਦੇ ਸੀ, ਪਰ ਮੈਂ ਜਾਣਦੀ ਸੀ ਕਿ ਆਪ ਨੂੰ ਕਿਸ ਨੇ ਰਾਜ਼ੀ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੁਣ ਮੈਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾ ਕੇ ਮੱਥਾ ਟੇਕਣਾ ਜਾਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਣਾ ਰੱਬ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣੀ ਨਹੀਂ ਸਮਝਦੀ, ਸਗੋਂ ਆਪਣਾ ਸੁਹਾਵਣਾ ਫਰਜ਼ ਸਮਝਦੀ ਹਾਂ। ਜਦ ਕੋਈ ਮਾਮੂਲੀ ਆਦਮੀ ਸਾਡਾ ਕੰਮ ਕਰ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਜੇ ਰੱਬ ਜੀ ਨੇ ਸਾਡਾ ਐਡਾ ਭਾਰਾ ਕੰਮ ਕੀਤਾ ਹੈ ਤਾਂ ਅਸੀਂ ਉਸ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਵਿਚ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਪੇਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਣਾ ਹੈ। ਸਾਡੇ ਪਾਸ ਸਭ ਕੁਝ ਓਸੇ ਦਾ ਦਿਤਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਇਸ ਵਿਚੋਂ ਉਸ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਕੀ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ? ਰਿਸ਼ਵਤ ਬੇਈਮਾਨ ਬੇਈਮਾਨਾਂ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਚੰਗੇ ਆਦਮੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਮਿਹਰਬਾਨੀ ਕਰਨ ਵਾਲੇ ਦਾ ਸ਼ੁਕਰੀਆ ਅਦਾ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਸਾਡੇ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾਣ ਨਾਲ ਰੱਬ ਦਾ ਕੁਝ ਸੰਵਰਦਾ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਕਰਾਣ ਨਾਲ ਕੁਝ ਵਿਗੜਦਾ ਨਹੀਂ? ਪਰ ਅਸੀਂ ਕੜਾਹ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਕਰਾ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸ਼ੁਕਰੀਏ ਦੇ ਵਲਵਲਿਆਂ ਦਾ ਇਜ਼ਹਾਰ ਕਰਦੇ ਹਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਫੇਰ ਸਾਨੂੰ ਹੀ ਫਾਇਦਾ ਪਹੁੰਚਦਾ ਹੈ, ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨ ਨਾਲ ਅਸੀਂ ਰੱਬ ਦੀ ਆਉਣ ਵਾਲੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਦੇ ਪਾਤਰ ਬਣਦੇ ਹਾਂ। ਜਦ ਗਰਮੀ ਦੇ ਦਿਨਾਂ ਵਿਚ ਪਹਾੜ ਤੇ ਜਾਈਏ, ਤਾਂ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ ਕਰਨ ਜਾਂ ਪਹਾੜ ਨੂੰ ਰਿਸ਼ਵਤ ਦੇਣ ਨਹੀਂ ਜਾਈਦਾ ਸਗੋਂ ਆਪਣੀ ਤਪਸ਼ ਦੂਰ ਕਰਨ ਜਾਈਦਾ ਹੈ। ਸਾਡਾ ਮੈਦਾਨਾਂ ਤੋਂ ਤੁਰ ਕੇ ਪਹਾੜ ਦੀ ਚੋਟੀ ਤਕ ਜਾਣਾ ਸਾਡੇ ਆਪਣੇ ਤਪਦੇ ਹਿਰਦੇ ਨੂੰ ਠੰਢਾ ਕਰਨ ਦੀ ਗਰਜ਼ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਹਾੜ ਤੇ ਅਹਿਸਾਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਪਹਾੜ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ, ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਤਕ ਜੋ ਪਹੁੰਚਣ ਦੀ ਖੋਚਲ ਕਰੇ, ਉਹ ਉਸ ਨੂੰ ਠੰਡਕ ਦੇਵੇ। ਰੱਬ ਜੀ ਦਾ ਕਰਤਵ ਹੈ, ਨਿਯਮ ਹੈ, ਸੁਭਾਵ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉਸ ਤਕ ਪਹੁੰਚੇ, ਉਸ ਦੀ ਸ਼ਰਨ ਲਵੇ ਉਸ ਦਾ ਆਸਰਾ ਤੱਕੇ, ਉਸ ਦੀ ਰਖਸ਼ਾ ਕਰਨੀ, ਉਸ ਦੇ ਦੁਖ ਦੂਰ ਕਰਨੇ ਪਰ ਮੈਂ ਤੁਹਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਦਲੀਲਾਂ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਵਧ ਸਕਾਂਗੀ। ਸਿਰਫ ਇਹੋ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਰੱਬ ਜੀ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਜਾਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਸਹੀ; ਜਾਣਾ ਜ਼ਰੂਰ

ਹੋਵੇਗਾ। ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਰੱਬ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਿਆ ਸੀ ਕਿ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਮੇਰੇ ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਰਾਜ਼ੀ ਕਰੋ, ਉਵੇਂ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਪਤੀ ਜੀ ਨੂੰ ਆਖਦੀ ਹਾਂ ਕਿ ਉਹ ਮੇਰੇ ਵਾਸਤੇ ਰੱਬ ਜੀ ਦੇ ਦਰਬਾਰ ਤੱਕ ਚੱਲਣ। ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਮੈਂ ਰੱਬ ਜੀ ਦੀ ਤੇ ਆਪਣੀ ਪਤੀ ਦੀ ਕਦੀ ਸੁਲਾਹ ਵੀ ਕਰਾ ਸਕਾਂ।

ਪਤੀ - ਸੁਲਾਹ ਤੇ ਸਾਡੀ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਹੋਣੀ, ਪਰ ਤੇਰੀ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਜੇ ਕਹੇਂ ਤਾਂ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਅੰਮ੍ਰਿਤਸਰ ਦੀ ਸੈਰ ਹੀ ਸਹੀ।

ਖੁਸ਼ੀ

ਖੁਸ਼ੀ ਸਬੰਧੀ ਇਨਸਾਨ ਜਿਤਨਾ ਧੌਖੇ ਵਿਚ ਹੈ, ਉਤਨਾ ਹੋਰ ਕਿਤੇ ਘਟ ਹੀ ਹੋਣਾ ਹੈ। ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਗਲਤ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਨਸਾਨ ਨੂੰ ਬਾਵਜੂਦ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦੀ ਭਟਕਣਾ ਦੇ ਖੁਸ਼ੀ ਨਸੀਬ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਦੁਨੀਆਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ ਇਨਸਾਨ ਵਿਰਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਭਾਵੇਂ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪਰਛਾਵਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਅੱਖ ਨੂੰ ਧੋਖਾ ਦੇਣ ਵਾਸਤੇ ਚਾਰ-ਚੁਫੇਰੇ ਵਿਆਪ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਅਸੀਂ ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਉਸ ਨੂੰ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ ਜੋ ਅਮੀਰ ਹੋਵੇ। ਐਸਾ ਸਮਝਣ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਉਸ ਆਦਮੀ ਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਾਲਤ ਤੋਂ, ਉਸ ਦੇ ਦਿਲ ਦੀ ਹਾਲਤ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਂਦੇ ਹਾਂ। ਜੋ ਸਖਸ਼ ਅੱਛੀ ਪੋਸ਼ਾਕ ਪਹਿਨੀ, ਵਧੀਆ ਮੋਟਰਕਾਰ ਵਿਚ ਸਾਡੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਜਾਵੇ, ਅਸੀਂ ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਖੁਸ਼ੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਖਿਆਲ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਕਿ ਮੁਮਕਿਨ ਹੈ ਉਹ ਡਾਕਟਰ ਵੱਲ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ, ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਵਕੀਲ ਪਾਸ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਸਮੇਂ ਤੇ ਪੁੱਜਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੋਵੇ। ਅਸੀਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਾਲਤ ਤੋਂ ਉਸ ਦੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਲਗਾਂਦੇ ਹਾਂ ਅਤੇ ਜਿਸ ਦੀ ਜ਼ਾਹਿਰਾ ਹਾਲਤ ਚੰਗੀ ਨਜ਼ਰ ਆਵੇ, ਉਸ ਨੂੰ ਸੱਚੀ ਮੁਚੀ ਸੁਖੀ ਸਮਝਦੇ ਹਾਂ।

ਸਾਰੀ ਦੁਨੀਆਂ ਏਸੇ ਹੀ ਗਲਤ-ਫਹਿਮੀ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਦੇਖਦੀ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਡਾਢਾ ਸੁਖੀ ਸਮਝਦੀ ਹੈ ਅਤੇ ਏਸੇ ਕਸਵੱਟੀ ਅਨੁਸਾਰ ਹਰ ਆਦਮੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਉਸ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਚੰਗੇ ਹੋ ਜਾਣ ਤਾਂ ਉਹ ਬੜਾ ਸੁਖੀ ਹੋ ਜਾਵੇਗਾ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣੀ ਬਾਹਰ ਦੀ ਹਾਲਤ ਸੁਧਾਰਨ ਵਲ ਲਗਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਆਦਮੀ ਖੁਦ ਅਮੀਰ ਨਹੀਂ ਪਰ ਅਮੀਰੀ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਸਮਝਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਜਤਨਾਂ ਦਾ ਰੁਖ ਅਮੀਰ ਬਣਨ ਵਲ ਲਗਾਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਹ ਦੇਖਣਾ

ਬੜਾ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਅਮੀਰ ਦਿਸਦੇ ਹਨ, ਆਇਆ ਉਹ ਸੱਚੇ ਅਰਥਾਂ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਹਨ ਵੀ ਕਿ ਨਹੀਂ? ਅਤੇ ਜੇ ਉਸ ਦੀ ਪੁਛ-ਪੜਤਾਲ ਦਾ ਨਤੀਜਾ 'ਨਹੀਂ' ਨਿਕਲੇ ਤਾਂ ਉਸ ਨੂੰ 'ਅਮੀਰ' ਬਣਨ ਦੀ ਬਜਾਏ ਆਪਣਾ ਸਮਾਂ 'ਖੁਸ਼ੀ' ਜਾਂ ਸੁਖੀ ਬਣਨ ਵਲ ਲਗਾਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ।

ਆਮ ਤੌਰ ਤੇ ਮੇਰੇ ਮਿੱਤਰ, ਦੋਸਤ, ਰਿਸ਼ਤੇਦਾਰ ਅਮੀਰ ਹਨ ਅਤੇ ਮੈਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਜ਼ਿੰਦਗੀ ਨੂੰ ਗੌਰ ਨਾਲ ਦੇਖਣ ਮਗਰੋਂ ਇਸ ਨਤੀਜੇ ਤੇ ਪੁੱਜਿਆ ਹਾਂ ਕਿ ਅਮੀਰੀ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਇਕੋ ਚੀਜ਼ ਦੇ ਨਾਮ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਇਹ ਬਿਲਕੁਲ ਦੋ ਵੱਖ-ਵੱਖਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਹਨ ਅਤੇ ਜੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੋਹਾਂ ਨੂੰ ਇਕ ਚੀਜ਼ ਸਮਝਦਾ ਹੈ ਉਹ ਡਾਢੇ ਭੁਲੇਖੇ ਵਿਚ ਹੈ।

ਇਹ ਤੇ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਤੇ ਕਿਤੇ ਕੋਈ ਖੁਸ਼ ਆਦਮੀ ਅਮੀਰ ਵੀ ਹੋਵੇ, ਪਰ ਖੁਸ਼ੀ ਵਾਸਤੇ ਅਮੀਰੀ ਦੀ ਸ਼ਰਤ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ। ਸੋਚਣ ਨਾਲ ਪਤਾ ਲਗੇਗਾ ਕਿ 'ਖੁਸ਼ੀ' ਇਕ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਹੈ, ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਦਸ਼ਾ ਜਾਂ ਸੋਚਣੀ ਹੈ, ਜੋ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਉਤੇ ਨਿਰਭਰ ਨਹੀਂ। ਗਰੀਬ ਉਤੇ ਵੀ ਇਹ ਸੋਚਣੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਅਮੀਰ ਤੇ ਵੀ ਆ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਲਾਹੌਰ ਦਿੱਲੀ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਕੋਲੋਂ ਲੰਘ ਰਿਹਾ ਸੀ, ਚੌਰਸਤੇ ਉਤੇ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਹੱਥ ਦੇ ਕੇ ਸੜਕ ਬੰਦ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਟਰੈਫਿਕ ਰੁਕੀ ਪਈ ਸੀ। ਇਕ ਗੰਦਗੀ ਦੇ ਗੱਡੇ ਉਤੇ ਇਕ ਮੁੰਡਾ ਬੈਠਾ ਸੀ, ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੜਕ ਬੰਦ ਹੋਣ ਦਾ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਟਾਂਗੇ, ਗੱਡੀਆਂ ਮੋਟਰਾਂ ਦੇ ਖੜ੍ਹੇ ਹੋਣ ਦਾ ਉਕਾ ਖਿਆਲ ਨਹੀਂ ਸੀ ਅਤੇ ਆਪਣੀ ਧੁਨੀ ਵਿਚ ਮਸਤ ਉੱਚੀ ਉੱਚੀ ਗਾ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਉਸ ਮੁੰਡੇ ਦੇ ਬੇਫਿਕਰ ਮਨ ਤੋਂ ਨਿਕਲੀ ਆਵਾਜ਼ ਆਲੇ-ਦੁਆਲੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਵੰਡ ਰਹੀ ਸੀ। ਮੋਟਰ ਵਿਚ ਬੈਠਿਆਂ ਅਮੀਰਾਂ ਅਤੇ ਇਸ ਮੁੰਡੇ (ਸੋਚਣੀ) ਦੇ ਮਨ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਖੁਸ਼ੀ ਦੇ ਲਿਹਾਜ਼ ਨਾਲ ਦਿਨ ਰਾਤ ਦਾ ਫ਼ਰਕ ਸੀ।

ਅਗਰ ਇਨਸਾਨ ਕੋਲੋਂ ਸਾਫ-ਸਾਫ ਪੁਛਿਆ ਜਾਵੇ ਕਿ ਤੂੰ ਅਮੀਰੀ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈਂ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ? ਤਾਂ ਉਹ ਜ਼ਰੂਰ ਆਖੇਗਾ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ; ਪਰ ਉਸ ਨੂੰ ਬਚਪਨ ਤੋਂ ਹੀ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਅਮੀਰੀ ਵਿਚ ਹੈ, ਇਸ ਵਾਸਤੇ ਉਹ

ਸਾਰੀ ਉਮਰ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਅਮੀਰੀ ਵਿਚ ਭਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਕਿਉਂਕਿ ਖੁਸ਼ੀ ਤੇ ਅਮੀਰੀ ਦਾ ਆਪਸ ਵਿਚ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ, ਆਖਰ ਨਿਰਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

ਜੋ ਅਮੀਰ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਅਤੇ ਜੋ ਗਰੀਬ ਹਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਵੀ ਸੱਚੀ ਤੇ ਨਿਰੋਲ ਖੁਸ਼ੀ ਦੀ ਭਾਲ ਕਰਨੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਬਾਹਰ ਦੇ ਹਾਲਾਤ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ, ਸਗੋਂ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਨਸਾਨ ਦੇ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰੋਂ ਉਪਜੀ ਹੈ।

ਵਡੇ ਵਡੇ ਜੋ ਦੀਸਹਿ ਲੋਗ॥

ਤਿਨ ਕਉ ਬਿਆਪੈ ਚਿੰਤਾ ਰੋਗ॥ ਪੰਨਾ - 188

ਖੁਸ਼ ਰਹਿਣਾ ਆਤਮਾ ਦਾ ਜਮਾਂਦਰੂ ਸੁਭਾਅ ਹੈ। ਜਿਵੇਂ ਪਾਣੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਸੁਭਾਅ ਵਿਚ ਸੀਤਲ ਹੈ ਪਰ ਜੇ ਇਸ ਨੂੰ ਧੁੱਪ ਜਾਂ ਅੱਗ ਤੇ ਰੱਖ ਛੱਡੀਏ ਤਾਂ ਗਰਮ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਇਨਸਾਨ ਦੀ ਆਤਮਾ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਰੂਪ ਵਿਚ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੈ, ਸੀਤਲ ਤੇ ਖੁਸ਼ ਹੈ ਪਰ ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ, ਡਰ, ਤੁਅੱਸਬ ਤੇ ਅਗਿਆਨਤਾ ਦੀ ਅੱਗ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਸਰੂਪ ਦੇ ਉਲਟ ਦੁਖੀ, ਪਰੇਸ਼ਾਨ ਤੇ ਅਸੰਤੁਸ਼ਟ ਬਣਾ ਦੇਂਦੀ ਹੈ। ਗਰਮ ਪਾਣੀ ਨੂੰ ਜਦ ਅੱਗ ਤੋਂ ਪਰ੍ਹੇ ਕਰਕੇ ਕੁਝ ਚਿਰ ਲਈ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਤਦ ਉਹ ਖੁਦ-ਬ-ਖੁਦ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਅਨੁਸਾਰ ਠੰਡਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਜਦ ਫਿਕਰ, ਚਿੰਤਾ, ਡਰ, ਤੁਅੱਸਬ ਆਦਿ ਤੋਂ ਨਖੇੜ ਕੇ ਕੁਝ ਮੌਕਾ ਆਪਣੇ ਆਪ ਵਿਚ ਠਹਿਰਣ ਦਾ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਇਹ ਵੀ ਆਪਣੇ ਅਸਲ ਸੁਭਾਉ ਅਨੁਸਾਰ ਸੀਤਲ ਤੇ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਮਜ਼੍ਹਬ ਦੀ ਖੋਜ ਨੇ ਇਨਸਾਨ ਵਾਸਤੇ ਐਸੇ ਤਰੀਕੇ ਤੇ ਗੁਰ ਲੱਭੇ ਹਨ, ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਨਾਲ ਇਨਸਾਨ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ ਬਾਹਰ ਦੇ ਬੁਰੇ ਅਸਰਾਂ ਤੋਂ ਅਲਹਿਦਾ ਰੱਖ ਕੇ ਆਪਣੀ ਅੰਦਰਲੀ ਖੁਸ਼ੀ ਨੂੰ ਸਦਾ ਮਾਣ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਤਰੀਕਿਆਂ ਦਾ ਸਰਦਾਰ ਤਰੀਕਾ ਸਿਮਰਨ ਅਭਿਆਸ ਹੈ, ਜਿਸ ਦੁਆਲੇ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਨੂੰ, ਬਾਹਰ ਮੁਖੀ ਇੰਦਰਿਆਂ ਤੋਂ ਮੋੜ ਕੇ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਨਾਲ ਅਭੇਦ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਲੈਅਬੱਧ ਸਾਹ ਅਤੇ ਧਿਆਨ (ਅਲਟਰਨੇਟਿਵ ਸਿਸਟਮ ਆਫ ਮੈਡੀਸਨ ਦੁਆਰਾ ਇਲਾਜ)

ਰਸ਼ੀਆ ਦੇ ਮਹਾਨ ਵਿਗਿਆਨਕਾਂ ਨੇ ਵਿਗਿਆਨਕ ਖੋਜ ਕਰਕੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗਾਇਆ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਡੇ ਪਾਚਨ ਤੰਤਰ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਇਹ ਕਹਿੰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮੈਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਹੀਂ ਹੈ ਤਾਂ ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਉਸ ਨੂੰ ਭੁੱਖ ਨਾ ਲਗਣਾ ਉਸ ਦਾ ਬਾਹਰੀ ਚਿੰਨ੍ਹ ਹੈ। ਉਤੇਜਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੇ ਕਾਰਨ ਢਿੱਡ ਦੀਆਂ ਆਂਤੜੀਆਂ ਵਿਚੋਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਾਤਰਾ ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਦੇ ਅਮਲੀ ਸੱਤਰ ਨੂੰ ਵਧਾ ਦਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਖੂਨ ਦੀ ਸ਼ੁਧੀ ਲਈ ਖੂਨ ਵਿਚ 80% ਕਸ਼ਾਹ ਤਤੁ ਅਤੇ 20% ਅਮਲੀਅ ਤਤੁ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹਨ। ਜੇ ਕਸ਼ਾਹੀ ਅਤੇ ਅਮਲੀ ਦੋਵੇਂ ਤਤੁ ਆਪਣੀ ਨਿਸ਼ਚਿਤ ਮਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵੱਧ ਜਾਣ ਤਾਂ ਖੂਨ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਖੂਨ ਦੂਸ਼ਿਤ ਹੋਣ ਦਾ ਕਾਰਨ ਚਿੰਤਾ, ਡਰ ਅਤੇ ਉਤੇਜਿਤ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਹਨ।

ਇਸ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਫਾਸਟ ਫੂਡ, ਪੈਕਡ ਭੋਜਨ, ਜ਼ਿਆਦਾ ਮਸਾਲੇਦਾਰ ਭੋਜਨ ਜਾਂ ਸਿਰਫ ਜੀਭ ਦੇ ਸਵਾਦ ਲਈ ਖਾਂਦੇ ਹਾਂ ਤਾਂ ਵੀ ਖੂਨ ਵਿਚ ਅਮਲੀ ਤਤੁ ਦੀ ਮਾਤਰਾ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਜਿਸਦਾ ਪਰਿਣਾਮ ਸਾਨੂੰ ਐਸਿਡਿਟੀ ਅਤੇ ਗੈਸ ਦੇ ਰੂਪ ਵਿਚ ਭੋਗਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ।

ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਸਾਡੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਵਿਅਕਤ ਕਰਨ ਦੇ ਸਾਧਨ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਅਸੀਂ ਉਧਰ ਤੋਂ ਉਧਰ ਦੌੜਨ ਦਾ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਭਾਸ਼ਣ ਦੇਣਾ ਅਤੇ ਚਿਹਰੇ ਦੇ ਹਾਵ-ਭਾਵ ਇਨ੍ਹਾਂ ਮਾਸ-ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਪ੍ਰਗਟ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਜੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਨੂੰ ਛੁਪਾਉਣਾ ਚਾਹੀਏ ਤਾਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਸਾਨੂੰ ਛੁਪਣ ਨਹੀਂ ਦੇਣਗੀਆਂ। ਉਹ ਮਨ ਦੀ ਸਚਾਈ ਨੂੰ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਦੀਆਂ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ।

ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲਾ ਨਿਰੰਤਰ ਤਨਾਵ ਸਾਡੀਆਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦਾ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਗਾੜਨ ਲਈ ਉਤਰਦਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਸਿਰ ਦਰਦ, ਗਲੇ ਅਤੇ ਛਾਤੀ ਦੀ ਐਂਫਨ, ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰੋਗ, ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਅਸਥਮਾ ਅਤੇ ਗਠੀਆ ਵਰਗੇ ਰੋਗ ਲਗਾਤਾਰ ਮਨ ਵਿਚ ਰਹਿਣ ਵਾਲੇ ਤਨਾਵ ਤੋਂ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਇਕ ਇਹੋ ਜਿਹਾ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੀਆਂ ਰਕਤ ਵਾਹਨੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦੀਵਾਰਾਂ ਵਿਚ ਖੂਨ ਦਾ ਦਬਾਅ ਪੈਣ ਨਾਲ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡੇ ਦਿਲ ਦਾ ਕੰਮ ਇਸ ਦਬਾਅ ਨੂੰ ਰੋਕਣਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਦਿਲ ਦੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਰੁਕਾਵਟ ਪੈਦਾ ਕਰਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ

ਕਾਰਡੀਯੋਵੈਸਕੁਲਰ ਸਮੱਸਿਆ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਮਨੋਵਿਗਿਆਨਕ ਕਾਰਨ ਜਿਵੇਂ ਡਰ, ਗੁੱਸਾ, ਚਿੰਤਾ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਰਕਤਵਾਹਨੀਆਂ ਵਿਚ ਸੁਕੜਨ ਪੈਦਾ ਕਰਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਕਾਰਨ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅੰਦਰ ਵਹਿਣ ਵਾਲਾ ਰਕਤ ਦਾ ਦਬਾਅ ਵਧ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਦਾ ਰੋਗ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਨਾਵ ਵਿਚ ਰਕਤਵਾਹਨੀਆਂ ਕਠੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਸ ਤੋਂ ਆਰਟੀਰਿਯੋਕਲੋਰੋਸਿਸ ਨਾਂ ਦਾ ਰੋਗ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਚਿੰਤਾ ਅਤੇ ਤਨਾਵ ਨਾਲ ਸਾਡੀਆਂ ਰਕਤਵਾਹਨੀਆਂ ਦੀ ਚੌੜਾਈ ਘਟ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਸਾਨੂੰ ਖੂਨ ਵਿਚ ਘੱਟ ਆਕਸੀਜਨ ਮਿਲਦੀ ਹੈ। ਆਕਸੀਜਨ ਦੀ ਕਮੀ ਹੋਣ ਨਾਲ ਕੋਰੋਨਰੀ ਰਕਤਵਾਹਨੀਆਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਸ ਤੋਂ ਹਾਰਟ ਅਟੈਕ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਮਨ ਦਾ ਸਾਡੇ ਕਰਮਾਂ ਤੇ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਤੇ ਅਤੇ ਆਦਤਾਂ ਤੇ ਗਹਿਰਾ ਪ੍ਰਭਾਵ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡਾ ਮਨ ਸਵੱਸਥ ਹੈ ਤਾਂ ਸੁਭਾਵਿਕ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਸਾਨੂੰ ਸਹੀ ਰਸਤੇ ਤੇ ਲੈ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਸੇ ਮਨ ਖਾਣ-ਪੀਣ ਮੌਜ ਮਸਤੀ ਅਤੇ ਆਪਣਾ ਸਵਾਰਥ ਸਿਧੀ ਵਿਚ ਲਗਾ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਵਲੋਂ ਗਲਤ ਕੰਮ ਹੋਣ ਲਗਦੇ ਹਨ ਤੇ ਅਸੀਂ ਸਰੀਰਕ ਅਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦਾ ਘਰ ਬਣ ਜਾਂਦੇ ਹਾਂ।

ਮਨ ਦੀ ਇਹ ਅਵਸਥਾ ਸਾਨੂੰ ਸਾਈਕੋਸੋਮੈਟਿਕ ਰੋਗਾਂ ਨਾਲ ਘੇਰ ਲੈਂਦੀ ਹੈ। ਸਾਈਕੋਸੋਮੈਟਿਕ ਉਹ ਰੋਗ ਹੈ ਜਿਹੜੀ ਮਨ ਦੇ ਬਿਮਾਰ ਹੋਣ ਨਾਲ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਵੀ ਰੋਗੀ ਕਰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਹਾਈਪੋਥੈਲੇਮਸ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਦਾ ਮੁੱਖ ਅੰਗ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਉਪਰ ਰਾਜ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਵੀ ਸਾਡੇ ਦਿਮਾਗ ਵਿਚ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਉਠਦੀਆਂ ਹਨ ਉਦੋਂ ਇਹ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਸੋਰਿਬਲ ਕੋਰਟੈਕਸ ਨਾਲ ਟਕਰਾਉਂਦੀਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਹਾਈਪੋਥੈਲੇਮਸ ਨੂੰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਤੀਬਰ ਭਾਵਨਾਵਾਂ ਦੀ ਸੂਚਨਾ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਦੋਂ ਇਹ ਸਰੀਰ ਦਾ ਰਾਜਾ ਕੁਝ ਰਸਾਇਣ ਛੱਡਦਾ ਹੈ ਜਿਹੜਾ ਆਟੋਨੋਮਿਕ ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਨੂੰ ਸੰਦੇਸ਼ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੇ ਪਰਿਵਰਤਨ ਦੀ ਇਹ ਆਟੋਮੈਟਿਕ ਪ੍ਰਕ੍ਰਿਆ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਅਚਾਨਕ ਭੈ ਭੀਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਹਾਈਪੋਥੈਲੇਮਸ ਦੇ ਜ਼ਰੀਏ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਤੇਜ਼ ਹੋਣ ਦਾ ਆਦੇਸ਼ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ ਵਧ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜੇ ਲਗਾਤਾਰ ਤੇ ਲੰਬੇ ਸਮੇਂ ਤਕ ਸਾਡੇ ਵਿਚਾਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਰਹਿਣ ਤਾਂ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਗ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਸਾਡਾ ਰਕਸ਼ਾ ਤੰਤਰ

ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਕੇ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਨਾਲ ਲੜਨ ਦੀ ਸ਼ਕਤੀ ਖੋ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨੁੱਖ ਏਡਜ਼ ਵਰਗੇ ਰੋਗ ਦਾ ਸ਼ਿਕਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਏਡਜ਼ ਕੋਈ ਰੋਗ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਇਹ ਕਮਜ਼ੋਰ ਮਨ ਦੇ ਕਾਰਨ ਸਾਡਾ ਰਕਸ਼ਾ ਤੰਤਰ ਕਮਜ਼ੋਰ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਇਲਾਜ ਕਿਵੇਂ ਕਰੋ -

ਧਿਆਨ

ਧਿਆਨ ਮਨ ਦੀ ਇਕ ਅਵਸਥਾ ਹੈ। ਇਹ ਕੋਈ ਵਿਧੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਮਨ ਦੀ ਇਸ ਅਵਸਥਾ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ ਦੀਆਂ ਕਈ ਵਿਧੀਆਂ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਯੋਗਾ ਸਭ ਤੋਂ ਵਧੀਆ ਤਕਨੀਕ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਆਪਣੀਆਂ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਆਰਾਮ ਦੇ ਸਕਦੇ ਹਾਂ। ਸ਼ਵ-ਆਸਨ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੇ ਹਰ ਇਕ ਅੰਗ ਅਤੇ ਮਾਸ ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਦੀ ਅਵਸਥਾ ਵਿਚ ਲਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਬਾਅਦ ਵਿਚ ਸਾਡਾ ਸਾਹ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਤਦ ਜਾ ਕੇ ਸਾਡੇ ਮਨ ਵਿਚ ਉਠਣ ਵਾਲੇ ਵਿਚਾਰਾਂ ਦੀਆਂ ਤਰੰਗਾਂ ਵੀ ਸ਼ਾਂਤ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਊਰਜਾ ਹੁਣ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੀ ਇਕੱਠੀ ਰਹਿੰਦੀ ਹੈ।

ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੁਝ ਐਨਰਜੀ ਸਟੋਰ ਹਾਊਸ ਹੈ। ਇਹ ਐਨਰਜੀ ਉਥੇ ਸਟੋਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ ਪੈਟੈਂਸ਼ਲ ਐਨਰਜੀ ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਸਾਨੂੰ ਕੋਈ ਕੰਮ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਉਦੋਂ ਇਹੋ ਪੈਟੈਂਸ਼ਲ ਐਨਰਜੀ ਕਾਈਨੈਟਿਕ ਐਨਰਜੀ ਵਿਚ ਬਦਲ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸੀ ਨੂੰ ਵਿਗਿਆਨ ਵਿਚ ਊਰਜਾ ਦਾ ਰੁਪਾਂਤਰਣ ਕਹਿੰਦੇ ਹਾਂ।

ਵਿਗਿਆਨਕ ਰੂਪ ਤੋਂ ਇਹ ਸਿੱਧ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਕਿ 80% ਸਾਡੀ ਊਰਜਾ ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਰਸਤੇ ਬਾਹਰ ਖਰਚ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਆਦਮੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਜ਼ਿਆਦਾ ਚੰਚਲ ਹੋਣਗੀਆਂ ਓਨੀਂ ਹੀ ਊਰਜਾ ਉਹ ਖਰਚ ਕਰ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਅਤੇ ਮਨ ਨੂੰ ਉਦੋਂ ਤਕ ਵਿਸ਼ਰਾਮ ਨਹੀਂ ਦੇ ਸਕਦਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਦਿਮਾਗ ਉਤੇਜਿਤ ਮਾਸ-ਪੇਸ਼ੀਆਂ ਅਤੇ ਸਕਿੰਨ ਗਲੈਂਡ ਤੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਹਾਰਮੋਨਜ਼ ਤੋਂ ਪ੍ਰਭਾਵਿਤ ਰਹੇਗਾ।

ਇਸ ਕਾਰਨ ਉਚਿਤ ਵਿਅਯਾਮ, ਆਸਨ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਈ ਤਕਨੀਕਾਂ ਦਾ ਵਿਕਾਸ ਹੋਇਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਹੋਣ ਵਾਲੀਆਂ ਹਲਚਲਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਅਤੇ ਧੀਮਾ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਨ ਵਿਚ ਉਠਣ ਵਾਲੀਆਂ ਚੰਚਲਤਾ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ ਕਿਉਂਕਿ ਲਗਾਤਾਰ ਫਾਲਤੂ ਚਿੰਤਨ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਡਾ ਈਗੋ (ਹਉਮੈ) ਹੋਰ ਮਜ਼ਬੂਤ ਬਣਦਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਜਦੋਂ ਕਿ ਈਗੋ (ਹਉਮੈ) ਅਤੇ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਇਕ ਨਦੀ ਦੇ ਦੋ ਕਿਨਾਰੇ ਹਨ ਜੇ ਈਗੋ ਰਹੇਗਾ ਤਾਂ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਸਾਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ

ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਲੋਗ ਈਗੋ ਨੂੰ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦਾ ਨਤੀਜਾ ਇਹ ਨਿਕਲਦਾ ਹੈ ਕਿ ਮਨੁੱਖ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਆਦੀ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਾਡਾ ਸਰੀਰ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੀਲੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ। ਉਦੋਂ ਸਾਡੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਰਕਸ਼ਾ ਤੰਤਰ - ਅਮਿਊਨ ਸਿਸਟਮ ਅਤੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨਸ਼ੀਲੇ ਤਤਵਾਂ ਵਿਚ ਯੁੱਧ ਚਲਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫਿਰ ਸਾਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਂਤੀ ਅਤੇ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋਵੇਗੀ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਖੁਦ ਦੇ ਰਿਸਰਚ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਇਹ ਅਨੁਭਵ ਕੀਤਾ ਕਿ ਧਿਆਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਆਪ ਆਪਣੇ ਪਾਚਨ ਤੰਤਰ, ਦਿਲ ਦੀ ਧੜਕਣ, ਸਰੀਰ ਦਾ ਤਾਪਮਾਨ, ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਸਰੀਰ ਦਾ ਦਰਦ ਵੀ ਘੱਟ ਕੀਤਾ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਅਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਨਾਲ ਮਨ ਨੂੰ ਸ਼ਾਂਤ ਕਰਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਅੰਤਰ ਹੈ। ਧਿਆਨ ਵਿਚ ਤਿਆਗ ਅਤੇ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਲੋੜ ਹੁੰਦੀ ਹੈ ਜਦੋਂ ਕਿ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਦੁਆਰਾ ਕੁਝ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਧਿਆਨ ਇਕ ਵਿਗਿਆਨਕ ਤਰੀਕਾ ਹੈ ਜਿਸ ਵਿਚ ਅਸੀਂ ਦਿਬਯ ਸ਼ਬਦ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਨ ਦੀ ਭੂਮੀ ਵਿਚ ਬੀਜਦੇ ਹਾਂ। ਫਿਰ ਅਭਿਆਸ ਦੀ ਖਾਦ ਦੁਆਰਾ ਸਿੰਚਾਈ ਕਰਦੇ ਹਾਂ। ਉਦੋਂ ਜਾ ਕੇ ਇਹ ਦਿਬਯ ਅਤੇ ਪਵਿੱਤਰ ਧੁਨੀ ਸਾਡੇ ਇਹ sixth sense ਨੂੰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਇਹ sixth sense ਹੀ ਸਾਡਾ ਸੱਚਾ ਖਜ਼ਾਨਾ ਹੈ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਹਰ ਪਲ ਸਹੀ ਰਾਹ ਤੇ ਜਾਣ ਲਈ ਰਾਹ ਦਿਖਾਉਂਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸੀਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੱਚ ਨੂੰ ਜਾਣ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਤਦ ਦੁੱਖ ਵੀ ਸਾਨੂੰ ਸਦਾ ਲਈ ਛੱਡ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਹੁਣ ਤੁਹਾਡਾ ਹਰ ਕਰਮ ਆਪਣੀ ਇੱਛਾ ਤੋਂ ਨਹੀਂ ਹੋ ਰਿਹਾ ਬਲਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਇੱਛਾ ਨਾਲ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਅਸੀਂ ਈਗੋ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਸਾਡਾ ਮਨ ਵੀ ਹੁਣ ਪੋਜ਼ਿਟਿਵ ਅਤੇ ਨੈਗੇਟਿਵ ਵਿਚਾਰਾਂ ਤੋਂ ਰਹਿਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਹੀ ਸੱਚੀ ਅਧਿਆਤਮਕਤਾ ਹੈ।

ਅੱਜ ਡਾਕਟਰ ਦੀ ਸਹਿਮਤੀ ਦੇ ਨਾਲ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਨੂੰ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਮਿਲ ਚੁੱਕੀ ਹੈ। ਵਿਸ਼ਵ ਦੇ ਕਈ ਦੇਸ਼ਾਂ ਨੇ ਇਸ ਨੂੰ ਸਵੀਕਾਰ ਕਰ ਲਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਲਈ ਅੱਜ ਦੇ ਯੁੱਗ ਦੀ ਸਭ ਤੋਂ ਜ਼ਰੂਰੀ ਮੰਗ ਧਿਆਨ ਹੈ ਤਾਂ ਕਿ ਅਸੀਂ ਇਹੋ ਜਿਹੀ ਕਾਨੂੰਨੀ ਮਾਨਤਾ ਪਰਾਪਤ ਆਤਮ ਹੱਤਿਆ ਤੋਂ ਬਚ ਸਕੀਏ ਅਤੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਵਿਚ ਸ਼ਾਂਤੀ ਤੇ ਸੁੱਖ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਸਕੀਏ।

ਸਵਾਮੀ ਯੋਗ ਅਨੰਦ
ਯੋਗਾ ਕਾਊਂਸਲਰ ਐਂਡ ਨੈਚਰੋਪੈਥ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ
ਫੋਨ. - 98151-45307

ਚਉਥੈ ਪਹਰਿ ਸਬਾਹ ਕੈ

ਸੁਰਤਿਆ ਉਪਜੈ ਚਾਉ

(ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦੀ ਸਮਾਪਤੀ ਉਪਰੰਤ ਕੀਤੇ ਬਚਨ)

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ
ਬਾਨੀ ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ।

ਹੁਕਮਨਾਮਾ

ਸੋਰਠਿ ਮਹਲਾ ੫॥
 ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਓ ਵਡਭਾਗੀ ਮਨਹਿ ਭਇਆ ਪਰਗਾਸਾ॥
 ਕੋਇ ਨ ਪਹੁਚਨਹਾਰਾ ਦੂਜਾ ਅਪੁਨੇ ਸਾਹਿਬ ਕਾ ਭਰਵਾਸਾ॥੧॥
 ਅਪੁਨੇ ਸਤਿਗੁਰ ਕੈ ਬਲਿਹਾਰੈ॥
 ਆਗੈ ਸੁਖੁ ਪਾਛੈ ਸੁਖ ਸਹਜਾ
 ਘਰਿ ਆਨੰਦੁ ਹਮਾਰੈ॥
 ਰਹਾਉ॥ ਅੰਤਰਜਾਮੀ ਕਰਣੈਹਾਰਾ
 ਸੋਈ ਖਸਮੁ ਹਮਾਰਾ॥
 ਨਿਰਭਉ ਭਏ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਲਾਗੇ ਇਕ
 ਰਾਮ ਨਾਮ ਆਧਾਰਾ॥੨॥
 ਸਫਲ ਦਰਸਨੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ
 ਪ੍ਰਭੁ ਹੈ ਭੀ ਹੋਵਨਹਾਰਾ॥
 ਕੰਠਿ ਲਗਾਇ ਅਪੁਨੇ ਜਨ ਰਾਖੇ
 ਅਪੁਨੀ ਪ੍ਰੀਤਿ ਪਿਆਰਾ॥੩॥
 ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਅਚਰਜ ਸੋਭਾ
 ਕਾਰਜੁ ਆਇਆ ਰਾਸੇ॥
 ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਭੇਟਿਓ
 ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਬਿਨਾਸੇ॥੪॥੫॥
 ਅੰਗ - 610

ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਜੀ!

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥
ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਦੇ ਸਦਕੇ ਸਾਰੀਆਂ ਸੰਗਤਾਂ ਨੇ ਯਤਨ ਕੀਤਾ, ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਜੀ ਨੇ ਆਪ ਨੂੰ ਹਰੀ ਜਸ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ।

ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਕਿ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣ, ਸਾਰਿਆਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਤਾਂ ਸਤਿਸੰਗ ਮਿਲਦਾ ਹੈ। ਛੋਟੇ ਭਾਗਾਂ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਮਿਲ ਜਾਂਦੀਆਂ ਨੇ ਪਰ ਕਈ ਚੀਜ਼ਾਂ ਐਸੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਨੇ ਜਿਸ ਦੇ ਵਿਚ ਆਦਮੀ ਦੇ ਬਹੁਤ ਵੱਡੇ ਭਾਗ ਹੋਣੇ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੁੰਦੇ ਨੇ। ਪੂਰੇ ਪੁੰਨ ਕਰਮ ਕਰੇ ਹੋਣ, ਫੇਰ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਭੇਟ ਹੋ ਜਾਇਆ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਗੁਰੂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇ, ਸੁਣਦੇ ਸਾਰੇ ਨੇ ਲੇਕਿਨ ਜਿਹੜਾ ਭੇਟਣਾ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਉਹ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ। ਪੂਰੇ ਭਾਗ ਹੋਣ ਦੇ ਨਾਲ

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ

ਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮਿਲਾਪ ਹੋਇਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਨਾਲ ਪਿਆਰ ਜਾਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਦੇ ਬਚਨ ਸੁਣੇ। ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਤੱਤ ਬਚਨਾਂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਕੀਤੀ, ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਜੋ ਮਨ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹਨੇਰਾ ਪਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ, ਜੋ ਕਿਸੇ ਵੀ ਤਰੀਕੇ ਨਾਲ ਦੂਰ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ, ਨਾ ਲਾਈਟਾਂ ਨਾਲ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਜੇ ਸਉ ਚੰਦਾ ਉਗਵਹਿ ਸੂਰਜ
ਚੜਹਿ ਹਜਾਰ॥
ਏਤੇ ਚਾਨਣ ਹੋਇਆਂ ਗੁਰ ਬਿਨੁ
ਘੋਰ ਅੰਧਾਰ॥ ਅੰਗ - 463

ਗੁਰੂ ਤੋਂ ਬਗੈਰ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹਨੇਰਾ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਹ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਜੋ ਸਾਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੈ ਸੂਰਜ ਦਾ, ਚੰਦ ਦਾ, ਬਿਜਲੀਆਂ ਦਾ। ਇਹ ਹਨੇਰਾ ਹੀ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਅਸਲੀ ਚੀਜ਼ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੀ। ਜੋ ਸਾਰਿਆਂ ਨਾਲੋਂ ਉਤਮ ਚੀਜ਼ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਦਰਸ਼ਨ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ ਇਸ ਦੇ ਚਾਨਣ ਨਾਲ ਕਿਉਂਕਿ ਇਹ ਬਹੁਤ ਹਨੇਰਾ ਹੈ ਗਾੜ੍ਹਾ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਅੱਖਾਂ ਦੇ ਵਿਚ ਫਰਕ ਹੋਇਆ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਜੋ ਜੇ ਚਾਨ੍ਹਣਾ ਹੋਵੇ

ਤਾਂ ਦਿਸਦਾ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਨਾ ਹੋਵੇ, ਫੇਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਿਆ ਕਰਦਾ। ਜੋ ਪਸ਼ੂਆਂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਉਹ ਰਾਤ ਨੂੰ ਵੀ ਦੇਖ ਲੈਂਦੇ ਨੇ। ਬਿੱਲੀ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ, ਸ਼ੇਰ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਇਹ ਅੱਖ ਐਸੀ ਹੈ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਹਨੇਰੇ ਦਾ ਕੋਈ ਫਰਕ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ। ਪੂਰਾ ਹਨੇਰਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਨ ਵਾਂਗ ਦਿਸਦਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਕਈ ਅੱਖਾਂ ਐਸੀਆਂ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਉੱਲੂ ਦੀ ਅੱਖ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਨ੍ਹਣੇ ਵਿਚ ਬਿਲਕੁਲ ਨਜ਼ਰ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਜਦੋਂ ਬਿਲਕੁਲ ਹਨੇਰਾ ਘੁੱਪ ਹੋ ਜਾਏਗਾ ਤਾਂ ਇਸ ਨੂੰ ਚਾਨਣੇ ਵਰਗਾ ਨਜ਼ਰ ਆਏਗਾ।

ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਇਹ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਫਰਕ ਰੱਖਿਆ ਹੈ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਨੇ। ਕੋਈ ਐਸੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੀ ਹਨ ਜਿਹੜੀਆਂ ਹਰੇਕ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ, ਕਿਸੇ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਉਹ ਅੱਖ ਜਿਹੜੀ ਹੈ ਉਹ ਇਸ ਸਰੀਰ ਵਿਚ, ਨਾ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਨਾ ਉਹ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਥਾਂ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਮਨ ਦੀ ਅੱਖ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਕਹਿਣ ਵਾਸਤੇ ਅੱਖ ਹੈ ਲੇਕਿਨ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਾ ਹੈ ਉਸ ਦੇ ਵਿਚ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੇ ਉਹ ਮਿਲ ਜਾਵੇ, ਜੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੇ ਦੇਵੇ, ਗੁਰੂ ਪੂਰਾ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤੇ ਗੁਰੂ ਬਖਸ਼ ਦੇਵੇ ਤਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਦਾ ਮਤਲਬ ਹੈ ਕਿ ਪਹਿਲਾਂ ਮਨ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਸੀ। ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਹਨੇਰਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਹੈ ਉਨੀ ਦੇਰ ਤੱਕ ਕੋਈ ਵੀ ਸੁਖੀ ਨਹੀਂ ਹੈ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਅੰਦਰ -

ਅੰਧਕਾਰ ਸੁਖਿ ਕਬਹਿ ਨ ਸੋਈ ਹੈ॥

ਰਾਜਾ ਰੰਗੁ ਦੋਊ ਮਿਲਿ ਰੋਈ ਹੈ॥ ਅੰਗ - 325

ਰਾਜਾ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਗਰੀਬ ਵੀ ਰੋਂਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹਨੇਰਾ ਹੈ। ਸੋ ਮਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ, ਅੱਖਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਕੋਈ ਹੋਰ ਚੀਜ਼ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਪੂਰਾ ਗੁਰੂ ਮਿਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅੱਖ ਐਸੀ ਮਿਲਦੀ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਨਾਲ ਕੁਝ ਹੋਰ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਸਣ ਲੱਗ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਦੁੱਖਾਂ ਦਾ ਖਾਤਮਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦੁਖ ਆਦਮੀ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਨੇ।

ਗੁਰੂ ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਨੇ ਬਹੁਤ ਅਧਿਐਨ ਕਰਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਦੇਵਤਿਆਂ ਦਾ, ਰਾਜਿਆਂ ਦਾ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਦਾਨੀਆਂ ਦਾ, ਤਿਆਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਬਚਨ ਕਹਿ ਦਿੱਤਾ-

ਬਾਲੀ ਰੋਵੈ ਨਾਹਿ ਭਤਾਰੁ॥

ਨਾਨਕ ਦੁਖੀਆ ਸਭੁ ਸੰਸਾਰੁ॥ ਅੰਗ - 954

ਅੱਗੇ ਆਪ ਨੇ ਜੁਗਤ ਵੀ ਦੱਸ ਦਿੱਤੀ ਕਿ -

ਮਨੋ ਨਾਉ ਸੋਈ ਜਿਣਿ ਜਾਇ॥ ਅੰਗ - 954

ਜੇ ਕੋਈ ਨਾਮ ਦੇ ਉਤੇ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਲਿਆਏ ਤਾਂ ਉਹ ਜਿੱਤ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਅਉਰੀ ਕਰਮ ਨ ਲੇਖੈ ਲਾਇ॥ ਅੰਗ - 954

ਹੋਰ ਕਰਮ ਕਿਸੇ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ। ਸੋ ਇਹ ਜੋ ਬਚਨ ਹੈ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਦਾ ਅੱਜ ਜੋ ਆਇਆ ਹੈ ਬੜੀ ਛੋਟੀ ਜਿਹੀ ਤੁਕ ਹੈ।

ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਭੇਟਿਓ ਵਡਭਾਗੀ ਮਨਹਿ ਭਇਆ ਪਰਗਾਸਾ॥

ਅੰਗ - 610

ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਕੀ ਹੋ ਗਿਆ ਪ੍ਰਕਾਸ਼? ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਇਹ ਹੋਇਆ ਕਿ ਇਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪਰੀਪਰਨ ਨੇ, ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਥੇ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾ ਹੋਵੇ -

ਜਹ ਜਹ ਪੇਖਉ ਤਹ ਹਜੂਰਿ ਦੂਰਿ ਕਤਹੁ ਨ ਜਾਈ॥

ਰਵਿ ਰਹਿਆ ਸਰਬਤ੍ਰ ਮੈ ਮਨ ਸਦਾ ਧਿਆਈ॥

ਈਤ ਉਤ ਨਹੀ ਬੀਛੁੜੈ ਸੋ ਸੰਗੀ ਗਨੀਐ॥

ਬਿਨਸਿ ਜਾਇ ਜੋ ਨਿਮਖ ਮਹਿ ਸੋ ਅਲਪ ਸੁਖੁ ਭਨੀਐ॥

ਪ੍ਰਤਿਪਾਲੈ ਅਪਿਆਉ ਦੇਇ ਕਛੁ ਉਨ ਨ ਹੋਈ॥

ਸਾਸਿ ਸਾਸਿ ਸੰਮਾਲਤਾ ਮੇਰਾ ਪ੍ਰਭੁ ਸੋਈ॥ ਅੰਗ - 677

ਉਹ ਨਾਲ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਐਨਾ ਨਾਲ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਰਹਿੰਦਾ ਜਿੰਨਾ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਮਨ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਗਿਆ, ਗੁਰੂ ਨੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਸੁਰਮਾ ਨੇਤਰਾਂ ਵਿਚ ਪਾ ਦਿੱਤਾ -

ਗਿਆਨ ਅੰਜਨੁ ਗੁਰਿ ਦੀਆ ਅਗਿਆਨ ਅੰਧਿਰ ਬਿਨਾਸੁ॥

ਹਰਿ ਕਿਰਪਾ ਤੇ ਸੰਤ ਭੇਟਿਆ ਨਾਨਕ ਮਨਿ ਪਰਗਾਸੁ॥

ਅੰਗ - 293

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਦੀ ਕਿਰਪਾ ਹੋਈ, ਉਸ ਨੇ ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਮਿਲਾਪ ਕਰਾ ਦਿੱਤਾ। ਪੂਰੇ ਗੁਰੂ ਨੇ ਕਰਮ, ਉਪਾਸਨਾ, ਗਿਆਨ, ਵਿਗਿਆਨ, ਅੱਠ ਸਾਧਨ ਦੱਸ ਕੇ, ਚਾਰ ਅੰਦਰਲੇ ਤੇ ਚਾਰ ਸਾਧਨ ਬਾਹਰਲੇ, ਕਮਾਈ ਕਰਾ ਕੇ ਨੇਤਰ ਖੋਲ੍ਹ ਦਿੱਤਾ ਜਿਹੜਾ ਕਰੋੜਾਂ, ਅਰਬਾਂ, ਖਰਬਾਂ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਬੰਦ ਪਿਆ ਸੀ। ਕਿਸ ਥਾਂ ਦੇ ਉਤੇ ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੈ? ਉਸ ਦਾ ਵੀ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਈ ਥਾਵਾਂ ਤੇ ਜ਼ਿਕਰ ਕੀਤਾ ਹੈ ਕਿ ਜੋ ਉਹ ਨੇਤਰ ਹੈ ਉਹ ਹੈ ਆਦਮੀ ਦੇ ਅੰਦਰ ਹੀ ਹੈ ਪਰ ਉਸ ਦੇ ਸਾਹਮਣੇ ਜਿਵੇਂ ਬਹੁਤ ਮੋਟੇ ਪੜਦੇ ਹੁੰਦੇ, ਹਨ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਬੰਦ ਹੁੰਦੇ ਨੇ ਐਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਥੇ ਪਹੁੰਚ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ ਕੋਈ। ਉਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਜਦੋਂ ਤੱਕ ਨਹੀਂ ਖੁਲਦਾ ਉਦੋਂ ਤੱਕ ਉਹ ਨੇਤਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ -

ਨਉ ਦਰਵਾਜੇ ਕਾਇਆ ਕੋਟੁ ਹੈ ਦਸਵੈ ਗੁਪਤੁ ਰਖੀਜੈ॥

ਬਜਰ ਕਪਾਟ ਨ ਖੁਲਨੀ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਖੁਲੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਜੇ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਮਿਲ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਦਰਵਾਜ਼ੇ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਤੇ ਆਤਮਕ ਮੰਡਲ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ -

ਅਨਹਦ ਵਾਜੇ ਧੁਨਿ ਵਜਦੇ ਗੁਰ ਸਬਦਿ ਸੁਣੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਗੁਰੂ ਦਾ ਸ਼ਬਦ ਉਥੇ ਲਗਾਤਾਰੀ, ਹਰ ਵਕਤ ਸੁਣਦਾ ਹੈ ਜਾਂ ਇਸ ਜੀਵ ਨੇ ਮਾਤਾ ਦੇ ਗਰਭ ਵਿਚ ਸੁਣਿਆ ਸੀ ਤੇ ਜਾਂ ਫੇਰ ਜਦੋਂ ਇਹ ਦਰਵਾਜ਼ਾ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਇਸ ਨੂੰ ਸੁਣਾਈ ਦਿੰਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਸੁਣਾਈ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ। ਉਥੋਂ ਦੀਆਂ ਨਿਸ਼ਾਨੀਆਂ -

ਤਿਤੁ ਘਟ ਅੰਤਰਿ ਚਾਨਣਾ ਕਰਿ ਭਗਤਿ ਮਿਲੀਜੈ॥

ਅੰਗ - 954

ਤੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਜਦੋਂ ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਪ੍ਰਮੇਸ਼ਰ ਦੇ ਨਾਲ ਮਿਲਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਬੁੱਧੀ ਮੰਡਲ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੋ ਕੇ ਆਤਮਿਕ ਮੰਡਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰਕੇ, ਉਸ ਵੇਲੇ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਚਾਨਣਾ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਚਾਨਣਾ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਇਨ੍ਹਾਂ ਚਾਨਣਿਆਂ ਵਰਗਾ ਨਹੀਂ ਹੈ ਉਹ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਫੇਰ ਦਿਸਦਾ ਕੀ ਹੈ?

ਸਭ ਮਹਿ ਏਕੁ ਵਰਤਦਾ ਜਿਨਿ ਆਪੇ ਰਚਨ ਰਚਾਈ॥
ਅੰਗ - 954

ਹਰੇਕ ਦੇ ਅੰਦਰ ਉਹ ਬੈਠਾ ਦਿਸਦਾ ਹੈ।

ਸੋ ਅੰਤਰਿ ਸੋ ਬਾਹਰਿ ਅਨੰਤ॥
ਘਟਿ ਘਟਿ ਬਿਆਪਿ ਰਹਿਆ ਭਗਵੰਤ॥
ਧਰਨਿ ਮਾਹਿ ਆਕਾਸ ਪਇਆਲ॥
ਸਰਬ ਲੋਕ ਪੂਰਨ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ॥
ਬਨਿ ਤਿਨਿ ਪਰਬਤਿ ਹੈ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ॥
ਜੈਸੀ ਆਗਿਆ ਤੈਸਾ ਕਰਮ॥
ਪਉਣ ਪਾਣੀ ਬੈਸੰਤਰ ਮਾਹਿ॥
ਚਾਰਿ ਕੁੰਟ ਦਹ ਦਿਸੇ ਸਮਾਹਿ॥ ਅੰਗ - 294

ਬੈਸੰਤਰ ਵਿਚ ਵੀ ਨਜ਼ਰ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਭਗਤ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਦੇ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗ ਗਈ। ਖਬਰ ਹੋਈ ਤਾਂ ਨਾਮਦੇਵ ਜੀ ਘਰ ਆ ਗਏ। ਦੂਰੋਂ ਦੇਖਿਆ ਤਾਂ ਝਲਕਾਰਾ ਵੱਜਿਆ ਪੁਮੇਸ਼ਰ ਦਾ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ। ਨਿਹਚਾ ਸੀ ਕਿ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਵੀ ਆਪ ਹੈ ਤੇ ਦੇਖਦਾ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਲੋਕਾਂ ਨੂੰ ਘਰ ਨੂੰ ਅੱਗ ਲੱਗੀ ਦਿਸਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਇਹ ਦਿਸਦਾ ਹੈ ਕਿ ਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਕੁਝ, ਭੁੱਖ ਦੂਰ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਜਿੰਨਾ ਸਮਾਨ ਬਾਹਰ ਕੱਢਿਆ ਸੀ ਇਕੱਲੀ ਇਕੱਲੀ ਚੀਜ਼ ਦੇਈ ਜਾਂਦੇ ਨੇ ਜਿਵੇਂ ਅਸੀਂ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦੇ ਵਰਤਾਉਂਦੇ ਹਾਂ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਹੇ ਪ੍ਰਭੂ! ਆਹ ਵੀ ਖਾ ਲਓ, ਆਹ ਵੀ ਖਾ ਲਓ।”

ਕੋਈ ਚੀਜ਼ ਨਾ ਰਹਿਣ ਦਿੱਤੀ।

ਆਵਾਜ਼ ਆਈ, “ਨਾਮਦੇਵ! ਤੂੰ ਮੈਨੂੰ ਅੱਗ ਵਿਚ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹੈ?”

ਕਹਿੰਦੇ, “ਸੱਚੇ ਪਾਤਸ਼ਾਹ! ਅੱਗ ਤਾਂ ਹੈ ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਹੈ। ਜੇ ਤੂੰ ਇਸ ਦੇ ਵਿਚ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਨਾ ਅੱਗ ਦੇ ਵਿਚ ਸੇਕ ਹੈ, ਨਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੈ ਕੁਝ ਵੀ ਨਹੀਂ ਹੈ।”

ਜਿਸ ਵਿਚ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਹੀ ਨਹੀਂ ਉਹ ਵਜੂਦ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਜੇ ਸਾਡੇ ਵਿਚ ਪੁਮੇਸ਼ਰ ਨਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਸਾਡਾ ਵਜੂਦ ਤੇ ਨਾਉਂ ਕੁਝ ਨਾ ਹੋਵੇ।

ਕਹਿੰਦੇ, “ਤੇ ਤੂੰ ਤਾਂ ਹੈ ਹੀ ਹਰ ਥਾਂ ਤੇ, ਤੂੰ ਕਿਤੇ ਗਾਇਬ ਹੋ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਕੋਈ ਥਾਂ ਐਸਾ ਬਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਇਹ ਤੇਰੇ ਵੀ ਵਸ ਤੋਂ ਬਾਹਰਲੀ ਗੱਲ ਹੈ ਕਿ ਤੂੰ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਇਕ ਥਾਂ ਤੋਂ ਖਿੱਚ ਲੈਂਦੇ ਤੇ ਇਕ ਥਾਂ ਤੇ ਪ੍ਰਗਟ ਕਰ ਦਿੰਦੇ। ਤੂੰ ਪਰੀਪੂਰਨ ਹੈਂ, ਜਿਧਰ ਵੀ ਦੇਖਦਾ ਹਾਂ, ਓਧਰ ਹੀ ਤੂੰ ਹੈਂ, ਦੂਜਾ ਨਹੀਂ।”

ਗੁਰਹਿ ਦਿਖਾਇਓ ਲੋਇਨਾ॥
ਬੀਤਹਿ ਉਤਹਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ ਘਟਿ
ਤੂੰਹੀ ਤੂੰਹੀ ਮੋਹਿਨਾ॥ ਅੰਗ - 407

ਸੋ ਇਹ ਅੱਖ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਨੂੰ ਤੀਸਰਾ ਤਿਲ

ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਸ਼ਿਵ ਨੇਤਰ ਵੀ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ, ਬਿਅੰਨ ਅੱਖੜੀਆਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਨੇ -

ਨਾਨਕ ਸੇ ਅਖੜੀਆਂ ਬਿਅੰਨਿ ਜਿਨੀ ਡਿਸਦੇ ਮਾ ਪਿਰੀ॥
ਅੰਗ - 577

ਸੋ ਉਸ ਦੇ ਨਾਲ ਮਨ 'ਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਦੋਂ ਹਨੇਰਾ ਦੂਰ ਹੋਇਆ ਤਾਂ ਪਰਮ ਸੁਖ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਹੀ ਮਨੋਰਥ ਹੈ ਜੀਵਨ ਦਾ। ਨਾ ਪੈਸੇ ਕਮਾਉਣਾ ਤੇ ਨਾ ਕੋਈ ਵੱਡੇ ਅਹੁਦੇ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨਾ। ਇਹ ਤਾਂ ਹੁੰਦੇ ਹੀ ਰਹਿਣੇ ਨੇ ਇਸ ਤੋਂ ਹਟਾਇਆ ਨਹੀਂ ਗੁਰੂ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ। ਕਹਿੰਦੇ ਜੀਅ ਭਰਕੇ ਕਮਾਈ ਕਰੋ ਲੇਕਿਨ ਉਸ ਨੂੰ ਵਰਤਣ ਦੀ ਜਾਂਚ ਜਾਣੋ-

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਇ॥
ਦੇਵੈ ਦਿਲਾਵੈ ਰਜਾਵੈ ਖੁਦਾਇ॥
ਹੋਤਾ ਨ ਰਾਖੈ ਅਕੇਲਾ ਨ ਖਾਇ॥
ਤਹਕੀਕ ਦਿਲਦਾਨੀ ਵਹੀ ਭਿਸਤ ਜਾਇ॥

ਨਸੀਹਤਨਾਮਾ

ਥੋੜ੍ਹੇ ਦਿਨ ਪਹਿਲਾਂ ਆਪ ਦੇ ਨਗਰ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਕਿ ਬਹੁਤ ਭਿਆਨਕ ਕਿਸਮ ਦੇ ਹੜ੍ਹ ਆਏ ਨੇ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਉੱਤੇ ਇਹ ਭਾਣਾ ਵਰਤਿਆ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਕਾਸੇ ਜੋਗਾ ਨਹੀਂ ਛੱਡਿਆ। ਸਾਰੀ ਜਾਇਦਾਦ ਜਾਂਦੀ ਰਹੀ, ਘਰ ਢਹਿ ਗਏ, ਪਸ਼ੂ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਨੁਕਸਾਨ ਹੋ ਗਿਆ, ਘਰਾਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਬੜਾ ਸਮਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਸਾਰਾ ਰੁੜ੍ਹ ਗਿਆ, ਮੰਜੇ ਵੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਬਰਤਨ ਵੀ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਪਾਣੀ ਵਿਚ ਤੈਰ ਗਏ ਸਾਰੇ, ਵੱਡੇ ਵੱਡੇ ਕੜਾਹੇ ਵੀ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਰੁੜ੍ਹ ਗਏ, ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿਧਰ ਨੂੰ ਚਲੇ ਗਏ, ਮੁੜ ਕੇ ਲੱਭੇ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਮਕਾਨ ਗਿਰੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀਆਂ ਸ਼ਤੀਰੀਆਂ ਤੈਰ ਗਈਆਂ। ਬੜੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬਾਤ ਜੋ ਸੀ ਉਹ ਸੁਣਨ ਵਾਲੀ ਸੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਦਿਲ ਨੂੰ ਲਗਦੀ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਬੀਤਦੀ ਹੈ ਫੇਰ ਆਦਮੀ ਨੂੰ ਪਤਾ ਲਗਦਾ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਨਗਰ ਦੇ ਉੱਤੇ ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਕਿਰਪਾ ਕਰੀ, ਤੁਸੀਂ ਇਕੱਠੇ ਹੋਏ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਦਰਦ ਵੰਡਾਇਆ, ਆਪਣੀ ਕਮਾਈ ਦੇ ਵਿਚੋਂ ਹਿੱਸਾ ਵੰਡਿਆ। ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਇਹੀ ਅਸੂਲ ਹੈ -

ਦਮੜਾ ਤਿਸੀਕਾ ਜੋ ਖਰਚੈ ਅਰ ਖਾਇ॥

ਜੇ ਪਾਸ ਚਾਰ ਰੋਟੀਆਂ ਹੋਣ ਤੇ ਇਕ ਭੁੱਖਾ ਬੈਠਾ ਹੈ ਸਾਡੇ ਕੋਲ, ਉਸ ਨੂੰ ਇਕ ਰੋਟੀ ਦੇ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ, ਵੰਡ ਦੇਣੀ ਚਾਹੀਦੀ ਹੈ। ਸੋ ਜਦੋਂ ਇਹ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸੰਸਾਰ ਦੇ ਨਾਲ ਸਾਂਝ ਪੈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਗੈਰ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ -

ਬਿਸਰਿ ਗਈ ਸਭ ਤਾਤਿ ਪਰਾਈ॥
ਜਬ ਤੇ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਮੋਹਿ ਪਾਈ॥
ਨਾ ਕੋ ਬੈਰੀ ਨਹੀ ਬਿਗਾਨਾ

ਸਗਲ ਸੰਗਿ ਹਮ ਕਉ ਬਨਿ ਆਈ॥ ਅੰਗ - 1299
ਸਾਰਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ ਆਪਣਾ ਦਰਦ ਬਣ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 53 ਤੇ)

ਹਿਮਾਲੀਅਨ ਯੋਗੀ ਦਾ ਸੰਗ (Walking With Himalayan Master)

ਡਾ. ਜਸਟਿਨ ਓਬਰਾਇਨ
ਅਨੁਵਾਦਕ - ਡਾ. ਬੀਬੀ ਤੇਜਿੰਦਰ ਮਲਹੋਤਰਾ

ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ

ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਕੇਵਲ ਇਕ ਹਾਦਸਾ ਨਾ ਹੋ ਕੇ ਇਕ ਘਟਨਾ ਹੈ ਇਸ ਘਟਨਾ ਦਾ ਇਕ ਮਨੋਰਥ ਹੈ, ਮੰਤਵ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਜਨਮ ਕੋਈ ਉਦੇਸ਼, ਗੋਲ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹੈ, ਉਦੇਸ਼ ਹੈ, ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਨਾਲ ਮੇਲ ਉਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਵਿਚ ਲੀਨ ਹੋ ਕੇ ਜੀਵਨ ਜੀਉਣਾ ਤੇ ਸੰਸਾਰ ਤੋਂ ਉਪਰ ਰਹਿਣਾ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨਾ ਪਰ ਉਪਰ ਰਹਿ ਕੇ ਪਰ੍ਹੇ ਰਹਿ ਕੇ। ਹਰ ਇਕ ਮਨੁੱਖ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਉਸ ਕੋਲ ਉਹ ਸਾਰੇ ਸਾਧਨ, ਸਾਰੇ ਉਪਰਾਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਉਹ ਆਪਣੇ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਸਾਧਨ ਆਪਣੇ ਸ੍ਰੋਤ ਬੜੀ ਸੂਝ, ਬੂਝ ਤੇ ਬੜੀ ਸਮਝਦਾਰੀ ਨਾਲ ਵਰਤਣੇ ਚਾਹੀਦੇ ਹਨ।

ਆਧੁਨਿਕ ਸਿਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦੀ, ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਸਫਲ ਹੋਣ ਵਿਚ ਸਹਾਇਤਾ ਕਰਦੀ ਹੈ। ਅੱਜ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਸਾਨੂੰ ਆਪਣਾ ਆਪ ਜਾਨਣ ਵਿਚ ਸਹਾਈ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੀ। ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਉਚ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਵਿਚੋਂ ਵਿਸ਼ਵ ਵਿਦਿਆਲਿਆ ਤੋਂ ਕਾਮਯਾਬ ਹੋ ਕੇ ਚੰਗੇ ਨੰਬਰ ਲੈ ਕੇ ਪਾਸ ਹੁੰਦੇ ਹਾਂ, ਬਾਹਰ ਨਿਕਲਦੇ ਹਾਂ ਸਾਨੂੰ ਮਹਿਸੂਸ ਹੁੰਦਾ ਹੈ, ਸਾਡਾ ਅੰਦਰ ਖਾਲੀ ਹੈ, ਕੋਈ ਸੰਤੁਸ਼ਟੀ ਨਹੀਂ। ਜੀਵਨ ਦਾ ਪ੍ਰਸ਼ਨ, ਉਥੇ ਹੀ ਖੜ੍ਹਾ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਪ੍ਰਸ਼ਨ ਹੈ, ਮੈਂ ਕੌਣ ਹਾਂ? ਮੈਂ ਕਿਥੋਂ ਆਇਆ ਹਾਂ? ਜੀਵਨ ਮਨੋਰਥ ਕੀ ਹੈ? ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਜਾਵਾਂਗਾ? ਉਹ ਸਿਖਿਆ ਜਿਹੜੀ ਸਾਨੂੰ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਬਖਸ਼ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਅਨੰਦ ਦੇ ਸਕਦੀ ਹੈ, ਦੁਖਾਂ ਸੰਤਾਪਾਂ ਤੋਂ ਛੁਟਕਾਰਾ ਦੁਆ ਸਕਦੀ ਹੈ ਉਹ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਹੈ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤਾਂ ਸਾਡੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਸਾਨੂੰ ਇਹ ਦੱਸਿਆ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਾਂਦਾ ਕਿ ਅੰਦਰ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਜਾਣਾ ਹੈ, ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਕਿਵੇਂ ਝਾਤੀ ਮਾਰਨੀ ਹੈ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਨੂੰ ਕਿਵੇਂ ਆਪਣੀ ਆਤਮਾ ਵਿਚ ਦੇਖਣਾ ਹੈ,

ਕਿਵੇਂ ਅੰਦਰੋਂ ਪੁਸ਼ਟੀ ਲੈਣੀ ਹੈ, ਸੰਪੂਰਨ ਹੋਣਾ ਹੈ।

ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਜਾਨਣ ਲਈ ਤੁਹਾਨੂੰ ਕਿਤੇ ਜਾਣਾ ਨਹੀਂ ਪੈਂਦਾ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਮੱਸਤ ਤੋਂ ਸੂਖਮ ਤੇ ਜਾਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਫੇਰ ਉਸ ਤੋਂ ਅੱਗੇ ਹੋਰ ਸੂਖਮ ਤਕ ਤੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਕੇਵਲ ਸੂਖਮ ਤੇ ਜੋ ਜੀਵਨ ਦਾ ਤੱਤ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਆਪਾ ਚੀਨ ਕੇ ਅੰਦਰ ਜਾ ਕੇ ਲੱਭਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਖੋਜਣਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਤੁਹਾਨੂੰ ਅਭਿਆਸ ਕਰਨਾ ਪੈਂਦਾ ਹੈ, ਅਭਿਆਸ ਹੋਰ ਅਭਿਆਸ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ, ਸਭ ਤੋਂ ਚੰਗਾ ਤਰੀਕਾ ਕਿਹੜਾ ਹੈ, ਸ਼੍ਰਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰਨ ਦਾ? ਮੈਂ ਉਤਰ ਦੀ ਉਡੀਕ ਨਾ ਕਰ ਸਕਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਪੁਛਿਆ।

ਸ਼੍ਰਾਸ ਮਨ ਤੇ ਸੰਵੇਗ ਲਈ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਡੋਰ ਪਤੰਗ ਲਈ ਕਰਦੀ ਹੈ।

ਮੇਰੇ ਮਨ ਵਿਚ ਘੰਟੀ ਵੱਜੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਮੁਸਕਰਾਏ ਤੇ ਅੱਗੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਮਨ ਦਾ ਸੁਭਾਅ ਹੈ ਦੌੜਨਾ, ਇਕ ਜਗ੍ਹਾ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਜਗ੍ਹਾ, ਇਕ ਚੀਜ਼ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਚੀਜ਼ ਤੇ, ਇਕ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀ ਤੋਂ ਦੂਸਰੀ ਤੇ ਤੁਸੀਂ ਇਸ ਲਈ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਦੋਸ਼ ਦਿੰਦੇ ਰਹਿੰਦੇ ਹੋ। ਚਾਰਲਸ ਇਸ ਨੂੰ ਕਛੂਏ ਦੇ ਡੰਗ ਨਾਲ ਲਿਟਾ ਦੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ।

ਮੈਨੂੰ ਜ਼ਮੀਨ ਤੇ ਲਿਟਾ ਦਿਤਾ ਪੇਟ ਦੇ ਭਾਰ, ਮੈਂ ਲੇਟ ਗਿਆ, ਲੱਤਾਂ ਚੌੜੀਆਂ ਕਰਕੇ ਪੈਰ ਬਾਹਰ ਕੱਢ ਕੇ ਬਾਹਵਾਂ ਮੱਥੇ ਦੇ ਥੱਲੇ ਰੱਖ ਕੇ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਹੁਣ ਆਪਣੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਹਰਕਤ ਵਲ ਧਿਆਨ ਦਿਓ ਥੋੜ੍ਹੀ ਦੇਰ ਬਾਅਦ ਸੋਚੋ ਜਿਵੇਂ ਤੁਸੀਂ ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰ ਤੱਕ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨਾਲ ਹੀ ਸ਼੍ਰਾਸ ਲੈ ਰਹੇ ਹੋ, ਸਿਰ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਪੈਰਾਂ ਤਕ ਸ਼੍ਰਾਸ

ਡਾ. ਸਵਾਮੀ ਰਾਮ ਜੀ

ਅੰਦਰ ਲਓ ਤੇ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ, ਇਕ ਸਾਹ ਹੋ ਕੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰੋ, ਕਰਦੇ ਰਹੋ। ਜੋ ਵੀ ਅੜਚਨਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ, ਆਉਣ ਦਿਓ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਇਕ ਗੱਲ ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ ਉਹ ਇਹ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਾਂ ਨੂੰ ਸਚੇਤਨਤਾ ਨਾਲ ਇਕ ਸਾਰ ਕਰਨਾ ਹੈ, ਸਿਰਫ ਇਕ ਗੱਲ ਦਾ ਹੀ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਸ਼ਾਸਾਂ ਨੂੰ ਰਵਾਂ ਕਰਨਾ ਹੈ ਤੇ ਦੇਖਣਾ ਹੈ ਕਿ ਸ਼ਾਸਾਂ ਵਿਚ ਕੋਈ ਝਟਕਾ ਨਾ ਲੱਗੇ, ਕੋਈ ਆਵਾਜ਼ ਨਾ ਆਵੇ, ਕੋਈ ਵਿੱਥ ਨਾ ਰਹੇ, ਨਾ ਹੀ ਤੁਹਾਡੇ ਸ਼ਾਸ ਓਪਰੇ ਓਪਰੇ ਹੋਣ।

ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸ਼ਾਂਤ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤਾ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਸ਼ਕਤੀ ਮਹਿਸੂਸ ਕੀਤੀ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਠੀਕ ਹੈ ਉਠੋ, ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਨਵੇਂ ਜਗਿਆਸੂਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸ ਬਾਰੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸੂਚੇਤ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਕੇਵਲ ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਰੱਜ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ।

ਤੁਹਾਡਾ ਅਗਲਾ ਪੜਾਅ ਹੈ ਸਿੱਧੇ ਲੇਟ ਜਾਓ, ਬਿਲਕੁਲ ਸਿਥਲ ਹੋ ਕੇ ਤੇ ਪੇਟ ਤੋਂ ਸ਼ਾਸ ਲਵੋ, ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਹਰ ਹੋ ਜਾਓ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਪੱਧਰਾਂ ਤੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਨਰਮਾ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਹੋ - ਤੁਹਾਡੇ ਪੱਠੇ, ਟਿਸ਼ੂ, ਨਾੜੀ ਤੰਤਰ ਤੇ ਮਨ। ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਪੇਟ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਲੈਣ ਦੇ ਆਦੀ ਹੋ ਜਾਵੋ ਇਸ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸੁਭਾਅ ਬਣਾ ਲਵੋ। ਤੁਰਦੇ ਫਿਰਦੇ, ਬੈਠੇ, ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਯਾਦ ਕਰਾਉਂਦੇ ਰਹੋ ਕਿ ਤੁਸੀਂ ਪੇਟ ਰਾਹੀਂ ਸਾਹ ਲੈਣਾ ਹੈ ਪਹਿਲੇ ਪਹਿਲੇ ਥੋੜ੍ਹਾ ਔਖਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਸੁਭਾਅ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਤੁਹਾਨੂੰ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੋਣ ਲਗਦਾ ਹੈ ਫੇਰ ਤੁਸੀਂ ਸ਼ਾਸ ਬਾਹਰ ਕੱਢਣ ਵਿਚ ਦੁਗਣਾ ਸਮਾਂ ਲਗਾਓ ਜਿੰਨਾਂ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਲੈਣ ਲਈ ਲਗਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਕਰਨ ਨਾਲ ਸਾਰੇ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਨਿਸਲਤਾ ਮਿਲੇਗੀ, ਆਰਾਮ ਮਿਲੇਗਾ, ਬਿਲਕੁਲ ਜਿਵੇਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤੁਸੀਂ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਖਾਂਦੇ ਪੀਂਦੇ ਹੋ ਉਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦਿਨ ਵਿਚ ਤਿੰਨ ਵਾਰੀ ਆਪਣੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਨੂੰ ਵਿਆਮ ਕਰਾਓ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸ ਅੰਦਰ ਕਰਕੇ ਫੇਰ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਬਾਹਰ ਕੱਢੋ। ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕਾਗਰਤਾ ਵਿਚ ਕਿੰਨਾ ਵਾਧਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਹਾਡੀ ਨੀਂਦ ਵੀ ਘਟਦੀ ਜਾਵੇਗੀ।

ਜੇ ਤੁਸੀਂ ਵੱਡਿਆਂ ਨੂੰ ਸ਼ਾਸ ਪ੍ਰਤੀ ਸਿਖਿਆ ਦੇਣਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਸੂਚੇਤ ਕਰਨਾ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹੋ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਢਾਈ ਕਿਲੋ ਤੋਂ ਪੰਜ ਕਿਲੋ ਦਾ ਰੇਤੇ ਦਾ ਥੈਲਾ ਪੇਟ ਤੇ ਰੱਖ ਦਿਓ। ਉਸ ਥੈਲੇ ਦਾ ਉਪਰ ਜਾਣਾ ਤੇ ਹੇਠਾਂ ਆਉਣਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਉਤੇਜਿਤ ਕਰੇਗਾ ਤੇ ਸੂਚੇਤ ਕਰੇਗਾ ਕਿ ਸ਼ਾਸ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਵਡੇਰੇ ਲੋਕ ਵੀ ਇਹ ਸਿੱਖ ਜਾਣਗੇ ਕਿ ਪੇਟ ਰਾਹੀਂ ਕਿਵੇਂ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣਾ ਹੈ।

ਜਿਵੇਂ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਪ੍ਰਵਚਨ ਖਤਮ ਕੀਤੇ ਉਹ ਬਿਲਕੁਲ ਚੁੱਪ ਕਰ ਗਏ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਦੂਰ ਤਕ ਦੇਖਿਆ, ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਕਰਕੇ ਬੈਠੇ ਸੀ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖ ਰਹੇ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ

ਸਾਨੂੰ ਆਪਣੇ ਗੁਰੂ ਬਾਰੇ ਇਹ ਪਤਾ ਲਗ ਚੁੱਕਾ ਸੀ ਕਿ ਜੇ ਉਹ ਚੁੱਪ ਹਨ ਤਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਚੁੱਪ ਵਿਚ ਭੰਗ ਨਹੀਂ ਪਾਉਣੀ। ਇਸ ਦਾ ਭਾਵ ਇਹ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਸ ਸਮੇਂ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਹਨ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਪੰਜ ਮਿੰਟ ਅਸੀਂ ਦੇਖਦੇ ਰਹੇ, ਫੇਰ ਅਸੀਂ ਪੱਥਾਂ ਭਾਰ ਬਾਹਰ ਨਿਕਲ ਗਏ। ਅਸੀਂ ਚੁੱਪ ਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ ਤੇ ਅਸੀਂ ਚੀੜ੍ਹ ਦੀਆਂ ਪੱਤੀਆਂ ਤੇ ਤੁਰ ਕੇ ਆਪਣੇ ਕਮਰਿਆਂ ਵਿਚ ਆ ਗਏ।

ਦੂਸਰੇ ਦਿਨ ਦਾ ਲੈਕਚਰ ਜਦੋਂ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ, ਅਸੀਂ ਬੜੇ ਹੈਰਾਨ ਹੋਏ। ਉਹ ਲੈਕਚਰ ਸਾਡੀ ਸ਼ਾਮ ਦੀ ਗਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਲੈ ਕੇ ਸ਼ੁਰੂ ਹੋਇਆ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਐਡੇ ਜੋਸ਼ ਨਾਲ ਲੈਕਚਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਕਿ ਸਾਨੂੰ ਲੱਗਾ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਜਿਵੇਂ ਕੱਲ ਵਾਲੀ ਗੱਲਬਾਤ ਨੂੰ ਅੱਗੇ ਵਧਾਣ ਲਈ ਬੜੇ ਹੀ ਉਤਾਵਲੇ ਹੋਣ।

ਸ਼ਾਸ ਲੈਣੇ ਸਿਖਣੇ, ਵਾਯੂ ਦਾ ਗਿਆਨ, ਇਹ ਯੋਗ ਦਾ ਸ਼ੁਰੂਵਾਤ ਹੈ ਇਸ ਪਿਛੋਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਸਭ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਣ ਗਿਆਨ ਹੋਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ। ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਨ ਹਨ। ਜਿਹੜੀ ਆਕਸੀਜਨ ਤੁਸੀਂ ਅੰਦਰ ਲੈ ਕੇ ਜਾਂਦੇ ਹੋ ਉਹ ਤੁਹਾਡੇ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦਾ ਅਧਾਰ ਨਹੀਂ, ਉਹ ਤੁਹਾਨੂੰ ਜੀਵਤ ਨਹੀਂ ਰਖਦੀ। ਜੇ ਇਕੱਲੀ ਆਕਸੀਜਨ ਹੀ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਪ੍ਰਾਣ ਨਿਕਲਣ ਤੇ ਜਦੋਂ ਆਕਸੀਜਨ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਮਨੁੱਖ ਜੀਅ ਪਵੇ। ਆਕਸੀਜਨ ਨਹੀਂ, ਪ੍ਰਾਣ ਜੀਵਨ ਦਾ ਅਧਾਰ ਹਨ। ਪ੍ਰਾਣ ਸਮੁੱਚਾ ਰਸਾਇਣਕ ਤੰਤ ਹੈ। ਇਹ ਹਵਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੈ ਜੋ ਸਰੀਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਹਵਾ ਬਾਰੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਇਹ ਇਕ ਘੋੜ ਸਵਾਰ ਦੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੈ ਤੇ ਹਵਾ ਦਾ ਸਵਾਰ ਏਥੇ ਪ੍ਰਾਣ ਹਨ।

ਪ੍ਰਾਣ ਤੁਹਾਨੂੰ ਖਾਣ ਪੀਣ ਦੇ ਪਦਾਰਥਾਂ ਤੋਂ ਤੇ ਸਰਜ ਦੀ ਰੋਸ਼ਨੀ ਤੋਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਪਰ ਇਨ੍ਹਾਂ ਸਭ ਤੋਂ ਉਪਰ ਹੈ ਵਾਤਾਵਰਣ। ਸਭ ਕੁਝ ਤੋਂ ਉਤੇ ਹੈ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣ ਦੀ ਵਿਧੀ। ਸ਼ਾਸ ਲੈਣ ਦੀ ਠੀਕ ਵਿਧੀ ਹੀ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਸ਼ਕਤੀ ਦਿੰਦੀ ਹੈ ਮਨ ਨੂੰ ਬਲ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਸਾਰੀ ਉਸਾਰੀ ਕਿਰਿਆ ਸਭ ਤੋਂ ਮਹੱਤਵਪੂਰਨ ਕਿਰਿਆ ਸ਼ਾਸ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਅਸ਼ਾਤ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਕਿਸੇ ਮਾਨਸਿਕ ਬੱਝ ਥੱਲੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋ ਸ਼ਾਸ ਭਾਰੇ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰੀਰ ਦੇ ਸੈਲ ਬਰਬਾਦ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ।

ਠੀਕ ਵਿਧੀ ਨਾਲ ਸ਼ਾਸ ਲੈਣ ਨਾਲ ਹਿਰਦੇ ਰੋਗ ਠੀਕ ਹੋ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਹੋਰ ਵੀ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਨਾਸਿਕਾ ਕਿਵੇਂ ਠੀਕ ਰਖਣੀਆਂ ਹਨ, ਸ਼ਾਸ ਲੈਣੇ ਹਨ, ਸ਼ਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਰੱਖ ਕੇ ਪ੍ਰਾਣਾਯਾਮ ਕਰਨ ਨਾਲ ਚਿੱਤ ਤੇ ਮਾਨਸਿਕ ਦਸ਼ਾ ਤੇ ਬਹੁਤ ਕਾਬੂ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ।

ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਹ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਰੋਤਿਆਂ ਦੇ ਕੋਲ ਚਲੇ ਗਏ ਬਿਲਕੁਲ ਨੇੜੇ ਹੋ ਗਏ ਤੇ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮੈਂ ਤੁਹਾਨੂੰ ਇਕ ਗੱਲ ਦਸਦਾ ਹਾਂ ਇਕ ਵਾਰੀ ਮੈਨੂੰ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਇਕ ਬੀਬੀ ਦੀ ਸਿਰ ਦਰਦ ਦੀ ਗਾਥਾ ਸੁਣਨ ਲਈ ਬਿਠਾ ਲਿਆ, ਉਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਡਾਕਟਰਾਂ ਨੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ

ਇਲਾਜਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਕੀਤੀ। ਇਥੋਂ ਤਕ ਕਿ ਦਿਮਾਗ ਦੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਦੀ ਗੱਲ ਵੀ ਹੋਈ। ਜਦੋਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਗੱਲਬਾਤ ਖਤਮ ਕੀਤੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਕਿ ਆਪਰੇਸ਼ਨ ਹੀ ਸਭ ਤੋਂ ਠੀਕ ਰਹੇਗਾ। ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕੀ ਮੈਂ ਇਕ ਸਲਾਹ ਦੇ ਸਕਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਕਿਹਾ ਕਿ ਬੀਬੀ ਦੀ ਸੱਜੀ ਨਾਸਿਕਾ ਬਹੁਤ ਦੇਰ ਤੋਂ ਬੰਦ ਹੈ। ਜੇ ਆਪਰੇਸ਼ਨ 48 ਘੰਟੇ ਅੱਗੇ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਵੇ ਤੇ ਇਹ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰ ਨੱਕ ਸਾਫ ਕਰਨ ਭਾਵ ਦਿਨ ਵਿਚ ਦੋ ਵਾਰੀ ਨੇਤੀ ਕਰ ਲੈਣ ਤੇ ਵਾਰੀ ਵਾਰੀ ਦੋਨੋਂ ਨਾਸਿਕਾ ਤੋਂ ਸ਼੍ਰਾਸ ਲੈਣ। ਡਾਕਟਰ ਝਿਜਕਦੇ ਝਿਜਕਦੇ ਮੰਨ ਗਏ। ਮੇਰੀ ਸਲਾਹ ਅਨੁਸਾਰ ਉਸ ਬੀਬੀ ਦਾ ਸਿਰ ਦਰਦ ਠੀਕ ਹੋ ਗਿਆ ਤੇ ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਆਈ ਹੀ ਨਹੀਂ। ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਇਲਜ਼ਾਮ ਵੀ ਲਗਾਇਆ ਕਿ ਮੈਂ ਉਸ ਬੀਬੀ ਨਾਲ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਸਲਾਹ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ।

ਪੁਰਾਤਨ ਸਮੇਂ ਵਿਚ ਇਹ ਵੀ ਖੋਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਸੀ ਕਿ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਸ਼ਕਤੀ ਦੀ ਚੁੰਬਕੀ ਖਿੱਚ ਹੈ ਭਾਵ ਕਿ ਵਿਪਰੀਤ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਕੰਮ ਕਰਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਆਪਣੇ ਵਲ ਖਿਚਦੀਆਂ ਹਨ ਬਿਲਕੁਲ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਕਿ ਸਕਾਰਤਮਕ ਤੇ ਨਕਾਰਤਮਕ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਖਿਚਦੀਆਂ ਹਨ। ਕੁਝ ਖਿਚਦੀਆਂ ਕੁਝ ਪਿਛੇ ਸੁਟਦੀਆਂ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਬਿਜਲੀ। ਤੁਹਾਡੇ ਦੋ ਚੌਕੀਦਾਰ ਭਾਵ ਦੋ ਨਾਸਿਕਾ ਤੁਹਾਡੇ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਦੇ ਪਹਿਰੇਦਾਰ ਹਨ ਜੇ ਤੁਹਾਡੀ ਜੀਵਨ ਸ਼੍ਰਾਸ ਪੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜਾਣ ਤੇ ਬਾਹਰ ਆਣ ਦੇ ਸ਼੍ਰਾਸਾਂ ਤੇ ਪਹਿਰਾ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੇ ਸਾਰੇ ਦਿਨ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਭਾਵ ਬਹੁਤ ਸਾਰੀਆਂ ਮਾਨਸਿਕ ਸਥਿਤੀਆਂ ਬਦਲਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਕ ਸਾਧਾਰਣ ਮਨੁੱਖ ਵਿਚ ਨਾਸਿਕ ਵਿਚੋਂ ਸ਼੍ਰਾਸਾਂ ਦਾ ਬਹਾਅ ਹਰ ਦੋ ਘੰਟੇ ਬਾਅਦ ਬਦਲਦਾ ਹੈ। ਸਾਰੇ ਪਸ਼ੂ ਪੰਛੀ ਸਭ ਵਿਚ ਮੌਸਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬਦਲਾਅ ਆਉਂਦਾ ਹੈ। ਮਨੁੱਖਾਂ ਵਿਚ ਰੋਜ਼ ਦੇ ਬਦਲਾਅ ਵੀ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਜਿਸ ਵਿਚ ਸਰੀਰ ਦੀ ਖਿੱਚ ਅਨੁਸਾਰ ਸਰੀਰ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਬਦਲਾਵ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਮਨੁੱਖੀ ਵਿਅਕਤੀਤ੍ਵ ਕਦੇ ਵੀ ਪ੍ਰਗਟ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦਾ।

ਜਿਵੇਂ ਮੈਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਸੁਣਦਾ ਗਿਆ, ਗੁਪਤ ਤੇ ਸੁਖਮ ਜੀਵਨ ਸ਼ਕਤੀ ਤੇ ਉਸ ਦੇ ਵੱਖ-ਵੱਖ ਗੁਣ ਤੇ ਕਿਵੇਂ ਉਹ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਕੰਮ ਕਰਦੇ ਹਨ। ਮੇਰੀ ਸ਼ਰਧਾ, ਮੇਰੀ ਪ੍ਰਸੰਸਾ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਲਈ ਵਧਦੀ ਗਈ, ਮੇਰਾ ਗਿਆਨ ਮਨੁੱਖੀ ਸਰੀਰ ਪ੍ਰਤੀ ਵਧਿਆ ਤੇ ਮੈਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸੰਤੁਸ਼ਟ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਿਹਾ ਸੀ।

ਪ੍ਰਾਣ ਸੁਖਮ ਸ਼ਕਤੀ ਹਨ, ਇਹ ਉਹ ਸ਼ਕਤੀ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਤੁਹਾਡਾ ਮਨ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੇ, ਮਰਨਾ ਸੰਭਵ ਹੀ ਨਹੀਂ ਜਦੋਂ ਤਕ ਪ੍ਰਾਣ ਤੁਹਾਡਾ ਸਰੀਰ ਛੱਡ ਨਾ ਜਾਣ। ਯਹੂਦੀਆਂ ਦੇ ਪੁਰਾਤਨ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਵਿਚ ਲਿਖਿਆ ਹੈ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਇਸ ਗੱਲ ਨੂੰ ਜਾਣਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੀਵਨ ਤੇ ਮਰਨ ਦੀ ਘਟਨਾ ਪ੍ਰਾਣ ਦਾ ਪ੍ਰਵਾਹ ਦਾ ਬੰਦ ਹੋਣਾ ਹੀ ਹੈ।

ਸ਼੍ਰਾਸ ਤੇ ਸੋਚ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਜੁੜਵੇਂ ਹਨ, ਕੋਈ ਘਬਰਾਹਟ ਹੈ, ਕੋਈ ਪਰੇਸ਼ਾਨੀ ਹੋਵੇ, ਸ਼੍ਰਾਸ ਇਕ ਦਮ ਤੇਜ਼ ਹੋ ਜਾਣਗੇ,

ਤੁਹਾਡਾ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਵਧ ਜਾਵੇਗਾ, ਸ਼੍ਰਾਸ ਹੌਲੀ ਚਲਾ ਕੇ ਦੇਖ ਲਓ, ਸਾਂਝੇ ਚਲਾ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਇਕ ਸਾਰ ਚਲਾ ਕੇ ਦੇਖੋ, ਤੁਸੀਂ ਦੇਖੋਗੇ ਬਲੱਡ ਪਰੈਸ਼ਰ ਘਟ ਜਾਵੇਗਾ। ਖੇਦ ਦੀ ਗੱਲ ਤਾਂ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਦਵਾਈਆਂ ਦੇ ਸੰਚਾਲਕ ਚਿਕਿਤਸਕ ਇਨ੍ਹਾਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਦਾ ਲਾਭ ਨਹੀਂ ਉਠਾਉਂਦੇ, ਇਹ ਕੁਦਰਤੀ ਨਿਯਮ ਹਨ।

ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਕਈ ਲੋਕ ਜਿਹੜੇ ਸਿਗਰਟ ਪੀਂਦੇ ਹਨ ਉਹ ਇਹ ਨਹੀਂ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੇ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਜਿੰਨੀ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਰਖਦੇ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਬੱਚੇ ਦੇ ਪੈਦਾ ਹੋਣ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਮਾਤ ਗਰਭ ਵਿਚ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਿੰਦੇ ਹਨ। ਮਾਤਾ ਆਪਣੇ ਖੂਨ ਰਾਹੀਂ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦਿੰਦੀ ਹੈ। ਨਤੀਜਾ ਬੱਚਾ ਜੰਮਦਿਆਂ ਹੀ ਸ਼੍ਰਾਸ ਸਮੱਸਿਆ ਲੈ ਕੇ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਸਰੀਰ ਤੇ ਮਨ ਕਾਰਬਨ ਡਾਈਆਕਸਾਈਡ ਦੀ ਜ਼ਹਿਰ ਨੂੰ ਲੈ ਕੇ ਬੇਚੈਨ ਹੁੰਦੇ ਹਨ।

ਜਦੋਂ ਤੁਸੀਂ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਦਸ਼ਾ ਨੂੰ ਸੰਤੁਲਨ ਵਿਚ ਲਿਆ ਕੇ ਉਸ ਨੂੰ ਇਕਸਾਰ ਕਰਦੇ ਹੋ, ਤੁਸੀਂ ਦਸਮ ਦੁਆਰ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਤੁਸੀਂ ਸਾਰੇ ਆਟੋਨੌਮਿਕ ਨਰਵਸ ਸਿਸਟਮ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ।

ਬਹੁਤ ਸਾਲ ਪਹਿਲਾਂ ਦੀ ਗੱਲ ਹੈ ਮੈਨੂੰ ਮੈਡੀਟੇਸ਼ਨ ਕਰਨ ਲਈ ਕੋਈ ਸ਼ਾਂਤ ਥਾਂ ਚਾਹੀਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਵਿਚ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲ ਕੇ ਕੁਝ ਤਰੀਕ ਕਰਨੇ ਸੀ। ਇਕ ਡਾਕਟਰ ਨੇ ਮੈਨੂੰ ਆਪਣੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਿਚ ਇਕ ਖਾਲੀ ਕਮਰਾ ਦੇ ਦਿਤਾ। ਡਾਕਟਰ ਤੇ ਨਰਸ ਨੂੰ ਕਿਹਾ, ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਸਖਤ ਧਿਆਨ ਰੱਖਣਾ ਕਿ ਕੋਈ ਇਸ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਆਏ, ਮੈਂ ਆਪਣੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਇਕੱਠੀਆਂ ਕੀਤੀਆਂ, ਚੌਕੜੀ ਮਾਰੀ ਤੇ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਬੈਠ ਗਿਆ, ਅੱਖਾਂ ਬੰਦ ਕੀਤੀਆਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣਾ ਅਭਿਆਸ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਦਿਤਾ।

ਇਕ ਹਫਤੇ ਬਾਅਦ ਡਾਕਟਰ ਨੂੰ ਐਮਰਜੈਂਸੀ ਸੱਦਾ ਆ ਗਿਆ, ਉਹ ਚਲਾ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੇਰੇ ਬਾਰੇ ਉੱਕਾ ਹੀ ਭੁੱਲ ਗਿਆ, ਅੰਨੇ ਵਿਚ ਵੱਡੀ ਨਰਸ ਕੋਈ ਖਾਲੀ ਕਮਰਾ ਲੱਭ ਰਹੀ ਸੀ, ਇਹ ਦੇਖ ਕੇ ਇਕ ਹਫਤੇ ਤੋਂ ਮੇਰੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚ ਨਾ ਕੋਈ ਆਇਆ ਹੈ, ਨਾ ਕੋਈ ਗਿਆ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਕਮਰੇ ਦਾ ਬੁਹਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ। ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਬਿਸਤਰੇ ਤੇ ਬੈਠੇ ਦੇਖ ਕੇ ਬਹੁਤ ਹੈਰਾਨ ਹੋਈ, ਜਦੋਂ ਦੇਖਿਆ ਨਾ ਮੇਰਾ ਦਿਲ ਧੜਕ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਨਾ ਕੁਝ ਹਰਕਤ ਹੈ, ਉਸ ਨੇ ਸਮਝਿਆ, ਮੈਂ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ, ਉਸ ਨੇ ਸੋਚ ਲਿਆ ਮੈਂ ਮਰਿਆ ਪਿਆ ਹਾਂ।

ਉਹ ਮੈਨੂੰ ਹਸਪਤਾਲ ਦੀ ਮੌਰਚਰੀ (ਮੁਰਦਿਆਂ ਨੂੰ ਰੱਖਣ ਦੇ ਕਮਰੇ) ਵਿਚ ਲੈ ਗਈ। ਉਹ ਮੇਰੀਆਂ ਲੱਤਾਂ ਨੂੰ ਸਿੱਧਾ ਨਾ ਕਰ ਸਕੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਚੱਦਰ ਪਾ ਦਿਤੀ ਤੇ ਮੈਨੂੰ ਉਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਹੀ ਰਹਿਣ ਦਿਤਾ। ਮੈਨੂੰ ਓਥੇ ਠੰਢ ਲਗਣ ਲੱਗੀ। ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਵਿਚ ਵਾਪਸ ਆਉਣ ਲਗ ਪਿਆ ਕਿਉਂਕਿ ਤਾਪਮਾਨ ਬਦਲ ਗਿਆ।

ਮੌਰਚਰੀ ਵਿਚ ਸ਼ਾਮ ਨੂੰ ਇਕ ਜਮਾਂਦਾਰ ਆਇਆ ਉਸ ਨੇ ਆਪਣਾ ਝਾੜੂ ਮੇਰੇ ਮੇਜ਼ ਦੇ ਕੋਲ ਰੱਖਿਆ, ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਮੂੰਹ ਤੋਂ ਚੱਦਰ ਖਿੱਚੀ ਤੇ ਕਿਹਾ ਮੈਂ ਕਿਥੇ ਹਾਂ, ਉਹ ਜਮਾਂਦਾਰ ਡਰ ਕੇ ਚੀਖ ਪਿਆ, ਝਾੜੂ ਸੁੱਟ ਕੇ ਕਮਰੇ ਵਿਚੋਂ ਦੌੜ ਗਿਆ, ਉਹ ਮੁੜ ਕੇ ਫੇਰ ਹਸਪਤਾਲ ਆਇਆ ਹੀ ਨਹੀਂ।

ਇਹ ਸੁਣ ਕੇ ਸਰੋਤੇ ਬਹੁਤ ਹੱਸੇ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੱਸ ਰਹੇ ਸੀ ਕਿ ਬਹੁਤ ਵਾਰੀ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਲੌਕਿਕ ਘਟਨਾਵਾਂ ਵਾਪਰ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ। ਇੰਨਾ ਕਹਿੰਦੇ ਹੋਏ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੇ ਆਪਣਾ ਲੈਕਚਰ ਅੱਗੇ ਤੋਰਿਆ।

ਸ਼ਾਸਾਂ ਤੇ ਪੂਰਨ ਕਾਬੂ ਪਾਉਣਾ ਕੋਈ ਔਖੀ ਗੱਲ ਨਹੀਂ, ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਗੱਲ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਹਲਚਲ ਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਗਤੀ ਨੂੰ ਦੇਖੋ। ਆਪਣੀ ਸਚੇਤਨਤਾ ਨੂੰ ਅੰਦਰ ਰੱਖੋ ਤੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰੋ। ਆਪਣਾ ਧਿਆਨ ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੀ ਗਤੀ ਤੇ ਇਕਾਗਰ ਕਰੋ, ਸ਼ਾਸਾਂ ਤੇ ਕਾਬੂ ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਤਾ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਬਣ ਜਾਵੇਗੀ, ਤੁਹਾਡੀ ਚੇਤਨਾ ਹੀ ਕਾਬੂ ਕਰੇਗੀ।

ਚਿਕਿਤਸਕ ਵਿਗਿਆਨ ਇਹ ਨਹੀਂ ਸੋਚਦਾ ਕਿ ਸ਼ੈਚਾਲਕ ਸਰੀਰ ਤੇ ਕਾਬੂ ਪਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਸਰੀਰ ਦਾ ਬਹੁਤ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਸ਼ੈਚਾਲਕ ਹੀ ਹੈ। ਯੋਗੀਆਂ ਨੇ ਗੁੜ੍ਹ ਨਰੀਖਣ ਕਰਕੇ, ਘੋਰ ਸਾਧਨਾ ਕਰਕੇ ਸਾਰਾ ਸ਼ੈਚਾਲਕ ਪ੍ਰਬੰਧ ਚੇਤਨ ਮਨ ਦੇ ਕਾਬੂ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਹੀ ਕਾਰਣ ਹੈ ਕਿ ਉਹ ਆਪਣੇ ਆਪ ਨੂੰ ਠੀਕ ਕਰ ਸਕਦੇ ਹਨ, ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਮੌਤ ਵੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਕਾਬੂ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਉਚੀਆਂ ਤੇ ਡੂੰਘੀਆਂ ਸ਼ਕਤੀਆਂ ਦੇ ਮਾਲਕ ਹਨ। ਜਿੰਨਾਂ ਵੱਧ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸਾਂ ਨੂੰ ਕਾਬੂ ਕਰੋਗੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਹੀ ਵੱਧ ਤੁਸੀਂ ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਪ੍ਰਤੀ ਸੁਚੇਤ ਤੇ ਸੰਵੇਦਨਸ਼ੀਲ ਹੁੰਦੇ ਹੋ।

ਪ੍ਰਾਣਾਂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਨੂੰ 'ਸਵਰ ਸਰੋਧਮ' ਕਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਜਦੋਂ ਤੁਹਾਡੀ ਇਕ ਨਾਸਿਕਾ ਬੰਦ ਹੋਵੇ ਤੁਸੀਂ ਆਪਣੇ ਸ਼ਾਸ ਦੇਖੋ। ਸ਼ਾਸਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਨਾਲ ਪੜਚੋਲ ਕਰਨੀ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਦੋਨੋਂ ਹੀ ਨਾਸਿਕਾ ਬਰਾਬਰ ਚਲਣੀਆਂ ਚਾਹੀਦੀਆਂ ਹਨ। ਦੋਨੋਂ ਨਾਸਿਕਾ ਜਦੋਂ ਖੁਲ੍ਹੀਆਂ ਹੋਣ ਤੁਸੀਂ ਮਨ ਦੀ ਸਥਿਤੀ ਦੇਖੋ ਤੇ ਨਾਲ ਹੀ ਫੁਰਨਿਆਂ ਦੀ ਤੇ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਪਸਾਰਾ ਦੇਖੋ।

ਉਸ ਦਿਨ ਤੋਂ ਬਾਅਦ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਸਵੇਰ ਦੀ ਸੈਰ ਤੇ ਦੌੜ ਲਈ ਜਾਂਦਾ, ਮੇਰਾ ਮਨ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਮੇਰੇ ਗੁਰੂ ਦੇ ਸ਼ਬਦਾਂ ਵਲ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੋ ਸ਼ਬਦ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਸ਼ਾਸ ਲਈ ਕਹੇ ਮੈਂ ਮੁੜ ਮੁੜ ਕੇ ਸੋਚਦਾ ਹਾਂ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਫੇਫੜਿਆਂ ਪ੍ਰਤੀ ਹੋਰ ਸੁਚੇਤ ਹੋ ਗਿਆ ਹਾਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਕੰਮ ਕਰਦਾ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਸੁਚੇਤ ਹੁੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਮੇਰਾ ਸ਼ਾਸ ਕਿਵੇਂ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੈਂ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਆਪਣੇ ਸਰੀਰ ਦੀ ਥਕਾਵਟ ਤੇ ਸ਼ਾਸਾਂ ਵਿਚ ਸਬੰਧ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਦੌੜਨ ਦਾ ਕੋਈ ਮੇਰਾ ਖਾਸ ਇਰਾਦਾ ਨਹੀਂ ਸੀ ਪਰ ਮੈਂ ਸ਼ਾਸ ਤੇ ਦੌੜਨ ਦਾ ਸਬੰਧ, ਕੰਮ ਕਰਨ ਦਾ ਸ਼ਾਸਾਂ ਦਾ ਸਬੰਧ ਦੇਖਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਮੈਨੂੰ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇਖਣਾ ਤੇ ਖੋਜ ਕਰਨਾ ਚੰਗਾ ਲੱਗਾ ਤੇ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਨੋਟ ਵੀ ਲਏ ਜਦੋਂ ਮੈਂ ਇਹ ਸਾਰਾ ਅਭਿਆਸ ਕੀਤਾ।

ਅਸੀਂ ਮੁੜ ਕੇ ਗਲੈਨਵਿਊ ਆ ਗਏ, ਇਥੇ ਇਕ ਕਾਨਫਰੰਸ ਚਲ ਰਹੀ ਸੀ। ਐਨ ਦੇ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਸੀ। ਕਈ ਸਾਲਾਂ ਤੋਂ ਐਨ ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਬੜੇ ਹੀ ਵਰਗ ਭਾਸ਼ਾ ਦੇ ਬੋਲਦੀ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਉਸ ਨੂੰ ਪੁਛਦੇ ਉਹ ਕਹਿ ਦਿੰਦੀ ਇਹ ਅਮਰੀਕਨ ਸ਼ਬਦ ਹਨ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਫੇਰ ਸ਼ਰਾਰਤ ਭਰਪੂਰ ਹੋ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚੋਂ ਕੋਈ ਸ਼ਬਦ ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਵਰਤ ਦਿੰਦੇ ਜਾਂ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਬੀਬੀ ਤੇ ਵਰਤਦੇ। ਜੇ ਉਹ ਠੀਕ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਨੂੰ ਲੈ ਲੈਂਦੀਆਂ, ਹੋਰਾਨ ਜਿਹੀਆਂ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਸੋਚ ਲੈਂਦੇ ਇਹ ਠੀਕ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਜਿੱਤ ਗਏ ਹਨ ਤੇ ਉਹ ਫੇਰ ਕਿਸੇ ਹੋਰ ਤੇ ਉਸ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਵਰਤੋਂ ਕਰਦੇ।

ਕਈ ਸ਼ਬਦ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਚੰਗੇ ਨਹੀਂ ਲਗਦੇ ਸੀ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਇਕ ਟੀ-ਸ਼ਰਟ ਥਰੀਸਾ ਨੂੰ ਦਿਤੀ, ਉਸ ਨੂੰ ਬਹੁਤ ਗੁੱਸਾ ਲੱਗਾ। ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਸੁੱਟ ਦਿਤੀ ਪਰ ਫੇਰ ਉਹ ਕੂੜੇ ਵਿਚੋਂ ਕੱਢੀ ਤੇ ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਇਕ ਯਾਤਰਾ ਤੋਂ ਵਾਪਸ ਆਏ, ਉਸ ਨੇ ਉਹ ਟੀਸ਼ਰਟ ਪਾ ਕੇ ਹੀ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਨੂੰ ਜੀ ਆਇਆਂ ਕਿਹਾ। ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕਾਫੀ ਘਬਰਾਏ।

ਉਸ ਦਿਨ ਐਨ ਸੰਸਥਾ ਦੇ ਦਫਤਰ ਬੈਠੀ ਸੀ ਤੇ ਨਾਲ ਥਰੀਸਾ ਤੇ ਵੇਦਾ ਵੀ ਸੀ। ਉਹ ਕੋਈ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ ਬਣਾ ਰਹੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਲਿਖ ਵੀ ਰਹੀਆਂ ਸੀ ਤੇ ਉਚੀ ਉਚੀ ਹਸ ਰਹੀਆਂ ਸੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹੱਸਣ ਦੀ ਆਵਾਜ਼ ਲੰਮੇ ਦਲਾਨ ਵਿਚ ਹੇਠਾਂ ਤਕ ਜਾ ਰਹੀ ਸੀ। ਜਦੋਂ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਆਏ ਐਨ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੇ ਸਵਾਗਤ ਲਈ ਤਿਆਰ ਬੈਠੀ ਸੀ।

ਐਨੀ ਕਹਿਣ ਲੱਗੀ, "ਸਵਾਮੀ ਅਸੀਂ ਅਸਵੀਕਾਰੇ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਅਸੀਂ ਤਿਆਗੀਆਂ ਦਾ ਇਕ ਹੋਰ ਗਰੋਹ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰ ਰਹੇ ਹਾਂ, ਮੈਂ ਮੁਖੀ ਹੋਵਾਂਗੀ ਤੇ ਇਹ ਦੋ ਮੇਰੇ ਚੋਲੇ ਹੋਣਗੇ।"

ਸੱਚੀਮੁਚੀ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਐਨ ਨੂੰ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ, ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਵੱਡੀਆਂ ਹੁੰਦੀਆਂ ਗਈਆਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਚਿਹਰੇ ਤੇ ਮੁਸਕਰਾਹਟ ਆ ਗਈ ਤੇ ਪੁੱਛਣ ਲੱਗੇ ਇਹ ਕਿਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਣਾਲੀ ਹੋਵੇਗੀ?

ਇਸ ਦਾ ਨਾਮ ਹੋਵੇਗਾ 'ਬੀਬੀਆਂ ਦੀ ਸੰਪਰਦਾ' ਇਥੇ ਕਿਸੇ ਭਾਈ ਨੂੰ ਆਉਣ ਦੀ ਆਗਿਆ ਨਹੀਂ ਹੋਵੇਗੀ, ਅਸੀਂ ਖਾਸ ਕਪੜੇ ਪਾਵਾਂਗੀਆਂ ਤੇ ਸਾਡੇ ਮੰਗਣ ਦੇ ਕਮੰਡਲ ਸੋਹਣੇ ਚੀਨੀ ਦੇ ਬਣੇ ਹੋਣਗੇ ਤੇ ਉਹ ਸਾਡੇ ਪਰਸਾਂ ਵਿਚ ਹੋਣਗੇ।

ਇਹ ਗੱਲ ਚਲਦੀ ਰਹੀ, ਸਾਰੇ ਹਸਦੇ ਰਹੇ, ਖੱਪ ਪਾਉਂਦੇ ਰਹੇ ਤੇ ਮਖੌਲ ਕਿੰਨੀ ਦੇਰ ਚਲਦਾ ਰਿਹਾ ਤੇ ਸਮਾਂ ਪੈਣ ਤੇ ਬੀਬੀਆਂ ਇਸ ਨੂੰ ਯਾਦ ਵੀ ਕਰਦੀਆਂ ਰਹੀਆਂ ਤੇ ਜਦੋਂ ਦੁਖੀ ਹੁੰਦੀਆਂ ਜਾਂ ਕਦੀ ਇਹ ਮਹਿਸੂਸ ਕਰਦੀਆਂ ਕਿ ਸਵਾਮੀ ਜੀ ਕੋਲ ਰਹਿ ਕੇ ਜੀਵਨ ਔਖਾ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਬੀਬੀਆਂ ਇਕ ਦੂਸਰੇ ਵਲ ਦੇਖਦੀਆਂ ਤੇ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਕਹਿੰਦੀਆਂ ਜਦੋਂ ਅਸੀਂ ਐਨ ਕੋਲ ਜਾਵਾਂਗੇ ਉਥੇ ਠੀਕ ਰਹਾਂਗੇ।

ਸਾਹਿਬ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੇ 400 ਸਾਲਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਉਤਸਵ ਨੂੰ ਸਮਰਪਿਤ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਚਾਰ - ਜਪੁਜੀ

ਡਾ. ਜਗਜੀਤ ਸਿੰਘ

(ਨੋਟ - ਜਨਵਰੀ, ਫਰਵਰੀ, ਮਾਰਚ 2004 ਦੇ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਵਿਚ ਪਾਠਕ ਜਪੁਜੀ ਸਾਹਿਬ ਦੀਆਂ ਪਹਿਲੀਆਂ 15 ਪਉੜੀਆਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਵਿਚਾਰਧਾਰਾ 'ਸੰਪਾਦਕੀ' ਸਿਰਲੇਖ ਵਿਚ ਪੜ੍ਹ ਚੁਕੇ ਹਨ, 16ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਤੋਂ ਵਿਆਖਿਆ ਅੱਗੇ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ)

ਮੂਲਮੰਤਰ ਵਿਚ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਰਹੇ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਸਰੂਪ “ੴ ਸਤਿਨਾਮੁ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖੁ ਨਿਰਭਉ ਨਿਰਵੈਰੁ ਅਕਾਲ ਮੂਰਤਿ ਅਜੂਨੀ ਸੈਭੰ ਗੁਰਪ੍ਰਸਾਦਿ॥” ਦਾ ਉਪਾਸ਼ਕ, ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਲਈ ਪੁਰਾਤਨ ਕਰਮਕਾਂਡੀ ਤਰੀਕੇ ਜਿਵੇਂ ਤੀਰਥ ਇਸ਼ਨਾਨ ਆਦਿ, ਇਕ ਤਾਰ ਸਮਾਧੀਆਂ, ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੀ ਬਹੁਲਤਾ, ਚਤੁਰਾਈਆਂ ਚਲਾਕੀਆਂ ਇਤਿਆਦਿ ਨੂੰ ਤਿਆਗ ਕੇ ਕਰਤਾ ਪੁਰਖ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦੇ ਦੈਵੀ-ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਸਮਝ ਕੇ ਆਪਣੇ ਜੀਵਨ ਨੂੰ ਉਸ ਅਨੁਸਾਰ ਢਾਲਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਕਰਦਾ ਹੈ (1); ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਦੀ ਸਾਜਨਾ ਹੋਈ, ਜੀਵ-ਜੰਤ ਪੈਦਾ ਹੋਏ ਤੇ ਕਿਰਿਆਸ਼ੀਲ ਹਨ ਤੇ ਜੰਮਦੇ ਮਰਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਜਗਿਆਸੂ ਦੀ ਹਉਮੈ ਨੂੰ ਖਤਮ ਕਰ ਦਿੰਦੀ ਹੈ (2) ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਦਾ ਹੁਕਮ, ਉਸ ਦੀ ਸੱਤਾ ਅਨੇਕ ਰੂਪਾਂ ਰੰਗਾਂ ਨਾਵਾਂ ਥਾਵਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਉਸ ਦੇ ਤਾਣ, ਦਾਤਾਂ, ਗੁਣ, ਗਿਆਨ, ਜੀਵਾਲਣ ਤੇ ਮਾਰਨ ਦੀ ਵਿਸਮਾਦੀ ਕਿਰਿਆ ਨੂੰ ਵੇਖ-ਵੇਖ ਹੈਰਾਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। (3) ਅਟੱਲ ਨਿਯਮਾਂ (ਹੁਕਮ) ਦਾ ਮਾਲਕ ਪ੍ਰਭੂ ਪ੍ਰੇਮ ਦਾ ਸਾਗਰ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਉਸ ਦੀ ਬੋਲੀ ਹੈ, ਪ੍ਰੇਮ ਹੀ ਉਸ ਨੂੰ ਮਿਲਣ ਦਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ, ਪੂਰਨ ਖਿੜਾਉ ਦੇ ਸਮੇਂ ਨਾਮ ਸਿਮਰੀਏ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰੀਏ, ਉਸ ਦੇ ਹਰ ਥਾਂ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਨ ਦਾ ਇਹੋ ਵਧੀਆਂ ਵਸੀਲਾ ਹੈ। (4) ਪ੍ਰੇਮ ਨਾਲ ਪ੍ਰਭੂ ਦੇ ਗੁਣ ਗਾਇਨ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸੁਣਨ ਨਾਲ ਸਭ ਦੁਖ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਸੁਖ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਆ ਵਸਦੇ ਹਨ ਪਰ ਉਸ ਦਾ ਨਾਮ ਤੇ ਗਿਆਨ ਗੁਰੂ ਰਾਹੀਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (5) ਗੁਰੂ ਦੀ ਸਿਖਿਆ ਅੰਦਰ ਵਸਾਉਣ ਨਾਲ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਬੁੱਧੀ ਅਤੇ ਹਿਰਦੇ ਵਿਚ ਰਤਨ ਜਵਾਹਰ ਮੋਤੀਆਂ ਵਰਗੇ ਅਮੋਲਕ ਗੁਣ ਪੈਦਾ ਹੁੰਦੇ ਹਨ (6) ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਬਿਨਾਂ ਲੰਮੇਰੀ ਉਮਰ, ਸੰਸਾਰੀ ਪ੍ਰਭੂਤਾ ਤੇ ਸ਼ੋਭਾ ਨਿਰਾਰਥਕ ਹੈ, ਸਗੋਂ ਮਿਲਾਪ ਵਿਚ ਬਾਧਕ ਹੈ (7) ਸੁਰਤਿ ਜੋੜ ਕੇ, ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਨ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਹਿਰਦਾ ਸਦਾ ਖਿੜਿਆ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ, ਦੁਖ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਸਿੱਖਾਂ ਪੀਰਾਂ, ਦੇਵਤਿਆਂ, ਸ਼ੇਖਾਂ ਪੀਰਾਂ, ਖੰਡਾਂ

ਬ੍ਰਹਿਮੰਡਾਂ ਦਾ ਸਹੀ ਗਿਆਨ ਸੁਤੇ ਸਿੱਧ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। (8-11) ਇੰਜ ਹੀ ਨਾਮ ਦੇ ਸੱਚ ਨੂੰ ਅੰਦਰੋਂ ਪੂਰੀ ਲਗਨ ਨਾਲ ਮੰਨਣ ਵਾਲੇ, ਪਤੀਜੇ ਹੋਏ, ਯਕੀਨ ਕਰ ਲੈਣ ਵਾਲੇ ਦੀ ਉਚੀ ਆਤਮਿਕ ਅਵਸਥਾ ਦੱਸੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਲਿਖੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਬਲਕਿ ਮਾਣੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ।

ਨਾਮ ਨੂੰ ਮਨੋ ਮੰਨ ਲੈਣ ਨਾਲ ਸੁਰਤਿ ਉਚੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ, ਸੰਸਾਰ-ਸਾਗਰ ਸੌਖੇ ਹੀ ਤਰ ਲਈਦਾ ਹੈ। (12-15) ਐਸੇ ਗੁਰਸਿੱਖ ਨਾਮ ਅਭਿਆਸੀ ਨੂੰ ‘ਪੰਚ’ ਕਿਹਾ ਹੈ। ਉਹ ਇਸ ਸੰਸਾਰ ਵਿਚ ਵੀ ਮੰਨੋ-ਪ੍ਰਮੰਨੋ, ਸਭ ਦੇ ਆਗੂ ਹੁੰਦੇ ਹਨ, ਰਾਜ ਦਰਬਾਰਾਂ ਵਿਚ ਵੀ ਸ਼ੋਭਨੀਕ ਹੁੰਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਦਰਗਾਹ ਵਿਚ ਭੀ ਆਦਰ ਮਾਣ ਪਾਉਂਦੇ ਹਨ। ਐਸੀ ਉਚੀ ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਵਸਥਾ ਤੇ ਪੁੱਜ ਕੇ ਵੀ ਪੰਚ ਜਨ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ, ਕਿਉਂਕਿ ਪ੍ਰਮਾਤਮਾ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣਾ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਜੀਵਨ ਦਾ ਮਨੋਰਥ ਨਹੀਂ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦਾ ਹੁਕਮ ਅਰਥਾਤ ਧਰਮ-ਰੂਪੀ ਬੁੱਝਵਾਂ ਨਿਯਮ ਹੀ ਉਹ ਬਲਦ ਹੈ ਜੋ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਨੂੰ ਕਾਇਮ ਰੱਖ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਧਰਮ ਤੋਂ ਸੰਤੋਖ ਉਤਪੰਨ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੱਬੀ ਹੁਕਮ ਨੂੰ ਬੁੱਝਣ ਵਾਲੇ ਮਨੁੱਖ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਅਤੇ ਉਸ ਦੀ ਰਚਨਾ ਦੇ ਗਿਆਨ ਦਾ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਹ ਐਸੀਆਂ ਕਿਆਸਕਾਰੀਆਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਮੰਨਦਾ ਕਿ ਧਰਤੀ ਨੂੰ ਬੋਲਦ ਨੇ ਸਹਾਰਾ ਦਿਤਾ ਹੋਇਆ ਹੈ। ਜੇ ਐਸਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਜ਼ਰਾ ਖਿਆਲ ਕਰੋ ਕਿ ਇਹ ਭਾਰ ਕਿੰਨਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਫੇਰ ਉਸ ਬਲਦ ਨੂੰ ਸਹਾਰਾ ਦੇਣ ਲਈ ਹੇਠਾਂ ਹੋਰ ਧਰਤੀ ਹੋਵੇਗੀ, ਫੇਰ ਹੋਰ ਬਲਦ। ਫੇਰ ਆਖਰੀ ਬਲਦ ਦਾ ਕੌਣ ਸਹਾਰਾ ਹੋਵੇਗਾ? ਕੁਦਰਤ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ। ਉਹ ਕੁਦਰਤ ਜੋ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਜੋ ਪਾਰਬ੍ਰਹਮ ਦੇ ਇਕ ‘ਕਵਾਉ’ (ਸ਼ਬਦ) ਨਾਲ ਉਤਪੰਨ ਹੋਈ ਤੇ ਨਿਰੰਤਰ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਹੋ ਰਹੀ ਹੈ ਜਿਸਦੇ ਅਣਗਿਣਤ ‘ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵ’ ਦੱਸੇ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੇ। ਜਿਸ ਦਾ ਬੇਅੰਤ ਬਲ ਹੈ, ਬੇਅੰਤ ਸੁੰਦਰ ਰੂਪ ਹਨ, ਬੇਅੰਤ ਦਾਤਾਂ ਹਨ, ਇਸ ਦਾ ਅੰਦਾਜ਼ਾ ਕੌਣ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ? ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਆਪਣੇ ਹੁਕਮ ਨਾਲ ਸਾਰਾ ਸੰਸਾਰ ਬਣਾ ਦਿਤਾ। ਇਸ ਲਈ ਪੰਚ ਜਨ ‘ਹੁਕਮ’ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਿਆਂ ਵਿਸਮਾਦ ਭਰੀ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਫੁਰਮਾਨ ਹੈ -

ਪੰਚ ਪਰਵਾਣ ਪੰਚ ਪਰਧਾਨੁ॥

ਪੰਚੇ ਪਾਵਹਿ ਦਰਗਹਿ ਮਾਨੁ॥

ਪੰਚੇ ਸੋਹਿ ਦਰਿ ਰਾਜਾਨੁ॥
 ਪੰਚਾ ਕਾ ਗੁਰੁ ਏਕੁ ਧਿਆਨੁ॥
 ਜੇ ਕੋ ਕਹੈ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਕਰਤੇ ਕੈ ਕਰਣੈ ਨਾਹੀ ਸੁਮਾਰੁ॥
 ਧੋਲੁ ਧਰਮੁ ਦਇਆ ਕਾ ਪੂਤੁ॥
 ਸੰਤੋਖੁ ਥਾਪਿ ਰਖਿਆ ਜਿਨਿ ਸੂਤਿ॥
 ਜੇ ਕੋ ਬੁਝੈ ਹੋਵੈ ਸਚਿਆਰੁ॥
 ਧਵਲੈ ਉਪਰਿ ਕੇਤਾ ਭਾਰੁ॥
 ਧਰਤੀ ਹੋਰੁ ਪਰੈ ਹੋਰੁ ਹੋਰੁ॥
 ਤਿਸ ਤੇ ਭਾਰੁ ਤਲੈ ਕਵਣੁ ਜੋਰੁ॥
 ਜੀਅ ਜਾਤਿ ਰੰਗਾ ਕੇ ਨਾਵੁ॥
 ਸਭਨਾ ਲਿਖਿਆ ਵੁੜੀ ਕਲਾਮੁ॥
 ਏਹੁ ਲੇਖਾ ਲਿਖਿ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥
 ਲੇਖਾ ਲਿਖਿਆ ਕੇਤਾ ਹੋਇ॥
 ਕੇਤਾ ਤਾਣੁ ਸੁਆਲਿਹੁ ਰੂਪੁ॥
 ਕੇਤੀ ਦਾਤਿ ਜਾਣੈ ਕੋਣੁ ਕੂਤੁ॥
 ਕੀਤਾ ਪਸਾਉ ਏਕੋ ਕਵਾਉ॥
 ਤਿਸ ਤੇ ਹੋਏ ਲਖ ਦਰੀਆਉ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀਕਾਰੁ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥

ਪਉੜੀ 16

ਅਗਲੀਆਂ ਤਿੰਨ ਪਉੜੀਆਂ (17, 18, 19) ਵਿਚ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਬੇਅੰਤ ਰਚਨਾ ਵਿਚ ਅਨੇਕ ਪ੍ਰਕਾਰ ਦੇ ਜੀਆਂ ਜੰਤਾਂ ਦਾ ਵਿਸਤ੍ਰਿਤ ਬਖਾਨ ਹੈ। 17ਵੀਂ ਪਉੜੀ ਵਿਚ ਦੱਸਿਆ ਕਿ ਅਸੰਖਾ (ਅਣਗਿਣਤ) ਜੀਵ ਜਪ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪੂਜਾ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਤਪ ਸਾਧ ਰਹੇ ਹਨ, ਵੇਦਾਂ ਗ੍ਰੰਥਾਂ ਦੇ ਪਾਠ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਪ੍ਰਭੂ ਗੁਣਾਂ ਅਤੇ ਗਿਆਨ ਦੀ ਵੀਚਾਰ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਣਗਿਣਤ ਦਾਨੀ ਦਾਤੇ ਦਾਨ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਸੂਰਮੇ ਹਨ, ਅਨੇਕਾਂ ਮੋਨੀ ਹਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਜਪ, ਤਪ, ਪੂਜਾ, ਪਾਠ, ਜੋਗ, ਸਮਾਧੀ ਆਦਿ ਵਿਚ ਮਗਨ ਮਨੁੱਖਾਂ ਦੀ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ, ਪ੍ਰਭੂ ਦੀ ਐਸੀ ਕਿਰਤ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ -

ਅਸੰਖ ਜਪ ਅਸੰਖ ਭਾਉ॥
 ਅਸੰਖ ਪੂਜਾ ਅਸੰਖ ਤਪ ਤਾਉ॥
 ਅਸੰਖ ਗਰੰਥ ਮੁਖਿ ਵੇਦ ਪਾਠੁ॥
 ਅਸੰਖ ਜੋਗ ਮਨਿ ਰਹਿ ਉਦਾਸੁ॥
 ਅਸੰਖ ਭਗਤ ਗੁਣ ਗਿਆਨ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਸਤੀ ਅਸੰਖ ਦਾਤਾਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਸੂਰ ਮੁਹ ਭਖ ਸਾਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਮੋਨਿ ਲਿਵ ਲਾਇ ਤਾਰੁ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰੁ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥

ਪਉੜੀ 17

ਵਿਪਰੀਤ ਇਸਦੇ, ਜੇ ਮਾੜੇ ਪਾਸੇ ਵੇਖੀਏ, ਤਾਂ ਅਸੰਖਾਂ ਜੀਵ ਮੰਦੇ ਨਿਗੂਣੇ ਕੰਮਾਂ ਵਿਚ ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਹਨ। ਇਹ ਵੀ ਉਸ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੀ ਖੇਡ ਹੈ। ਅਸੰਖਾ ਲੋਕ ਮਹਾਂਮੂਰਖ ਹਨ, ਹਰਾਮਖੋਰ ਹਨ; ਵਧੀਕੀਆਂ ਕਰਨ ਵਾਲੇ, ਲੋਕਾਂ ਦੇ ਗਲੇ ਵੱਢਣ ਵਾਲੇ, ਕਾਤਲ, ਪਾਪੀ ਵੀ ਅਣਗਿਣਤ ਹਨ। ਝੂਠੇ, ਖੋਟੀ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ, ਅਖਾਜ ਖਾਣ ਵਾਲੇ, ਨਿੰਦਕ ਅਤੇ ਅਨੇਕ ਕੁਕਰਮਾਂ ਵਿਚ ਫਸੇ ਵੀ ਬੇਅੰਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪੂਰੀ ਵਿਚਾਰ ਕਰਨੀ ਸੰਭਵ ਨਹੀਂ, ਸਾਡੇ ਲਈ ਭਲੀ ਗੱਲ ਇਹੋ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਦੀ ਰਜਾ ਵਿਚ ਰਾਜੀ ਰਹੀਏ ਤੇ ਉਸ ਦੀ ਕੁਦਰਤ ਤੋਂ ਬਲਿਹਾਰੇ ਜਾਈਏ -

ਅਸੰਖ ਮੂਰਖ ਅੰਧ ਘੋਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਚੋਰ ਹਰਾਮਖੋਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਅਮਰ ਕਰਿ ਜਾਹਿ ਜੋਰੁ॥
 ਅਸੰਖ ਗਲਵਢ ਹਤਿਆ ਕਮਾਹਿ॥
 ਅਸੰਖ ਪਾਪੀ ਪਾਰੁ ਕਰਿ ਜਾਹਿ॥
 ਅਸੰਖ ਕੂੜਿਆਰ ਕੂੜੇ ਫਿਰਾਹਿ॥
 ਅਸੰਖ ਮਲੇਛ ਮਲੁ ਭਖਿ ਖਾਹਿ॥
 ਅਸੰਖ ਨਿੰਦਕ ਸਿਰਿ ਕਰਹਿ ਭਾਰੁ॥
 ਨਾਨਕੁ ਨੀਚੁ ਕਹੈ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ॥
 ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰੁ॥
 ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰੁ॥

ਪਉੜੀ 19

ਇੰਜ ਹੀ ਕੁਦਰਤ ਦੇ ਅਨੇਕ ਜੀਵਾਂ ਤੇ ਬੇਅੰਤ ਪਦਾਰਥਾਂ ਦੇ ਅਸੰਖਾ ਹੀ ਨਾਮ ਹਨ ਅਤੇ ਅਸੰਖਾ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਥਾਂ ਟਿਕਾਣੇ ਹਨ। ਅਸੰਖਾ ਹੀ ਭਵਣ ਹਨ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਦੀ ਪਹੁੰਚ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹਨ। ਦਰਅਸਲ ਇਸ ਵਿਸਥਾਰ ਦਾ ਕੋਈ ਲੇਖਾ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦਾ। ਜਿੰਨਾਂ ਵੀ ਸੰਸਾਰ ਅਕਾਲਪੁਰਖ ਦਾ ਬਣਾਇਆ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਇਹ ਉਸ ਦਾ ਸਰੂਪ ਹੈ, ਸ੍ਰਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਜ਼ਰਾ ਜ਼ਰਾ ਉਸ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਨਾਮ ਦੀ ਕਿਰਤ ਹੈ। ਇਸ ਵਿਸਮਾਦਮਈ ਰਚਨਾ ਤੋਂ ਕੇਵਲ ਬਲਿਹਾਰ ਹੀ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਾਂ -

ਅਸੰਖ ਨਾਵ ਅਸੰਖ ਥਾਵੁ॥
 ਅਗੰਮ ਅਗੰਮ ਅਸੰਖ ਲੋਅੁ॥
 ਅਸੰਖ ਕਹਹਿ ਸਿਰਿ ਭਾਰੁ ਹੋਇ॥
 ਅਖਰੀ ਨਾਮੁ ਅਖਰੀ ਸਾਲਾਹੁ॥
 ਅਖਰੀ ਗਿਆਨੁ ਗੀਤ ਗੁਣ ਗਾਹੁ॥
 ਅਖਰੀ ਲਿਖਣੁ ਬੋਲਣੁ ਬਾਣਿ॥
 ਅਖਰਾ ਸਿਰਿ ਸੰਜੋਗੁ ਵਖਾਣਿ॥
 ਜਿਨਿ ਏਹਿ ਲਿਖੇ ਤਿਸੁ ਸਿਰਿ ਨਾਹਿ॥
 ਜਿਵ ਫੁਰਮਾਏ ਤਿਵ ਤਿਵ ਪਾਹਿ॥
 ਜੇਤਾ ਕੀਤਾ ਤੇਤਾ ਨਾਉ॥
 ਵਿਣੁ ਨਾਵੈ ਨਾਹੀ ਕੋ ਥਾਉ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕਵਣੁ ਕਹਾ ਵੀਚਾਰੁ॥
 ਵਾਰਿਆ ਨ ਜਾਵਾ ਏਕ ਵਾਰੁ॥

ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ॥

ਤੂ ਸਦਾ ਸਲਾਮਤਿ ਨਿਰੰਕਾਰ॥

ਪਉੜੀ 19

ਪਹਿਲੀ ਪਉੜੀ ਵਿਚ 'ਸਚਿਆਰ ਪੁਰਸ਼' ਦੀ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਉਸ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਦੈਵੀ ਹੁਕਮ ਦੀ ਸੋਝੀ ਤੇ ਉਸ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਦਾ ਉਪਦੇਸ਼ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। 'ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲਾ ਸਚੁ ਨਾਉ' ਗੁਰਸਿੱਖ ਦਾ ਜੀਵਨ ਧੁਰਾ ਹੈ, ਅਧਿਆਤਮਕ ਅਨੁਭਵ ਦਾ ਸਹੀ ਮਾਰਗ ਹੈ ਜਿਸ ਨੂੰ 'ਸੁਣਿਐ' ਅਤੇ 'ਮੰਨੈ' (8-15) ਦੀਆਂ ਪਉੜੀਆਂ ਰਾਹੀਂ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਕਰਵਾਇਆ ਹੈ। ਸੱਚ ਮਾਰਗ ਦਾ ਪਾਂਧੀ 'ਸਚਿਆਰ ਪੁਰਸ਼' ਪੰਚ ਪਦ ਨੂੰ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਉਸ ਨੂੰ ਕੁਦਰਤ ਦੀ ਅਨੰਤਤਾ ਤੇ ਬੇਅੰਤਤਾ ਦਰਸਾ ਕੇ ਉਸ ਦੀ ਅਨੁਭੂਤੀ ਨੂੰ ਵਿਸ਼ਾਲਤਾ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕੀਤੀ ਹੈ, ਰਜਾ ਵਿਚ ਟਿਕਣ ਦੀ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹਤਾ ਪਰਦਾਨ ਕੀਤੀ ਹੈ। (ਜੋ ਤੁਧੁ ਭਾਵੈ ਸਾਈ ਭਲੀ ਕਾਰ 16-19) ਅਤੇ ਸਮਰਪਨ ਹੋਏ ਰਜਾ ਵਿਚ ਵਿਚਰਨ ਵਾਲੇ ਕੋਮਲ ਮਨ ਨੂੰ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰੰਗਣ ਦਾ ਢੰਗ ਦੱਸਿਆ ਹੈ ਕਿ ਜੇ ਮਨੁੱਖ ਦਾ ਮਨ ਬੁੱਧੀ ਪਾਪਾਂ ਨਾਲ ਮਲੀਨ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਉਹ ਪਾਪ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੇ ਨਾਮ-ਪਿਆਰ ਨਾਲ ਧੋਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਹੀ ਜਿਵੇਂ ਲਿਬੜੇ ਹੋਏ ਹੱਥ ਜਾਂ ਪੈਰ ਜਾਂ ਸਰੀਰ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਧੋਤਿਆਂ ਸਾਫ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ, ਜਿਵੇਂ ਗੰਦੇ ਹੋਏ ਕਪੜੇ ਨੂੰ ਸਾਬਣ ਲਾ ਕੇ ਧੋ ਲਈਦਾ ਹੈ। ਨਾਲ ਹੀ ਇਹ ਸੋਝੀ ਬਖਸ਼ੀ ਹੈ ਕਿ ਦੈਵੀ ਨਿਆਂਕਾਰੀ ਹੁਕਮ ਅਨੁਸਾਰ ਮਨੁੱਖ ਜੈਸਾ ਬੀਜਦਾ ਹੈ, ਵੈਸਾ ਹੀ ਫਲ ਉਹ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਜਨਮ ਮਰਨ ਦਾ ਗੇੜ ਵੀ ਇਨ੍ਹਾਂ ਬੀਜੇ ਕਰਮਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਹੀ ਵਾਪਰਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਮਝ ਲੈਣਾ ਚਾਹੀਦਾ ਹੈ ਕਿ 'ਪਾਪ' ਪੁੰਨ ਨਿਰੇ ਨਾਮ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਨਿਰਾ ਕਹਿਣ ਮਾਤਰ ਹੀ ਨਹੀਂ ਹਨ, ਸੱਚਮੁੱਚ ਹੀ ਮਨੁੱਖ ਮਨ ਰਾਹੀਂ ਬਚਨਾਂ ਰਾਹੀਂ ਜਾਂ ਕਰਮ ਇੰਦ੍ਰਿਆਂ ਰਾਹੀਂ ਜੋ ਕੁਝ ਕਰਦਾ ਹੈ, ਤਿਹੋ ਜਿਹੇ ਸੰਸਕਾਰ ਉਕਰ ਕੇ ਨਾਲ ਲੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ-

ਭਰੀਐ ਹਥੁ ਪੈਰੁ ਤਨੁ ਦੇਹ॥

ਪਾਣੀ ਧੋਤੇ ਉਤਰਸੁ ਖੇਹ॥

ਮੂਤ ਪਲੀਤੀ ਕਪੜੁ ਹੋਇ॥

ਦੇ ਸਾਬੁਣੁ ਲਈਐ ਓਹੁ ਧੋਇ॥

ਭਰੀਐ ਮਤਿ ਪਾਪਾ ਕੈ ਸੰਗਿ॥

ਓਹੁ ਧੋਪੇ ਨਾਵੈ ਕੈ ਰੰਗਿ॥

ਪੁੰਨੀ ਪਾਪੀ ਆਖਣੁ ਨਾਹਿ॥

ਕਰਿ ਕਰਿ ਕਰਣਾ ਲਿਖਿ ਲੈ ਜਾਹੁ॥

ਆਪੇ ਬੀਜਿ ਆਪੇ ਹੀ ਖਾਹੁ॥

ਨਾਨਕ ਹੁਕਮੀ ਆਵਹੁ ਜਾਹੁ॥ ਪਉੜੀ 20

ਭਾਵ ਇਹ ਹੈ ਕਿ ਮਾਇਆ ਦੇ ਪ੍ਰਭਾਵ ਕਾਰਨ ਮਨੁੱਖ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਦਾ ਮਨ, ਬੁੱਧ, ਮੈਲੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਮੈਲ ਜਾਂ ਅਸੁਧਤਾ ਕਾਰਨ ਜੀਵ ਪ੍ਰਭੂ ਤੋਂ ਵਿਛੜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਨਾਮ ਸਿਮਰਨ ਹੀ ਇਕ ਐਸਾ ਵਸੀਲਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਧੁਲ ਸਕਦੀ ਹੈ ਤੇ ਜੀਵ ਮੁੜ ਆਪਣੇ ਅਸਲੇ ਦੀ ਪਛਾਣ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਤੀਰਥਾਂ ਦੀ ਯਾਤਰਾ, ਤਪਾਂ ਦੀ ਸਾਧਨਾ ਜਾਂ ਦਿਤੇ ਦਾਨ ਰਾਹੀਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਫਲ ਪ੍ਰਾਪਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਸਗੋਂ ਜੋ ਮਨੁੱਖ ਇਕ ਮਨ ਇਕ ਚਿਤ ਹੋ ਕੇ ਪ੍ਰਭੂ ਦਾ ਨਾਮ ਸੁਣਦਾ ਹੈ, ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਪਤੀਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਸੁਰਤ ਟਿਕਾ ਲੈਂਦਾ ਹੈ, ਨਾਮ-ਪ੍ਰੇਮ ਵਿਚ ਭਿੱਜ ਜਾਂਦਾ ਹੈ, ਉਹ ਮਨੁੱਖ ਆਪਣੇ ਅੰਦਰ ਵਸ ਰਹੇ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਵਿਚ ਜੁੜ ਕੇ, ਮਾਨੋ ਅੰਦਰਲੇ ਤੀਰਥ ਵਿਚ ਮਲ ਮਲ ਕੇ ਇਸ਼ਨਾਨ ਕਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਮਨ ਦੀ ਮੈਲ ਲਾਹ ਕੇ ਨਿਰਮਲ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਤੀਰਥੁ ਤਪੁ ਦਇਆ ਦਤੁ ਦਾਨੁ॥

ਜੇ ਕੋ ਪਾਵੈ ਤਿਲ ਕਾ ਮਾਨੁ॥

ਸੁਣਿਆ ਮੰਨਿਆ ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ॥

ਅੰਤਰਗਤਿ ਤੀਰਥਿ ਮਲਿ ਨਾਉ॥

ਪਰ ਇਹ 'ਸੁਣਨ', 'ਮੰਨਣ' ਅਤੇ 'ਮਨਿ ਕੀਤਾ ਭਾਉ' ਦੀ ਅਵਸਥਾ, ਇਹ ਗੁਣ ਸਭ ਪ੍ਰਭੂ ਦੀਆਂ ਵਡਿਆਈਆਂ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਨਦਰ ਹੈ ਜਿਸ ਬਿਨਾ ਭਗਤੀ ਹੋ ਨਹੀਂ ਸਕਦੀ। ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਸਰਬ ਵਿਆਪਕ ਹੋ ਰਿਹਾ, ਮਾਇਆ, ਬਾਣੀ ਜਾਂ ਬ੍ਰਹਮਾ ਵਿਚ ਵੀ ਓਹੀ ਹੈ ਜੋ ਸਦਾ ਸਤਿ ਹੈ, ਸੁਬਹਾਨ (ਸੋਹਣਾ) ਹੈ ਤੇ ਸਦਾ ਖਿੜਾਉ ਵਿਚ, ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ -

ਸਭਿ ਗੁਣ ਤੇਰੇ ਮੈ ਨਾਹੀ ਕੋਇ॥

ਵਿਣੁ ਗੁਣ ਕੀਤੇ ਭਗਤਿ ਨ ਹੋਇ॥

ਸੁਅਸਤਿ ਆਥਿ ਬਣੀ ਬਰਮਾਉ॥

ਸਤਿ ਸੁਹਾਣੁ ਸਦਾ ਮਨਿ ਚਾਉ॥

ਆਤਮਿਕ ਰਸਤੇ ਦਾ ਪਾਂਧੀ, ਨਾਮ ਦਾ ਜਗਿਆਸੂ ਸਦਾ ਪ੍ਰਭੂ ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਵਿਚਰਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਸੁਰਤਿ ਜੋੜਦਾ ਹੈ, ਉਸ ਦਾ ਅੰਤ ਪਾਉਣ ਦੀ ਕੋਸ਼ਿਸ਼ ਨਹੀਂ ਕਰਦਾ, ਨਾ ਹੀ ਇਹ ਜਾਣਨ ਵਿਚ ਸਮਾਂ ਬਰਬਾਦ ਕਰਦਾ ਹੈ ਕਿ ਸੰਸਾਰ ਰਚਨਾ ਕਦੋਂ ਹੋਈ, ਕਿਵੇਂ ਹੋਈ? ਉਹ ਕਿਹੜਾ ਵੇਲਾ, ਵਕਤ, ਥਿਤ, ਵਾਰ, ਰੁੱਤ, ਮਹੀਨਾ ਸੀ ਜਦੋਂ ਸੰਸਾਰ ਬਣਿਆ? ਕੋਈ ਮਨੁੱਖ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦਾ, ਇਸ ਬਾਰੇ ਉਹ ਪ੍ਰਭੂ ਆਪ ਹੀ ਜਾਣਦਾ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਵਡਿਆਈ ਤੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ ਕਰਨ ਦੇ ਵੀ ਯੋਗ ਨਹੀਂ -

ਕਵਣੁ ਸੁ ਵੇਲਾ ਵਖਤੁ ਕਵਣੁ ਕਵਣੁ ਥਿਤਿ ਕਵਣੁ ਵਾਰੁ॥

ਕਵਣਿ ਸਿ ਰੁਤੀ ਮਾਹੁ ਕਵਣੁ ਜਿਤੁ ਹੋਆ ਆਕਾਰੁ॥

ਵੇਲ ਨ ਪਾਈਆ ਪੰਡਤੀ ਜਿ ਹੋਵੈ ਲੇਖੁ ਪੁਰਾਣੁ॥

ਵਖਤੁ ਨ ਪਾਇਓ ਕਾਦੀਆ ਜਿ ਲਿਖਨਿ ਲੇਖੁ ਕੁਰਾਣੁ॥

ਥਿਤਿ ਵਾਰੁ ਨਾ ਜੋਗੀ ਜਾਣੈ ਰੁਤਿ ਮਾਹੁ ਨ ਕੋਈ॥

ਜਾ ਕਰਤਾ ਸਿਰਠੀ ਕਉ ਸਾਜੇ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਸੋਈ॥

ਕਿਵ ਕਰਿ ਆਖਾ ਕਿਵ ਸਾਲਾਹੀ ਕਿਉ ਵਰਨੀ ਕਿਵ ਜਾਣਾ॥

ਨਾਨਕ ਆਖਣਿ ਸਭੁ ਕੋ ਆਖੈ ਇਕ ਦੂ ਇਕੁ ਸਿਆਣਾ॥

ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਵਡੀ ਨਾਈ ਕੀਤਾ ਜਾ ਕਾ ਹੋਵੈ॥

ਨਾਨਕ ਜੇ ਕੋ ਆਪੋ ਜਾਣੈ ਅਗੈ ਗਇਆ ਨ ਸੋਰੈ॥
ਪਉੜੀ 21

ਕਿਉਂਕਿ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡੀ ਰਚਨਾ ਬੇਅੰਤ ਹੈ, ਅਨੰਤ ਹੈ, ਅਸਗਾਰ ਹੈ, ਲੱਖਾਂ ਪਾਤਾਲ ਅਤੇ ਲੱਖਾਂ ਹੀ ਆਕਾਸ਼ ਹਨ, ਅਰਥਾਤ ਚੰਨ, ਸੂਰਜ, ਤਾਰਿਆਂ, ਸਤਾਰਿਆਂ, ਧਰਤੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਹਨ, ਇਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਕੋਈ ਹਿਸਾਬ ਗਿਣਤੀ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕਦੀ।

ਪਾਤਾਲਾ ਪਾਤਾਲ ਲਖ ਆਗਾਸਾ ਆਗਾਸ॥
ਓੜਕ ਓੜਕ ਭਾਲਿ ਥਕੇ ਵੇਦ ਕਹਨਿ ਇਕ ਵਾਤ॥
ਸਹਸ ਅਠਾਰਹ ਕਹਨਿ ਕਤੇਬਾ ਅਸੁਲੁ ਇਕੁ ਧਾਤੁ॥
ਲੇਖਾ ਹੋਇ ਤ ਲਿਖੀਐ ਲੇਖੈ ਹੋਇ ਵਿਣਾਸੁ॥
ਨਾਨਕ ਵਡਾ ਆਖੀਐ ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੁ॥

ਪਉੜੀ 22

ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਦੀਆਂ ਬੇਅੰਤ ਵਡਿਆਈਆਂ ਕਹਿਣ ਵਾਲੇ ਅੰਤ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਜਿਵੇਂ ਨਦੀਆਂ ਤੇ ਨਾਲੇ ਸਮੁੰਦਰ ਵਿਚ ਪੈਂਦੇ ਹਨ, ਉਸ ਦੀ ਥਾਹ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦੇ ਸਗੋਂ ਉਸ ਵਿਚ ਹੀ ਲੀਨ ਹੋ ਜਾਂਦੇ ਹਨ-

ਸਾਲਾਹੀ ਸਾਲਾਹਿ ਏਤੀ ਸੁਰਤਿ ਨ ਪਾਈਆ॥
ਨਦੀਆ ਅਤੇ ਵਾਹ ਪਵਹਿ ਸਮੁੰਦਿ ਨ ਜਾਣੀਅਹਿ॥
ਸਮੁੰਦ ਸਾਹ ਸੁਲਤਾਨ ਗਿਰਹਾ ਸੇਤੀ ਮਾਲੁ ਧਨੁ॥
ਕੀੜੀ ਤੁਲਿ ਨ ਹੋਵਨੀ ਜੇ ਤਿਸੁ ਮਨਹੁ ਨ ਵੀਸਰਹਿ॥
ਅੰਕ - 23

ਉਸ ਦੇ ਗੁਣਾਂ ਦਾ, ਉਸ ਦੀਆਂ ਦਾਤਾਂ ਦਾ, ਉਸਦੀ ਰਚਨਾ ਦਾ ਕੋਈ ਅੰਤ ਨਹੀਂ ਪਾ ਸਕਦਾ। ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੇ ਜੋ ਇਹ ਬ੍ਰਹਿਮੰਡ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਇਸ ਦਾ ਅਖੀਰ, ਉਰਲਾ ਤੇ ਪਾਰਲਾ ਬੰਨਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦਿਸਦਾ। ਜਿਉਂ ਜਿਉਂ ਉਸ ਦੇ ਵੱਡੇ ਹੋਣ ਬਾਰੇ ਕਹੀਦਾ ਹੈ, ਤਿਵੇਂ ਤਿਵੇਂ ਉਹ ਹੋਰ ਵੱਡਾ, ਹੋਰ ਵੱਡਾ ਪ੍ਰਤੀਤ ਹੋਣ ਲਗ ਪੈਂਦਾ ਹੈ। ਜੇ ਕੋਈ ਉਸ ਜੇਡਾ ਵੱਡਾ ਹੋਵੇ, ਓਹੀ ਉਸ ਅਕਾਲ ਪੁਰਖ ਨੂੰ ਪੂਰੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੱਸ ਸਕਦਾ ਹੈ ਪਰ ਐਨਾ ਵੱਡਾ ਕੋਈ ਹੈ ਨਹੀਂ -

ਅੰਤੁ ਨ ਸਿਫਤੀ ਕਹਿਣ ਨ ਅੰਤੁ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਕਰਣੈ ਦੇਣਿ ਨ ਅੰਤੁ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਵੇਖਣਿ ਸੁਣਨਿ ਨ ਅੰਤੁ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕਿਆ ਮਨਿ ਮੰਤੁ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਕੀਤਾ ਆਕਾਰੁ॥
ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਪੈ ਪਾਰਾਵਾਰੁ॥
ਅੰਤ ਕਾਰਣਿ ਕੇਤੇ ਬਿਲਲਾਹਿ॥
ਤਾ ਕੇ ਅੰਤ ਨ ਪਾਏ ਜਾਹਿ॥
ਏਹੁ ਅੰਤੁ ਨ ਜਾਣੈ ਕੋਇ॥
ਬਹੁਤਾ ਕਹੀਐ ਬਹੁਤਾ ਹੋਇ॥
ਵਡਾ ਸਾਹਿਬੁ ਉਚਾ ਥਾਉ॥
ਉਚੇ ਉਪਰਿ ਉਚਾ ਨਾਉ॥
ਏਵਡੁ ਉਚਾ ਹੋਵੇ ਕੋਇ॥

ਜਿਸੁ ਉਚੇ ਕਉ ਜਾਣੈ ਸੋਇ॥
ਜੇਵਡੁ ਆਪਿ ਜਾਣੈ ਆਪਿ ਆਪਿ॥
ਨਾਨਕ ਨਦਰੀ ਕਰਮੀ ਦਾਤਿ॥ ਪਉੜੀ 24

ਪ੍ਰਭੂ ਕੇਡਾ ਵੱਡਾ ਹੈ? ਇਹ ਗੱਲ ਦੱਸਣੀ ਤਾਂ ਕਿਤੇ ਰਹੀ, ਉਸ ਦੀ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੀ ਇਤਨੀ ਵੱਡੀ ਹੈ ਕਿ ਲਿਖਣ ਵਿਚ ਲਿਆਂਦੀ ਨਹੀਂ ਜਾ ਸਕਦੀ। ਸਭ ਵੱਡੇ ਛੋਟੇ ਉਸ ਦੇ ਦਰ ਤੋਂ ਹੀ ਮੰਗਦੇ ਹਨ ਪਰ ਮੂਰਖ ਜੀਵ ਦਾਤਾਂ ਵਰਤਦਾ ਵਰਤਦਾ ਦਾਤਾਰ ਨੂੰ ਵਿਸਾਰ ਕੇ ਵਿਕਾਰਾਂ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਨੇਕਾਂ ਦੁਖ ਕਲੇਸ਼ ਸਹੇੜ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਦੁਖ ਵੀ ਉਸ ਦੀ ਦਾਤ ਹਨ ਕਿਉਂਕਿ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਮੁੜ ਸੋਝੀ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਤੇ ਉਹ ਰਜਾ ਵਿਚ ਤੁਰਦਾ ਹੈ, ਸਿਫਤ ਸਾਲਾਹ ਵਿਚ ਜੁੜਦਾ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਉਹ ਪਾਤਸ਼ਾਹਾਂ ਦਾ ਪਾਤਸ਼ਾਹ ਹੋਣ ਦਾ ਮਾਣ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਦਾ ਹੈ।

ਬਹੁਤਾ ਕਰਮੁ ਲਿਖਿਆ ਨਾ ਜਾਇ॥
ਵਡਾ ਦਾਤਾ ਤਿਲੁ ਨ ਤਮਾਇ॥
ਕੇਤੇ ਮੰਗਹਿ ਜੋਧ ਅਪਾਰ॥
ਕੇਤਿਆ ਗਣਤ ਨਹੀ ਵੀਚਾਰੁ॥
ਕੇਤੇ ਖਪਿ ਤੁਟਹਿ ਵੇਕਾਰ॥
ਕੇਤੇ ਲੈ ਲੈ ਮੁਕਰੁ ਪਾਹਿ॥
ਕੇਤੇ ਮੂਰਖ ਖਾਹੀ ਖਾਹਿ॥
ਕੇਤਿਆ ਦੂਖ ਭੂਖ ਸਦ ਮਾਰ॥
ਏਹਿ ਭਿ ਦਾਤਿ ਤੇਰੀ ਦਾਤਾਰ॥
ਬੰਦਿ ਖਲਾਸੀ ਭਾਣੈ ਹੋਇ॥
ਹੋਰੁ ਆਖਿ ਨ ਸਕੈ ਕੋਇ॥
ਜੇ ਕੋ ਖਾਇਕੁ ਆਖਣਿ ਪਾਇ॥
ਓਹੁ ਜਾਣੈ ਜੇਤੀਆ ਮੁਹਿ ਖਾਇ॥
ਆਪੇ ਜਾਣੈ ਆਪੇ ਦੇਇ॥
ਆਖਹਿ ਸਿ ਭਿ ਕੇਈ ਕੇਇ॥
ਜਿਸ ਨੋ ਬਖਸੇ ਸਿਫਤਿ ਸਾਲਾਹ॥
ਨਾਨਕ ਪਾਤਸ਼ਾਹੀ ਪਾਤਸ਼ਾਹੁ॥ ਪਉੜੀ 25

‘ਚਲਦਾ’

ਸਨੇਹੀਆਂ ਦਾ ਪੰਨਾ

ਵਿਸ਼ਵ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਰੂਹਾਨੀ ਪਤ੍ਰਿਕਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਆਪਣੇ ਸਫਰ ਦੇ 9 ਸਾਲ ਪੂਰੇ ਕਰਨ ਉਪਰੰਤ ਦਸਵੇਂ ਸਾਲ ਵਿਚ ਪ੍ਰਵੇਸ਼ ਕਰ ਚੁੱਕਿਆ ਹੈ। ਸਮਾਂ ਆਪਣੀ ਚਾਲੀ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ, ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਅਕਤੀ ਨਿਸ਼ਚੇਪੂਰਵਕ ਇਹ ਨਹੀਂ ਕਹਿ ਸਕਦਾ ਕਿ ਆਉਣ ਵਾਲਾ ਸਮਾਂ ਕਿਹੋ ਜਿਹਾ ਹੋਵੇਗਾ। ਪਰੰਤੂ ਬੀਤੇ ਸਮੇਂ ਦੇ ਅੰਦਰ ਜੋ ਵੀ ਬੀਤ ਚੁੱਕਾ ਹੈ ਉਹ ਇਕ ਇਤਿਹਾਸ ਬਣ ਗਿਆ ਹੈ। ਕਦੇ ਸਮਾਂ ਸੀ, ਜਦੋਂ ਪਰਮ ਆਦਰਨੀਯ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਦੇ ਬਾਨੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਹਸਤ ਕਮਲਾਂ ਰਾਹੀਂ ਵਿਸਾਖੀ 1995 ਦੇ ਪਵਿੱਤਰ ਦਿਹਾੜੇ ਤੇ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਪਤ੍ਰਿਕਾ ਦੀ ਸ਼ੁਰੂਆਤ ਕਰਾਈ ਸੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਪੂਰੀ ਸਫਲਤਾ ਦੇ ਨਾਲ ਚੱਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਗੁਰਮਤਿ ਵਿਚਾਰਾਂ ਨੂੰ ਗੰਭੀਰਤਾ ਨਾਲ ਵਿਚਾਰਦਾ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਅੰਦਰ ਅਜਿਹਾ ਮਾਰਗ ਦਰਸ਼ਨ ਕਰਾਉਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਨਾਲ ਜੀਵ ਆਪਣੇ ਅਸਲੀ ਤਤ੍ਵ ਸਰੂਪ ਨੂੰ ਪਹਿਚਾਣ ਕੇ ਪਰਮ ਅਨੰਦ ਦੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਤੱਕ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ। 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਅਦਾਰੇ ਦਾ ਕਿਸੇ ਵੀ ਰਾਜਸੀ (Political) ਪਾਰਟੀ ਨਾਲ ਹਿਤ ਜਾਂ ਅਹਿਤ ਨਹੀਂ ਹੈ ਜਿਸ ਦੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਇਕ ਬਹੁਤ ਵੱਡਾ ਉਦੇਸ਼ ਹੈ ਕਿ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਦੀ ਬਾਣੀ ਸਿਸ਼ਟੀ ਦੇ ਕੋਨੇ-ਕੋਨੇ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚ ਜਾਵੇ ਜਿਸ ਤੋਂ ਅਧਿਆਤਮਕ ਸੂਝ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਕੇ ਸਭ ਮਜ਼ਹਬਾਂ ਦੇ ਬੰਦੇ ਲਾਹਾ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ।

ਉਪਰੋਕਤ ਉਦੇਸ਼ ਦੀ ਪੂਰਤੀ ਵਾਸਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਵਲੋਂ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਅਤੇ ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਮਹੀਨਾ ਵਾਰ ਸ਼ੁਰੂ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਸੀ। ਹਿੰਦੀ ਵਿਚ ਛਪ ਰਹੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਅੰਦਰ ਪੰਜਾਬੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦਾ ਹੀ ਤਰਜਮਾ (Translation) ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਹਿੰਦੀ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਘੱਟ ਗਿਣਤੀ ਵਿਚ ਛਪਣ ਉਪਰੰਤ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਟਰੱਸਟ ਦੇ ਅਕਾਉਂਟੈਂਟ ਬਾਂਚ ਦੀ ਰਿਪੋਰਟ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਕ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਉਪਰ 30 ਰੁਪਏ ਫੀ ਕਾਪੀ ਲਾਗਤ ਆਉਂਦੀ ਹੈ ਇਸ ਲਈ ਹਿੰਦੀ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਲੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਨੂੰ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਆਪਣਾ ਹੋਰ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਨਿਰੰਤਰ ਚਲਦਾ ਰੱਖਣ ਲਈ ਤਨੋ, ਮਨੋ ਪੂਰਾ ਪੂਰਾ ਯੋਗਦਾਨ ਪਾਉਣ ਦੀ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਖੋਚਲ ਕਰਨ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨ ਜੀ। ਹੁਣ ਤੱਕ ਹਿੰਦੀ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਵਲੋਂ ਆਪਣੇ ਆਪ ਹੀ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦੇ ਚੰਦੇ ਭੇਜੇ ਜਾ ਰਹੇ ਹਨ ਹਿੰਦੀ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਵਧਾਉਣ ਵਾਸਤੇ ਜ਼ਰੂਰ ਹੀ ਉਪਰਾਲਾ ਕਰਨ ਦੀ ਲੋੜ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਦ੍ਰਿੜ੍ਹ ਸੈਕਲਪ ਮੁਤਾਬਿਕ ਰੂਹਾਨੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਹਿਤ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਸਹਿਯੋਗ ਦਿਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਅਪੀਲ ਦਲੀਲ ਤੋਂ ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਦੇ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜਾਂ ਵਾਸਤੇ ਪ੍ਰੇਮੀ

ਦੂਰ ਬੈਠੇ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚੋਂ ਬੇਅੰਤ ਮਾਇਆ ਡਰਾਫਟ, ਚੈਕ, ਮਨੀਆਰਡਰਾਂ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਹੇ ਹਨ ਜੋ ਕਿ ਗੁਰਮਤਿ ਪ੍ਰਚਾਰ ਦੇ ਅਤਿ ਆਧੁਨਿਕ ਮੀਡੀਆ ਰਾਹੀਂ ਗੁਰਬਾਣੀ ਪ੍ਰਚਾਰ ਪ੍ਰਸਾਰ ਵਾਸਤੇ ਤਤਪਰ ਹਨ। ਇਸ ਪਿਆਰ ਸਦਕੇ ਹੀ ਪਿਛਲੇ ਸਾਲ ਤੋਂ ਮਾਇਕ ਔਕੜਾਂ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਕਰਦਾ ਹੋਇਆ ਇਹ ਅਦਾਰਾ ਕਰਮ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਜੁਝਦਾ ਚਲਿਆ ਆ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਹਰ ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਰੀਕ ਨੂੰ ਆਪ ਦੇ ਘਰਾਂ ਵਿਚ ਪਹੁੰਚਾਣ ਦਾ ਯਤਨ ਕੀਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਬਿਨਾਂ ਕਿਸੇ ਭੇਦ ਭਾਵ ਤੋਂ ਸਮੂਹ ਨਿਸ਼ਕਾਮ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਇਸ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਨੂੰ ਘਰ ਪਹੁੰਚਾਣ ਵਾਸਤੇ ਹੱਥੀਂ ਵਿਤਰਣ ਦੀ ਸੇਵਾ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਸਮੂਹ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਦੇ ਮੈਂਬਰਾਂ ਦੀ ਸਹੂਲਤ ਵਾਸਤੇ ਪਹਿਲੇ ਪੰਨੇ ਉਪਰ ਸੰਪਰਕ ਟੈਲੀਫੋਨਾਂ, ਮੋਬਾਈਲ ਫੋਨਾਂ ਦੀ ਸੂਚੀ ਦਰਜ ਕੀਤੀ ਗਈ ਹੈ।

ਇੰਗਲੈਂਡ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ ਜੋ ਕਿ ਇਸ ਮਹਾਨ ਕਾਰਜ ਨੂੰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਵਿਚ ਲਿਜਾਣ ਵਾਸਤੇ ਯੂਰਪ ਦੇ ਰੇਡੀਓ ਤੋਂ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਅਨੁਭਵੀ ਪ੍ਰਵਚਨਾਂ ਨੂੰ ਪ੍ਰਚਾਰਣ ਵਾਸਤੇ ਟੈਲੀਕਾਸਟ ਪ੍ਰਸਾਰਣ ਕਰਾ ਰਹੇ ਹਨ। ਜਿਸ ਦਾ ਸੰਗਤਾਂ ਵਲੋਂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਭਰਵਾਂ ਹੁੰਗਾਰਾ ਭਰਿਆ ਜਾ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਮੌਖਿਕ ਬਚਨ ਯਾਦਆਸ਼ਤ ਦੀ ਪਰਤ ਤੇ ਬਹੁਤੀ ਦੇਰ ਨਹੀਂ ਟਿਕ ਸਕਦੇ ਇਸ ਲਈ ਦੂਰਦਰਸ਼ੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਨੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਗੁਹੜ ਸਿਧਾਂਤਾਂ ਨੂੰ ਹਜ਼ਾਰਾਂ ਹੀ ਵੀਡੀਓ, ਆਡੀਓ ਕੈਸਟਾਂ ਵਿਚ ਰਿਕਾਰਡ ਕਰਾਇਆ ਤਾਂ ਜੋ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਅੰਦਰ ਸੌ ਸਾਲ ਤਕ ਨਿਰੰਤਰ ਛਪਦੇ ਰਹਿਣ। ਗੁਰੂ ਸ਼ਬਦ ਲੰਗਰ ਦੇ ਵਾਸਤੇ ਆਪਣਾ ਸਾਰਾ ਹੀ ਤਨ ਮਨ ਧਨ ਲਾ ਕੇ ਕਰੋੜਾਂ ਰੁਪਿਆਂ ਦੀਆਂ ਐਫ.ਡੀ. ਆਰ ਕਰਾਈਆਂ ਤਾਂ ਜੋ ਵੱਧ ਤੋਂ ਵੱਧ ਸਮੇਂ ਤਕ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਕੋਈ ਵੀ ਵਿਤੀ ਮਾਇਕ ਮੁਸ਼ਕਲ ਦਾ ਸਾਮ੍ਹਣਾ ਨਾ ਕਰਨਾ ਪਵੇ। ਪਰੰਤੂ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਫਸੋਸ ਨਾਲ ਸਮੂਹ ਸਨੇਹੀਆਂ ਦੇ ਗਿਆਤ ਵਾਸਤੇ ਦੱਸਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਕਿ ਪਿਛਲੇ ਇਕ ਸਾਲ ਤੋਂ ਭਾਰਤੀ ਬੈਂਕਾਂ ਦੇ ਘਿਨੌਣੇ ਗੰਦੇ ਸਿਸਟਮ ਕਾਰਨ ਕਾਨੂੰਨੀ ਅੜਚਨਾਂ ਪਾ ਕੇ ਵਿਤੀ ਮੁਸ਼ਕਲਾਂ ਪੈਦਾ ਕੀਤੀਆਂ ਜਾ ਰਹੀਆਂ ਹਨ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਅੰਦਰ ਦਿਲੀ ਦਰਦ ਹੈ, ਦੂਰ ਦਰਾਜ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਵੀ ਇਸ ਅਦਾਰੇ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਪੂਰਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇ ਰਹੇ ਹਨ। ਆਪਣੀ ਕਿਰਤ ਕਮਾਈਆਂ ਸਫਲੀਆਂ ਕਰਕੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰ ਰਹੇ ਹਨ। ਸਮੇਂ ਸਮੇਂ ਪਵਿੱਤਰ ਅਸਥਾਨ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਪਵਿੱਤਰ ਪਾਵਨ ਧਰਤੀ ਤੇ ਨਤਮਸਤਕ ਹੋਣ ਵਾਸਤੇ ਦੇਸ਼ਾਂ ਵਿਦੇਸ਼ਾਂ ਤੋਂ ਸੰਗਤਾਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਰਹਿੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਭਾਈ ਸੁਖਵਿੰਦਰ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਬੀਬੀ ਮੈਰਲਿਨ ਕੌਰ ਦਾ ਪਰਿਵਾਰ ਵੀ ਪਰਮ ਪੂਜਯ ਸਤਿਕਾਰਯੋਗ ਬੀਜੀ ਤੋਂ ਅਸ਼ੀਰਵਾਦ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰਨ

ਵਾਸਤੇ ਸੈਨਹੋਜੇ ਅਮਰੀਕਾ ਤੋਂ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਪਹੁੰਚਿਆ। ਜਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਦੇਖਦੇ ਹੋਏ ਇਸ ਪਰਿਵਾਰ ਦੇ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਵੀ ਉਤਸ਼ਾਹ ਜਾਗਿਆ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਆਪਣੇ ਜੇਬ ਖਰਚੇ ਵਿਚੋਂ ਕਟੌਤੀ ਕਰਕੇ ਬੱਚਿਆਂ ਦੀ ਸੋਸਾਇਟੀ ਬਣਾ ਕੇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਬਣ ਰਹੇ ਹਸਪਤਾਲ ਵਾਸਤੇ ਹਰੇਕ ਮਹੀਨੇ ਮਾਇਆ ਭੇਜ ਕੇ ਦਿਲੀ ਸਦ ਭਾਵਨਾ ਦਾ ਪੁਗਟਾਵਾ ਕੀਤਾ ਹੈ। ਹੋਰ ਵੀ ਅਨੇਕਾਂ ਅਜਿਹੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਦੇ ਪਿਆਰ ਸਤਿਕਾਰ ਭਰੇ ਟੈਲੀਫ਼ੂਨ ਆ ਰਹੇ ਹਨ ਕਿ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਹਰ ਖੇਤਰ ਵਿਚ ਪੂਰੀ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਨਾਲ ਨਿਰੰਤਰ ਚਾਲੂ ਰੱਖਣਾ ਹੈ। ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀ ਸੋਚ ਮੁਤਾਬਿਕ ਇਨਫਰਮੇਸ਼ਨ ਟੈਕਨੋਲੋਜੀ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਕਾਲਜ ਨੂੰ ਅਮਰੀਕਾ ਯੂਨੀਵਰਸਿਟੀ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਕਰਾਉਣ ਦੀ ਕਾਰਵਾਈ ਲਗਭਗ ਪੂਰੀ ਹੋ ਚੁੱਕੀ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ ਚਾਹੁੰਦੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਵੇਂ ਸਾਊਥ ਭਾਰਤ ਤੋਂ ਬੱਚੇ ਕਾਨੂੰਨੀ ਤੌਰ ਤੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਬੱਚੇ ਵੀ ਕਾਨੂੰਨੀ study ਵੀਜ਼ਾ ਲੈ ਕੇ ਅਮਰੀਕਾ ਜਾਣ। ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਟਰੱਸਟ ਨਾਲ ਸਬੰਧਿਤ ਸਕੂਲਾਂ ਵਿਚ ਅੰਤਰਰਾਸ਼ਟਰੀ ਪੱਧਰ ਦੀ ਵਿਦਿਆ ਦੇਣ ਦੇ ਨਾਲ ਨਾਲ ਬੱਚਿਆਂ ਨੂੰ ਰੂਹਾਨੀ ਵਿਦਿਆ ਵੀ ਬਹੁਤ

ਹੀ ਘੱਟ ਕੀਮਤ ਤੇ ਦਿਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਉਪਰੋਕਤ ਦਿਲੀ ਸਾਂਝ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਸਨੇਹੀਆਂ ਨਾਲ ਪਾਉਣ ਉਪਰੰਤ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਜ਼ਰੂਰੀ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਦਾ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਦਾ ਬਕਾਇਆ ਬਾਕੀ ਰਹਿੰਦਾ ਹੈ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਪੱਤਰ ਵੀ ਲਿਖੇ ਜਾ ਚੁੱਕੇ ਹਨ। ਆਸ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਛੇਤੀ ਤੋਂ ਛੇਤੀ ਆਪਣਾ ਚੰਦਾ ਭੇਜਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰਨਗੇ। ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਵਲੋਂ ਸੂਚਨਾ ਹਿਤ ਇਹ ਜ਼ਰੂਰੀ ਹੈ ਕਿ ਕੋਈ ਵੀ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੀ ਮਾਇਆ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਵੀ ਬਿਨਾਂ ਰਸੀਦ ਤੋਂ ਨਾ ਦਿਤੀ ਜਾਵੇ ਜੀ। ਸਮੂਹ ਸਹਿਯੋਗੀਆਂ, ਸਤਸੰਗੀਆਂ ਪ੍ਰੇਮੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦਾ ਸਹਿਯੋਗ ਇਸੇ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਿਲਣ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਪੂਰੀ ਆਸ ਹੀ ਨਹੀਂ, ਪੂਰਾ ਵਿਸ਼ਵਾਸ ਹੈ ਆਪ ਸਾਰੇ ਤਨੋ ਮਨੋ ਧਨੋ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ ਵਲੋਂ ਜਨ ਸਮੂਹ ਦੇ ਆਰੰਭੇ ਗਏ ਪਰਉਪਕਾਰੀ ਕਾਰਜਾਂ ਨੂੰ ਆਪਣਾ ਸਹਿਯੋਗ ਦੇਣ ਦੀ ਕ੍ਰਿਪਾਲਤਾ ਕਰੋਗੇ ਜੀ।

ਸ਼ੁਭ ਕਾਮਨਾ ਸਹਿਤ

ਅਦਾਰਾ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ'

ਵਿ. ਗੁ. ਰੂ. ਮਿਸ਼ਨ. ਚੈਰੀਟੇਬਲ ਟਰੱਸਟ
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਪੰਨਾ 43 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਸੋ ਜਦੋਂ ਏਸ ਤਰ੍ਹਾਂ ਤੁਸੀਂ ਸੇਵਾ ਕੀਤੀ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਪ੍ਰਸੰਨ ਹੋਏ। ਤੁਹਾਨੂੰ ਕੁਝ ਦੇਣਾ ਚਾਹਿਆ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕਿ ਕੁਝ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਇਕੱਠਿਆਂ ਨੂੰ ਦੇ ਦੇਈਏ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੋਲ ਸਭ ਤੋਂ ਕੀਮਤੀ ਦੋ ਚੀਜ਼ਾਂ ਨੇ 'ਹਰਿ ਕੀਰਤ' ਤੇ 'ਸਾਧ ਸੰਗਤ' -

ਹਰਿ ਕੀਰਤਿ ਸਾਧਸੰਗਤਿ ਹੈ ਸਿਰਿ ਕਰਮਨ ਕੈ ਕਰਮਾ॥

ਅੰਗ - 642

ਸਾਰੇ ਹੀ ਕਰਮਾਂ ਤੋਂ ਵੱਡੇ ਕਰਮ, ਵੱਡੀ ਪ੍ਰਾਪਤੀ ਹਰੀ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਤੇ 'ਸਾਧ ਦੀ ਸੰਗਤ' ਹੈ -

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਭਇਓ ਪਰਾਪਤਿ

ਜਿਸੁ ਪੁਰਬ ਲਿਖੇ ਕਾ ਲਹਨਾ॥ ਅੰਗ - 642

ਜੇ ਮੱਥੇ ਵਿਚ ਲੇਖ ਹੋਣ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਮਿਲਦਾ ਨਹੀਂ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਮਨਾਂ ਵਿਚ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ, ਹਰੀ ਦਾ ਜੱਸ ਕਰਾਇਆ। ਜਿਸ ਨੇ ਮਨ ਚਿਤ ਲਾ ਕੇ ਹਰੀ ਦਾ ਜੱਸ ਸੁਣਿਆ ਹੈ ਤੇ ਬਾਣੀ ਨੂੰ ਸੁਣ ਕੇ ਮੰਨਣ ਦਾ ਪੁਣ ਕੀਤਾ ਹੈ, ਮੰਨਣ ਦਾ ਫੁਰਨਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ ਤੇ ਮੰਨ ਕੇ ਉਸ ਦੇ ਉੱਤੇ ਚੱਲਣਾ ਚਾਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤਾਂ ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ ਉਸ ਦਾ ਗਾਇਆ ਸੁਣਿਆ ਲੇਖੇ ਵਿਚ ਪੈ ਜਾਂਦਾ ਹੈ -

ਸੇਵਕ ਸਿਖ ਪੁਜਣ ਸਭਿ ਆਵਹਿ

ਸਭਿ ਗਾਵਹਿ ਹਰਿ ਹਰਿ ਉਤਮ ਬਾਨੀ॥

ਗਾਵਿਆ ਸੁਣਿਆ ਤਿਨ ਕਾ ਹਰਿ ਬਾਇ ਪਾਵੈ

ਜਿਨ ਸਤਿਗੁਰ ਕੀ ਆਗਿਆ ਸਤਿ ਸਤਿ ਕਰਿ ਮਾਨੀ॥

ਅੰਗ - 669

ਸੋ ਇਸ ਦਾ ਫਲ ਕਿੰਨਾ ਹੋ ਗਿਆ? ਮਹਾਰਾਜ ਕਹਿੰਦੇ -

ਕਈ ਕੋਟਿਕ ਜਗ ਫਲਾ ਸੁਣਿ ਗਾਵਨਹਾਰੇ ਰਾਮ॥

ਅੰਗ - 546

ਕਈ ਕਰੋੜ ਜਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਤੁਸੀਂ ਦਾਣੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਪੈਸੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਕੱਪੜੇ ਇਕੱਠੇ ਕਰੋ, ਸ਼ੁਧ ਦਿਲ ਨਾਲ, ਪਿਆਰ ਵਿਚ ਆ ਕੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਬੇਅੰਤ ਹੀ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਕੇਵਲ ਦਾਣਿਆਂ ਦਾ ਫਲ ਨਹੀਂ ਬਖਸ਼ਿਆ, ਉਹ ਕਰੋੜਾਂ ਜਗਾਂ ਦਾ ਫਲ ਬਖਸ਼ ਦਿੱਤਾ। ਸੋ ਫਲ ਦੇ ਸਦਕੇ ਆਪ ਦੇ ਨਗਰ ਦੇ ਅੰਦਰ ਆਸਾ ਜੀ ਦੀ ਵਾਰ ਦਾ ਕੀਰਤਨ ਹੋਇਆ ਹੈ, ਬੜਾ ਪਿਆਰ ਹੈ। ਆਪ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਵੇਲੇ ਉਠ ਕੇ ਸਾਰੇ ਆਏ ਹੋ ਆ ਕੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੇ ਸੁਣਿਆ ਹੈ। ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਕਿਰਪਾ ਕਰੋ ਇਸ ਤੋਂ ਵੀ ਵੱਧ ਆਪ ਦੇ ਉੱਤੇ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਕਰੋ ਤੇ ਮਨ ਦੇ ਵਿਚ ਪ੍ਰਕਾਸ਼ ਹੋ ਜਾਵੇ ਤੇ ਨੇਤਰ ਖੁੱਲ੍ਹ ਜਾਵੇ ਫੇਰ ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਸਾਰਿਆਂ ਦੇ ਕਾਰਜ ਰਾਸ ਕਰ ਦੇਵੇ। ਮਹਾਰਾਜ ਨੇ ਫੁਰਮਾਨ ਕੀਤਾ ਹੈ-

ਵਡੀ ਵਡਿਆਈ ਅਚਰਜ ਸੋਭਾ ਕਾਰਜੁ ਆਇਆ ਰਾਸੇ॥

ਨਾਨਕ ਕਉ ਗੁਰੁ ਪੁਰਾ ਭੇਟਿਓ ਸਗਲੇ ਦੁਖ ਬਿਨਾਸੇ॥

ਅੰਗ - 610

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕਾ ਖਾਲਸਾ॥

ਵਾਹਿਗੁਰੂ ਜੀ ਕੀ ਫਤਹਿ॥

ਜੇਲ੍ਹ ਚਿੱਠੀਆਂ

ਭਾਈ ਸਾਹਿਬ ਭਾਈ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਜੀ

ਸਲੇਟਾਂ ਦਾ ਮਾਮਲਾ

ਹਜ਼ਾਰੀ ਬਾਗ ਜੇਲ੍ਹ ਸਬੰਧੀ ਅਨੇਕ ਸਮਾਚਾਰ ਵਰਨਣ ਕਰਨ ਯੋਗ ਹਨ ਪ੍ਰੰਤੂ ਜੇ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਲੇਖਣੀ ਅੰਦਰ ਲਿਆਈਏ ਤਾਂ ਬਹੁਤ ਵਿਸਥਾਰ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਕਰਕੇ ਖਾਸ ਖਾਸ ਸਮਾਚਾਰ ਸੰਖੇਪ ਮਾਤਰ ਹੀ ਲਿਖਣ ਦੀ ਪ੍ਰੇਰਨਾ ਹੋਈ ਹੈ। 1919 ਦੇ ਅਖੀਰ ਵਿਚ ਅਜੇ ਛੁਟਣ ਵਾਲਾ ਪੂਰ ਅੰਦਰ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਦਾਸ ਨਾਲ ਇਕ ਹੋਰ ਅਣਹੋਣੀ ਘਟਨਾ ਹੋ ਗਈ। ਵਧਾਵਾ ਰਾਮ ਦੇ ਉਡਾਰੂ ਹੋ ਕੇ ਚਲੇ ਜਾਣ ਪਿਛੋਂ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹਰ ਉਸ ਦੀ ਥਾਉਂ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਉਹ ਇਕ ਮਿਲਟਰੀ ਪੁਲਿਸ ਦਾ ਗੋਰਾ ਅਹੁਦੇਦਾਰ ਸੀ। ਬੜਾ ਰਿਸ਼ਟ ਪੁਸ਼ਟ, ਮੋਟਾ ਝੋਟਾ ਸੀ ਪਰ ਅਕਲ ਦਾ ਵੀ ਮੋਟਾ ਹੀ ਸੀ। ਲਾਈ ਲਗ ਅਤੇ ਸ਼ੱਕੀ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ ਪਰਲੇ ਦਰਜੇ ਦਾ ਸੀ। ਇਕ ਦਿਨ ਦਾਸ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚੋਂ (ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ) ਸਮੁੰਦਰ ਸੋਧ ਕੇ ਆਇਆ ਤਾਂ ਆਉਂਦੇ ਨੂੰ ਵੀਰ ਦਲ ਸਿੰਘ ਦੀ ਲਿਖੀ ਹੋਈ ਸਲੇਟ ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਆਈ ਪਈ ਸੀ। ਮੈਂ ਜੋ ਪੜ੍ਹੀ ਤਾਂ ਗੁਪਤ ਬਿਵਸਥਾ ਦੇ ਕੁਛ ਗੂੜ੍ਹ ਭਾਵਾਂ ਦੀ ਗੰਢ ਖੁਲ੍ਹਣ ਪ੍ਰਥਾਇ ਪੁਛ ਗਿੱਛ ਕੀਤੀ ਹੋਈ ਸੀ ਅਤੇ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਸਲੋਕਾਂ ਵਿਚੋਂ ਇਕ ਦੋ ਸਲੋਕਾਂ ਦਾ ਭਾਵ ਪੁਛਿਆ ਹੋਇਆ ਸੀ। ਦਾਸ ਨੇ ਯਥਾ ਬੋਧ ਗਿਆਤ, ਉਤਰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜ ਦਿਤਾ। ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਵਿਚੋਂ ਸਲੇਟ ਲੈ ਜਾਣ ਵਾਲਾ ਨਿਕਲਿਆ ਹੀ ਸੀ ਕਿ ਉਪਰੋਂ ਗੋਰਾ ਵਾਰਡਰ ਗਸ਼ਤ ਕਰਨ ਆ ਗਿਆ। (ਸਾਡੇ ਨਮਿਤ ਚਾਰ ਗੋਰੇ ਵਾਰਡਰ ਸਵਾ ਸਵਾ ਸੌ ਦਮੜੇ ਦੀਆਂ ਤਨਖਾਹਾਂ ਉਤੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਸਨ) ਇਹ ਗੋਰਾ ਬੜਾ ਹੀ ਬਦ-ਖੋ ਅਤੇ ਸਿਰੜੀ ਸੁਭਾਉ ਵਾਲਾ ਸੀ ਅਤੇ ਹਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਬੁਰਾ ਲੋਚਣ ਵਾਲਾ ਸੀ। ਇਸ ਨੇ ਉਹ ਸਲੇਟ ਖੋਹ ਕੇ ਗੋਰੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਜਾ ਪੇਸ਼ ਕੀਤੀ ਅਤੇ ਉਪਰੋਂ ਇਹ ਚੁਆਤੀ ਲਾ ਦਿਤੀ ਕਿ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਨੇ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚੋਂ ਆਉਂਦੇ ਨੇ ਇਹ ਸੁਨੇਹਾ ਕਿਸੇ ਨੂੰ ਲਿਖ ਕੇ ਭੇਜਿਆ ਸੀ। ਭੜਕੂਸ਼ਾਹ ਗੋਰੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਭੜਕ ਕੇ ਅਤੇ ਬਿਨਾਂ ਤਫ਼ਤੀਸ਼ ਕੀਤਿਆਂ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਜੜ ਮਾਰੀ ਅਤੇ ਨਵੇਂ ਸੁਪ੍ਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਚੜ੍ਹਾ ਲਿਆਇਆ। ਮੇਰੀ ਬਲਾ ਨੂੰ ਭੀ ਇਹ ਚੇਤੇ ਨਾ ਕਿ ਇਨ੍ਹਾਂ ਕੀ ਕੂੜ ਦੇ ਪਹਾੜ ਢਾਹੇ ਹਨ। ਮੇਰੇ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਰਿਪੋਰਟ ਜੜ ਮਾਰੀ ਕਿ ਗੁਰੂ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਉਹੀ ਖਬਰਾਂ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਆਂ ਨੂੰ ਲਿਖ ਲਿਖ ਕੇ ਸੈਲਾਂ ਵਿਚ ਪਠਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਇਲਜ਼ਾਮੀ

ਰਿਪੋਰਟ ਸੀ ਕਿ ਜਿਸ ਨੂੰ ਸੁਣਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਸੁਪ੍ਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਸਿਰ ਤੋਂ ਪੈਰਾਂ ਤਾਈਂ ਭਖ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਪਾਸ ਪਿਛੋਂ ਆਇਆ ਪਰ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਖੜ੍ਹੀ ਹਥਕੜੀ ਅਤੇ ਡੰਡਾ ਬੇੜੀ ਲੱਗੇ ਰਹਿਣ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਲਿਖ ਲਿਆਇਆ।

ਤੁਰਤ ਫੁਰਤ ਹੀ ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆ ਗਏ। ਆਉਂਦਾ ਹੀ ਸੁਪ੍ਰਿੰਟੈਂਡੈਂਟ ਮੈਨੂੰ ਇਉਂ ਬੋਲਿਆ ਅੰਗਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ -

ਸੁਪ੍ਰੰ: - What is the matter? (ਕਿਉਂ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਕਿਆ ਬਾਤ ਹੈ?)

ਮੈਂ - ਹੁਣ ਮੈਥੋਂ ਪੁੱਛਣ ਦੀ ਕੀ ਲੋੜ ਹੈ? ਸਜ਼ਾ ਤਾਂ ਤੁਸੀਂ ਮੈਨੂੰ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਦੇ ਲਿਆਏ ਹੋ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਕੌਣ ਕਹਿਤਾ ਹੈ?

ਮੈਂ - ਮੇਰਾ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਕਹਿਤਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਪਾਸ ਰਹਿਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਤੁਮ ਕੋ ਕਭੀ ਦਿਖਾਇਆ ਜਾਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ - ਅਸੀਂ ਤੁਹਾਡਾ ਕਬਜ਼ੇ ਵਿਚ ਹੀ ਟਿਕਟ ਦੇ ਹੁੰਦਿਆਂ ਸਭ ਕਾਲੇ ਲੇਖ (contents) ਟਿਕਟ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹ ਲੈਂਦੇ ਹਾਂ। ਇਹ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦੀ ਸਾਨੂੰ ਬਖਸ਼ਿਸ਼ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - (ਬਾਬੂ ਸੈਲ ਇਨਚਾਰਜ ਨੂੰ ਭਬਕ ਕੇ) ਐਸਾ ਮਾਲੂਮ ਹੋਤਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਟਿਕਟ ਕੇ ਸਭ ਲੇਖ (contents) ਇਸ ਕੋ ਦਿਖਾ ਦੇਤੇ ਹੋ ਵਰਨਾ ਇਸ ਕੋ ਕਿਆ ਇਲਹਾਮ ਹੋਤਾ ਹੈ?

ਮਿਸਟਰ ਮੀਕ (Mr. Meak), ਜੇਲ੍ਹਰ - ਨਹੀਂ ਸਾਹਿਬ! ਜਬ ਸੇ ਟਿਕਟ ਪਰ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਇਸ ਰਿਪੋਰਟ ਬਾਰੇ ਹੁਈ ਹੈ ਉਸ ਵਕਤ ਸੇ ਟਿਕਟ ਮੇਰੇ ਕਾਬੂ ਮੈਂ ਮਹਿਫੂਜ਼ ਰਹਾ ਹੈ। ਮੇਰੇ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਦਾ ਕੋਈ ਕਸੂਰ ਨਹੀਂ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਤਬ ਤੁਮਾਰਾ ਕਸੂਰ ਹੋਗਾ। ਤੁਮ ਨੇ ਖੁਦ ਇਸ ਕੋ ਬਤਾਇਆ ਹੋਗਾ।

ਜੇਲ੍ਹਰ - ਹਜ਼ੂਰ! ਟਿਕਟ ਪਰ ਲਿਖਾ ਪੜ੍ਹੀ ਹੁੰਦੇ ਸਾਰ ਹੀ ਮੈਂ ਆਪ ਦੇ ਸਾਥ ਸਿੱਧਾ ਇਧਰ ਨੂੰ ਚਲਾ ਆਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਅਸਿਸਟੈਂਟ ਜੇਲ੍ਹਰ (ਸੈਲ ਇਨਚਾਰਜ) ਨੂੰ ਆਉਂਦੇ ਹੋਏ ਦਫਤਰ ਵਿਚੋਂ ਨਾਲ ਲਿਆਇਆ ਹਾਂ ਅਤੇ

ਉਦੋਂ ਦਾ ਟਿਕਟ ਮੇਰੇ ਹੱਥ ਵਿਚ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਬਾਬੂ ਭੀ ਆਪਣੇ ਨਾਲ ਹੀ ਰਿਹਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਤਬ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ ਤੁਮ ਕੋ ਕੋਈ ਇਲਹਾਮ ਹੋਤਾ ਹੈ?

ਮੈਂ - ਅੜੇ ਇਲਹਾਮ ਦਾ ਤਾਂ ਮੈਨੂੰ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਇਲਹਾਮ ਕੀ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਪਰ ਇਹ ਗੱਲ ਤਾਂ ਆਪ ਦੇ ਸਵਾਲਾਂ ਜਵਾਬਾਂ ਤੋਂ ਹੀ ਪ੍ਰੋੜਤਾ ਸਹਿਤ ਸਾਫ ਸਿੱਧ ਹੋ ਗਈ ਕਿ ਆਪ ਨੇ ਐਵੈਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਹੈ, ਕੁਛ ਪੁਛ ਗਿੱਛ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - (ਜੋਸ਼ ਵਿਚ ਆ ਕੇ) ਪੁੱਛ ਗਿੱਛ ਕਿਉਂ ਨਹੀਂ ਕੀ? ਪੂਰੀ ਪੜਤਾਲ ਕੀ ਹੈ।

ਮੈਂ - ਪੰਜਾਂ ਮਿੰਟਾਂ ਵਿਚ ਬੜੀ ਪੜਤਾਲ ਹੋ ਸਕਦੀ ਹੈ?

ਸੁਪ੍ਰੰ:-(ਹੋਰ ਖਿੜ ਕੇ) ਤੁਮ ਹਮਾਰੀ ਤਫਤੀਸ਼ ਪਰ ਏਤਰਾਜ਼ ਨਹੀਂ ਕਰ ਸਕਤੇ।

ਮੈਂ - ਤਬ ਫਿਰ ਸਜ਼ਾ ਦਿਓ। ਮੈਨੂੰ ਕੀ ਪੁਛਦੇ ਹੋ? ਕਰੋ ਜੋ ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਨਹੀਂ ਹਮ ਜ਼ੁਲਮ ਨਹੀਂ ਕਰਤੇ। ਹਮ ਕੋਈ ਜ਼ਾਲਮ ਹੈ? ਜ਼ੁਲਮ ਕਰਨਾ ਹੋ ਤੋ ਤੁਮ ਸੇ ਕਿਉਂ ਪੁਛਤੇ? ਇਨਸਾਫ ਕਰਨੇ ਕੇ ਲੀਏ ਤੋ ਤੁਮ ਸੇ ਪੁਛਤੇ ਹੈਂ।

ਮੈਂ-ਪਹਿਲਾਂ ਜੋ ਕੁਛ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖੀ ਹੈ, ਸੋ ਕੈਸਲ ਕਰੋ। ਜਦ ਪੁਛ ਗਿੱਛ ਹੀ ਨਹੀਂ ਕੀਤੀ ਗਈ ਤਾਂ ਸਜ਼ਾ ਕਾਹਦੀ? ਜੇ ਸਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਹੀ ਮਿਥੀ ਹੈ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖ ਦਿਤੀ ਹੋਈ ਹੈ ਤਾਂ ਪੁਛਗਿੱਛ ਕਾਹਦੀ?

ਸੁਪ੍ਰੰ:-(ਛਿਥਾ ਜੇਹਾ ਪੈ ਕੇ) ਅੱਛਾ ਅਗਰ ਤੁਮਾਰਾ ਕਸੂਰ ਸਾਬਤ ਨਾ ਹੋਗਾ ਤਬ ਹਮ ਕੈਸਲ ਕਰ ਦੇਂਗੇ, ਨਹੀਂ ਤੋ ਰਹਿਨੇ ਦੇਂਗੇ।

ਮੈਂ - ਪਰ ਇਹ ਕਦੇ ਨਹੀਂ ਸੁਣਿਆ ਕਿ ਤਫਤੀਸ਼ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਹੀ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖੀ ਜਾਵੇ।

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਨਹੀਂ, ਐਸਾ ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ ਹੋਗਾ, ਪੂਰਾ ਇਨਸਾਫ ਹੋਗਾ।

ਮੈਂ - ਅੱਛਾ ਫੇਰ ਪਹਿਲਾਂ ਮੈਨੂੰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕੀ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਾਇਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੇ ਵਿਰੁਧ ਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਲਿਖੀ ਹੈ?

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਤੁਮਾਰੇ ਬਰਖਿਲਾਫ ਯੇਹ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਓਂ ਕੇ ਸਾਥ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖ਼ਤੋਂ ਕਿਤਾਬਤ

ਕਰਤੇ ਹੋ ਜੋ ਜੇਲ੍ਹ ਕਾਨੂੰਨ ਕੇ ਖਿਲਾਫ ਹੈ।

ਮੈਂ - ਇਸ ਦਾ ਆਪ ਦੇ ਪਾਸ ਕੀ ਸਬੂਤ ਹੈ?

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਯੇਹ ਸਲੇਟ ਉਸਕਾ ਸਬੂਤ ਹੈ।

ਮੈਂ - (ਹਸ ਕੇ) ਸਲੇਟਾਂ ਤਾਂ ਸਾਰਿਆਂ ਨੂੰ ਹੀ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ। ਲਿਖਣ ਪੜ੍ਹਨ ਵਾਸਤੇ ਹੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਿਤੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹਨ ਅਤੇ ਆਪ ਨੇ ਹੀ ਦਿਤੀਆਂ ਹਨ।

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਪਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਲਿਖਤ ਪੜ੍ਹਤ ਵਾਸਤੇ ਨਹੀਂ ਦੀ ਗਈ।

ਮੈਂ - ਆਪ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਦੇਖਿਆ ਹੈ ਕਿ ਉਸ ਉਪਰ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ?

ਸੁਪ੍ਰੰ:-ਜੇਲ੍ਹਰ ਸਾਹਿਬ ਕੀ ਰਿਪੋਰਟ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਮੈਂ ਜਾਤੇ ਹੋ ਔਰ ਬਾਹਰ ਕੀ ਖਬਰੋਂ ਲਾ ਕੇ ਵਹੀ ਆ ਕੇ ਆਪਣੇ ਸਾਥੀਓਂ ਕੋ ਲਿਖ ਸੁਨਾਤੇ ਹੋ।

ਮੈਂ - ਆਪ ਦਾ ਇਕ ਸਿਪਾਹੀ ਔਰ ਇਕ ਜਮਾਂਦਾਰ ਮੇਰੇ ਸਾਥ ਰਹਿੰਦੇ ਹਨ। ਇਕ ਦਮ ਭੀ ਮੈਥੋਂ ਲਾਂਭੇ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਸਪੈਸ਼ਲ ਡਿਊਟੀ ਤੁਸਾਂ ਏਸੇ ਕਾਰਨ ਹੀ ਲਾ ਛੱਡੀ ਹੋਈ ਹੈ। ਕੀ ਤੁਸਾਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਤੋਂ ਪੁਛਿਆ ਹੈ ਕਿ ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਕਿਥੋਂ ਆਉਂਦੀਆਂ ਹਨ? ਉਥੇ ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਚ ਸਵਾਏ ਗੁਆਲੇ ਦੇ ਹੋਰ ਕੋਈ ਮੇਰੇ ਨੇੜੇ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ। ਉਹ ਗੁਆਲਾ ਭੀ ਮਹਾਂ ਅਣਜਾਣ ਗੰਵਾਰ ਹੈ। ਨਾ ਕੁਛ ਪੜ੍ਹਿਆ ਨਾ ਲਿਖਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਉਹ ਜੇਲ੍ਹ ਹਾਤੇ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਜਾਂਦਾ ਆਉਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਸਿਪਾਹੀ, ਜਮਾਂਦਾਰ ਹਰ ਦੰਮ ਮੇਰੇ ਸਿਰ ਤੇ ਖੜ੍ਹੇ ਰਹਿੰਦੇਹਨ। ਹੋਰ ਦੱਸੋ ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਵਿਖੇ ਕਿਹੜੀ ਗੁਪਤ ਖਬਰ ਏਜੰਸੀ ਖੁਲ੍ਹੀ ਹੋਈ ਹੈ, ਯਾ ਕਿਹੜੀ ਵਾਇਰਲੈਸ ਲੱਗੀ ਹੋਈ ਹੈ ਜਿਥੋਂ ਮੈਂ ਖਬਰਾਂ ਲਿਆਉਂਦਾ ਹਾਂ?

ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਇਹ ਉਤਰ ਸੁਣ ਕੇ ਚੁਪ ਕੀਤਾ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੇ ਮੂੰਹ ਵਲ ਦੇਖਣ ਲਗ ਪਿਆ। ਮਾਨੋਂ ਖੁਦ ਨਿਰ-ਉਤਰ ਹੋਇਆ ਵਿਆ ਜੇਲ੍ਹਰ ਤੋਂ ਉਤਰ ਮੰਗਦਾ ਹੈ। ਤਿਸ ਪਰ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਇਸ ਬਿਧ ਉਚਾਰਨ ਕੀਤਾ -

ਜੇਲ੍ਹਰ - ਹਜ਼ੂਰ, ਇਹੋ ਸਿਪਾਹੀ ਤੇ ਜਮਾਂਦਾਰ ਹੀ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਦਸ ਦਿੰਦੇ ਹੋਣਗੇ।

ਮੈਂ - ਚਿ ਖੁਸ਼ ਗੁਫਤ (ਕੀ ਸੋਣਾ ਕਿਹਾ ਹੈ)! ਕੀ ਇਹ ਸਿਪਾਹੀ ਜਮਾਂਦਾਰ ਮੈਨੂੰ ਐਥੇ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਬੈਠੇ ਨੂੰ

ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ? ਕੀ ਉਥੇ ਜਾ ਕੇ ਦਸਣ ਦਾ ਬਹੁਤ ਲਾਭ ਹੁੰਦਾ ਹੈ? ਐਥੇ ਹਰ ਵੇਲੇ ਰਾਤ ਬਾਝੇ ਇਹ ਸਾਡੇ ਕੋਲ ਆਪਣੀ ਡਿਊਟੀ ਬਜਾਉਣ ਆਉਂਦੇ ਹਨ ਅਤੇ ਐਥੇ ਸਗੋਂ ਬਾਹਰ ਦੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਦੱਸਣ ਦਾ ਅਵਸਰ ਵਧੇਰੇ ਮਿਲ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਫੇਰ ਜਦ ਆਪ ਨੂੰ ਆਪਣੇ ਮਾਤਹਿਤਾਂ ਪਰ ਹੀ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣ ਦਾ ਦੋਸ਼ ਬਿਰਥਾ ਕਾਹਨੂੰ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਅਤੇ ਜੋ ਦੋਸ਼ ਦੂਸ਼ਣ ਲਾਉਂਦੇ ਹੋ ਉਹ ਭੀ ਤਾਂ ਸਾਬਤ ਨਹੀਂ ਹੁੰਦਾ। ਤੁਸੀਂ ਇਹ ਨਹੀਂ ਦਸ ਸਕਦੇ ਕਿ ਸਲੇਟ ਉਤੇ ਕੀ ਲਿਖਿਆ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰ:- ਕੀ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਬਿਨਾਂ ਦੇਖੇ ਹੀ ਰਿਪੋਰਟ ਕਰ ਦਿਤੀ ਹੈ?

ਮੈਂ - ਜੇਲ੍ਹਰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ। ਕੀ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਇਆ? ਜੇ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਤਾਂ ਜਿਸ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ ਉਸ ਨੂੰ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਆਂਦਾ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਲਿਆ ਕੇ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਹੀ ਸਲੇਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਜਾਵੇ ਤਾਂ ਸੱਚ ਝੂਠ ਨਿਤਰੇਗਾ।

ਸੁਪ੍ਰ:- ਐਸੀ ਬਾਤਾਂ ਕਰਤੇ ਹੋ ਜੈਸੇ ਕੋਈ ਮੈਜਿਸਟਰੇਟ ਰਹਿ ਚੁਕੇ ਹੋ।

ਜੇਲ੍ਹਰ - ਹਾਂ ਹਜ਼ੂਰ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕੇ ਇਲਾਕੇ ਮੈਂ ਤਸੀਲਦਾਰ ਰਹਿ ਚੁਕਾ ਹਾਂ। ਬਾਗੀ ਬਣ ਕੇ ਗਵਰਨਮੈਂਟ ਕੀ ਨਮਕ ਹਲਾਲੀ ਕਾ ਹੱਕ ਅਦਾ ਕੀਆ ਹੈ।

ਮੈਂ - ਏਥੇ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦੀ ਲੋੜ ਨਹੀਂ ਅਤੇ ਨਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਤੁਰੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਨਾਲ ਕੋਈ ਸਬੰਧ ਹੈ। ਇਹ ਸਭ ਅਸੰਬੰਧਤ ਗੱਲਾਂ ਹਨ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੱਸੋ ਕਿ ਇਸ ਨੇ ਕਿਸ ਪਾਸੋਂ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਪੜ੍ਹਾਇਆ ਹੈ? ਮੈਂ ਦਾਵੇ ਨਾਲ ਕਹਿੰਦਾ ਹਾਂ ਕਿ ਇਹ ਸਲੇਟ ਕਿਸੇ ਨੇ ਨਹੀਂ ਪੜ੍ਹੀ, ਜੇ ਕਿਸੇ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਉਸ ਤੋਂ ਪੜ੍ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ। ਜੇ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗਈ ਹੈ ਤਾਂ ਜਾਣ ਬੁੱਝ ਕੇ ਇਹ ਉਜ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਘੜੀ ਗਈ ਹੈ। ਤੁਹਾਡੇ ਸਾਰੇ ਅਮਲੇ ਵਿਚ ਯਾ ਆਈ. ਜੀ. ਖੁਦ ਗੁਰਮੁਖੀ ਪੜ੍ਹਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ ਯਾ ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ। ਆਈ.ਜੀ ਤਾਂ ਦੂਰ ਬੈਠਾ ਹੈ, ਕੀ ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਪਾਸੋਂ ਇਹ ਸਲੇਟ ਪੜ੍ਹਾਈ ਗਈ?

ਸੁਪ੍ਰ:- ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ! ਤੁਮ ਨੇ ਇਸ ਸਲੇਟ ਕੋ ਪੜ੍ਹਾ?

ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ - ਨਹੀਂ ਹਜ਼ੂਰ ਮੈਥੋਂ ਤਾਂ ਪੜ੍ਹਾਈ ਹੀ ਨਹੀਂ ਗਈ।

ਮੈਂ - (ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੂੰ ਸੌਂਪੇ) ਤਬ ਆਪ ਕੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਕੋ ਕਹਾਂ ਸੇ ਇਲਹਾਮ ਹੂਆ ਕਿ ਸਲੇਟ ਪਰ ਨਾਜਾਇਜ਼ ਖ਼ਤੋ ਕਿਤਾਬਤ ਦਰਜ ਹੈ?

ਇਸ ਪਰ ਸਾਰੇ ਅਮਲੇ ਵਾਲੇ ਸਣੇ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਮੁਸਕੜੀਏ ਹੱਸਣ ਲਗ ਪਏ।

ਸੁਪ੍ਰ:- (ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਨੂੰ) ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ! ਲੋ, ਇਸ ਸਲੇਟ ਕੋ ਪੜ੍ਹੋ ਔਰ ਹਮ ਕੋ ਸੁਣਾਓ ਇਸ ਪਰ ਕਿਆ ਲਿਖਾ ਹੈ।

ਕ੍ਰਿਪਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਪੜ੍ਹ ਕੇ ਸੁਣਾਇਆ ਅਤੇ ਸਮਝਾਇਆ ਕਿ ਹਜ਼ੂਰ ਇਸ ਪਰ ਤੋ ਗੁਰਬਾਣੀ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਲਿਖੀ ਹੈ। ਕੁਝ ਕਬੀਰ ਸਾਹਿਬ ਕੇ ਸਲੋਕੋਂ ਕੀ ਵਿਆਖਿਆ ਕੀ ਹੁਈ ਹੈ ਔਰ ਕੁਛ ਧਰਮ ਕੀ ਬਾਤੋਂ ਹੈਂ।

ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਦੇ ਕੰਨ ਨਾਲ ਮੂੰਹ ਲਾ ਕੇ ਕੁਛ ਕਾਨਾ ਫੂਸੀ ਕੀਤੀ ਜਿਸ ਦਾ ਸਾਫ਼ ਮਤਲਬ ਮੈਂ ਸਮਝ ਗਿਆ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਵੰਗਾਰ ਕੇ ਆਖਿਆ ਕਿ ਇਥੇ ਕਾਨਾ ਫੂਸੀ ਅਤੇ ਸੋਰਮ ਸੋਰਿਆਂ ਦੀ ਕੁਛ ਲੋੜ ਨਹੀਂ, ਸਾਫ਼ ਸਾਫ਼ ਬਰਮਲਾ ਕਹੋ ਜੋ ਕੁਛ ਕਹਿਣਾ ਹੈ। ਅੱਗੇ ਤੁਸੀਂ ਮੇਰੇ ਤੇ ਝੂਠੀ ਤੁਹਮਤ ਲਾਈ ਹੈ ਅਤੇ ਹੁਣ ਤੁਸੀਂ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਤੇ ਇਹ ਤੁਹਮਤ ਲਾ ਰਹੇ ਹੋ ਕਿ ਇਹ ਸਿੱਖ ਹੈ ਅਤੇ ਇਸ ਦਾ ਹਮ-ਮਜ਼ਹਬ ਹੋਣ ਕਰਕੇ ਇਸ ਦੀ ਰਾਇ ਕਰਦਾ ਹੈ। ਅੱਛਾ ਜੇ ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਉਤੇ ਇਤਬਾਰ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਆਈ. ਜੀ. ਪਾਸ ਇਸ ਸਲੇਟ ਨੂੰ ਭੇਜਿਆ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਜੋ ਉਹ ਫ਼ੈਸਲਾ ਦੇਵੇ ਸੋ ਪ੍ਰਵਾਨ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇ। ਇਸ ਪਰ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਅਤੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੋਈ ਅੰਦਰੋਂ ਅੰਦਰੀ ਬੜੇ ਹੀ ਸ਼ਰਮਸਾਰ ਹੋਏ। ਪਰ ਕੱਚੇ ਹੁੰਦੇ ਹੋਏ ਹੁਣ ਗੱਲ ਨੂੰ ਹੋਰ ਪਾਸੇ ਟਾਲਣ ਲੱਗੇ।

ਜੇਲ੍ਹਰ - (ਮੈਨੂੰ ਸੌਂਪੇ ਹੋ ਕੇ) ਕਯਾ ਤੁਮ ਬਤਾ ਸਕਤੇ ਹੋ ਕਿ ਯੇਹ ਲਿਖੀ ਹੁਈ ਸਲੇਟ ਤੁਮ ਕੋ ਕਿਸ ਸਿਪਾਹੀ ਨੇ ਲਾ ਕਰ ਦੀ?

ਮੈਂ - ਇਸ ਸਵਾਲ ਦਾ ਇਥੇ ਤਅੱਲਕ ਹੀ ਕੁਝ ਨਹੀਂ। ਜਦ ਸਲੇਟਾਂ ਮਿਲੀਆਂ ਹੋਈਆਂ ਹੀ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹਨ ਕਿ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਮੁਖੀ ਲਿਖਣਾ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦਾ ਯਾ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਗੁਰਬਾਣੀ ਦੇ ਅਰਥ ਨਹੀਂ ਆਉਂਦੇ, ਉਹ ਸਲੇਟ ਭੇਜ ਕੇ ਦੂਜੇ ਕਿਸੇ ਜਾਣਕਾਰ ਤੋਂ ਪੁਛ ਲਿਆ ਕਰਨ ਤਾਂ ਇਹ ਸਵਾਲ ਕੀ ਅਰਥ ਰਖਦਾ ਹੈ ਕਿ ਕਿਸ ਨੇ ਸਲੇਟ ਲਿਆ ਕੇ ਦਿਤੀ? ਜੋ ਸਰਕਾਰੀ ਮੁਲਾਜ਼ਮ ਡਿਊਟੀ ਤੇ ਹੋਵੇਗਾ ਉਹੀ ਇਹ ਸੇਵਾ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਐਸੀ ਖੁਲ੍ਹ ਦਾ ਇਜਾਜ਼ਤੀ ਆਰਡਰ ਹੋ ਚੁਕਿਆ ਹੋਇਆ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਹਮ ਤੁਮ ਸਭ ਲੋਗੋਂ ਕੀ ਸਲੋਟੋਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲੋਗੇ।

ਮੈਂ - ਬੜੀ ਭਾਰੀ ਜਾਗੀਰ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਵੋਗੇ। ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਤਾਂ ਕੋਈ ਅਫ਼ਸੋਸ ਨਹੀਂ, ਅਫ਼ਸੋਸ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਹੈ ਕਿ ਤੁਹਾਡੀ ਇਨਸਾਫ਼ ਕਰਨ ਵਾਲੀ ਅਕਲ ਖਬਤ ਹੋਈ ਵੀ ਹੈ। ਸੋ ਅਕਲ ਖਬਤੀਆਂ ਦੀ ਦਿਤੀ ਸਲੋਟ ਜ਼ਬਤੀ ਵਾਲੀ ਸਜ਼ਾ ਜੇਲ੍ਹ ਇਨਸਾਫ਼ ਦੇ ਨਾਉਂ ਉਤੇ ਨਾ ਮਿਟਣ ਵਾਲਾ ਧੱਬਾ ਹੈ ਜੋ ਕਦੇ ਨਾ ਕਦੇ ਰੀਕਾਰਡ (record) ਵਿਚ ਆ ਕੇ ਰਹੇਗਾ ਅਤੇ ਤੁਹਾਡੇ ਇਸ ਇਨਸਾਫ਼ ਨੂੰ ਨਸ਼ਰ ਕੀਤਾ ਜਾਵੇਗਾ।

ਇਹੋ ਜਿਹੀਆਂ ਗੱਲਾਂ ਸੁਣ ਕੇ ਸਭ ਨੇ ਸਿਰ ਹਿਠਾਹਾਂ ਸੁੱਟ ਲਏ। ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜਿਆ ਅਤੇ ਜੋ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖ ਕੇ ਲਿਆਇਆ ਸੀ ਸੋ ਕੈਂਸਲ ਕਰ ਦਿਤੀ ਅਰਥਾਤ ਉਸ ਉਤੇ ਕਲਮ ਫੇਰ ਦਿਤੀ। ਉਸ ਦੇ ਥਾਉਂ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸਜ਼ਾ ਨਹੀਂ ਲਿਖੀ, ਜ਼ਬਾਨੀ ਆਰਡਰ ਦਿਤਾ ਕਿ ਸਭ ਦੀਆਂ ਸਲੋਟਾਂ ਜ਼ਬਤ ਕਰ ਲਈਆਂ ਜਾਣ। ਟਿਕਟ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਫੜਾ ਦਿਤਾ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਦੀ ਬੜੀ ਹਤਕ ਹੋਈ। ਉਹ ਆਫਰਿਆ ਫਿਰੇ ਅਤੇ ਕਚੀਚੀਆਂ ਵੱਟੇ ਕਿ ਕਿਵੇਂ ਕੋਈ ਨਿੱਗਰ ਸਜ਼ਾ ਮਿਲਦੀ। ਸੋ ਓਦੋਂ ਤਾਂ ਉਸ ਦੀ ਕੁਛ ਨਾ ਵੱਟੀ ਗਈ ਪਰ ਪਿਛੋਂ ਦਫਤਰ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਆਪਣਾ ਗੱਚ ਕੱਢ ਕੇ ਹੀ ਰਿਹਾ ਅਤੇ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖ ਕੇ ਹੀ ਸਾਹ ਲਿਆ। ਖਬਰ ਨਹੀਂ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੈਂਟ ਤੋਂ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਲਈ, ਖਬਰੇ ਨਹੀਂ ਲਈ ਪਰ ਆਪਣੇ ਦਸਖਤਾਂ ਹੇਠ ਹੀ ਮੇਰੇ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਇਹ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖ ਮਾਰੀ ਕਿ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਦੁੱਧ ਚੋਣ ਦਾ ਹੱਕ ਅਧਿਕਾਰ ਤਲਫ਼, ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣਾ ਬੰਦ, ਕਿਉਂਕਿ ਗਊ ਕੋਠੀ ਵਿਚ ਨਹੀਂ ਲਿਆਂਦੀ ਜਾ ਸਕਦੀ, ਇਸ ਲਈ ਹਸਪਤਾਲ ਤੋਂ ਚੋਇਆ ਚੁਆਇਆ ਦੁੱਧ, ਖਾਲਸ ਦੁਧ ਮਿਲੇਗਾ। ਆਬਣੇ ਹਸਪਤਾਲੋਂ ਚੋਇਆ ਚੁਆਇਆ ਦੁੱਧ ਇਕ ਛਟਾਂਕ ਸਾਬੂਦਾਣਾ ਤੇ ਛਟਾਂਕ ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਮੈਨੂੰ ਦੇਣ ਲਈ ਲਿਆਏ। ਸਾਬੂਦਾਣਾ ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਦੋਈ ਛਟਾਂਕ ਛਟਾਂਕ ਭਰ ਜੋ ਆਏ ਸੀ ਸੋ ਦਾਸ ਨੇ ਰੱਖ ਲਏ ਤੇ ਦੁਧ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਅੰਗੀਠੀ ਧੁਖਾ ਕੇ ਮੇਰੀ ਕੋਠੀ ਦੇ ਵਿਹੜੇ ਅੰਦਰ ਲਿਆ ਦਿਤੀ ਗਈ। ਦਾਸ ਨੇ ਜਲ ਵਿਚ ਸਾਬੂਦਾਣਾ ਰਿੰਨੂ ਲਿਆ ਅਤੇ ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਮਿਲਾ ਕੇ ਛਕਿਆ ਅਤੇ ਸਬਰ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰਕੇ ਰਾਤ ਬ੍ਰਜ ਰਿਹਾ। ਦਿਨ ਚੜ੍ਹਦੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਕਟਕ ਚੜ੍ਹ ਕੇ ਆਇਆ ਅਤੇ ਇਸ ਬਿਧ ਕੜਾ ਝੜੀ ਹੋਈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ! ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਉਪਰ ਦੋ ਔਰ ਰਿਪੋਰਟ ਆਜ ਹੁਆ। ਏਕ ਤੋਂ ਯੇਹ ਕਿ ਤੁਮ ਨੇ ਹੁਕਮ

ਅਦੂਲੀ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਨੇ ਖਾਣਾ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦੀਆ। ਦੂਸਰਾ ਯੇਹ ਕਿ ਤੁਮ ਖਾਣਾ ਛੋੜ ਕਰ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ (ਆਤਮ-ਘਾਤ) ਕਰਨਾ ਚਾਹਤੇ ਹੋ।

ਮੈਂ - ਇਹ ਦੋਈ ਗੱਲਾਂ ਗਲਤ ਹਨ ਬਲਕਿ ਝੂਠੀਆਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਹਨ। ਨਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕੀਤੀ ਹੈ ਤੇ ਨਾ ਹੀ ਮੇਰੀ ਨੀਯਤ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨ ਦੀ ਹੈ। ਅਸੀਂ ਸਿੱਖ ਸੁਪਨੇ ਮਾਤ੍ਰ ਵਿਚ ਭੀ ਐਸਾ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਨਹੀਂ ਕਰਦੇ ਕਿਉਂਕਿ ਸਤਿਗੁਰਾਂ ਦੇ ਬਚਨਾਂ ਅਨੁਸਾਰ ਆਤਮ ਘਾਤੀ ਮਹਾਂ ਪਾਪੀ ਹੈ। ਸੋ ਗੁਰੂ ਦਾ ਸਿੱਖ ਆਤਮ ਘਾਤ ਦਾ ਖਿਆਲ ਕਰਨਾ ਭੀ ਮਹਾਂ ਪਾਪ ਸਮਝਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਫਿਰ ਤੁਮ ਨੇ ਕਿਉਂ ਦੁਧ ਵਾਪਸ ਕੀਆ?

ਮੈਂ - ਇਹ ਗੱਲ ਤੁਸੀਂ ਜੇਲ੍ਹਰ ਮਿਸਟਰ ਮੀਕ ਤੋਂ ਪੁਛੋ। ਇਸ ਨੂੰ ਅੱਛੀ ਤਰ੍ਹਾਂ ਮਾਲੂਮ ਹੈ, ਬਲਕਿ ਆਈ. ਜੀ., ਡੀ. ਸੀ. (ਡਿਪਟੀ ਕਮਿਸ਼ਨਰ) ਅਤੇ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫ਼ਸਰ ਸਭ ਅਫ਼ਸਰਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰੀ ਇਕ ਪਰਤੋਂਗਿਆ ਦਾ ਪਤਾ ਹੈ ਕਿ ਸਿਵਾਏ ਆਪਣੇ ਯਾ ਸਿੱਖ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਤੋਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਚੋਇਆ ਚੁਆਇਆ ਦੁੱਧ ਨਹੀਂ ਵਰਤਦਾ ਅਤੇ ਇਸੇ ਕਰਕੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਗਊ ਦਿਤੀ ਗਈ ਸੀ। ਸੋ ਇਸ ਗੱਲ ਦਾ ਫੈਸਲਾ ਸਾਰੇ ਪਹਿਲੂਆਂ ਉਤੇ ਬਹਿਸ ਹੋ ਕੇ ਚਿਰੋਕਣਾ ਹੋ ਚੁੱਕਾ ਹੈ। ਅੱਜ ਨਵੇਂ ਸਿਰੇ ਮਹਿਜ਼ ਤਕਲੀਫ਼ ਦੇਣ ਦੀ ਖ਼ਾਤਰ ਉਸ ਸਿਲਸਿਲੇ ਨੂੰ ਫੇਰ ਛੇੜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਮੇਰੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤਿਗਿਆ ਨਿਬਾਹੁਣ ਦੇ ਯਤਨਾਂ ਨੂੰ ਆਤਮ ਘਾਤ ਕਰਨਾ ਦੱਸ ਕੇ ਝੂਠਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਲਗਾਇਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਮਗਰ ਤੁਮ ਨੇ ਦੁਧ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕਰਨਾ ਥਾ। ਇਸ ਮੇਂ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਕਾ ਜੁਰਮ ਤੁਮ ਪਰ ਜ਼ਰੂਰ ਆਇਦ ਹੋਤਾ ਹੈ। ਔਰ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ ਕਰਨੇ ਕੇ ਇਰਾਦੇ ਕਾ ਸ਼ੱਕ ਭੀ ਪੜਤਾ ਹੈ।

ਮੈਂ - ਨਾ ਹੀ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ ਦੇ ਇਰਾਦੇ ਦਾ ਸ਼ੱਕ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਦਾ ਜੁਰਮ ਆਇਦ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਐਸਾ ਕਰਨਾ ਹੁੰਦਾ ਤਾਂ ਮੈਂ ਬਾਕੀ ਦੀਆਂ ਚੀਜ਼ਾਂ ਸਾਬੂਦਾਣਾ ਤੇ ਚੀਨੀ ਭੀ ਵਾਪਸ ਕਰ ਦਿੰਦਾ। ਜੋ ਖਾਣਾ ਮੈਂ ਆਪਣੇ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮ ਅਨੁਸਾਰ ਖਾ ਸਕਦਾ ਹਾਂ ਮੈਂ ਰੱਖ ਲਿਆ ਅਤੇ ਛਕ ਲਿਆ। ਪਰ ਜਿਸ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਧਾਰਮਿਕ ਨਿਯਮ ਗ੍ਰਹਿਣ ਕਰਨ ਦੀ ਇਜਾਜ਼ਤ ਨਹੀਂ ਦਿੰਦਾ, ਸੋ ਮੋੜ ਦਿਤਾ ਕਿਉਂਕਿ ਜਿਸ ਖਾਣੇ ਨੂੰ ਮੈਂ ਖਾਣਾ ਨਹੀਂ ਉਸ ਦੇ ਰੱਖ ਛੱਡਣ ਦਾ ਕੀ ਫ਼ਾਇਦਾ? ਦੁਧ ਨੂੰ ਜੇ ਰੱਖ ਛੱਡਦਾ ਤਾਂ ਖ਼ਰਾਬ ਹੋ ਜਾਂਦਾ ਅਤੇ ਹੋਰ ਕਿਸੇ

ਦੇ ਕੰਮੋਂ ਭੀ ਜਾਂਦਾ।

ਸੁਪ੍ਰ: - (ਬੋਝੇ ਤਿਉਰ ਬਦਲ ਕੇ ਅਤੇ ਢਿੱਲਾ ਹੋ ਕੇ) ਹੋ! ਵੈਲ! ਤਬ ਤੁਮ ਨੇ ਸਭ ਚੀਜ਼ੋਂ ਵਾਪਸ ਨਹੀਂ ਕੀਂ ਸਗੋਂ ਸਾਬੂਦਾਣਾ, ਸ਼ੂਗਰ (ਖੰਡ) ਖਾਇਆ। (ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਮੁਖਾਤਬ ਹੋ ਕੇ) ਫਿਰ ਆਪ ਨੇ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਔਰ ਖੁਦ-ਕੁਸ਼ੀ ਕੀ ਰਿਪੋਟ ਕਿਉਂ ਕੀਆ?

ਜੇਲ੍ਹਰ ਤਾਂ ਨੀਵੀਂ ਪਾ ਗਿਆ, ਕੁਛ ਨਾ ਬੋਲਿਆ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮੌਕਾ ਮਿਲ ਗਿਆ।

ਮੈਂ - ਐਤਨਾ ਸ਼ੁਕਰ ਕਰੋ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਆਪਣੇ ਆਪ ਸਜ਼ਾ ਭੀ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਦਿਤੀ, ਅਜੇ ਤਾਂ ਰਿਪੋਟ ਹੀ ਲਿਖੀ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰ: - ਯੇਹ ਕਥੀ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ? ਜੇਲ੍ਹਰ ਕੋ ਸਜ਼ਾ ਲਿਖਨੇ ਯਾ ਸਜ਼ਾ ਦੇਨੇ ਕਾ ਕੋਈ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ - ਤਾਂ ਮੇਰੇ ਦੁਧ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦੀ ਸਜ਼ਾ ਕਿਸ ਨੇ ਲਿਖ ਦਿਤੀ?

ਸੁਪ੍ਰ: - ਹੋ! ਯੇਹ ਸਜ਼ਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਤੁਮ ਕੋ ਦੀ ਗਈ। ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਕੋ ਅਖਤਿਆਰ ਹੈ ਕਿ ਮੁਨਾਸਬ ਕਰਾਰਵਾਈ ਕਰੇ।

ਮੈਂ - ਜੇਲ੍ਹ ਦੇ ਇੰਤਜ਼ਾਮੀਆਂ ਮਾਮਲੇ ਬਾਰੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਆਪ ਨੂੰ ਸਲਾਹ ਮਸ਼ਵਰਾ ਦੇ ਕੇ ਅਤੇ ਆਪ ਦਾ ਹੁਕਮ ਹਾਸਲ ਕਰਕੇ ਉਸ ਹੁਕਮ ਦੀ ਤਾਮੀਲ ਪ੍ਰਥਾਏ ਅਮਲ ਦਰਾਮਦ ਕਰਾ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਪਰ ਆਪੋਂ ਹੁਕਮ ਨਹੀਂ ਲਿਖ ਸਕਦਾ। ਨਾ ਹੀ ਐਸੇ ਹੁਕਮ ਦਾ ਆਪਣੇ ਦਸਖਤਾਂ ਹੇਠਾਂ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਕੋਈ ਰੀਕਾਰਡ ਕਰ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਖਾਧ ਖੁਰਾਕ ਪ੍ਰਥਾਏ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਅਥਵਾ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਹੋਰ ਕਿਸੇ ਜੇਲ੍ਹ ਅਫਸਰ ਨੂੰ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਨ ਦਾ ਅਖਤਿਆਰ ਨਹੀਂ। ਦੇਖੋ! ਮੇਰੇ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਖੁਰਾਕ ਬਾਰੇ ਸਾਰੀ ਹਿਸਟਰੀ ਦਾ ਰੀਕਾਰਡ ਮੁਲਤਾਨ ਜੇਲ੍ਹ ਤੋਂ ਲੈ ਕੇ ਯਾ ਤਾਂ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਯਾ ਖੁਦ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਅਤੇ ਉਹ ਭੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਖਦੇ ਰਹੇ ਹਨ ਜੈਸਾ ਕਿ ਗਊ ਦੇਣ ਅਤੇ ਦੁੱਧ ਲਗਾਉਣ ਦਾ ਅਤੇ ਪ੍ਰਸ਼ਾਦ ਹਟਾਉਣ ਆਦਿਕ ਦਾ। ਇਸ ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਰੀਕਾਰਡ ਹੀ ਦੇਖ ਲਵੋ, ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਯਾ ਮੈਡੀਕਲ ਅਫਸਰ ਦੇ ਹੱਥਾਂ ਦਾ ਲਿਖਿਆ ਹੋਇਆ ਮਿਲੇਗਾ ਅਤੇ ਉਹ ਭੀ ਮੇਰੇ ਸਾਮ੍ਹਣੇ ਲਿਖਿਆ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਕਲ੍ਹ ਆਪਣੇ ਹੱਥੀਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਿਖੀ ਸਜ਼ਾ ਨੂੰ ਕੈਂਸਲ ਕੀਤਾ ਹੈ ਪਰ ਹਾਸ਼ੀਆ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਨਾ ਹੀ ਕੋਈ ਜ਼ਬਾਨੀ ਆਰਡਰ ਦਿਤਾ। ਜ਼ਬਾਨੀ ਆਰਡਰ ਜੋ ਦਿਤਾ ਹੈ ਸੋ ਸਲੇਟ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਦਿਤਾ, ਖੁਰਾਕ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਨਹੀਂ ਦਿਤਾ। ਇਹ ਸਭ ਕੁਛ ਪਿਛੋਂ ਜਾ ਕੇ ਮੇਰੇ

ਟਿਕਟ ਤੇ ਹੁਕਮ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਗਿਆ ਹੈ ਅਤੇ ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਤੋਂ ਬਿਨਾਂ ਯਾ ਆਪ ਦੇ ਹੁਕਮ ਦੇ ਉਲਟ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਚਾੜ੍ਹਿਆ ਹੈ ਕਿਉਂਕਿ ਹੁਕਮ ਤਾਂ ਤੁਹਾਡਾ ਸਲੇਟਾਂ ਬੰਦ ਕਰਨ ਦਾ ਹੀ ਸੀ, ਇਸ ਨੇ ਉਲਟਾ ਦੁੱਧ ਬੰਦ ਕਰ ਦਿਤਾ। ਸੋ ਆਪ ਦੀ ਹੁਕਮ ਅਦੂਲੀ ਆਪ ਦੇ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਕੀਤੀ ਹੈ ਅਤੇ ਉਲਟਾ ਇਲਜ਼ਾਮ ਮੇਰੇ ਉਤੇ ਲਗਦਾ ਹੈ।

ਸੁਪ੍ਰ: - ਮੁਝੇ ਹੈਰਾਨੀ ਤੋ ਇਸ ਬਾਤ ਕੀ ਹੈ ਕਿ ਤੁਮ ਕੋ ਇਨ ਬਾਤੋਂ ਕਾ ਪਤਾ ਕੈਸੇ ਲਗ ਜਾਤਾ ਹੈ। ਤੁਮ ਕੋ ਕੈਸੇ ਪਤਾ ਲਗਾ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੇ ਤੁਮ੍ਹਾਰੇ ਟਿਕਟ ਪਰ ਐਸਾ ਲਿਖਾ?

ਮੈਂ - ਚਾਹੇ ਕਿਵੇਂ ਪਤਾ ਲਗ ਗਿਆ। ਤੁਸੀਂ ਦੱਸੋ ਇਹ ਗੱਲ ਠੀਕ ਹੈ ਯਾ ਨੀਂ?

ਸੁਪ੍ਰ: - ਹੈ ਤੋ ਐਸਾ ਹੀ ਪਰ ਤੁਮ ਕੋ ਸਜ਼ਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਦੀ ਗਈ। ਤੁਮਨੇ ਸਜ਼ਾ ਸਮਝ ਕੇ ਪਰੋਟੈਸਟ (protest) ਕੇ ਤੌਰ ਪਰ ਖਾਣਾ ਖਾਣਾ ਛੋੜਾ।

ਮੈਂ - ਹਰਗਿਜ਼ ਨਹੀਂ, ਸਿਰਫ ਆਪਣੀ ਧਰਮ ਪ੍ਰਤੱਗਿਆ ਪਾਲਣ ਦੇ ਲਈ।

ਸੁਪ੍ਰ: - (ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਸੌਹੋਂ) ਕਿਆ ਗਾਇ ਕੋ ਸੈਲ ਬਲਾਕ ਮੇਂ ਲਾਨੇ ਕਾ ਇੰਤਜ਼ਾਮ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ?

ਜੇਲ੍ਹਰ - ਬਹੁਤ ਮੁਸ਼ਕਲ ਹੈ, ਏਕ ਆਧ ਦਿਨ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ, ਰੋਜ਼ ਰੋਜ਼ ਨਹੀਂ।

ਮੈਂ - ਸਭ ਕੁਛ ਹੋ ਸਕਤਾ ਹੈ, ਜੇ ਕਰਨ ਦੀ ਦਲੀਲ ਹੋਵੇ। ਦਲੀਲ ਤਾਂ ਦੁਖ ਦੇਣ ਦੀ ਹੈ। ਭਲਾ ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਜਾਣ ਵਿਚ ਕੀ ਬਿੱਡੀ ਪੈਂਦੀ ਹੈ? ਸਿਰਫ ਭਰਮ ਦਾ ਭੂਤ ਤੋੜ ਤੋੜ ਕੇ ਖਾਂਦਾ ਹੈ। ਕੁਛ ਸਬੂਤ ਨਹੀਂ, ਕੋਈ ਦਲੀਲ ਨਹੀਂ।

ਸੁਪ੍ਰ: - ਵੈਲ, ਜੇਲ੍ਹਰ! ਗਊਸ਼ਾਲਾ ਜਾਨੇ ਮੇਂ ਕਿਆ ਹਰਜ਼ ਹੈ?

ਜੇਲ੍ਹਰ - ਮੈਂ ਆਪਣੀ ਜ਼ਿੰਮੇਵਾਰੀ ਨਹੀਂ ਲੇਤਾ।

ਬੱਸ ਜੇਲ੍ਹਰ ਦਾ ਇਤਨਾ ਹੀ ਕਹਿਣਾ ਸੀ ਕਿ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਪਾਣੀ ਪਾਣੀ ਹੋ ਗਿਆ। 'ਅਬ ਹਮ ਕਿਆ ਕਰ ਸਕਤੇ ਹੈਂ?' ਬਸ ਇਤਨਾ ਕਹਿ ਕੇ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਹੋਰੀ ਤਾਂ ਚਲਦੇ ਲੱਗੇ, ਮਗਰੇ ਉਸ ਦਾ ਲਾਣਾ ਬਾਣਾ। ਬਸ ਇਨਸਾਫ ਕਰ ਗਏ। ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਨੱਕ ਵਿਚ ਆਪਣੇ ਮਾਤਹਿਤਾਂ ਦੀ ਨਕੇਲ ਹੋਵੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਅਫਸਰਾਂ ਕੀ ਇਨਸਾਫ ਕਰਨਾ ਹੋਇਆ?

ਬਸ, ਨੱਕ ਨਕੇਲ ਨਕੇਲੀਆਂ ਨੇ ਆਪਣੀ ਕਰਤੂਤ ਜਿਹੜੀ ਖਿਲਾਰਨੀ ਸੀ ਸੋ ਖਿਲਾਰ ਦਿਤੀ ਅਤੇ ਸਾਡਾ

ਸਤਿਗੁਰੂ ਸਹਾਈ। ਹੁਣ ਸਾਗੋ-ਬ੍ਰਤ ਅਰੰਭ ਹੋ ਗਿਆ। ਇਕ ਛਟਾਕ ਸਾਗੋ (ਸਾਬੂ ਦਾਣਾ) ਤੇ ਇਕ ਛਟਾਕ ਸਿਰਖਿੰਡੀ ਉੱਗਣ ਆਥਣ ਦੇ ਜਾਣ, ਉਹੀ ਜਲ ਵਿਚ ਉਬਾਲ ਕੇ ਨਿਰਬਾਹ ਕਰ ਲਿਆ ਕਰੀਏ। ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਬਰਾਬਰ ਇਹ ਸਾਗੋ-ਬ੍ਰਤ ਬਣਿਆ ਰਿਹਾ। ਸਰੀਰ ਛਾਂਟਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਹਲਕਾ ਫੁਲਕਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਜੇਲ੍ਹ ਦਾ ਅਮਲਾ ਨਿਤ ਪ੍ਰਤ ਰੋਂਦ ਕਰਨ ਆਵੇ ਅਤੇ ਮੈਨੂੰ ਮਸ਼ਟ ਪਏ ਨੂੰ ਦੇਖ ਕੇ ਚੁੱਪ ਚਪਾਤੇ ਹੀ ਚਲੇ ਜਾਇਆ ਕਰਨ। ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਮੇਰਾ ਗੁਮੇਹ ਨਾ ਮੈਨੂੰ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਰਵਾਹ। ਨਾ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਚੀਜ਼ ਦੀ ਚਾਹ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਦਰਦਵੰਦਾਂ ਦਾ ਦਾਹ। ‘ਦੁਖੀਆ ਦਰਦ ਘਣੇ ਵੇਦਨ ਜਾਣੇ ਤੂ ਧਣੀ’ ਦੇ ਦਰਦਵੰਦਾਂ ਦੀ ਵੇਦਨ ਵੈਦ ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਬਾਬਾ ਕੌਣ ਜਾਣੇ? ਵੈਦ ਗੁਰੂ ਨੇ ਖੁਧਿਆਵੰਤ ਦੀ ਖੁਧਿਆ ਬਿਰਤੀ ਹਿਤ ਨਾਮ-ਅਧਾਰ ਦੇ ਛਾਂਦੇ ਹੋਰ ਵਧੇਰੇ ਅਘਾਇਕੇ ਭੁੰਚਾਏ! ਵਾਹ ਮੇਰੇ ਸਤਿਗੁਰੂ! ਖੂਬ ਗਟਾਕ ਪਿਆਏ। ਆਪਣੇ ਰੰਗ ਵਿਚ ਰਖ ਸਾਹਿਬਾ। ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦੀ ਕੀ ਕਾਣ ਕਨੌਡ ਹੈ? ਲੋਕਾਂ ਦੀਆਂ ਅੱਖਾਂ ਚਭੋਲਣ ਲਈ ਸਾਬੂਦਾਣੇ ਦਾ ਸੋਹਣਾ ਤਹੋਡਾ ਬਣਾਇਆ ਹੈ। ਉੱਥੇ ਤਾਂ ਇਸ ਦੀ ਲੋੜ ਭੀ ਕੁਛ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਠਾਠਾ ਬਾਗਾ ਬਣਾਇ ਰਖਣਾ ਭੀ ਪੂਰਨ ਗੁਪਤ ਸੰਜਮੀ ਬਣਤ ਬਣਾਉ ਹੈ। ਜਿਉਂ ਤੁਧ ਭਾਵੈ ਤਿਉਂ ਬਣਾਈ ਰੱਖ। ਨਾਮ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਮੇਰਾ ਰੋਮ ਰੋਮ ਰੰਗਾਈ ਰੱਖ। ਤਾਂ ਸਾਨੂੰ ਕਿਸੇ ਦਾ ਕੀ ਕਾੜਾ ਅੰਦੇਸਾ ਹੈ?

ਸਤਿਗੁਰੂ ਨੇ ਅਪਾਰ ਚੜ੍ਹਦੀ ਕਲਾ ਦੇ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਇਕ ਮਹੀਨਾ ਲੰਘਾਇਆ। ਸੁਰਤੀ ਬਿਰਤੀ ਹਿਠਾਹਾਂ ਨੂੰ ਆਉਣ ਹੀ ਨਹੀਂ ਦਿਤੀ। ਆ-ਮੁਹਾਰੀ ਉਤਾਹਾਂ ਨੂੰ ਜਾਵੇ। ਉਭ ਉਰਧੀ ਰੰਗ ਵਿਗਾਸ ਵਿਚ ਮਗਨ ਬੈਠਿਆਂ ਇਕ ਦਿਨ ਜਿੰਦਰਾ ਆਪ ਹੀ ਖੁਲ੍ਹ ਗਿਆ। ਪਰ ਬ੍ਰਿਤੀ ਨਾ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਇਕ ਰਸ ਮਨ ਤਨ ਅੰਤਰੇ ਗਲਤਾਨ ਰਹੀ। ਅੰਮ੍ਰਿਤ-ਰਸਬੂਡੜੀ ਨੂੰ ਉਭ ਪਇਆਲਾ ਇਕੋ ਹੋ ਗਿਆ। ਕੁਛ ਸੁਰਤਿ ਦਾ ਸੰਭਾਲ ਕਿ ਕਿਸ ਜੰਗਲਾ ਖੋਲ੍ਹਿਆ ਅਤੇ ਕਉਣ ਆਇਆ, ਕਉਣ ਗਇਆ। ਅੰਦਰ ਸਬੂਲ ਸਫਾਈ ਕਰਨ ਨੂੰ ਕੁਛ ਹੋਈ ਏ ਨਹੀਂ। ਕੁਛ ਖਾਧਾ ਪੀਤਾ ਹੋਵੇ ਤਾਂ ਮਦਾਨ ਆਵੇ। ਬਸ ਅੰਦਰਿ ਬਾਹਰ ਸਫਾਈ ਹੀ ਸਫਾਈ। ਬੈਠਾ ਰਹਿਣ ਦਿਓ। ਕਉਣ ਹਿਲਾਵੇ? ਹਿਲਾਉਣ ਖੁਣੋਂ ਕੀ ਕੰਮ ਖੜਾ ਹੈ?

ਇਸ ਬਿਧ ਬੈਠੇ ਉਤੇ ਹੀ ਸੁਪ੍ਰੰਟੰਡੰਟ ਤੇ ਉਸ ਦਾ ਲਾਉ ਲਸ਼ਕਰੀ ਲਾਣਾ ਗਸ਼ਤ ਕਰਦਾ ਦਰਵੇਸ਼ ਦੁਆਰੇ ਆਣ ਖੜੋਤਾ। ਖਬਰ ਨਹੀਂ, ਕਿਤਨਾ ਚਿਰ ਖੜੋਤਾ ਰਿਹਾ ਹੋਊ। ਸਾਨੂੰ ਤਾਂ ਕੁਛ ਪਤਾ ਨਹੀਂ, ਨਾ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਬੁਲਾਉਣ ਚਲਾਉਣ ਹਿਲਾਉਣ ਨੂੰ ਹਿੰਮਤ ਪਈ, ਨਾ ਆਪੇ ਪਿਰਮ ਰਸੀਅੜੀ ਸੁਰਤੀ ਖੁਲ੍ਹੀ, ਨਾ ਸੁਰਤਿ ਰਸੀਅੜੀ ਦੇਹੁਰੀ ਹਿੱਲੀ। ਰੰਗ ਚਲੂਲੀ ਚਿਹਰੇ ਦਾ ਜੋਤ ਜਲਾਲ ਵੇਖ ਕੇ

ਜਰਵਾਣਿਆਂ ਦੀ ਜੁਰਅੱਤ ਹੀ ਨਹੀਂ ਪਈ ਕਿ ਇਸ ਜਾਗ੍ਰਤ ਨਿੰਦਾ ਤੋਂ ਜਗਾਉਣ। ਤਕੜਾ ਚਿਰ ਖੜੋ ਖੜੋ ਕੇ ਚਲੇ ਗਏ। ਉਸ ਵੇਲੇ ਜੋ ਹਾਜ਼ਰ ਸਨ, ਉਹ ਦਸਦੇ ਸਨ ਕਿ ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਹਿਰਦਿਆਂ ਉਤੇ ਕੋਈ ਐਸੀ ਹੈਬਤ ਛਾਈ ਕਿ ਬੁੱਤ ਬਣ ਕੇ ਖੜੋ ਰਹੇ। ਉਸ ਦਿਨ ਦੂਹਰੀ ਰੋਂਦ ਆਥਣੇ ਫਿਰ ਆ ਕੀਤੀ ਤਾਂ ਖ਼ਾਲਸਾ ਸਾਵਧਾਨ ਸੀ। ਆਉਂਦੇ ਹੀ ਮੈਨੂੰ ਚੇਤੰਨ-ਸੁਰਤ ਵੇਖ ਕੇ ਸੁਪ੍ਰੰਟੰਡੰਟ ਨੇ ਮੇਰਾ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਹੱਥ ਵਿਚ ਫੜ ਲਿਆ ਅਤੇ ਮੈਥੋਂ ਇਸ ਬਿਧ ਬੁਝਾਰਤ ਬੁਝਣ ਲੱਗਾ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਵੈਲ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ! ਬੋਲੋ ਅਭੀ ਤਕ ਕੁਛ ਖਾਨੇ ਪੀਨੇ ਕੋ ਦਿਲ ਨਹੀਂ ਕਰਤਾ? ਦੂਧ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ ਤੋ ਦੂਧ ਵਾਲੀ ਵੁਹੀ ਗਾਇ ਹਾਜ਼ਰ ਹੈ। ਆਪ ਨੇ ਹਾਥ ਸੇ ਖਾਣਾ ਤਿਆਰ ਕਰਨਾ ਮਾਂਗਤੇ ਹੋ ਤੋ ਰਾਸ਼ਨ ਲਗਾ ਦੇਤੇ ਹੈਂ।

ਮੈਂ - ਤੁਹਾਡੇ ਪਾਸੋਂ ਮੰਗਦਾ ਕੁਛ ਨਹੀਂ। ਮੈਂ ਕੋਈ ਤੁਹਾਡਾ ਮੰਗਤਾ ਹਾਂ?

ਬੇ-ਮੁਤਾਜੀਆਂ ਬੇਪ੍ਰਵਾਹੀਆਂ ਦੇ ਚੜ੍ਹਾਉ ਵਿਚ ਰੰਗ ਮਗਨ ਬਿਰਤੀ ਨੂੰ ਸਰੋਦ ਉਛਾਲਾ ਉਠਿਆ ਅਤੇ ਬਿਹਬਲ ਹੋ ਕੇ ਇਹ ਸ਼ਬਦ ਗਾਵਿਆ ਗਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਸਥਾਈ ਅਲਾਪ ਦੀ ਧੁਨੀ ਇਕ ਅਗੰਮੀ ਰਾਗ ਲੋਰ ਵਿਚ ਬੱਝ ਗਈ-

ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ।
ਅਤੇ ਕੀਰਤਨ ਨਾਦ ਇਸ ਸੰਪੂਰਨ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਬਿਸਮ ਅਹਿਲਾਦ ਰੰਗਾਂ ਵਿਚ ਛਿੜ ਪਿਆ -

ਪ੍ਰੇਮ ਰੰਗਣ ਵਿਚ ਸ਼ਬਦ ਦਾ ਕੀਰਤਨ -

ੴ ਸਤਿਗੁਰ ਪ੍ਰਸਾਦਿ॥

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੪ ਅਸਟਪਦੀਆ

ਚਾਦਨਾ ਚਾਦਨੁ ਆਂਗਨਿ ਪ੍ਰਥ ਜੀਉ ਅੰਤਰਿ ਚਾਦਨਾ॥

ਆਰਾਧਨਾ ਅਰਾਧਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਹਰਿ ਨਾਮੁ ਅਰਾਧਨਾ॥

ਤਿਆਗਨਾ ਤਿਆਗਨੁ ਨੀਕਾ ਕਾਮੁ ਕ੍ਰੋਧੁ ਲੋਭੁ ਤਿਆਗਨਾ॥

ਮਾਗਨਾ ਮਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਜਸੁ ਗੁਰ ਤੇ ਮਾਗਨਾ॥

ਜਾਗਨਾ ਜਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਹਰਿ ਕੀਰਤਨ ਮਹਿ ਜਾਗਨਾ॥

ਲਾਗਨਾ ਲਾਗਨੁ ਨੀਕਾ ਗੁਰ ਚਰਣੀ ਮਨੁ ਲਾਗਨਾ॥

ਇਹ ਬਿਧਿ ਤਿਸਹਿ ਪਰਾਪਤੇ ਜਾ ਕੈ ਮਸਤਕਿ ਭਾਗਨਾ॥

ਕਹੁ ਨਾਨਕ ਤਿਸੁ ਸਭੁ ਕਿਛੁ ਨੀਕਾ ਜੋ ਪ੍ਰਥ ਕੀ ਸਰਨਾਗਨਾ॥

ਅੰਗ - 1018

ਮਾਰੂ ਮਹਲਾ ੫

ਜੀਵਨਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਸੁਨਿ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦਾ ਜੀਵਨਾ॥

ਪੀਵਨਾ ਜਿਤੁ ਮਨੁ ਆਘਾਵੈ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤੁ ਰਸੁ ਪੀਵਨਾ॥

ਖਾਵਨਾ ਜਿਤੁ ਭੂਖ ਨ ਲਾਗੈ ਸੰਤੋਖਿ ਸਦਾ ਤ੍ਰਿਪਤੀਵਨਾ॥

ਪੈਨਣਾ ਰਖੁ ਪਤਿ ਪਰਮੇਸੁਰ ਫਿਰਿ ਨਾਗੇ ਨਹੀ ਥੀਵਨਾ॥

ਭੋਗਨਾ ਮਨ ਮਧੇ ਹਰਿ ਰਸੁ ਸੰਤ ਸੰਗਤਿ ਮਹਿ ਲੀਵਨਾ॥
 ਬਿਨੁ ਤਾਰੇ ਬਿਨੁ ਸੁਈ ਆਨੀ ਮਨੁ ਹਰਿ ਭਗਤੀ ਸੰਗਿ ਸੀਵਨਾ॥
 ਮਾਤਿਆ ਹਰਿ ਰਸ ਮਹਿ ਰਤੇ ਤਿਸੁ ਬਹੁੜਿ ਨ ਕਬਹੂ ਅਉਖੀਵਨਾ॥
 ਮਿਲਿਓ ਤਿਸੁ ਸਰਬ ਨਿਧਾਨਾ ਪ੍ਰਭਿ ਕ੍ਰਿਪਾਲ ਜਿਸੁ ਦੀਵਨਾ॥
 ਸੁਖੁ ਨਾਨਕ ਸੰਤਨ ਕੀ ਸੇਵਾ ਚਰਣ ਸੰਤ ਧੋਇ ਪੀਵਨਾ॥

ਅੰਗ - 1018

ਪਿਛਲੇ ਸ਼ਬਦ ਦੇ ਕੀਰਤਨ ਅੰਦਰ, 'ਜੀਵਨਾ ਸਫਲ ਜੀਵਨ ਸੁਨਿ ਹਰਿ ਜਪਿ ਜਪਿ ਸਦ ਜੀਵਨਾ' ਦੀ ਅਸਥਾਈ ਅਤੇ 'ਪੀਵਨਾ ਜਿਤੁ ਮਨੁ ਆਘਾਵੈ ਨਾਮੁ ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਰਸੁ ਪੀਵਨਾ॥' ਦੀ ਦੁਤੁਕੀ ਉਤੇ ਗੀਝ ਗੀਝ ਕੇ ਬਹੁਰ ਬਹੁਰ ਘੁੰਮਰ ਪਵੇ। ਹੁਣ ਹੋਰ ਉਤਰ ਕੌਣ ਦੇਵੇ। ਚੀਫ਼ ਹੈਡਵਾਰਡਰ ਨੇ ਅਫਸਰੀ ਇਸ਼ਾਰੇ ਨਾਲ ਟੁੰਮ ਕੇ ਫੇਰ ਬੁਝਾਰਤ ਪਾਈ ਕਿ ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਸਾਹਿਬ ਬਹੁਤ ਮਿਹਰਬਾਨ ਹੋਏ ਹਨ। ਤਾਂ -

‘ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥ ਜੀਅ ਸਗਲ ਕਉ ਦੇਇ ਦਾਨੁ॥ ਦੇ ਸ਼ਬਦ ਦੀ ਕੀਰਤਨ ਧੁਨੀ ਸਫਰਨ ਹੋਈ ਅਤੇ ਇਕ ਇਕ ਤੁਕ ਹਿਰਦੇ ਬੇਧਵੀਂ ਗੁੰਜਾਰ ਵਿਚ ਗਾਵੀਂ ਗਈ -

ਤਿਲੰਗ ਮਹਲਾ ੫ ਘਰੁ ੩
 ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਸਾਹਿਬੁ ਮਿਹਰਵਾਨੁ॥
 ਸਾਹਿਬੁ ਮੇਰਾ ਮਿਹਰਵਾਨੁ ਜੀਅ ਸਗਲ ਕਉ ਦੇਇ ਦਾਨੁ॥ ਰਹਾਉ॥
 ਤੂ ਕਾਹੇ ਡੋਲਹਿ ਪ੍ਰਾਣੀਆ ਤੁਧੁ ਰਾਖੈਗਾ ਸਿਰਜਣਹਾਰੁ॥
 ਜਿਨਿ ਪੈਦਾਇਸਿ ਤੂ ਕੀਆ ਸੋਈ ਦੇਇ ਆਧਾਰੁ॥
 ਜਿਨਿ ਉਪਾਈ ਮੇਦਨੀ ਸੋਈ ਕਰਦਾ ਸਾਰ॥
 ਘਟਿ ਘਟਿ ਮਾਲਕੁ ਦਿਲਾ ਕਾ ਸਚਾ ਪਰਵਦਗਾਰੁ॥
 ਕੁਦਰਤਿ ਕੀਮ ਨ ਜਾਣੀਐ ਵਡਾ ਵੇਪਰਵਾਰੁ॥
 ਕਰਿ ਬੰਦੇ ਤੂ ਬੰਦਗੀ ਜਿਚਰੁ ਘਟਿ ਮਹਿ ਸਾਰੁ॥
 ਤੂ ਸਮਰਥੁ ਅਕਥੁ ਅਗੋਚਰੁ ਜੀਉ ਪਿੰਡੁ ਤੇਰੀ ਰਾਸਿ॥
 ਰਹਮ ਤੇਰੀ ਸੁਖੁ ਪਾਇਆ ਸਦਾ ਨਾਨਕ ਕੀ ਅਰਦਾਸਿ॥

ਅੰਗ - 724

ਪਿਛਲੀ ਤੁਕ ਬਾਰੰਬਾਰੇ ਉਠੇ ਅਤੇ ਫੇਰ ਰਹਾਉ ਉਤੇ ਜਾ ਲਿਵਤਾਰ ਢੁਕੇ। ਸੁਪ੍ਰੰਟੈਂਡੰਟ ਫੁਲ ਕੇ ਡੋਡਾ ਹੋ ਗਿਆ। ਉਸ ਅਜਾਣ ਜਨ ਨੇ ਜਾਤਾ ਕਿ 'ਸਾਹਿਬ' ਦਾ ਪਦ ਉਸ ਉਤੇ ਹੀ ਘਟ ਰਿਹਾ ਹੈ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ਾਮਦ ਚਾਪਲੋਸੀ ਚਾਟ ਦੇ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਪਰੰਤੂ ਮੁਗਧ ਨੂੰ ਇਹ ਪਤਾ ਨਹੀਂ ਕਿ ਸਭਨਾਂ ਦੇ ਸਿਰ ਉਤੇ ਇਕ 'ਸਚਾ ਸਾਹਿਬ' ਠਾਂਡਾ ਹੈ ਜੋ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਪ੍ਰਤਿਪਾਲ ਕਰਦਾ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭ ਸ਼ਿਸ਼ਟੀ ਦਾ ਦਾਤਾ ਅਤੇ ਜੀਵਨ ਅਧਾਰ ਹੈ ਅਤੇ ਸਭਨਾਂ ਦੀ ਸਾਰ ਲੈਂਦਾ ਹੈ। ਸੋ ਇਸ ਅਲਪੱਗ ਬੁੱਧੀ ਵਾਲੇ ਗੋਰੇ ਦੀ ਅਕਲ ਵਿਚ ਇਹ 'ਸਾਹਿਬ' ਪਦ ਨਿਜ ਪਦ ਉਪਰ ਹੀ ਇਸ਼ਾਰਤ ਹੋਇਆ ਜਚਿਆ ਅਤੇ ਇਸ ਅਣਹੋਏ ਬਫਣ ਬਫਾਉਣ ਵਿਚ ਬੱਫ

ਕੇ ਲਿਫ ਗਿਆ ਅਤੇ ਖੁਸ਼ੀ ਵਿਚ ਕਪੜਿਆਂ ਤੋਂ ਬਾਹਰ ਹੋ ਬੋਲਿਆ -

ਬੋਲੋ ਰਣਧੀਰ ਸਿੰਘ! ਗਾਇ ਵੁਹੀ ਗਾਇ ਦੀ ਜਾਇ?

ਮੈਂ - ਫੇਰ ਅਲਸੇਟ ਵਿਚ ਪਾਉਂਦੇ ਹੋ। ਅੰਦਰ ਬੈਠਿਆਂ ਦੇ ਅਨੰਦ ਨੂੰ ਫੇਰ ਵਿਘਨ ਪੁਚਾਉਣ ਲੱਗੇ ਹੋ। ਗਊ-ਸ਼ਾਲਾ ਗਿਆਂ ਫੇਰ ਕੂੜੀਆਂ ਤੁਹਮਤਾਂ ਲਗਣਗੀਆਂ ਅਤੇ ਤੁਸੀਂ ਲੋਗ ਕੰਨਾਂ ਦੇ ਕੱਚੇ ਹੋ, ਤੁਹਾਡਾ ਵਸਾਹ ਕੁਛ ਨਹੀਂ, ਕਲ੍ਹ ਨੂੰ ਕੋਈ ਹੋਰ ਉਜ ਖੜੀ ਕਰ ਦਿਓਗੇ, ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੁਣ ਐਸੀਆਂ ਮੇਹਰਬਾਨੀਆਂ ਤੋਂ ਐਵੇਂ ਹੀ ਚੰਗੇ ਹਾਂ।

ਸੁਪ੍ਰੰ: - ਤਬ ਅਪਨੇ ਹਾਥ ਸੇ ਖੁਦ ਖਾਣਾ ਪਕਾਓ ਔਰ ਖਾਓ, ਪਹਿਲੇ ਕੀ ਮਾਫਕ।

ਇਸ ਪਰ ਮੈਨੂੰ ਮਸ਼ਟ ਹੋਇਆ ਦੇਖ ਕੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਇਹ ਸਮਝਿਆ ਕਿ 'ਅਲਖਾਮੋਸ਼ੀ ਨੀਮ ਰਜ਼ਾ' ਹੈ। ਜੇਲ੍ਹਰ ਨੂੰ ਹੁਕਮ ਦਿਤਾ ਕਿ ਪਹਿਲਾ ਰਾਸ਼ਨ ਜਾਰੀ ਕਰ ਦਿਓ।

ਡਾਕਟਰ - ਅਜੇ ਸਾਲਿਡ ਫੂਡ (solid food) ਨਿੱਗਰ ਗਿਜ਼ਾ ਇਕ ਦਮ ਹਜ਼ਮ ਨਹੀਂ ਹੋ ਸਕੇਗੀ। ਥੋੜੀ ਥੋੜੀ ਗਿਜ਼ਾ ਦੇਣੀ ਸ਼ੁਰੂ ਕਰੋ।

ਗੱਲ ਕੀ ਆਪਸ ਵਿਚ ਗਿੱਟੀ ਗਿਣ ਕੇ ਉਸ ਦਿਨ ਤਾਂ ਇਕ ਪਾਉ ਆਲੂ ਅਤੇ ਛਟਾਂਕ ਭਰ ਪੰਜਵਾਂ (ਘਿਉ) ਦੀ ਮਨਜ਼ੂਰੀ ਦੇ ਗਏ। ਦੂਜੀ ਰੌਂਦ ਅੱਧ ਸੇਰ ਆਲੂ ਅਤੇ ਦੋ ਛਟਾਂਕ ਪੰਜਵਾਂ ਮੇਰੇ ਟਿਕਟ ਉਤੇ ਲਿਖ ਗਏ, ਤੀਜੀ ਰੌਂਦੇ ਤਿੰਨ ਛਟਾਂਕ ਪੰਜਵਾਂ ਕਰ ਗਏ। ਗੱਲ ਕੀ ਹੌਲੀ ਹੌਲੀ ਇਕ ਮਹੀਨੇ ਦੇ ਅੰਦਰ ਅੰਦਰ ਪੂਰੀ ਪੱਕੀ ਰਸਦ ਲਾ ਦਿਤੀ, ਜੇ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਹਿਸਟਰੀ ਟਿਕਟ ਪਰ ਦਰਜ ਹੈ। ਮੈਦਾ ਭੀ, ਚਾਉਲ ਭੀ ਅੱਧ ਸੇਰ, ਆਲੂ ਭੀ ਨਾਲ, ਨਾਲ ਦਾਲ, ਸਿਰਖਿੰਡੀ (ਖੰਡ) ਸਭ ਸੁੱਕਾ ਸੀਧਾ ਲਾ ਦਿਤਾ। ਸਰਬ ਲੋਹੀ ਬਾਟੇ ਦੇਗਾਂ ਸਜਾਉਣ ਵਾਲੇ ਸਣੇ ਅੰਗੀਠੀਆਂ ਦੇ ਫੇਰ ਮਿਲ ਗਏ ਅਤੇ ਲੱਗੀਆਂ ਦੇਗਾਂ ਚੱਲਣ। ਭਲਾ ਇਤਨੀ ਸਮੱਗਰੀ ਮੈਥੋਂ ਇਕੱਲੇ ਤੋਂ ਕਿਥੇ ਮੁਕਦੀ ਸੀ। ਮੈਂ ਤਾਂ ਅਰਦਾਸਾ ਕਰ ਬੈਠ ਜਾਇਆ ਕਰਾਂ ਕਿ ਕੋਈ ਖੁਧਿਆ-ਵੰਤ ਅਤਿਥਿ ਆਵਨ ਤਾਂ ਵੰਡ ਛਕੀਵਨ ਦੇ ਸਰੰਜਾਮ ਬਣਨ। ਭਾਣੇ ਅੰਦਰ ਸਤਿਗੁਰੂ ਦਿਆਲ ਸਨ, ਕਾਮਨਾ ਪੁਜਾਵੰਦੇ ਰਹੇ। ਇੱਛਾ ਪੂਰਕ ਸਰਬ ਸੁਖ ਦਾਤਾ ਇੱਛਾ ਪੂਰੀ ਕਰਦੇ ਹੀ ਰਹੇ। ਗਫੇ ਅਤੁੱਟ ਸਜ ਜਾਇਆ ਕਰਨ ਅਤੇ ਸਾਰੇ ਹੀ ਲੇਖੇ ਲਗ ਜਾਣ। ਗੁਰੂ ਦੀ ਅਪਾਰ ਕ੍ਰਿਪਾ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਭੀ ਅਤੁੱਟ ਲੰਗਰ ਚਲ ਪਏ। ਐਸੀ ਵਿਉਂਤ ਬਣੀ ਕਿ ਜੇਲ੍ਹ ਅੰਦਰ ਬਾਹਰੋਂ ਪੀ. ਡਬਲਯੂ. ਡੀ. ਦੀ ਪਾਰਟੀ ਮੁਰੰਮਤ ਉਸਾਰੀ ਲਈ ਨਿਤਾਪ੍ਰਤੀ ਆਇਆ ਕਰਦੀ ਸੀ। ਉਸ ਪਾਰਟੀ ਵਿਚ ਅਤਿ ਅਤਿਥੀ ਗਰੀਬ ਮਜ਼ਦੂਰ ਬੱਚੇ ਭੀ ਸਨ, ਜੋ ਦੋ ਦੋ ਚਾਰ ਚਾਰ ਪੈਸਿਆਂ ਉਤੇ

(ਬਾਕੀ ਪੰਨਾ 62 ਤੇ)

ਸਿਹਤ ਵਿਗਿਆਨ

ਕੈਪਟਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ

ਅੱਜ ਅਸੀਂ ਉਨ੍ਹਾਂ ਪੌਦਿਆਂ ਬਾਰੇ ਜਾਣਕਾਰੀ ਹਾਸਲ ਕਰਾਂਗੇ ਜਿਨ੍ਹਾਂ ਦਾ ਅੱਜਕੱਲ ਖਾਸ ਜ਼ਿਕਰ ਹੋ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਵਿਚ ਅਸਰੀਧ ਤੇ ਰਤਨਜੋਤ ਮੁੱਖ ਹਨ।

1. ਅਸਰੀਧ - ਅਸਰੀਧ ਦਾ ਸੰਸਕ੍ਰਿਤ ਨਾਮ ਅਸ਼ਵਗੰਧਾ ਤੇ ਅੰਗ੍ਰੇਜ਼ੀ ਵਿਚ winter cherry (ਵਿੰਚਰਚੈਰੀ) ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਨੂੰ ਭਾਰਤੀ ਜੈਨਸਿੰਗ ਭੀ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਜੈਨਸਿੰਗ ਇਕ ਚੀਨ ਦਾ ਪੌਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਬਾਰੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਹੈ ਕਿ ਇਸ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਮਨੁੱਖ ਨੂੰ ਬੁੱਢਾ ਨਹੀਂ ਹੋਣ ਦਿੰਦਾ। ਰੈਨਬੈਕਸੀ ਦੇ ਮਸ਼ਹੂਰ ਕੈਪਸੂਲ Revital ਵਿਚ ਜੈਨਸਿੰਗ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕੀਤਾ ਗਿਆ ਹੈ। ਅਸਰੀਧ ਦੇਸ਼ ਦੇ ਅੱਧ ਖੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਜੰਗਲੀ ਭੀ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਕੁਝ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਵੀ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਛੋਟੇ ਛੋਟੇ ਗੋਲ ਚਪਟੇ ਤੇ ਪੀਲੇ ਰੰਗ ਦੇ ਹੁੰਦੇ ਹਨ। ਇਹ ਪੌਦਾ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਬੀਜਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਰਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਪੁੱਟ ਲਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਪੌਦਾ 2/3 ਫੁੱਟ ਉਚਾ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਜੜ੍ਹਾਂ ਸਰਸੋਂ ਦੀਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਵਾਂਗ ਹੁੰਦੀਆਂ ਹਨ। ਇਹ ਇਕ ਬਹੁਤ ਹੀ ਉਪਯੋਗੀ ਪੌਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਗੁਣ ਹਨ ਤੇ ਦਵਾਈ ਦੇ ਤੌਰ ਤੇ ਬਹੁਤ ਹੀ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਆਦਿ ਕਾਲ ਤੋਂ ਹੁੰਦਾ ਆਇਆ ਹੈ। ਅੱਜਕੱਲ੍ਹ ਇਸ ਤੇ ਬਹੁਤ ਸੋਧ ਕੀਤੀ ਜਾ ਰਹੀ ਹੈ। ਇਸ ਸੋਧ ਤੋਂ ਪਤਾ ਲੱਗਿਆ ਹੈ ਕਿ ਟੀ.ਬੀ. ਵਰਗੇ ਭਿਆਨਕ ਰੋਗਾਂ ਵਿਚ ਬਹੁਤ ਉਪਯੁਕਤ ਹੈ। ਇਹ ਮਸਤਕ ਦਾ ਤਣਾਓ ਘਟਾਉਂਦਾ ਹੈ। ਇਹ ਸਰੀਰ ਨੂੰ ਮਜ਼ਬੂਤੀ ਦਿੰਦਾ ਹੈ। ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੋਕੇ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਖਾਸ ਕਾਰਅਮਦ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬਹੁਤ ਸਾਰੇ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਨੁਸਖੇ ਹਨ ਪਰ ਮੈਂ ਸਿਰਫ ਸਾਦੇ ਤੇ ਆਮ ਆਦਮੀ ਦੇ ਕੰਮ ਵਿਚ ਆਉਣ ਵਾਲੇ ਨੁਸਖੇ ਹੀ ਲਿਖ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਭਾਰਤ ਵਿਚ ਨਾਗੌਰੀ ਅਸਰੀਧ ਸਭ ਤੋਂ ਪ੍ਰਸਿੱਧ ਹੈ।

ਸੋਕੇ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ - ਬੱਚਿਆਂ ਦੇ ਸੋਕੇ ਦੇ ਰੋਗ ਵਿਚ ਅਸਰੀਧ ਬਹੁਤ ਉਪਯੋਗੀ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਪਾਕ (ਅਸਰੀਧ ਪਾਕ) ਬਣਾ ਕੇ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦੇਣ ਨਾਲ ਬਹੁਤ ਜਲਦੀ ਸਿਹਤ ਠੀਕ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬੁਢਾਪੇ ਵਿਚ ਤਾਕਤ ਲਈ ਭੀ ਇਹ ਪਾਕ ਪੂਰਾ ਮਦਦਗਾਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਪਾਕ ਬਣਾਉਣ ਦੀ ਵਿਧੀ ਹੇਠ ਲਿਖੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ।

ਅਸਰੀਧ ਦੀ ਜੜ੍ਹ ਦਾ ਚੂਰਨ 50 ਗ੍ਰਾਮ, ਦੁੱਧ ਦੇ ਲਿਟਰ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਹਲਕੀ ਅੱਗ ਤੇ ਖੋਆ ਬਣਾਓ ਅਤੇ ਇਸ ਦੀ ਅੱਧ ਗ੍ਰਾਮ ਖੁਰਾਕ ਬੱਚੇ ਨੂੰ ਦਿਓ ਤੇ ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦੀ ਰੁਕੀ ਹੋਈ ਬਢੋਤਰੀ ਚਲ ਪੈਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਨਾਲ ਬੱਚੇ ਦਾ ਦਿਮਾਗ ਭੀ ਤੰਦਰੁਸਤ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਸਿਹਤ ਭੀ ਸਹੀ ਹੋ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਬਜ਼ਾਰ ਤੋਂ ਅਸਰੀਧ ਦੀਆਂ ਸੁਕਾਈਆਂ ਜੜ੍ਹਾਂ ਮਿਲਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਅਸਰੀਧ ਕਿਹਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਰੀਧ ਦੇ ਹੋਰ ਦੋ ਗੁਣ ਬਹੁਤ ਹੀ ਅਜੀਬ ਹਨ। ਇਸ ਦੇ ਪੱਤੇ ਨਿਗਲ ਕੇ ਖਾਣ ਨਾਲ ਵਜ਼ਨ ਘਟਦਾ ਹੈ ਪਰ ਜੜ੍ਹਾਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ ਵਜ਼ਨ ਨੂੰ ਵਧਾਉਂਦਾ ਹੈ।

ਅਸਰੀਧ ਮੂਲ (ਜੜ੍ਹ) ਦਾ ਚੂਰਨ 1 ਤੋਂ 2 ਗ੍ਰਾਮ ਸਰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਦੁੱਧ ਨਾਲ ਸਵੇਰ ਦੇ ਵਕਤ ਲੈਂਦੇ ਰਹਿਣ ਤੇ ਮਰਦਾਨਾ ਅਤੇ ਜਨਾਨਾ ਕਮਜ਼ੋਰੀਆਂ ਦੂਰ ਹੋ ਜਾਂਦੀਆਂ ਹਨ।

ਪੱਤਿਆਂ ਦਾ ਇਸਤੇਮਾਲ - ਇਕ ਪੱਤਾ ਗੋਲੀ ਬਣਾ ਕੇ ਖਾਣੇ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲੈਣ ਨਾਲ ਮੋਟਾਪਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦਾ ਹੈ ਤੇ ਅਸਰੀਧ ਦੇ ਪੱਤੇ ਦਾ ਚੂਰਨ ਗੁੜ ਵਿਚ ਮਿਲਾ ਕੇ ਬੇਰ ਬਰਾਬਰ ਗੋਲੀ ਬਣਾਓ। ਇਹ ਇਕ ਗੋਲੀ ਸਵੇਰੇ ਬਾਸੀ ਪਾਣੀ ਨਾਲ ਲੈਣ ਤੇ ਕੰਠਮਾਲਾ ਰੋਗ ਵਿਚ ਫਾਇਦਾ ਮਿਲਦਾ ਹੈ ਤੇ ਪੱਤਿਆਂ ਦੇ ਰਸ ਵਿਚ ਸ਼ਹਿਦ ਮਿਲਾ ਕੇ ਲੈਣ ਨਾਲ ਅਨੀਦਰਾ ਦੂਰ ਹੁੰਦੀ ਹੈ।

ਪੰਜਾਬ ਦੇ ਤਰਾਈ ਦੇ ਇਲਾਕੇ ਵਿਚ ਅਸਰੀਧ ਦੀ ਖੇਤੀ ਕੀਤੀ ਜਾ ਸਕਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਬਰਸਾਤ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਲਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ ਤੇ ਸਰਦੀ ਦੇ ਅੰਤ ਵਿਚ ਪੁੱਟ ਲਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਨੂੰ ਪਾਣੀ ਦੀ ਬਹੁਤ ਘੱਟ ਲੋੜ ਪੈਂਦੀ ਹੈ।

ਰਤਨਜੋਤ

ਅਸਰੀਧ ਤੋਂ ਇਲਾਵਾ ਰਤਨਜੋਤ ਦੇ ਪੌਦੇ ਬਾਰੇ ਭੀ ਅੱਜ ਬਹੁਤ ਚਰਚਾ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਤੇ ਰੀਸਰਚ ਤੋਂ ਸਾਬਤ ਹੋਇਆ ਹੈ ਕਿ ਇਹ ਦਾਲਾਂ ਸਬਜ਼ੀਆਂ ਦੀ ਸੁਰੀਧ ਤੇ ਸੁੰਦਰਤਾ ਵਧਾਉਣ ਵਾਲਾ ਨਾਮ ਭਵਿਖ ਵਿਚ ਮਸ਼ੀਨਰੀ ਵਿਚ ਇਸਤੇਮਾਲ ਕਰਨ ਵਾਲਾ ਤੇਲ ਵੀ ਬਣ

ਸਕਦਾ ਹੈ ਜੋ ਧਰਤੀ ਵਿਚੋਂ ਨਿਕਲਣ ਵਾਲੇ ਤੇਲ ਦਾ ਬਦਲ ਹੋ ਸਕਦਾ ਹੈ। ਇਸ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਇਸ ਦਾ ਜ਼ਿਕਰ ਲਾਂਗਰੀਆਂ ਦੇ ਖਾਣੇ ਬਣਾਉਣ ਸਮੇਂ ਇਕ ਤੋਲਾ ਰਤਨਜੋਤ ਵੀ ਲਿਸਟ ਦਾ ਹਿੱਸਾ ਹੁੰਦੀ ਸੀ।

ਹੁਣ ਇਸ ਤੇ ਸੋਧ ਚਲ ਰਹੀ ਹੈ ਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਜ਼ਿੰਮੀਦਾਰਾਂ ਲਈ ਇਕ ਭਵਿੱਖ ਦੀ ਫਸਲ ਤੇ ਤੌਰ ਤੇ ਪ੍ਰਚਾਰ ਚਲ ਰਿਹਾ ਹੈ। ਇਸ ਦੀ ਖੇਤੀ ਭੀ ਅਸਰੰਧ ਦੇ ਸਮਾਨ ਅੱਧ ਖੁਸ਼ਕ ਇਲਾਕਿਆਂ ਵਿਚ ਕਰਨ ਦੀ ਸ਼ਿਫਾਰਸ਼ ਕੀਤੀ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜ ਵੀ ਮਾਰਚ, ਅਪ੍ਰੈਲ ਵਿਚ ਪਲਾਸਟਿਕ ਦੀਆਂ ਥੈਲੀਆਂ ਵਿਚ ਉਗਾਏ ਜਾਂਦੇ ਹਨ। ਬਰਸਾਤ ਦੇ ਵਕਤ ਪੌਦੇ ਜ਼ਮੀਨ ਵਿਚ ਰੋਪਨ ਕੀਤੇ ਜਾ ਸਕਦੇ ਹਨ। ਇਸ ਦੀ ਬੰਗਲਿਆਂ ਵਿਚ ਵਾੜ ਵੀ ਲਾਈ ਜਾਂਦੀ ਹੈ। ਇਸ ਦੇ ਬੀਜਾਂ ਤੋਂ ਤੇਲ ਕੱਢਿਆ ਜਾਂਦਾ ਹੈ ਜਿਸ ਤੋਂ ਮਸ਼ੀਨੀ ਤੇਲ ਵੀ ਬਣਾਇਆ ਜਾ ਸਕਦਾ ਹੈ।

ਸੂਚਨਾ

ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਇਹ ਜਾਣ ਕੇ ਖੁਸ਼ੀ ਹੋਵੇਗੀ ਕਿ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਤੋਂ ਦਿਵਿਆ ਆਸ਼ਰਮ ਕਨਖਲ ਹਰਿਦੁਆਰ ਦੁਆਰਾ ਜੜੀ ਬੂਟੀਆਂ ਅਤੇ ਨਿਰਮਤ ਯੋਗ ਅੰਸ਼ਧੀਆਂ (ਦਵਾਈਆਂ) ਮਿਲ ਸਕਦੀਆਂ ਹਨ ਤੇ ਰੇਟ ਭੀ ਹਰਿਦੁਆਰ ਵਾਲੇ ਹੀ ਹੋਣਗੇ। ਹੇਠ ਲਿਖੀਆਂ ਬਿਮਾਰੀਆਂ ਦੀਆਂ ਦਵਾਈਆਂ ਤੁਸੀਂ ਨਿਮਨ ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰਕੇ ਲੈ ਸਕਦੇ ਹੋ।

ਬਵਾਸੀਰ, ਗੁਰਦੇ ਪਿੱਤੇ ਦੀ ਪੱਥਰੀ, ਪੇਟ ਦੇ ਰੋਗ, ਚਮੜੀ ਰੋਗ, ਜੋੜਾਂ ਦੇ ਦਰਦ, ਗੋਡਿਆਂ ਦਾ ਦਰਦ, ਸ਼ੂਗਰ, ਦਿਮਾਗੀ ਨੁਕਸ, ਫੇਫੜਿਆਂ ਦੇ ਰੋਗ, ਗਠੀਆ, ਅੱਧੇ ਸਿਰ ਦਾ ਦਰਦ ਅਤੇ ਚਿਹਰਾ ਨਿਖਾਰਨ ਦੇ ਹਰਬਲ ਪੈਕ ਆਦਿ ਮਿਲਦੇ ਹਨ।

ਕੈਪਟਨ ਸ਼ਮਸ਼ੇਰ ਸਿੰਘ
ਫੋਨ 0160-2255002
ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ

(ਪੰਨਾ 60 ਦੀ ਬਾਕੀ)

ਲੱਗੇ ਹੋਏ ਸਨ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੇ ਭੁੱਖ-ਦੋਖੇ ਢਿੱਡ ਨਿਕਲੇ ਹੋਏ, ਜਾਹਬਾਂ ਅੰਦਰ ਵੜੀਆਂ ਹੋਈਆਂ, ਹੱਡੀਆਂ ਦੇ ਕਾਰੰਗੇ ਹੀ ਕਾਰੰਗੇ ਦਿਸਣ, ਰੱਜ ਕੇ ਅੰਨ ਖਾਣਾ ਭੀ ਉਨ੍ਹਾਂ ਨੂੰ ਨਹੀਂ ਸੀ ਜੁੜਿਆ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਦੀ ਪਾਂਤੋ ਪਾਤ ਪੰਗਤ ਫੜ ਫੜ ਕੇ ਬਿਠਾ ਦੇਣੀ। ਫੇਰ ਤਾਂ ਉਹ ਆਪ ਹੀ ਗਿੱਝ ਗਏ। ਆਪੇ ਪੰਗਤਾਂ ਲਾ ਦਿਆ ਕਰਨ ਨਹੀਂ ਤਾਂ ਪਹਿਲੇ ਹੀ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲੇ ਸਿਪਾਹੀ ਜਮਾਂਦਾਰ ਫੜ ਕੇ ਲੈ ਆਇਆ ਕਰਨ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਡਿਊਟੀ ਵਾਲੇ ਜਮਾਂਦਾਰ ਸੱਜਣਾਂ ਵਿਚੋਂ ਅਕਸਰ ਸਾਧੂ ਰਾਧਾ ਸਿੰਘ ਅਤੇ ਉਸ ਦੇ ਸਾਥੀ ਸਤਿਸੰਗੀਆਂ ਦੀ ਡਿਊਟੀ ਹੀ ਲਗਦੀ ਹੁੰਦੀ ਸੀ ਅਤੇ ਇਹ ਸਭ ਦੇਵਤੇ ਹੀ ਸਨ, ਬੜੀ ਬੜੀ ਸੇਵਾ ਇਨ੍ਹਾਂ ਨੇ ਕੀਤੀ। ਨਾਲੇ ਬਾਣੀ ਪੜ੍ਹਨ ਸਿੱਖਣ ਅਤੇ ਸਿੱਖ ਸਿੱਖ ਕੰਠ ਕਰਨ ਅਤੇ ਨਾਲੇ ਡਿਊਟੀਆਂ ਵਜਾਉਣ, ਨਾਲੇ ਪਰਉਪਕਾਰ ਕਮਾਉਣ। ਅਸਾਡਾ ਭਜਨ ਗੁਫਾ ਭੀ ਇਕਲਵਾਂਝੇ ਅਟੱਕ ਏਕਾਂਤ ਵਿਚ ਹੀ ਸੀ। ਸਾਧੂ ਰਾਧਾ ਸਿੰਘ ਨੇ ਨਾਲੇ ਫੇਰੀਆਂ ਪਾਉਣੀਆਂ ਨਾਲੇ ਸ਼ਬਦ ਤੁਕਾਂ ਗਾਉਣੀਆਂ। ਸੰਗਲ ਬੰਦੀਆਂ ਵਿਚ ਹੀ ਮੰਗਲ ਬਣੇ ਰਹੇ। ਉਨ੍ਹਾਂ ਮਜ਼ਦੂਰ ਅਤਿੱਥ ਬਾਲਕਿਆਂ ਵਿਚੋਂ ਭੀ ਕਈ ਬੱਚੇ ਸਤਿਸੰਗੀ ਹੋ ਗਏ। ਇਕ ਬੱਚੇ ਦਾ ਨਾਉਂ ਤਾਂ ਹੁਣ ਤਾਈਂ ਮੇਰੀ ਯਾਦਦਾਸ਼ਤ ਵਿਖੇ ਉਕਰਿਆ ਪਿਆ ਹੈ। ਇਸ ਦਾ ਨਾਉਂ 'ਲੁਕਨਾ' ਸੀ। ਇਸ ਦੀ ਉਮਰ ਤਾਂ ਦਸ ਗਿਆਰਾਂ ਸਾਲ ਸੀ ਪਰ ਅਕਲ ਉਸ ਦੀ ਵਡੇਰੂ ਬਜ਼ੁਰਗਾਂ ਦੇ ਭੀ ਕੰਨ ਕੁਤਰਦੀ ਸੀ। ਇਹ ਜਮਾਂਦਰੂ ਹੀ ਚਤਰ ਬੁੱਧੀ ਜੰਤ ਸੀ। ਇਸ ਨੂੰ ਗੁਰਮਤਿ ਸਤਿਸੰਗ ਦਾ ਪਾਹ ਸਭ ਤੋਂ ਪਹਿਲਾਂ ਚੜ੍ਹਿਆ, ਇਸ ਨੇ ਕੇਸ ਭੀ ਰੱਖ ਲਏ ਪਰ ਇਕ ਵਾਰ ਇਹ ਬੀਮਾਰ ਹੋ ਗਿਆ। ਬੀਮਾਰੀ ਦੀ ਬੇ-ਹੋਸ਼ੀ ਵਿਚ ਏਸ ਦੇ ਮਾਪਿਆਂ ਨੇ ਇਸ ਦੇ ਰੱਖੇ ਹੋਏ ਕੇਸ ਕੱਟ ਦਿਤੇ। ਜਦ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋਸ਼ ਆਈ ਤਾਂ ਬੜਾ ਵਿਆਕੁਲ ਹੋਇਆ ਅਤੇ ਰੋਵੇ ਬਿਲਲਾਵੇ ਅਤੇ ਮੁੜ ਕੇ ਕੰਮ ਉਤੇ ਜੇਲ੍ਹ ਵਿਚ ਨਾ ਆਵੇ ਕਿ ਕਿਹੜੇ ਮੂੰਹ ਪੰਗਤ ਵਿਚ ਜਾ ਕੇ ਬਹਾਂ। ਜਦ ਤਾਈਂ ਉਸ ਦੇ ਫੇਰ ਉਤਨੇ ਹੀ ਕੇਸ ਨਾ ਆ ਗਏ ਤਦੋਂ ਤਾਈਂ ਆਇਆ ਹੀ ਨਾ। ਇਹ 'ਨਿਕੂ ਲੁਕਨਾ' ਐਸਾ ਚਤਰ ਸੀ ਕਿ ਅਸਾਡੇ ਪੰਜਾਬੀਆਂ ਦੀਆਂ ਵੱਖੋ ਵੱਖ ਕੋਠੀਆਂ ਵਿਚ ਫਿਰਦੇ ਤੁਰਦੇ ਸਭ ਦੀਆਂ ਖਬਰਾਂ ਲਿਆ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ ਅਤੇ ਇਸ ਨੂੰ ਹੋੜਦਾ ਕੋਈ ਨਹੀਂ ਸੀ। ਅਸਾਡੇ ਸਾਰੇ ਸਾਥੀ ਇਸ ਨਾਲ ਇਸ ਕਰਕੇ ਹੀ ਬਹੁਤਾ ਪਿਆਰ ਕਰਿਆ ਕਰਦੇ ਸਨ ਅਤੇ ਇਹ ਬਾਲਕਾ ਸਭ ਨੂੰ ਇਕ ਇਕ ਕਰਕੇ ਜਾਣਦਾ ਸੀ। ਸਭਸ ਦੇ ਪ੍ਰੇਮ ਸੰਦੇਸੇ ਇਕ ਦੂਜੇ ਪ੍ਰਤੀ ਅਪੜਾ ਦਿੰਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਉਨ੍ਹੀਂ ਦਿਨੀਂ ਸਾਡੇ ਸਾਥੀਆਂ ਦਾ ਪ੍ਰਸਪਰ ਪ੍ਰੇਮ ਪਿਆਰ ਭੀ ਹਦ ਦਰਜੇ ਦਾ ਹੁੰਦਾ ਸੀ। ਏਥੇ ਇਕ ਪ੍ਰੇਮ ਘਟਨਾ ਦੱਸੇ ਬਿਨਾਂ ਅਗਾਹਾਂ ਨਹੀਂ ਤੁਰ ਹੁੰਦਾ।

ਪੰਨ ਪੰਨ ਸ੍ਰੀ ਗੁਰੂ ਗ੍ਰੰਥ ਸਾਹਿਬ ਜੀ ਦੀ ਛਤਰ ਛਾਇਆ ਹੇਠ

ਸੰਤ ਬਾਬਾ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਜੀ ਮਹਾਰਾਜ ਰਤਵਾੜਾ
ਸਾਹਿਬ ਵਾਲਿਆਂ ਦੀ ਨਿੱਘੀ ਯਾਦ ਵਿਚ

ਮਹਾਨ ਗੁਰਮਤਿ ਸਮਾਗਮ

ਪਿੰਡ - ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ (ਨੇੜੇ ਕੁਰਾਲੀ ਵਿਖੇ)

ਮਿਤੀ - 7, 8, 9, 10 ਮਈ ਨੂੰ

ਸਮਾਂ - ਰਾਤ 8.00 ਤੋਂ 11.00 ਵਜੇ ਤੱਕ

ਇਸ ਮਹਾਨ ਸਮਾਗਮ ਵਿਚ ਸੰਪ੍ਰਦਾਇ ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਅਤੇ ਰਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਜੱਥੇ ਸੰਗਤਾਂ ਨੂੰ ਕੀਰਤਨ ਅਤੇ ਗੁਰਬਾਣੀ ਵਿਆਖਿਆ ਦੁਆਰਾ ਨਿਹਾਲ ਕਰਨਗੇ। ਸਮੂਹ ਇਲਾਕਾ ਨਿਵਾਸੀ ਸੰਗਤਾਂ ਦੇ ਚਰਨਾਂ ਵਿਚ ਨਿਮਰਤਾ ਸਹਿਤ ਬੇਨਤੀ ਹੈ ਕਿ ਉਪਰੋਕਤ ਅਸਥਾਨ ਤੇ ਆਪ ਆਓ ਅਤੇ ਹੋਰਨਾਂ ਨੂੰ ਨਾਲ ਲੈ ਕੇ ਆਓ ਅਤੇ ਗੁਰੂ ਘਰ ਦੀਆਂ ਖੁਸ਼ੀਆਂ ਪ੍ਰਾਪਤ ਕਰੋ ਜੀ।

ਪ੍ਰਬੰਧਕ-ਸਮੂਹ ਨਗਰ ਨਿਵਾਸੀ ਸਾਧ ਸੰਗਤ ਪਿੰਡ ਫਤਹਿਗੜ੍ਹ (ਨੇੜੇ ਕੁਰਾਲੀ)

ਜ਼ਰੂਰੀ ਸੂਚਨਾ

ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੀ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਜਾਂ ਗੀਨੀਉਅਲ ਜਾਂ ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਦੀ ਸੇਵਾ ਭੇਜਣ ਸਮੇਂ ਤਿੰਨ ਗੱਲਾਂ ਦਾ ਵਿਸ਼ੇਸ਼ ਧਿਆਨ ਰੱਖਿਆ ਜਾਵੇ ਜੀ -

(ਪਹਿਲੀ) ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਮਾਇਆ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਕੇਵਲ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਹੋਵੇ, ਇਸ ਵਿਚ ਹੋਰ ਕੋਈ ਸੇਵਾ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਦੂਜੀ) ਗੁਰਦਵਾਰਾ ਸਾਹਿਬ ਲਈ ਭੇਜੀ ਸੇਵਾ ਦਾ ਡਰਾਫਟ ਅੱਡ ਹੋਵੇ ਅਤੇ ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਦੇ ਨਾਮ ਹੋਵੇ। ਇਸ ਵਿਚ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਲਈ ਭੇਜੀ ਰਕਮ ਸ਼ਾਮਲ ਨਾ ਕੀਤੀ ਜਾਵੇ।

(ਤੀਜੀ) ਮਾਇਆ ਚੈਕ ਰਾਹੀਂ ਨਹੀਂ, ਸਗੋਂ ਡਰਾਫਟ ਰਾਹੀਂ ਭੇਜੀ ਜਾਵੇ ਅਤੇ ਡਰਾਫਟ ਦੀ ਅਦਾਇਗੀ ਚੰਡੀਗੜ੍ਹ ਦੇ ਕਿਸੇ ਵੀ ਬੈਂਕ ਰਾਹੀਂ ਹੋਵੇ, ਬਾਹਰਲੇ ਸ਼ਹਿਰਾਂ ਦੇ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨਾ ਭੇਜੇ ਜਾਣ।

(ਇਥੋਂ ਕੱਟ ਕੇ ਭੇਜੋ ਜੀ)

Annual/Life Membership Form - Atam Marg

ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਫਾਰਮ - ਆਤਮ ਮਾਰਗ

(ਇਹ ਫਾਰਮ ਭਰ ਕੇ 'ਦਫਤਰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ, ਡਾਕਖਾਨਾ : ਮੁਲਾਂਪੁਰ ਗਰੀਬਦਾਸ, ਜ਼ਿਲਾ ਰੋਪੜ 140901 ਨੂੰ ਭੇਜੋ ਜੀ)

1. ਜੇ ਆਪ ਪਹਿਲਾਂ ਤੋਂ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਦੇ ਮੈਂਬਰ ਹੋ ਤਾਂ ਪਹਿਲਾ ਮੈਂਬਰਸ਼ਿਪ ਨੰਬਰ ਲਿਖੋ ਜੀ.....

2. ਨਾਮ/ Name.....

3. ਪਿਤਾ ਦਾ ਨਾਮ/Father's Name.....

4. ਪੂਰਾ ਪਤਾ/Full address.....

PINCODE.....Telephone.....

ਮੈਂ ਰੁਪਏ ਮਨੀਆਰਡਰ/ਬੈਂਕ ਡਰਾਫਟ/ਚੈਕ ਨੰ.....ਮਿਤੀ.....ਰਾਹੀਂ ਭੇਜ ਰਿਹਾ ਹਾਂ। ਮੈਂ ਸਾਲਾਨਾ/ਲਾਈਫ ਮੈਂਬਰ ਬਣ ਕੇ ਸਤਿਗੁਰੂ ਜੀ ਦੀ ਨਦਰ ਅਤੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੀਆਂ ਅਸੀਸਾਂ ਦਾ ਪਾਤਰ ਬਣਿਆ ਹਾਂ ਜਿਸ ਦੀ ਮੈਨੂੰ ਬਹੁਤ ਪ੍ਰਸੰਨਤਾ ਹੈ।

ਦਸਤਖਤ.....

ਨਾਮ.....

**ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਮਹਾਂਪੁਰਸ਼ਾਂ ਦੇ
ਦੀਵਾਨਾਂ ਦਾ ਪ੍ਰੋਗਰਾਮ**

ਐਤਵਾਰ - 2, 9, 16, 23, 30 ਮਈ।

ਸੰਗਰਾਂਦ - 15 ਮਈ, ਦਿਨ ਸ਼ਨੀਵਾਰ।

ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ - 4 ਮਈ, ਮੰਗਲਵਾਰ।

(ਸਮਾਂ ਦੁਪਹਿਰ 12 ਵਜੇ ਤੋਂ ਸ਼ਾਮ 4.00 ਵਜੇ ਤੱਕ)

ਅੰਮ੍ਰਿਤ ਸੰਚਾਰ - ਹਰੇਕ ਪੂਰਨਮਾਸ਼ੀ ਨੂੰ ਗੁਰਦਵਾਰਾ
ਈਸ਼ਰ ਪ੍ਰਕਾਸ਼, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਵਿਖੇ ਦਿਨ ਦੇ
11.00 ਵਜੇ ਹੁੰਦਾ ਹੈ।

**For more information
please visit us on internet at -**
<http://www.atammarg.org>
&
http://www.Ratwara_sahib.com

**ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ (Income Tax)
ਦੇ ਰਹੇ ਪ੍ਰੇਮੀਆਂ ਲਈ ਖੁਸ਼ਖਬਰੀ**

ਵਿਸ਼ਵ ਗੁਰਮਤਿ ਰੂਹਾਨੀ ਮਿਸ਼ਨ ਨੂੰ
ਦਾਨ ਦੇਣ ਵਾਲੇ ਪ੍ਰੇਮੀ ਹੁਣ ਦਿਤੀ ਰਕਮ ਦੀ
50% ਰਾਸ਼ੀ ਤੇ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਛੋਟ ਲੈ ਸਕਦੇ
ਹਨ। ਕਮਿਸ਼ਨਰ ਇਨਕਮ ਟੈਕਸ ਵਲੋਂ ਜਾਰੀ
ਪੱਤਰ ਨੰ. CIT/CHD-II/80G/2001-
2002/3050 ਮਿਤੀ 22.2.2002/
6.3.2002 ਅਨੁਸਾਰ ਇਹ ਛੋਟ I.T. Act,
1961 (43 of 1961) ਦੀ ਧਾਰਾ 80G
ਅਧੀਨ 1.4.2001 ਤੋਂ 31.3.2004 ਤੱਕ
ਲਾਗੂ ਰਹੇਗੀ। ਛੋਟ ਲੈਣ ਲਈ ਇਨਕਮ
ਟੈਕਸ ਰੀਟਰਨ ਭਰਨ ਸਮੇਂ ਮਿਸ਼ਨ ਵਲੋਂ
ਪ੍ਰਾਪਤ ਰਸੀਦ ਨਾਲ ਲਾਵੋ ਜੀ।

ਜੇ ਕਦੀ ਤੁਹਾਨੂੰ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਨਾ ਮਿਲੇ!!!

ਆਪ ਜੀ ਸਭ ਪਾਠਕਾਂ ਨੂੰ ਵਿਦਿਤ ਹੈ ਕਿ 'ਆਤਮ ਮਾਰਗ' ਬੜੇ ਸੋਹਣੇ ਸੁਚੱਜੇ ਅਤੇ ਸੁਥਰੇ ਢੰਗ ਨਾਲ ਹਰ
ਮਹੀਨੇ ਦੀ ਪਹਿਲੀ ਤਾਰੀਖ ਨੂੰ ਪੋਸਟ ਕਰ ਦਿਤਾ ਜਾਂਦਾ ਹੈ। ਰਸਤੇ ਦੀ ਕਿਸੇ ਰੁਕਾਵਟ ਜਾਂ ਅਣਗਹਿਲੀ ਕਾਰਨ ਜੇ
ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ 15 ਤਰੀਕ ਤਕ ਮੈਗਜ਼ੀਨ ਨਹੀਂ ਮਿਲਦਾ ਤਾਂ ਕੇਵਲ -

ਦਫਤਰ ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਫੋਨ ਨੰਬਰ -

0160-2255002

0160-2255009 (ਫੈਕਸ)

ਨਾਲ ਸੰਪਰਕ ਕਰੋ, ਹੋਰ ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਨਹੀਂ। ਆਤਮ ਮਾਰਗ ਦਾ ਸਾਰਾ ਕੰਮ ਕੰਪਿਊਟਰ ਰਾਹੀਂ ਹੁੰਦਾ ਹੈ। ਇਨ੍ਹਾਂ ਫੋਨ
ਨੰਬਰਾਂ ਤੇ ਆਪ ਜੀ ਨੂੰ ਤੁਰੰਤ ਅਤੇ ਸਹੀ ਜਾਣਕਾਰੀ ਪ੍ਰਾਪਤ ਹੋ ਜਾਵੇਗੀ।

ਗੁਰੂ ਗੋਬਿੰਦ ਸਿੰਘ ਵਿਦਿਆ ਮੰਦਰ ਸਕੂਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ ਦੇ ਫੋਨ ਨੰਬਰ - 0160-2255003

ਇੰਟਰਨੈਸ਼ਨਲ ਡੀਵਾਈਨ ਇਨਸਟੀਚਿਊਟ ਆਫ ਟੈਕਨਾਲੋਜੀ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ - 0160-2255005, 2255006, 2255007

ਸੰਤ ਵਰਿਆਮ ਸਿੰਘ ਮੈਮੋਰੀਅਲ ਪਬਲਿਕ ਸਕੂਲ, ਰਤਵਾੜਾ ਸਾਹਿਬ - 98142-80259